

Jonathan Swift

Călătoriile lui Gulliver

GULLIVER'S TRAVELS, 1947

[PARTEA ÎNTÂI - CĂLĂTORIA ÎN LILLIPUT](#)
[PARTEA A DOUA - CĂLĂTORIA ÎN BROBDINGNAG](#)
[PARTEA A TREIA - CĂLĂTORIA ÎN LAPUTA, BALNIBARBI,](#)
[GLUBBDUBDRIB, LUGGNAGG ȘI JAPONIA](#)
[PARTEA A PATRA - CĂLĂTORIA ÎN ȚARA HOUYHNHNM-ILOR](#)

PARTEA ÎNTÂI
CĂLĂTORIA ÎN LILLIPUT

CAPITOLUL I

Câteva cuvinte ale autorului despre el însuși și familia sa. Primele îndemnuri la călătorie. Naufragiază și scapă cu viață, înotând. Ajunge cu bine la țărmul Liliput-ului. E luat prizonier și dus în interiorul țării.

Tatăl meu avea o mică moșie în Nottinghamshire; eu eram al treilea din cei cinci fii ai săi. La vârsta de patrusprezece ani el m-a trimis la colegiul Emanuel din Cambridge, unde am stat trei ani, văzându-mi de învățătură cu mare sârguință; cum însă întreținerea mea — cu toate că mi se trimiteau foarte puțini bani — era prea costisitoare pentru bruma noastră de avere, am fost dat în ucenicie la domnul James Bates, un vestit chirurg din Londra, la care am lucrat patru ani. În acest răstimp, primind din când în când mici sume de bani de la tatăl meu, i-am cheltuit învățând navigația și alte părți ale matematicii, folositoare celor ce-și pun în gând să călătorească — lucru pe care nădăjduiam să-l realizez mai devreme sau mai târziu. După ce am plecat de la domnul Bates, m-am înapoiat în casa tatălui meu, unde, cu ajutorul lui, al unchiului John și al altor câtorva rude, am obținut patruzeci de lire și totodată, făgăduiala că voi primi treizeci de lire pe an, necesare pentru întreținerea mea la Leyda.

Acolo am studiat medicina vreme de doi ani și șapte luni, știind cât de bine o să-mi prindă această știință în călătorii îndelungate. Curând după întoarcerea mea de la Leyda, bunul meu dascăl, domnul Bates, m-a recomandat în calitate de chirurg pe vasul Swallow, de sub comanda căpitanului Abraham Pannell. Cu el am lucrat trei ani și jumătate, făcând câteva călătorii în Levant și în alte ținuturi. La înapoiere, m-am hotărât să mă stabilesc la Londra. Domnul Bates, profesorul meu, m-a sprijinit, recomandându-mă câtorva pacienți. Am închiriat o aripă într-o casă modestă în vechiul cartier evreiesc, și, fiind sfătuit să-mi schimb felul de viață, m-am căsătorit cu domnișoara Mary Burton, a doua fiică a domnului Edmund Burton, negustor de ciorapi din strada Newgate. Soția mi-a adus o zestre de patru sute de lire.

Cum însă doi ani mai târziu iubitul meu profesor Bates muri și cum,

pe de altă parte, nu prea aveam prieteni, treburile începură să-mi meargă din ce în ce mai prost — deoarece conștiința nu mi-ar fi îngăduit să imit practicile rușinoase ale unui număr, vai! prea mare de confrăți. Așa se face că, după ce m-am sfătuit cu soția mea și cu câțiva dintre cunoscuții mei, am luat hotărârea de a pleca din nou pe mare. Am fost chirurg pe două corăbii la rând și, în șase ani, am făcut mai multe călătorii în Indiile de Est și de Vest și astfel am mai agonisit câte ceva. Ceasurile de răgaz mi le petreceam citind operele celor mai buni scriitori antici sau moderni, căci aveam întotdeauna la îndemână un mare număr de cărți, iar când mă aflam pe uscat, observam obiceiurile și firea oamenilor și, totodată, le învățam limba; în privința aceasta dovedeam multă ușurință, datorită unei foarte bune memorii.

Întrucât ultima din aceste călătorii n-a fost prea norocoasă, m-am săturat de mare și m-am hotărât să rămân acasă alături de soție și copii. M-am mutat din vechiul cartier evreiesc în Fetter Lane și de acolo în Wapping, în nădejdea să găsesc de lucru printre marinari; dar mi-a mers prost. După o așteptare zadarnică de trei ani, sperând că doar-doar se vor îndrepta lucrurile, am primit o propunere avantajoasă din partea căpitanului William Prichard, proprietarul vasului Antelope, care urma să facă o călătorie în mările sudului. Am ridicat pânzele din portul Bristol, la 4 mai 1699, iar începutul călătoriei noastre a fost cât se poate de promițător.

N-ar fi potrivit, din anumite motive, să-l plictisesc pe cititor cu amănuntele peripețiilor noastre în mările acelea; e de ajuns să-i spun că în timp ce ne îndreptam spre Indiile de Est, am fost împinși de o furtună cumplită către coasta de nord-vest a Țării Van-Diemen¹. În urma unei măsurători, am constatat că ne aflăm la 30 de grade și 2 minute latitudine sudică. Doisprezece oameni din echipaj muriseră din pricina muncii istovitoare și a hranei proaste; ceilalți erau peste măsură de slăbiți. La 5 noiembrie (dată la care în ținuturile acelea începe vara), pe o vreme foarte cețoasă, marinarii descoperiră o stâncă la o jumătate de cablu² depărtare de vas, dar vântul bătea cu atâta furie, încât ne-a mânat drept spre ea și, ca urmare, vasul s-a sfărâmat. Șase oameni din echipaj, printre care și eu, am coborât barca în mare și am izbutit să ne îndepărtăm de corabie și de stâncă. După socotelile mele, am vâslit cam vreo trei leghe, până când n-am mai putut trage la lopeți, fiind și așa istoviți de munca de pe corabie. Ne-am lăsat deci în voia valurilor, iar după vreo jumătate de oră, un vânt năprasnic dinspre miazănoapte ne-a răsturnat barca. Ce s-a întâmplat cu tovarășii mei din barcă, precum și cu cei care s-au adăpostit pe stâncă sau au rămas pe corabie, n-aș putea spune; presupun însă că au pierit cu toții.

Cât despre mine, am înotat la voia întâmplării, împins de vânt și de flux. De mai multe ori am încercat zadarnic să ating fundul cu picioarele; și tocmai când eram cu desăvârșire sleit și nu mai puteam lupta, am dat de fund; între timp, furtuna slăbise mult. Panta era atât de lină, încât am mers aproape o milă³ până să ajung la țărm, ceea ce cred că s-a întâmplat pe la ora opt seara.

¹ Această insulă (astăzi Tasmania) a fost descoperită în 1633 de navigatorul olandez Abel J. Tasman. (n.t.)

² Un cablu = 183 m. (n.t.)

³ O milă engleză = 1609 m; o milă marină = 1853 m. (n.t.)

Am înaintat după aceea vreo jumătate de milă, fără să descopăr urmă de așezare omenească sau picior de locuitor — e adevărat, eram atât de slăbit, încât se poate să nu-i fi văzut.

Din pricina oboselii, căldurii și a vreo jumătate de pintă⁴ de brandy, pe care o băusem când am părăsit vasul, m-am pomenit picotind. M-am tolănit pe iarba foarte mărunță și moale și am adormit mai adânc decât îmi amintesc să mi se fi întâmplat vreodată, după socotelile mele cam la vreo nouă ceasuri, pentru că la deșteptare tocmai se crăpa de ziuă.

Am încercat să mă scol, dar nu m-am putut mișca, deoarece cum stam așa culcat pe spate, mi-am simțit atât brațele cât și picioarele legate zdravăn de pământ de o parte și de alta, iar părul meu lung și des, prins și el în același fel. Am simțit de asemenea că tot trupul, de la subsuori până la coapse, e legat cu fire subțiri. Puteam privi numai în sus; soarele începea să dogorească, iar lumina îmi supăra ochii. Auzeam în jurul meu un zgomot nedeslușit, dar din poziția în care mă găseam nu izbuteam să văd altceva decât cerul. N-a trecut mult și am simțit ceva ca o vietate mișcându-se pe piciorul meu stâng, înaintând binișor pe piept și oprindu-mi-se în dreptul bărbiei; plecându-mi ochii pe cât puteam, am deslușit o făptură omenească ce n-avea nici șase incii⁵ înălțime, cu un arc și o săgeată în mâini și cu o tolă de săgeți la spate. Între timp, am simțit cel puțin patruzeci de alte ființe asemănătoare (așa am bănuț) urmând-o pe cea dintâi. Cuprins de o uimire fără margini, am răcnit atât de tare, încât au luat-o cu toții la fugă înapoi, înfricoșați, iar câțiva dintre ei, după cum mi s-a spus mai târziu, au fost răniți în urma căzăturilor, când au încercat să sară de pe mine jos, pe pământ. Aceasta nu i-a împiedicat, totuși, să se întoarcă peste puțin timp, iar unul din ei care se avântase până într-un loc de unde putea să-mi vadă toată fața, și-a ridicat brațele și ochii în semn de mirare și a strigat cu o voce pițigăiată, dar deslușită: Hekinah degul! Ceilalți au repetat aceste cuvinte de mai multe ori. dar atunci nu le-am putut pricepe înțelesul.

Își poate lesne închipui cititorul că în tot acest timp eram într-o poziție foarte neplăcută; în cele din urmă, zbătându-mă ca să mă eliberez, am avut norocul să rup legăturile și să smulg țărșii ce-mi țintuiau brațul stâng de pământ, pentru ca, ridicându-l până în dreptul ochilor, să descopăr metodele pe care le folosiseră ca să mă lege. Totodată, cu o smucitură violentă care îmi pricinui o durere cumplită, am desfăcut puțin firele ce-mi legau părul pe partea stângă, atât cât era nevoie ca să pot întoarce capul cu vreo două incii. Omuleții o rupseră însă la fugă pentru a doua oară, înainte ca eu să-i pot prinde; apoi îndată începură să scoată niște țipete puternice și foarte ascuțite, iar când acestea încetară, unul dintre ei strigă din răsputeri: Tolgo fonac.

O clipă mai târziu, am simțit mai mult de o sută de săgeți înfigându-mi-se în mâna stângă și înțepându-mă ca tot atâtea ace. Pe urmă, au tras o altă salvă în aer, așa cum facem noi cu bombele în Europa. Multe din aceste săgeți au căzut, cred, pe trupul meu (cu toate că nu le-am simțit), iar câteva pe față, pe care mi-am acoperit-o îndată cu mâna stângă. Când încetă această ploaie de săgeți, am început să gem de necaz și de durere și când am încercat din nou să mă eliberez, au tras o altă salvă, mai puternică decât prima, în timp ce câțiva căutau să mă împungă cu sulițele în coaste: dar, din fericire, eram îmbrăcat cu o

⁴ O pintă = 0,56 l. (n. t.)

⁵ O incie = 2,54 cm. (n.t.)

scurtă din piele de bivol, pe care nu au putut-o străpunge. Am socotit că lucrul cel mai cuminte este să stau nemișcat și mă gîndeam să rămân așa până la căderea nopții, când aș fi putut să-mi desfac legăturile cu ajutorul mâinii stîngi. Cit despre localnici, eram îndreptățit să-mi închipui că voi putea face față celei mai mari oștiri pe care ar fi fost în stare să o aducă împotriva mea, dacă erau toți de mărimea omulețului pe care-l văzusem. Soarta însă voi altfel. Văzând că stau liniștit, omuleții încetară să mai arunce săgeți; totuși, după zgomotul pe care îl auzeam, mi-am dat seama că numărul lor sporise, iar la o depărtare de vreo patru yarzi⁶ de mine, în dreptul urechii mele drepte, timp de o oră am auzit un ciocănit ca acela pe care îl fac oamenii când construiesc. Întorcînd capul într-acolo, în măsura în care îmi îngăduiau țăruii și firele, am văzut o estradă ridicată cam la un picior și jumătate deasupra pămîntului, în stare să țină patru localnici, precum și câteva scări sprijinite de ea. De pe această estradă, unul dintre ei, după toate semnele o persoană cu vază, ținu o cuvîntare lungă din care n-am înțeles o iotă. Am uitat să amintesc că înainte de a-și începe discursul, importantul personaj strigă de trei ori Langro dehul sân (atât aceste cuvinte cât și primele mi-au fost mai apoi repetate și explicate). După care, vreo cincizeci de omuleți veniră îndată și tăiară firele care-mi legau partea stîngă a capului, ceea ce mi-a dat putința să-l întorc spre dreapta și să cercetez înfățișarea și gesturile celui ce urma să vorbească. Părea de vîrstă mijlocie și era mai înalt decît ceilalți trei care-l însoțeau: dintre aceștia, pajul care-i ținea trena era ceva mai mare decît degetul meu mijlociu; ceilalți doi stăteau de o parte și de alta ca să-l ajute.

Ai fi zis că vorbitorul e un orator înnăscut; după câte am înțeles, recurgea cînd la amenințări, cînd la făgăduieli, cînd la milă și bunătate⁷. Am răspuns prin câteva cuvinte, dar în modul cel mai umil cu putință, ridicîndu-mi mîna stîngă și amîndoi ochii către soare, ca pentru a-l lua drept martor; și cum eram hămesit de foame, căci ultima dată cînd îmbucasem ceva fusese cu câteva ore înainte de a părăsi vasul, natura îmi cerea drepturile atît de stăruitor, încît nu m-am putut stăpîni și mi-am arătat nerăbdarea (poate împotriva regulilor stricte ale buneicuvienței), ducîndu-mi de mai multe ori degetul la gură ca să-i fac să priceapă că mi-e foame.

Hurgo (așa-i spun ei unui mare dregător, după cum am aflat mai târziu) m-a înțeles numaidecât. El coborî de pe estradă și porunci să se ridice mai multe scări de o parte și de alta a trupului meu; peste o sută de localnici urcară treptele și se îndreptară spre gura mea, încărcăți cu coșuri pline de carne, trimise la porunca regelui de îndată ce acesta fusese înștiințat de sosirea mea. Mi-am dat seama că era carnea unor animale felurite, dar nu le-am putut deosebi după gust; ciosvîrte, mușchi și pulpe aducînd cu cele de oaie, foarte bine pregătite, dar mai mici decît aripile unei ciocârlii. Înghițeam cîte două-trei dintr-o singură îmbucătură, precum și cîte trei pâini odată, mari cît niște alice. Omuleții mă îndopau de zor și-și arătau în fel și chip mirarea și uimirea față de un om atît de mare și de mîncăcios.

Am făcut apoi un alt semn, ca să le arăt că mi-e sete. După felul

⁶ *Un yard = 0,914 m. (n.t.)*

⁷ *Aluzie la oratorii ambulanți care făceau parte din partidul Whig și care vorbeau în favoarea dinastiei de Hanovra. Swift îi disprețuia pentru că răsturnarea partidului din care el însuși făcea parte (Tory) se datora în bună măsură lor. (Nota red. engleze)*

cum mâncasem și-au făcut socoteala că o cantitate mică nu va fi de ajuns; și cum era un popor foarte ingenios, au ridicat cu ajutorul frânghiilor unul din cele mai mari poloboace de-ale lor, apoi l-au dat de-a dura spre mâna mea și l-au desfundat; iar eu l-am băut dintr-o sorbitură — nimic mai lesne, pentru că nu conținea mai mult de o jumătate de pintă și aducea la gust cu un vin slab de Burgundia, dar mult mai plăcut. Mi-au adus și al doilea butoi, pe care l-am sorbit în același fel; apoi le-am făcut semn să mai aducă, însă nu mai aveau, Săvârșind cu aceste minuni, au scos chiote de bucurie și au încins un dans pe pieptul meu, repetând de mai multe ori cuvintele Hekinah degul. Mi-au dat să înțeleg prin semne că trebuie să arunc cele două butoaie, după ce mai întâi, prin strigăte de Boiach mevolah, îi preveniră pe oameni să se dea la o parte; iar când au văzut butoaiele rostogolindu-se prin aer, izbucniră toți într-un singur glas: Hekinah degul. Mărturisesc că în timp ce omuleții forfoteau încoace și încolo pe trupul meu, tare mă simțeam ispitit să apuc vreo patruzeci-cincizeci dintre primii pe care i-aș fi putut ajunge și să dau cu ei de pământ. Dar amintirea celor ce pățisem — și nu era, de bună seamă, lucrul cel mai rău ce mi-l puteau face — precum și făgăduiala prin care mă legasem în fața lor — pentru că așa îmi tălmăceam eu supunerea — izgoni curând aceste gânduri.

De altfel, mă socoteam acum legat prin legile ospitalității de un popor care mă omenise cu atâta cheltuială și dărnicie. Și totuși, în sinea mea, nu mă puteam îndeajuns dumiri asupra curajului acestor muritori pricăjiți, care cutezau să se cațäre și să mișune pe trupul meu când aveam o mână liberă, și care nu tremurau la vederea unei ființe atât de uriașe, cum trebuie să le fi părut eu. Nu trecu mult și văzând că nu le mai cer carne, înaintea mea se înfățișă un dregător de seamă venind din partea Majestății Sale împăratul. Excelența sa mi se urcă pe partea mai subțire a pulpei piciorului drept, înainta spre fața mea urmat de vreo doisprezece curteni și, prezentându-mi o hârtie cu sigiliul regal pe care mi-o vârî sub nas, vorbi vreo zece minute fără să dea vreun semn de mânie, totuși cu un fel de nestrămutată hotărâre, arătând adesea cu degetul drept înainte. După cum am aflat mai târziu, arăta spre capitala țării, așezată la vreo jumătate de milă mai departe, unde urma să fiu dus potrivit încuviințării date de rege în Consiliu. Am răspuns prin câteva cuvinte, rostite de-a surda, și mi-am dus mâna liberă spre cealaltă, trecând-o peste capul Excelenței Sale, ca nu cumva să-l rănesc pe el sau pe cineva din suită, apoi spre cap și trup, ca să-l fac să priceapă că doresc să fiu liber. Mi s-a părut că m-a înțeles destul de bine, căci a dat din cap dezaprobat și a făcut o mișcare cu mâna, ca să arate că trebuie să fiu dus ca prizonier. Mai făcu totuși și alte semne ca să înțeleg eu că mă așteaptă destulă mâncare și băutură, precum și un tratament foarte bun. La acestea, m-am gândit iarăși să încerc să-mi desfac legăturile, dar când am simțit din nou usturimea săgeților care îmi bășicaseră fața și mâinile, precum și rănila în care unele din ele rămăseseră înfipite, și când am observat de asemenea că numărul dușmanilor mei sporise, am încercat să le arăt prin semne că pot face cu mine ce vor. Hurgo și suita lui s-au retras atunci, foarte curtenitori și cu chipurile voioase. Puțin după aceea mulțimea scoase un strigăt și cuvintele Peplom selan fură rostite de câteva ori în șir. Totodată, am simțit cum un mare număr de oameni îmi desfăceau legăturile de pe partea stângă, astfel încât am fost în stare să mă întorc pe partea dreaptă și să mă ușurez de apă, spre marea uimire a oamenilor care, bănuind după mișcările mele ce aveam de gând să fac, au croit de

îndată o pârtie, dându-se la dreapta și la stângă ca să se ferească-de suvoiul ce ieșea din mine cu zgomot și putere.

Mai întâi, însă, mi-au uns fața și mâinile cu un fel de alifie foarte plăcută la miros și care, după câteva minute, îndepărtă usturimea pricinuită de săgeți. Toate acestea, precum și mâncarea și băutura lor întremătoare, m-au moleșit și îmbiat la somn. După cum am fost încredințat mai târziu, am dormit vreo opt ceasuri; și nu e de mirare, pentru că doctorii, la porunca împăratului, amestecaseră o băutură adormitoare în butoaiele de vin.

Se pare că din prima clipă când am fost descoperit dormind pe țărnișă, după naufragiu, împăratul a și fost înștiințat printr-o ștafetă și a hotărât în Consiliu să fiu legat în chipul arătat (lucru care s-a petrecut noaptea, în timp ce dormeam), să mi se aducă mâncare și băutură din belșug și să se construiască o mașină care să mă transporte în capitală.

Hotărârea aceasta poate să pară îndrăznească și primejdioasă și sunt încredințat că nici un cap încoronat din Europa, într-o situație asemănătoare, n-ar proceda în felul acesta. Totuși, după părerea mea, a fost o hotărâre cât se poate de înțeleaptă și mărinimoasă, deoarece, presupunând că oamenii aceștia ar fi încercat să mă omoare cu lăncile și săgețile lor în timp ce dormeam, eu m-aș fi trezit fără îndoială de la prima înțepătură și m-aș fi infuriat atât de rău, încât, cu puteri înzecite, aș fi rupt firele ce mă legau; și cum ei nu ar fi fost în stare să se opună nu puteau s-aștepte milă și îndurare din partea mea.

Oamenii aceștia sunt matematicieni neîntrepuși și au ajuns la o mare desăvârșire în domeniul mecanicii, datorită sprijinului și încurajării împăratului, un vestit protegit al învățaturii, împăratul are mai multe mașini, așezate pe roți, pentru transportul copacilor și al altor obiecte grele. Cele mai mari vase de război ale sale, dintre care unele de nouă picioare lungime, și le făurește adesea în pădurile cu lemn bun de construcții, apoi le transportă cu ajutorul acestor mașini, ce străbat o distanță de trei-patru sute de yarzi până la mare. Cinci sute de dulgheri și ingineri s-au pus imediat pe lucru, pentru a construi cel mai mare vehicul de până atunci. Era o construcție de lemn, înaltă de trei incii, lungă de șapte picioare și lată de patru, mișcându-se pe douăzeci și două de roți.

Strigătul pe care îl auzisem se datora sosirii acestei căruțe care, dacă nu greșesc, pornise la drum la vreo patru ore după naufragiul meu. Lucrul cel mai greu, după ce au adus căruța și au așezat-o paralel cu mine (cum stăteam culcat), era să mă ridice pe ea. În acest scop, au fost bătuți în pământ optzeci de stâlpi, fiecare înalt de un picior, și odgoane foarte rezistente, de grosimea sforii de împachetat, au fost prinse cu cârlige de nenumărate benzi cu care lucrătorii îmi legaseră gâtul, mâinile, trunchiul și picioarele. A fost nevoie de nouă sute de oameni dintre cei mai voinici, ca să tragă în sus aceste odgoane cu ajutorul a numeroase macarale fixate pe stâlpi; și astfel, în mai puțin de trei ore, am fost ridicat și aruncat în căruță și, acolo, legat fedeleș⁸. Toate acestea mi s-au povestit mai târziu, pentru că în timpul cât au lucrat, eu zăceam cufundat într-un somn adânc, datorită licoarei aceleia adormitoare, turnată în băutură. O mie cinci sute dintre cei mai vâjnoși cai ai

⁸ Precauția locuitorilor din Lilliput caută, probabil, să ridiculizeze solitudinea exagerată cu care miniștrii lui George I se prefăceau că-l apără pe rege împotriva comploturilor iacobiților. (Nota red. engleze)

împăratului, fiecare înalt cam de patru incii și jumătate, au fost înhămați, ca să tragă căruța spre capitală, care, așa cum am spus, se afla la o jumătate de milă depărtare.

La vreo patru ore după ce-am pornit, m-am deșteptat din pricina unei întâmplări din cale afară de caraghioase. Cum căruța se oprise puțin, căci trebuia dreasă pe alocuri, doi sau trei locuitori mai tineri, împinși de curiozitate, au vrut să vadă cum arăt când dorm. După ce s-au urcat în căruță și au înaintat tiptil înspre fața mea, unul din ei, un ofițer din gardă, vârî capătul ascuțit al sulitei sale destul de adânc în nara mea stângă, și mă gâdilă de parcă mi-ar fi băgat un pai, făcându-mă să strănut violent; omuleții au luat-o la goană și s-au făcut nevăzuți, iar eu abia trei săptămâni mai târziu am aflat de ce m-am trezit așa de brusc. După drumul lung străbătut în a doua jumătate a zilei, am făcut un popas peste noapte, eu fiind păzit de fiecare parte de câte cinci sute de străji, jumătate cu torțe, jumătate cu arcuri și săgeți, gata să tragă în mine la cea mai mică mișcare. A doua zi, o dată cu răsăritul soarelui, ne-am reluat călătoria și pe la amiază am ajuns la vreo două sute de yarzi de porțile orașului.

Împăratul și toată curtea veniră în întâmpinarea noastră, dar ofițerii lui superiori nu voiau cu nici un chip să lase pe Majestatea Sa să-și pună persoana în primejdie, urcându-se pe trupul meu. În locul unde se oprise căruța, se ridica un vechi templu, socotit cel mai mare din întreaga împărăție. Cu câțiva ani în urmă, fiind pângărit de un omor nefiresc, templul, datorită evlaviei oamenilor acelora, era socotit acum un lăcaș profanat și de aceea fusese dat spre folosință, iar toate ornamentele și mobila fuseseră scoase. Se hotărî ca eu să locuiesc în acest edificiu. Marea poartă dinspre miazănoapte avea o înălțime de vreo patru picioare și o lățime de aproape două picioare, așa că mă puteam strecura cu ușurință. Fiecare canat al porții avea câte o fereastră, la o înălțime de mai mult de șase incii de la pământ; prin cea din stânga, fierarul regelui vârî nouăzeci și unu de lanțuri, asemănătoare ca formă și mărime cu acelea care atârnă la ceasul doamnelor din Europa, apoi le fixă de piciorul meu stâng cu treizeci și șase de lacăte. În fața templului, pe partea cealaltă a șoselei și la o depărtare de douăzeci de picioare, era un turn de cel puțin cinci picioare înălțime. În acest turn se urcă împăratul și mulți dregători de frunte ai curții sale, ca să mă poată vedea — lucru pe care l-am aflat mai târziu — pentru că eu nu-i puteam zări pe ei. După socotelile lor, mai mult de o sută de mii de locuitori ieșiseră din oraș în același scop; și, în ciuda paznicilor, cred că nu mai puțin de zece mii de oameni s-au urcat cu ajutorul scărilor, în mai multe rânduri, pe trupul meu. În curând însă fu publicată o proclamație, interzicând aceasta sub pedeapsa cu moartea. Când lucrătorii și-au făcut socoteala că eu nu mai pot scăpa, au tăiat toate sforile care mă țineau legat, iar eu m-am sculat în picioare, abătut cum nu mai fusesem niciodată. Larma și uimirea oamenilor când m-au văzut sculându-mă și umblând nu pot fi zăgăzuite. Lanțurile care îmi fereau piciorul stâng, lungi de vreo doi yarzi, nu numai că-mi dădeau libertatea să mă mișc înapoi și încolo, ci, fiind fixate la patru incii de poartă, îmi îngăduiau să mă strecor înăuntru și să mă întind cât eram de lung pe pardoseala templului.

CAPITOLUL II

Împăratul Liliput-ului, însoțit de mai mulți nobili, vine să-l vadă pe

autor în captivitate. Sunt descrise persoana și obiceiurile împăratului. Cătorva cărturari li se dă însărcinarea să-l învețe pe autor limba lor. Câștigă în ochii liliputanilor prin firea lui blajină. I se scotocesc buzunarele și i se iau sabia și pistoalele.

Când m-am sculat în picioare, am privit de jur împrejur și trebuie să mărturisesc că nu mi-a fost dat să văd un tablou mai încântător. Întreg ținutul părea o grădină nesfârșită, iar ogoarele, îngrădite, în cea mai mare parte având patruzeci de picioare pătrate, semănau cu tot atâtea straturi de flori. Printre ogoare erau presărate păduri de o jumătate de stang⁹, iar pomii cei mai mari, după câte îmi puteam da seama, erau înalți de vreo șapte picioare. Am întors capul spre stânga și orașul mi-a apărut ca un decor de cetate pe scena unui teatru.

Cum, totuși, de câteva ceasuri mă cuprinsese oboseala, m-am furișat în casă și am închis ușa după mine. Dar încercarea mea de a scăpa de mulțimea aceea de oameni fu zadarnică. A trebuit să ies din nou, și, ca să-mi mai omor urâtul, am început să mă plimb încoace și încolo, atât cât îmi îngăduiau lanțurile. Între timp, împăratul se dăduse jos din turn și acum se îndrepta călare înspre mine — lucru pentru care putea să plătească scump, fiindcă animalul, deși bine dresat, în fața unei priveliști atât de neobișnuite, amintind de un munte în mișcare, se ridică în două picioare; dar împăratul, un călăreț neîntrecut, sejinu bine în șa până când alergară câțiva slujitori și apucară calul de căpăstru, iar Majestatea Sa putu să descalece. După ce coborî, mă cercetă plin de admirație; totuși nu se apropie de locul până unde putea ajunge lanțul. Le porunci apoi bucătarilor și chelarilor să-mi dea să mănânc și să beau; iar ei împinseră spre mine un fel de care pline cu de-ale gurii, pregătite de mai-nalte. Când le-am putut ajunge cu mâna, m-am grăbit să le golesc; douăzeci erau încărcate cu carne și zece cu băutură. Din două-trei îmbucături nu mai rămânea nimic dintr-un car cu carne; cât despre băutură, toate cele zece vase de pământ câte erau într-un singur car, le-am sorbit dintr-o înghițitură; și așa am făcut și cu celelalte.

Împărăteasa, prinții și prințesele, însoțiți de nenumărate doamne, sedeau la o oarecare depărtare, în jilțurile lor; dar văzând ce s-a întâmplat cu calul împăratului, s-au sculat și s-au apropiat de monarh, pe care-l voi descrie în cele ce urmează, împăratul e mai înalt aproape cu un lat de unghie decât oricare din curtenii săi, ceea ce e de ajuns ca să umple de teamă pe privitori. Are trăsături energice și bărbătești, o gură de austriac și nasul acvilin, tenul măsliniu, statura dreaptă, trupul și membrele bine proporționate, mișcările grațioase și ținuta maiestuoasă. Trecuse de floarea vârstei, având douăzeci și opt de ani și 9 luni, dintre care șapte ani și-i petrecuse domnind fericit și, în general, victorios. Ca să-l văd mai bine, m-am culcat într-o rână, așa că fața mea era paralelă cu a lui, el stând doar la trei yarzi mai departe; de altfel, nu mă pot înșela în descrierea împăratului, pentru că de atunci l-am ținut adesea în palmă, îmbrăcămintea lui era foarte simplă, croită după o modă jumătate asiatică, jumătate europeană; doar pe cap purta un coif ușor de aur, împodobit cu pietre nestemate și cu o pană în vârful. Ținea sabia scoasă ca să se apere, dacă m-aș fi smuls cumva din lanțuri; era o sabie lungă de aproape trei incii, cu minerul și teaca din aur încrustat cu diamante, împăratul avea glasul pițigăiat, dar foarte deslușit; îl puteam auzi lămurit chiar, atunci când mă sculam în picioare. Doamnele și

⁹ Veche măsură de lungime engleză (16'2 picioare), (n.t.)

curtenii purtau veșminte bogate, astfel că locul unde stăteau semăna cu o fustă brodată cu figuri de aur și argint, întinsă pe pământ. Majestatea Sa îmi vorbi în mai multe rânduri, și eu i-am răspuns, dar niciunul din noi nu pricepu o iotă. De față erau și mai mulți preoți și avocați (judecând după îmbrăcăminte), cărora li s-a poruncit să-mi vorbească; eu le-am răspuns în toate limbile în care le puteam îngăima ceva, adică în olandeza de sus și de jos, în latină, franceză, spaniolă, italiană și lingua franca, însă fără nici un rezultat. După vreo două ceasuri, curtea se retrase, iar eu am fost lăsat cu o gardă puternică, pentru ca aceasta să stăvilească neobrăzarea și, poate, răutățile gloatei. Oamenii erau nerăbdători să se înghesuie cât mai aproape de mine; și cum stam culcat pe pământ lângă ușa casei mele, unii din ei au avut nerușinarea să tragă în mine cu săgeți, din care una mai-mai să mă nimerească în ochiul stâng. Colonelul ordonă atunci să fie prinși șase vinovați, pentru care nu găsi o pedeapsă mai potrivită decât să mi-i dea pe mână, legați fedeleş, lucru pe care soldații lui l-au executat întocmai, împingându-i înspre mine cu vârful lăncilor până când i-am putut apuca.

I-am luat pe toți în mâna dreaptă și am băgat cinci în buzunarul hainei; cât despre al șaselea, m-am prefăcut că vreau să-l mănânc. Bietul omuleț începu să urle cât îl ținea gura, iar colonelul și ofițerii lui se mohorâră la chip, mai ales când m-au văzut scoțând briceagul. I-am liniștit însă numaidecât, pentru că privindu-l cu bunătate și tăindu-i firele cu care era legat, l-am pus binișor jos și omulețul o luă la sănătoasa. M-am purtat și cu ceilalți la fel, scoțându-i unul câte unul din buzunar; și am văzut că atât soldații cât și norodul au fost mișcați de acest gest de clemență, care a fost relatat la curte într-o lumină foarte favorabilă pentru mine.

Înspre seară, cu chiu, cu vai, m-am aciuat în casă unde m-am culcat pe pardoseală, ceea ce am făcut încă vreo două săptămâni, în care timp, împăratul porunci să mi se pregătească un pat. Șase sute de așternuturi de mărime obișnuită au fost aduse cu căruțele și desfăcute în casa mea; o sută cincizeci de saltele cusute una de alta au alcătuit lungimea și lățimea patului. Și deși au fost puse câte patru, una peste alta, totuși, n-aș putea spune că mă apărau îndeajuns de pardoseala aspră, făcută din lespezi de piatră. În același chip, mi-au făcut rost de cearșafuri, pături și cuverturi, destul de bune pentru cineva deprins de atâta vreme cu lipsurile.

Cum vestea sosirii mele se răspândise în lungul și latul țării, nenumărați bogătași, gură-cască și pierde-vară veniră să mă vadă. Satele se goliră aproape cu totul și cred că ogoarele și gospodăriile ar fi fost lăsate în paragină, dacă Majestatea Sa nu ar fi curmat această neplăcută stare de lucruri, dând câteva proclamații și edicte. El porunci ca acei care mă văzuseră să se întoarcă la casele lor și să nu îndrăznească să se apropie mai mult de cincizeci de yarzi de casa mea fără o încuviințare specială a curții, cu care prilej, secretarii de stat s-au ales cu câștiguri frumoșele.

Între timp, împăratul ținea consilii peste consilii, ca să se ajungă la o hotărâre cu privire la mine; mai târziu, un prieten intim al meu, un dregător de seamă și cunoscător a toate tainele, m-a încredințat că dădusem mult de furcă palatului. Se temeau că o să rup lanțurile, că întreținerea mea fiind foarte costisitoare ar putea pricinui izbucnirea foametei. Uneori, erau hotărâți să mă lase să mor de foame, sau, cel puțin, să-mi ciuruiască fața și mâinile cu săgeți otrăvite care m-ar fi omorât în scurtă vreme, dar și-au făcut socoteala că mirosul unui leș atât de

uriaș ar putea dezlănțui în capitală o molimă care s-ar răspândi, probabil, în întreaga țară. În mijlocul dezbaterilor, mai mulți ofițeri au bătut la ușa marii săli de consiliu și doi dintre ei fiind primiți înăuntru au povestit cum m-am purtat cu cei șase criminali amintiți, ceea ce făcu o impresie atât de favorabilă asupra Majestății Sale și asupra întregului consiliu, încât pe loc se institui o comisie imperială care obligă toate satele aflate până la nouă sute de yarzi jur împrejurul capitalei să dea în fiecare dimineață șase boi, patruzeci de oi și alte alimente pentru întreținerea mea; aceasta, pe lângă o cantitate potrivită de pâine și vin, precum și alte băuturi, pentru a căror plată Majestatea Sa dădu vistieriei ordinele cuvenite.

Împăratul, pasămite, trăiește mai ales din veniturile propriilor sale domenii și rareori, numai în împrejurări neobișnuite, se întâmplă să ia dajdie de la supuși, aceștia, în schimb, fiind obligați să-l însoțească în războaie pe propria lor cheltuială. S-a mai hotărât de asemenea să mi se dea șase sute de slujitori, plătiți cu leafă ca să se poată întreține, care să locuiască în corturi prevăzute cu tot dichisul, ridicate de o parte și alta a ușii mele. S-a mai poruncit iarăși ca trei sute de croitori să-mi coasă un rând de haine după moda țării, ca șase dintre cei mai mari cărturari ai Majestății Sale să mă învețe limba lor, și, în sfârșit, caii împăratului, cei ai nobililor și ai trupelor din gardă să facă adesea exerciții în prezența mea, pentru a se deprinde cu mine. Toate aceste ordine au fost aduse la îndeplinire întocmai; și în vreo trei săptămâni am progresat foarte mult cu învățatul limbii lor, împăratul onorându-mă adesea cu vizitele lui și arătându-se încântat să dea o mână de ajutor dascălilor mei. De bine, de rău, am putut înjgheba în curând o conversație și primele cuvinte pe care le-am învățat au dat glas dorinței mele "să binevoiască a-mi da libertatea", rugăminte ce o rosteam zilnic în genunchi. Răspunsul lui, pe cât am putut desluși, mi-a dat să înțeleg că această chestiune cere răgaz și nu poate fi hotărâtă fără sfatul consiliului și că, mai întâi, eu trebuie „lumos kelmin pesso desmar lon emposo” — adică să fac legământ de pace cu dânsul și cu împărăția lui; totuși, mă încredința că voi fi tratat cu cea mai mare bunăvoință. M-a sfătuit de asemenea ca prin răbdare și purtare cuviincioasă să câștig respectul lui și al supușilor săi. Dorea să nu-i iau în nume de rău dacă va porunci unor ofițeri să mă perchiziționeze, pentru că se prea poate să port asupra mea mai multe arme — lucruri de bună seamă primejdioase, dacă erau pe măsura unui om atât de mare. I-am răspuns că Majestatea Sa va fi mulțumit, deoarece eram gata să mă dezbrac și să-mi golesc buzunarele în fața lui. Acestea i le-am împărtășit, parte prin cuvinte, parte prin semne. Dânsul mi-a răspuns că, potrivit legilor împărăției, urma ca eu să fiu cercetat de doi ofițeri ai săi, că lucrul acesta, după cum știa el foarte bine, nu se putea face fără încuviințarea și ajutorul meu, și că avea o părere atât de bună despre mărinimia și simțul meu de dreptate, încât mi-i va încredința pe cei doi ofițeri, că tot ce-mi vor lua îmi va fi înapoiat când voi părăsi țara sau răscumpărat la prețul hotărât de mine.

I-am luat pe cei doi ofițeri în palmă, i-am vârât mai întâi în buzunarele hainei, apoi în toate celelalte buzunare, afară de cele două buzunărașe de la pantaloni și un alt buzunar secret pe care n-aș fi vrut să-l scotocească pentru că țineam în el câteva lucruri de care mă puteam sluji numai eu. Într-unul din buzunărașele de la pantaloni era un ceas de argint, iar în celălalt o mică cantitate de aur într-o pungă. Domnii aceștia, având asupra lor condei, cerneală și hârtie, au întocmit un inventar exact de tot ce au văzut, iar când au isprăvit, m-au rugat să-i

așez jos, ca să-l înfățișeze împăratului. Inventarul acesta l-am tradus mai târziu în engleză; cuvânt cu cuvânt suna astfel:

Imprimis. În buzunarul drept al hainei Omului-Munte (așa talmăcesc eu cuvintele quinbus flestrin), după o perchiziție extrem de minuțioasă, am descoperit numai o bucată mare de ștofă aspră, destul de mare pentru a fi folosită drept covor în sala cea mare a Majestății Voastre. În buzunarul stâng, am văzut o ladă uriașă de argint, cu capac din același metal, pe care noi, cercetătorii, nu l-am putut ridica. Am rugat să ni se deschidă capacul și unul din noi, pătrunzând înăuntru, s-a pomenit cu picioarele până la genunchi într-un fel de praf, din care o parte zburându-ne în față ne-a făcut să strănutăm de mai multe ori. În buzunarul său drept de la piept, am găsit un pachet uriaș făcut din niște materiale albe și subțiri, împăturite unul peste altul, cam de grosimea a trei oameni, legate cu un odgon gros și însemnate cu figuri negre, despre care cu umilință credem că sunt niște scrieri, fiecare literă fiind aproape cât jumătatea palmei noastre. În cel stâng, era un fel de mașină, având înfipti în spatele ei douăzeci de stâlpi lungi, asemănători palisadelor din fața curții Majestății Voastre, cu care Omul-munte își piaptănă părul, după câte bănuim noi, pentru că nu l-am supărat prea mult cu întrebările, dându-ne seama că e foarte greu să ne facem înțeleși. În buzunarul cel mare din partea dreaptă a acoperământului său de mijloc (așa traduc cuvântul raniu-lo, adică pantalonii mei), am văzut o țeava de fier cam de lungimea unui om, fixată de o bucată solidă de lemn, mai mare decât țeava.

Iar pe o parte a țevii erau bucăți mari de fier ieșite în afară și reprezentând figuri ciudate despre care nu știm ce să credem. În buzunarul din stânga, o altă mașină de același fel. În buzunarul mic din partea dreaptă erau mai multe bucăți de metal alb și roșu, turtite și rotunde, de mărimi diferite. Câteva din bucățile albe și care păreau de argint erau așa de mari și de grele, încât tovarășul meu și cu mine de-abia am izbutit să le ridicăm. În buzunarul stâng, am găsit doi stâlpi negri de o formă neregulată; numai cu mare greutate am putut să le atingem vârful din fundul buzunarului unde stăteam. Unul din ei avea un capac și părea făcut dintr-o singură bucată, dar la capătul de sus al celui alt, am văzut ceva alb și rotund, cam de două ori mai mare decât capetele noastre. În fiecare din acești stâlpi era câte o placă uriașă de oțel, pe care i-am poruncit să ne-o arate, pentru că ne temeam că ar putea fi niște mașini primejdioase. El le-a scos din cutiile lor și ne-a spus că în țara lui avea obiceiul să-și radă barba cu una din ele și să taie carnea cu cealaltă. Mai erau două buzunare, în care nu am putut intra. Acestora el le spunea „buzunărașe”; erau două mari tăieturi făcute în partea de sus a acoperământului de mijloc, strâns lipite de corp datorită apăsării pântecelui. Din buzunărașul drept atârna un mare lanț de argint, cu un fel de mașinărie minunată la capăt. l-am spus să scoată tot ce se găsea la capătul lanțului, și anume ceva ce se dovedi a fi un glob, jumătate de argint, jumătate dintr-un metal străveziu, pentru că pe partea străvezie am văzut niște figuri ciudate, desenate în cerc, pe care am crezut că le putem atinge, până când ne-am dat seama că degetele noastre sunt oprite de materialul acela străveziu. Omul-munte a pus mașinăria la urechile noastre. Făcea un zgomot neîncetat, ca huruitul unei mori de apă, și presupunem că este ori vreun animal necunoscut, ori zeul căruia i se închină; înclinăm totuși mai curând spre această din urmă părere, fiindcă ne-a încredințat (dacă l-am înțeles bine, pentru că se exprimă foarte imperfect) că rareori întreprinde ceva fără să-l

consulte. L-a numit oracolul său și zicea că arată timpul pentru fiecare acțiune a vieții sale. Din buzunărașul stâng a scos apoi o plasă, destul de mare pentru un pescar, dar făcută în așa fel, încât să se închidă și să se deschidă ca o pungă și care-i servea și pentru acest scop.

Înăuntru, am găsit mai multe bucăți masive de metal galben care, dacă sunt aur adevărat, trebuie să aibă o valoare extraordinară. După ce, dând ascultare poruncilor Majestății Voastre, i-am cercetat cu grijă toate buzunarele, am observat în jurul mijlocului sau o cingătoare, făcută din pielea unui animal monstruos, de care, pe partea stângă, atârna o sabie uriașă, cât cinci oameni puși cap la cap, iar pe dreapta, un sac sau o tolă cu două despărțituri, în fiecare din ele încăpând câte trei din supușii Majestății Voastre. În una din aceste despărțituri erau mai multe globuri sau sfere dintr-un metal foarte greu, cam de mărimea capetelor noastre, pe care numai o mână puternică le-ar putea ridica. În cealaltă despărțitură se afla o grămadă de boabe negre, nu prea mari și destul de ușoare pentru că puteam ține mai mult de cincizeci în palmele noastre.

Acesta este inventarul exact a ceea ce am găsit asupra Omului-Munte, care s-a purtat cu multă curtenie și cu respectul cuvenit față de însărcinarea dată nouă de Majestatea Voastră. Semnat și sigilat în cea de a patra zi a celei de a optzeci și noua lună a binecuvântatei domnii a Majestății Voastre.

Flessen Frelock

Marsi Frelock

După ce i s-a citit inventarul, împăratul mi-a cerut, într-un chip cât se poate de curtenitor, să predau obiectele. Mi-a cerut întâi sabia, pe care am scos-o cu teacă cu tot. Între timp, porunci ca trei mii de soldați din cele mai alese trupe ale sale (care îl însoțeau în acea clipă) să mă înconjoare la oarecare distanță, cu arcurile pregătite, lucru ce mi-a scăpat, deoarece privirile mele erau ațintite asupra Majestății Sale. Împăratul m-a rugat apoi să scot din teacă sabia care, deși cam ruginise pe-alocuri din pricina apei sărate a mării, era încă destul de lucitoare. I-am îndeplinit dorința, și pe dată toți soldații scoaseră un strigăt de groază amestecată cu uimire, pentru că soarele strălucea puternic și în timp ce eu fluturam sabia încoace și încolo, oglindirea lui le lua vederile. Majestatea Sa, un ocârmuitor cu suflet mare, fu mai puțin înfricoșat decât m-aș fi putut aștepta: mi-a poruncit să bag din nou sabia în teacă și s-o arunc jos cât mai încet, la vreo șase picioare departe de capătul lanțului meu.

Lucrul următor pe care mi-l ceru fu una din țevile de fier — adică pistoalele mele de buzunar. Am scos unul din pistoale și la dorința lui, i-am explicat cum m-am priceput mai bine la ce folosește; apoi l-am încărcat numai cu praf de pușcă — acesta, mulțumită pungii mele bine închise, nu fusese udat de apa mării (un neajuns împotriva căruia toți marinarii prevăzători iau măsuri speciale de siguranță). După ce l-am prevenit pe împărat să nu-i fie teamă, l-am descărcat în aer. De data aceasta, uimirea fu mult mai mare decât la vederea săbiei. Sute de oameni căzură la pământ ca trăsniți; ba chiar împăratul, cu toate că nu se clinti din loc, nu-și veni în fire cîtăva vreme.

După sabie, așadar, veni rândul pistoalelor, apoi al pungii cu pulbere și gloanțe; totodată, eu l-am rugat pe împărat să ferească pulberea de foc, pentru că se va aprinde la cea mai mică scânteie și-i va arunca palatul în aer. Am predat de asemenea ceasul, pe care monarhul

era foarte curios să-l vadă, poruncind ca doi din cei mai voinici ostași din gardă să-l ducă pe umeri cu ajutorul unei prăjini — așa cum poartă căraușii din Anglia butoaiele cu bere. Era uluit de zgomotul neîntrerupt al ceasornicului și de mișcarea minutarului pe care o urmărea cu ușurință, căci vederea lor e cu mult mai ageră decât a noastră. El ceru părerea învățaților săi, care, după cum își poate lesne închipui cititorul, dădură răspunsuri felurite și departe de adevăr, cu toate că, ce-i drept, nu i-am putut înțelege perfect. Am scos banii de argint și de aramă, punga cu nouă galbeni mari de aur și câțiva mai mici, cuțitul și briciul, pieptenele și tabachera de argint, batista și jurnalul zilnic. Sabia, pistoalele și punga cu pulbere și gloanțe au fost transportate în căruțe spre arsenalul Majestății Sale; celelalte lucruri mi-au fost însă înapoiate.

După cum am mai amintit, aveam un buzunar secret care a scăpat controlului. În el erau niște ochelari (având vederea slăbită, îi pun din când în când), un ochean de buzunar și alte câteva lucruri de folos. Neprezentînd nici o însemnătate pentru împărat, nu m-am socotit legat prin cuvântul de onoare să le dau în vileag; mă temeam că, odată înstrăinate, s-ar putea pierde sau strica.

CAPITOLUL III

Autorul îl distrează într-un chip cu totul neobișnuit pe împărat și nobilimea de ambe sexe. Cum își petrec vremea curtenii din Lilliput. Autorul își redobândește libertatea cu anumite condiții.

Mulțumită blîndeței și buneii mele purtări, câștigasem atât de mult în ochii împăratului și ai curții — ce zic eu, chiar în ochii armatei și ai poporului — încât am început să nutresc speranța de a-mi redobândi libertatea în scurtă vreme. Am folosit toate mijloacele cu putință pentru a întreține această stare de spirit favorabilă mie. Încetul cu încetul, băștinașii începură să se teamă din ce în ce mai puțin de mine. Uneori mă culcam pe pământ și lăsam cinci-șase din ei să-mi danseze pe mână; până la urmă, băieții și fetele își luară inima în dinți și veniră să se joace de-a v-ați ascunselea în părul meu. Între timp, făcusem progrese vădite: înțelegeam și vorbeam destul de bine limba lor.

Într-o zi, împăratul se gândi să mă distreze organizând câteva spectacole care, în ce privește îndemânarea și pitorescul, întrec tot ceea ce am putut vedea până azi la diferitele popoare cunoscute de mine. Nimic nu m-a încântat mai mult ca dansul acrobaților, executat pe un fir alb, subțire, întins la o înălțime de două picioare și douăsprezece incii de la pământ. Cu îngăduința cititorului, voi stărui puțin asupra acestui subiect.

Jocul acesta e practicat numai de cei care aspiră la mari dregătorii și la înaltele favoruri ale curții. Ei sunt puși să învețe această artă încă din tinerețe și nu întotdeauna sunt de neam mare, după cum nu întotdeauna se bucură de o educație aleasă. Când un post înalt devine vacant, prin deces sau prin căderea în dizgrație a cuiva (ceea ce se întâmplă adesea), cinci sau șase din acești candidați adresează o petiție împăratului, ca să li se permită să-l distreze atât pe el cit și pe curtenii cu un dans pe frînghie, iar cel care sare mai sus fără să-și frîngă gâtul e numit în postul respectiv. Adeseori li se poruncește chiar și principalilor miniștri să-și arate îndemânarea pentru a-l convinge pe împărat că nu și-au pierdut talentele. Toată lumea știe că Flimnap, vistiernicul, sare pe

frânghie cu cel puțin o incie mai sus decât orice alt nobil din întreaga împărăție. L-am văzut odată făcând mai multe tumbe pe o scândură prinsă de o frânghie nu mai groasă decât obișnuita sfoară de împachetat din Anglia.

Prietenul meu Reldresal, Prim Secretar al Consiliului Privat, este, după părerea mea — dacă nu cumva sunt părtinitor — al doilea după vis-tiernic; ceilalți mari dregători sunt cam deopotrivă între ei. Distracțiile acestea sunt adesea însoțite de accidente fatale; numărul lor e foarte ridicat. Eu însumi am văzut câțiva candidați frângându-și câte un mădular. Dar primejdia este cu mult mai mare atunci când miniștrii înșiși primesc poruncă să arate ce pot pentru că, în strădania lor de a se depăși pe sine și de a-i întrece și pe colegii lor, fac eforturi atât de mari, încât nu se află aproape unul care să nu fi căzut o dată, iar alții chiar de două sau de trei ori. Mi s-a povestit că Flimnap, cu un an sau doi înainte de sosirea mea, hotărât și-ar fi rupt gâtul, dacă una din pernele regelui, aflată întâmplător pe jos, nu ar fi amortizat forța căderii.

Mai există și un alt spectacol care se reprezintă numai în fața împăratului, a împărătesei și a primului ministru, în împrejurări cu totul neobișnuite, împăratul pune pe masă trei fire subțiri de mătase, lungi de șase incii: unul e albastru, al doilea roșu și al treilea verde. Aceste fire sunt premii pentru persoanele cărora împăratul dorește să le acorde un semn special al bunăvoinței sale. Ceremonia are loc în marea sală de audiență a Majestății Sale, unde candidații urmează să-și arate măiestria într-un chip cu totul deosebit de cel descris mai sus și pentru care nu pot găsi nici cea mai mică asemănare în nici o altă țară din lumea nouă sau veche. Împăratul ține în mâini un băț, așezat paralel cu orizontul, în timp ce candidații înaintează unul câte unul, sărind uneori peste băț, iar alteori trecând pe sub el, când înainte, când înapoi, de mai multe ori, după cum bățul e ridicat sau coborât. Uneori, împăratul ține de un capăt al bățului și primul ministru de celălalt; alteori, ministrul ține singur de amândouă capetele. Acela care dă dovadă de mai multă agilitate și rezistă mai mult la sărituri și târâturi e răsplătit cu firul de mătase albastru i firul roșu i se dă următorului și firul verde celui de al treilea. Ei toți le poartă încinse de două ori în jurul mijlocului, și puține sunt persoanele din preajma acestei curți care să nu fie împodobite cu astfel de cingători.

Caii armatei și cei din grajdurile împărătești, fiind purtați zilnic prin fața mea, nu se mai speriau, ci se apropiau de picioarele mele fără teamă. Călăreții îi puneau să sară peste mâna mea, în timp ce eu o țineam pe pământ; iar unul din vânătorii împăratului, călare pe un armăsar falnic, a sărit peste pantoful din piciorul meu — un salt cu adevărat prodigios.

S-a-ntîmplat într-o zi să-l distrez pe împărat într-un chip cu totul neobișnuit. L-am rugat să poruncească să mi se aducă mai multe bețe de două picioare lungime și de grosimea unui baston obișnuit, împăratul îi porunci marelui administrator al pădurilor să dea dispoziții în consecință, iar a doua zi șase pădurari sosiră cu tot atâtea căruțe, trase fiecare de câte opt cai. Am luat nouă bețe și le-am înfipt cu nădejde în pământ, închizând suprafața unui dreptunghi de două picioare pătrate și jumătate; am pus alte patru bețe pe fiecare latură a dreptunghiului, cam la două picioare de pământ; mi-am prins apoi batista de cele nouă bețe așezate vertical și am întins-o în toate direcțiile până când începu să semene cu pielea unei tobe; cele patru bețe paralele, ridicându-se cu vreo cinci incii mai sus decât batista, serveau ca un fel de parapet de

fiecare parte.

Când am isprăvit, l-am rugat pe împărat să permită unui detașament de cavaleriști — douăzeci și patru în total — să vină și să facă exerciții pe batistă. Majestatea Sa încuviință această propunere, iar eu am ridicat caii unul câte unul, în mână, înșeuai cum erau, cu ofițerii înarmați până în dinți și pregătiți pentru instrucție. De îndată ce s-au aliniat, s-au împărțit în două grupuri, s-au prefăcut că se hărțuiesc, au tras cu săgeți boante, și-au scos săbiile, au galopat și au urmărit inamicul, au atacat și s-au retras — într-un cuvânt, au dat dovadă de cea mai desăvârșită disciplină militară pe care am văzut-o vreodată. Bețele paralele îi fereau pe ei și caii lor să cadă de pe batistă; iar împăratul, încântat la culme, a poruncit ca spastacolul să fie repetat timp de mai multe zile. Odată binevoi chiar să se lase ridicat pe batistă ca să dea el însuși comanda de începere, și, cu mare greutate, o convinse pe împărăteasă să-mi îngăduie s-o țin într-un jilt, la doi yarzi de scenă, de unde a putut urmări desfășurarea spectacolului în cele mai mici amănunte. Spre norocul meu, în timpul acestor spectacole nu s-a petrecut nici un accident. O singură dată, calul năvălaș al unui căpitan, bătând cu copita, îmi găuri batista și lunecându-i piciorul prin spărtură, se prăbuși cu călăreț cu tot. l-am ridicat însă îndată pe amîndoi și, acoperind gaura cu o mână, am coborât detașamentul cu cealaltă, în același fel în care îl urcasem. Calul care căzuse își scrântise șoldul stâng, dar călărețul era teafăr; eu mi-am cârpit batista cum m-am priceput, totuși nu mai aveam încredere în trăinicia ei pentru astfel de îndeletniciri primejdioase.

Cu două-trei zile înainte de a fi pus în libertate, pe când distram curtea cu astfel de isprăvi, sosi un curier pentru a informa pe Majestatea Sa că niște supuși de-ai săi, călărind prin preajma locului unde fusesem descoperit, au văzut pe pământ un obiect mare și negru, de o formă foarte ciudată, cu margini rotunde, încăpător cât dormitorul Majestății Sale, iar la mijloc, înalt cât un om; că nu era o ființă vie, cum au crezut la început, deoarece zăcea nemișcat în iarbă, în timp ce câțiva din ei l-au ocolit de câteva ori; că, urcîndu-se unul pe umerii celui alt, au ajuns în vârf și vârful era întins și neted; tropăind cu picioarele, au descoperit că e gol pe dinăuntru; că după umila lor părere, era probabil ceva care aparținea Omului-Munte, și dacă Majestatea Sa binevoiește, ei îl vor aduce cu ajutorul a numai cinci cai.

Mi-am dat seama numai-decât despre ce era vorba și m-am bucurat în sinea mea la auzul acestei vești. Se pare că în clipa când am pus piciorul pe țarm după naufragiu eram atât de buimac, încât înainte de a ajunge la locul unde m-am culcat, pălăria mea pe care mi-o prinsesem cu o sfoară de gât în vreme ce vâsleam și care nu s-a desprins tot timpul cât am înotat, s-a dezlegat după ce am ajuns la mal; sfoara, bănuiesc, s-a rupt la un moment dat fără ca eu să observ, încredințat fiind că pălăria mea plutea de mult pe valuri. Am rugat stăruitor pe Majestatea Sa să poruncească să-mi fie adusă cât mai repede cu putință, descriindu-i totodată cum arată și la ce folosește; a doua zi, căruțașii sosiră cu pălăria care însă nu era într-o stare prea bună. Oamenii îi găuriseră borurile în două locuri la o incie și jumătate de margine și fixaseră două cârlige în găuri; cârligele acestea au fost legate de hățuri printr-o funie lungă și astfel pălăria a fost târâtă mai bine de o jumătate de milă engleză; dar cum în regiunea aceea terenul este foarte neted, a fost vătămată mai puțin decât mă așteptam.

Două zile mai târziu, împăratul porunci ca o parte din armata sa

aflată în capitală și în împrejurimi să se pregătească pentru o paradă militară: pasămite, își pusese în gând să se distreze într-un chip ciudat. El mă rugă să stau ca un colos, cu picioarele cât mai rășchirate; apoi îi dădu ordin generalului său (un comandant bătrân și încercat și un bun prieten al meu) să-și alinieze trupele în șiruri strânse și să le conducă în marș pe sub mine; infanteriștii, câte douăzeci și patru în rând, iar cavaleriștii câte șaisprezece, în bătaia tobelor, cu drapelele fluturând și lăncile ridicate. Erau trei mii de infanteriști și o mie de cavaleriști. Majestatea Sa dădu poruncă, sub amenințarea pedepsei cu moartea, ca în timpul marșului, fiecare soldat să se poarte cât mai cuviincios față de mine; ceea ce totuși nu i-a împiedicat pe câțiva ofițeri tineri să-și arunce ochii în sus în timp ce treceau pe sub mine; și ca să spun adevărul, pantalonii mei erau atunci într-un hal fără de hal, încât au stârnit râsete și uimire.

Trimisesem atâtea memorii și petiții prin care ceream libertatea, încât, în cele din urmă, Majestatea Sa aminti chestiunea, mai întâi în cabinet, apoi în plin consiliu, unde nu se opuse nimeni afară de Skyresh Bolgolam care, fără ca eu să-i fi făcut vreun rău, binevoia să mă dușmănească de moarte.

Toți ceilalți membri ai consiliului fură însă de partea mea și împăratul sprijini hotărârea lor. Ministrul amintit mai sus era galet sau amiral al împărăției, o persoană foarte pricepută în treburile țării și care se bucura de încrederea stăpânului său, însă avea o fire morocănoasă și acră. Cu toate acestea, până la urmă a fost convins să cedeze, dar a cerut ca articolele și condițiile în baza cărora urma să fiu lăsat în libertate și pe care trebuia să jur, să fie întocmite de el însuși. Aceste articole mi-au fost aduse la cunoștință chiar de Skyresh Bolgolam, însoțit de doi subsecretari și mai multe personalități de vază. După ce mi-au fost citite, mi s-a cerut să jur că le voi respecta. A trebuit să jur, mai întâi așa cum se obișnuiește în țara mea, apoi potrivit legii lor, și anume, ținându-mi piciorul drept în mâna stângă și punându-mi degetul mijlociu al mâinii drepte pe creștetul capului și degetul mare pe lobul urechii drepte. Dar cum s-ar putea ca cititorul să vrea să-și facă o idee despre stilul și modul de exprimare caracteristic poporului aceluia, precum și să cunoască articolele în baza cărora mi-am recăpătat libertatea, am făcut cum m-am priceput mai bine o traducere cuvânt cu cuvânt a întregului document pe care-l ofer aici publicului¹⁰.

GOLBASTO MOMAREM EVLAME GURDILO SHEFIN MULLY ULLY GUE, preaputernicul împărat al Liliput-ului, încântarea și spaima universului, a cărui stăpânire se întinde pe cinci mii de blustrugi (cam douăsprezece mile în circumferință) până la capătul pământului; monarh al tuturor monarhilor, mai înalt decât fiii oamenilor, ale cărui picioare ating centrul globului și al cărui creștet atinge soarele; carele numai dacă-și clatină capul îi face pe împărații pământului să le tremure genunchii; plăcut ca primăvara, liniștitor ca vara, roditor ca toamna, cumplit ca iarna. Prea sublima Sa Majestate îi propune Omului-munte, sosit de curând în cereștile noastre ținuturi, următoarele articole pe care, sub jurământ solemn, el va fi obligat să le respecte:

I. Omul-munte nu va părăsi tărâmurile noastre fără încuviințarea noastră scrisă și pecetluită cu marele nostru sigiliu.

¹⁰ În descrierea Liliput-ului, așa cum reiese din articole, se întrezărește Anglia i în descrierea țării Blefuscu, Franța. (Nota red. engleze)

II. El nu va îndrăzni să vină în capitala noastră fără ordinul nostru expres, și atunci locuitorii vor fi încunoștințați cu două ore mai înainte, pentru a nu ieși din casă.

III. Susnumitul Om-munte își va limita plimbările la șoselele noastre și nu va căuta să se plimbe sau să se culce prin livezi sau pe ogoare.

IV. În timp ce se va plimba pe drumurile sus-amintite, va avea cea mai mare grijă să nu calce în picioare pe vreunul din iubiții noștri supuși, caii sau căruțele lor; de asemenea îi este oprit cu desăvârșire să ia în mână pe vreunul din supușii noștri fără consimțământul lor.

V. Dacă vreo ștafetă are de îndeplinit o misiune grabnică, Omul-munte va fi obligat o dată pe lună să ducă în buzunarul său pe sol și calul acestuia cale de șase zile și să-l aducă înapoi teafăr pe Susnumitul sol (dacă este nevoie) în fața Majestății Noastre.

VI. El va fi aliatul nostru împotriva dușmanilor noștri de pe insula Blefescu și va face tot ce-i stă în putere ca să le nimicească flota care, în momentul de față, se pregătește să ne cotopească.

VII. Susnumitul Om-munte, în timpul său liber, îi va ajuta pe lucrătorii noștri să ridice pietrele mari de care va fi nevoie la construirea zidului din parcul principal și a altor clădiri imperiale.

VIII. În două luni de zile, Susnumitul Om-munte va prezenta date exacte cu privire la circumferința pământului pe care-l stăpânim, numărând pașii ce-i va face de jur împrejurul coastelor.

În fine, după ce va jura solemn să respecte articolele de mai sus, Susnumitul Om-munte va primi o porție zilnică de mâncare și băutură îndestulătoare pentru întreținerea a 1728 de supuși de ai noștri: totodată el va avea cinstea de a se înfățișa oricând Augustei Noastre persoane, bucurându-se și de alte dovezi ale bunăvoinței noastre. Dat în palatul nostru din Belfaborac, în cea de a douăsprezecea zi a celei de a nouăzeci și una lună a domniei noastre.

Am jurat și am iscălit aceste articole cu multă voioșie și mulțumire, deși unele din ele nu erau atât de vrednica de cinste pe cât aş fi dorit, ceea ce se datora numai și numai răutății lui Skyresh Bolgolam, marele amiral.

Lanțurile mi-au fost scoase neîntârziat și eu m-am pomenit în deplină libertate, împăratul însuși îmi făcu cinstea de a lua parte la această ceremonie. Mi-am arătat recunoștința prosternându-mă la picioarele Majestății Sale, dar el îmi porunci să mă scol; apoi rosti multe cuvinte frumoase pe care, pentru a nu fi învinuit de vanitate, eu nu le voi repeta. Nădăjduia că mă voi dovedi un slujitor credincios și voi bine-merita toate favorurile pe care mi le-a arătat până acum sau pe care mi le va arăta în viitor.

Cititorul e rugat să observe că în ultimul articol al documentului prin care-mi recăpătăm libertatea, împăratul stipula să mi se dea o cantitate de hrană și băutură, îndestulătoare pentru întreținerea a 1728 de lilliputani. După câțva timp, în trebîndu-l pe un prieten de la curte cum de s-au oprit la cifra aceasta precisă, el mi-a spus că matematicienii Majestății Sale, măsurând înălțimea corpului meu cu ajutorul unui cua-drant și văzând că o întrece pe a lor în proporție de doisprezece la unu, au socotit, pe baza asemănării cu corpurile IOT, că într-al meu trebuie să încapă cel puțin 1728 de ale lor și, prin urmare, va fi nevoie de o cantitate de hrană necesară pentru întreținerea acestui număr de lilliputani. De unde cititorul poate să-și facă o idee despre ingeniozitatea acestui popor, precum și despre înțeleptul spirit gospodăresc al unui atât

CAPITOLUL IV

Autorul descrie Mildendo, capitala Liliput-ului, precum și palatul împăratului. O convorbire între autor și un prim secretar cu privire la treburile împărăției. Autorul e gata să-l slujească pe împărat în războaie.

Primul lucru pe care l-am făcut după ce mi s-a redat libertatea, a fost să cer îngăduința de a vedea Mildendo, capitala țării, iar împăratul mi-a dat de îndată încuviințarea, atrăgându-mi însă în mod deosebit atenția să nu aduc nici o vătămare caselor sau locuitorilor.

Printr-o proclamație, aceștia din urmă au fost înștiințați de intenția mea de a vizita orașul. Zidul care-l înconjoară e înalt de două picioare și jumătate și lat de cel puțin 11 incii, astfel încât o trăsură cu cai poate întoarce fără nici o primejdie; din zece în zece picioare, zidul e prevăzut cu turnuri trainice. Am pășit cu grijă peste marea poartă dinspre asfințit și peste cele două străzi principale, îmbrăcat numai în vestă, de teamă să nu stric acoperișurile și streșinile caselor cu poalele hainei. Umblam cu foarte multă băgare de seamă ca nu cumva să strivesc vreun locuitor răzleț, rămas pe străzi în ciuda ordinelor foarte severe, potrivit cărora, toți cei ce-ar fi ieșit în stradă o făceau pe propria lor răspundere.

Ferestrele podurilor și acoperișurile caselor erau atât de înțesate de spectatori, încât cred că în nici una din călătoriile mele nu am văzut o localitate mai populată. Orașul este un pătrat perfect, fiecare latură a zidului având o lungime de cinci sute de picioare. Cele două străzi mari care-l străbat în cruce și-l împart în patru cartiere sunt largi de câte cinci picioare. Ulițele și aleeele în care nu am putut intra — mulțumindu-mă doar să le privesc în trecere — au o lățime între douăsprezece și optsprezece incii. În oraș pot încăpea cinci sute de mii de suflete; casele au trei până la cinci etaje; magazinele și piețele sunt bine aprovizionate.

Palatul împăratului se află în centrul orașului, în locul unde se încrucișează cele două străzi. E înconjurat de un zid înalt de două picioare și așezat la o distanță de douăzeci de picioare de clădiri. Aveam încuviințarea Majestății Sale de a păși peste acest zid, iar spațiul dintre zid și palat fiind atât de larg, am putut privi nestingherit în toate părțile. Curtea exterioară este un pătrat de patruzeci de picioare și cuprinde alte două curți; în curtea centrală sunt apartamentele împărătești, pe care țineam foarte mult să le văd, dar nu a fost de loc ușor, pentru că lățimea porților mari dintre o curte și cealaltă era de numai optsprezece incii. Clădirile din curtea exterioară aveau cel puțin cinci picioare înălțime și mi-ar fi fost cu neputință să pășesc peste ele fără să aduc pagube mari corpului de clădiri, cu toate că zidurile erau trainice, durate din piatră cioplită și groase de patru incii. Totuși, împăratul ținea foarte mult să-mi arate splendorile palatului său; dar lucrul acesta nu l-am putut face decât abia peste trei zile pe care le-am petrecut tăind cu briceagul câțiva din cei mai mari pomi din parcul împărătesc, la vreo sută de yarzi depărtare de capitală.

Din acești pomi am făcut două scăunașe, fiecare înalt de vreo trei picioare și destul de solide ca să mă poată susține. După ce locuitorii au fost înștiințați a doua oară, am trecut din nou prin oraș spre palat cu scăunașele în mână.

Când am ajuns aproape de curtea exterioară, m-am urcat în picioare

pe primul scăunaș și l-am luat pe celălalt în mână; pe acesta l-am ridicat pe deasupra acoperișului și l-am așezat binișor în spațiul dintre curtea întâia și a doua, aceasta din urmă lată de opt picioare. Am pășit apoi fără greutate peste clădire, de pe un scăunaș pe celălalt, și l-am tras pe primul după mine cu ajutorul unui băț cu cârlig. În felul acesta am ajuns până în curtea interioară și, culcându-mă într-o rână, mi-am lipit fața de ferestrele de la etajul de mijloc, lăsate întradins deschise, și privirilor mi s-au înfățișat apartamentele cele mai frumoase ce se pot închipui.

Împărăteasa și tinerii prinți, înconjurați de suită, stăteau fiecare în odăile lor. Majestatea Sa binevoi să-mi zâmbească foarte grațios și-mi întinse mână pe fereastră ca să i-o sărut.

Să nu stărui însă prea mult asupra descrierilor de acest fel — le păstrez pentru o lucrare de proporții mai mari care în momentul de față e aproape gata de tipar. Ea cuprinde istoria acestei împărății, de la întemeierea ei și până azi, de-a lungul unui șir lung de cârmuitori, cu o descriere amănunțită a războaielor, politiciii, legilor, învățăturii și religiei acestui popor, a plantelor și animalelor, a moravurilor și datinilor lor, precum și a altor lucruri foarte ciudate și folositoare; deocamdată, nu intenționez să povestesc decât numai întâmplările și faptele de seamă la care au luat parte oamenii de acolo sau eu însumi, în timpul unei șederi de vreo nouă luni de zile în țara lor.

Într-o dimineață, cam la vreo două săptămâni după ce-mi redobândisem libertatea, Reldresal, primul secretar pentru afaceri private (așa-l numeau ei), veni la mine, însoțit numai de un servitor. El porunci vizitiului să aștepte la o oarecare depărtare și mă rugă să-i acord o audiență de o oră, lucru la care am consimțit bucuros, atât din pricina rangului său și a meritelor sale personale, cât și a nenumăratelor servicii pe care mi le făcuse în legătură cu intervențiile mele la curte.

I-am spus că sunt gata să mă culc pe pământ, ca să poată fi mai aproape de urechea mea; dar el preferă să-l țin în mână în timpul convorbirii. Începu prin a mă felicita pentru faptul că-mi redobândisem libertatea, arătându-mi totodată că avea și el partea lui de merit în asta; totuși, se grăbi să adauge că dacă n-ar fi fost actuala stare de lucruri de la curte, poate că nu aș fi căpătat-o atât de curând. „Pentru că — spunea el — oricât de înfloritoare ar putea să pară în ochii străinilor starea în care ne aflăm, suntem amenințați de două urgii: pe de o parte o cumplită dezbinare lăuntrică, pe de altă parte primejdia de a fi cotropiți de un dușman extraordinar de puternic. Cu privire la dezbinare, trebuie să știi că de mai bine de șaptezeci de luni în țara aceasta se războiesc două partide: Tramecksan și Slamecksan¹¹, denumite astfel după tocurile înalte sau joase ale pantofilor lor, ceea ce de altfel îi și deosebește. Se pretinde că tocurile înalte se potrivesc mai bine cu vechea noastră constituție; totuși, oricum ar sta lucrurile, Majestatea Sa e hotărât să se folosească în conducerea treburilor obștești și în toate slujbele ce depind de coroană numai de tocurile joase, după cum, fără îndoială, ți-ai putut da seama, precum și de faptul că tocurile Majestății Sale sunt mai joase cu cel puțin un drurr decât ale oricărui curtean (drurr e o unitate de măsură ce reprezintă cam a patrusprezecea parte dintr-o incie). Dușmănia dintre aceste două partide merge până acolo, încât nu mănâncă, nu beau și nu vorbesc unii cu alții. După socotelile noastre, Tramecksan sau tocurile înalte ne întrec la număr, dar puterea este cu totul de partea noastră. Ne temem că Alteța Sa moștenitorul tronului are

¹¹ Swift are în vedere partidul Whig și partidul Tory. (Nota red. engleze)

o oarecare înclinație spre tocurile înalte; cel puțin pentru noi e limpede faptul că unul din tocurile lui e mai înalt decât celălalt, ceea ce îl face să șchioapete puțin când merge. Ei bine, în mijlocul acestor frământări interne, suntem amenințați să fim copleșiți de cei din insula Blefuscu, a doua mare împărăție a universului, aproape tot atât de puternică și de mare ca aceea a Majestății Sale.

În legătură cu ceea ce te-am auzit afirmând, cum că pe lume ar mai fi și alte împărății și state locuite de ființe omenești tot atât de mari ca dumneata, filozofii noștri se îndoiesc foarte și presupun mai curând că ai picat din lună sau dintr-o stea; pentru că e sigur că o sută de muritori de mărimea dunaitale ar nimici în scurtă vreme toate fructele și vitele de pe moșiile Majestății Sale; și-apoi de șase mii de luni cronicile noastre nu pomenesc alte ținuturi în afară de cele două mari împărății, Lilliput și Blefuscu.

Care două mari împărății sunt de treizeci și șase de luni încăierate — după cum voiam să-ți spun — într-un război înverșunat. Iată care-i pricina: e lucru știut că odinioară, ouăle erau sparte la capătul mai turtit înainte de a fi mâncate; dar pe când era copil, bunicul Majestății Sale voind să mănânce un ou și spărgându-l după vechiul obicei, s-a tăiat la deget; drept urmare, împăratul, tatăl său, a dat un edict prin care porunea tuturor supușilor săi, sub amenințarea cu pedepse cumplite în caz de nesupunere, să spargă ouăle la capătul mai ascuțit.

Într-atâta s-a înverșunat poporul împotriva acestei legi, încât, după cum ne spun istoricii, au izbucnit nu mai puțin de șase răscoale din această pricină; cu care prilej, un împărat și-a pierdut viața, iar altul coroana. Aceste tulburări lăuntrice au fost veșnic atâtea de monarhii din Blefusoa, iar când erau înăbușite, surghiuniții căutau întotdeauna adăpost în împărăția aceea. S-a făcut socoteala că, în total, unsprezece mii de oameni au preferat să moară decât să se supună și să spargă ouăle la capătul ascuțit. Multe sute de tomuri groase au fost publicate în legătură cu această controversă, dar cărțile Capetelor-turtite au fost de mult interzise și, prin lege, ei nu mai pot deține nici o slujbă. În cursul acestor tulburări, împărații din Blefuscu ne-au făcut adesea imputări pe care ni le-au transmis prin ambasadorii lor, învinuindu-ne de a fi provocat o schismă în religie prin nesocotirea doctrinei fundamentale a marelui nostru profet Lustrog, înscrisă în cel de al cincizeci și patrulea capitol al Blundecralului, care este Alcoranul lor¹². Se crede, totuși, că nu e vorba decât de o răstălmăcire a textului, cuvintele sunând astfel: „Toți drept-credincioșii să spargă ouăle la capătul potrivit”; dar care anume este capătul potrivit, s-ar părea, după umila mea părere, că trebuie să hotărască fiecare după conștiința lui sau dacă nu, judecătorul suprem.

Aflați în surghiun, Capetele-turtite au găsit atâta solitudine la curtea din Blefuscu și atâta ajutor și încurajare de la partidul lor de aici de-acasă, încât de treizeci și șase de luni un război sângeros se poartă între cele două împărății, cu sorți schimbători de izbândă; până acum noi am pierdut patruzeci de vase mari și un număr mult mai mare de vase mici, o dată cu treizeci de mii dintre cei mai buni marinari și soldați ai noștri; se pare însă că pierderile suferite de dușman sunt: ceva mai mari decât ale noastre. Totuși, ei au echipat acum o flotă puternică și se pregătesc să ne atace. Majestatea Sa împăratul, având multă încredere în vitejia și puterea dumată, m-a însărcinat să-ți zugrăvesc această

¹² Aluzii la controversa dintre biserica anglicană și biserica catolică cu privire la tainele creștine. (Nota red. engleze)

stare de lucruri."

L-am rugat pe secretar să-i transmită împăratului omagiile mele și să-l încunoștințeze că după părerea mea, nu se cade ca eu, un străin, să mă amestec în lupta dintre partide; dar că sunt gata, cu riscul vieții, să-i apăr persoana și statul împotriva oricărui cotorpitor.

CAPITOLUL V

Mulțumită unei stratageme extraordinare, autorul preîntâmpină o invazie. I se conferă un înalt titlu de onoare. Din partea împăratului din Blefuscu sosesc ambasadori pentru a cere pace. Întâmplarea face ca apartamentele reginei să ia foc; autorul scapă de flăcări cealaltă aripă a palatului.

Lilliput-ul face parte dintr-un continent; împărăția Blefuscu însă este o insulă așezată spre nord-estul continentului de care e despărțită doar printr-un canal lat de opt sute de yarzi. Nu o văzusem încă; și aflând că s-a pus la cale o invazie, m-am ferit să apar în acea parte a coastei ca nu cumva să fiu descoperit de vreun vas al inamicului care nu auzise despre mine, deoarece, dat fiind starea de război, orice legătură între cele două împărății fusese interzisă sub amenințarea pedepsei cu moartea, iar împăratul oprise ieșirea din port a tuturor vaselor, fără osebire. Am făcut cunoscut Majestății Sale planul alcătuit de mine în scopul de a captura întreaga flotă a inamicului, ancorată în port și gata să ridice pânzele la primul vânt prielnic, după cum ne-au încredințat iscoadele. I-am consultat pe cei mai încercați marinari cu privire la adâncimea canalului, pe care ei îl sondaseră adeseori, și aceștia mi-au spus că în larg, pe timpul fluxului, apa are o adâncime de șaptezeci de glumgluffi, adică de vreo șase picioare; în rest, nu trecea de cincizeci de glumgluffi. M-am îndreptat apoi spre coasta de nord-est și îndată ce am ajuns în dreptul insulei Blefuscu, m-am culcat pe burtă în spatele unui delușor, mi-am scos ocheanul și am urmărit cu privirea flota din portul inamic, alcătuită din vreo cincizeci de vase de război și un mare număr de vase de transport. M-am întors apoi acasă și am cerut să mi se dea (aveam împuneric pentru aceasta) o mare cantitate de odgon din cel mai trainic și drugii de fier. Odgonul era cam de grosimea sforii de împachetat, iar drugii, lungi și mari ca niște andreele. Am împletit odgonul în trei ca să fie mai gros și, în același scop, am răsucit și drugii de fier, îndoind capetele în formă de cârlig.

După ce am prins cincizeci de cârlige de tot atâtea odgoane, m-am înapoiat pe coasta de nord-est, unde mi-am scos haina, pantofii și ciorapii și am intrat în mare, cu scurta de piele pe mine, cam la vreo jumătate de oră înainte de flux. Am mers cât am putut de repede, înotând cam vreo treizeci de yarzi, până când am dat de fund. În mai puțin de jumătate de oră am ajuns la flotă. Când m-au văzut, inamicii s-au înspăimântat atât de rău, încât au sărit din corăbii și în mare grabă s-au îndreptat înot spre țărm, unde se adunaseră nu mai puțin de treizeci de mii de suflete. Am luat atunci odgoanele și, fixând câte un cârlig în gaura din prova fiecărui vas, am legat toate odgoanele la un loc. În timp ce-mi vedeam de treabă, inamicul trase mai multe mii de săgeți, dintre care multe îmi împunseră mâinile și fața; înafară de usturimea grozavă pricinuită, săgețile mă stânjeneau de la lucru. Mă temeam mai ales pentru ochi pe care fără doar și poate i-aș fi pierdut, dacă nu mi-ar fi

trecut prin minte o idee. Printre alte lucruri, aveam la mine o pereche de ochelari într-un buzunar secret, care, după cum am mai amintit, scăpase perchiziției ordonate de împărat. I-am scos și i-am fixat cum am putut mai bine pe nas, și astfel înarmat mi-am văzut de treabă, cu toate săgețile inamice, din care multe loveau sticlele ochelarilor, reușind doar să le zgârie puțin. Am prins toate cârligele într-un singur nod și am început să trag; dar nici o corabie nu se urni din loc, căci erau bine ancorate, așa că partea cea mai grea urma s-o fac de aci înainte. De aceea am dat drumul odgoanelor, lăsând însă cârligele fixate de corăbii, și m-am apucat să tai fără zăbavă cu briceagul parâmele ancorelor; în acest timp vreo două sute de săgeți îmi împunseră fața și mâinile; am înșfăcat apoi capetele înnodate ale odgoanelor de care erau prinse cârligele și fără nici o greutate am început să trag după mine cincizeci din cele mai mari vase de război ale inamicului.

La început, cei din Blefuscu, cărora nici prin cap nu le trecea ce aveam de gând să fac, au încremenit. Văzând că tai parâmele și-au închipuit că vreau doar să las vasele în voia valurilor sau să le ciocnesc unele de altele; când însă m-au văzut trăgând o întreagă flotă după mine, au scos un urlet de durere și deznădejde cu neputință de descris sau de imaginat. De îndată ce m-am aflat înafară oricărui pericol, m-am oprit puțin ca să scot săgețile care-mi înghimpau mâinile și fața, și să mă ung cu alifia ce-o căpătasem la sosire, după cum am mai spus.

Mi-am scos apoi ochelarii și am așteptat cam o oră până când a început refluxul, și trecând prin mijlocul apei cu încărcătura după mine am ajuns teafăr în împărătescul port al Liliput-ului.

Împăratul și întreaga curte stăteau pe țărm, așteptând să vadă cum se va sfârși această nemaipomenită ispravă. Ei au zărit corăbiile înaintând aidoma unei uriașe semilune, dar pe mine nu m-au văzut, pentru că eram în apă până la piept. Când am ajuns în mijlocul canalului, li s-a făcut inima cât un purice, fiindcă apa îmi ajunsese până la bărbie și ei tot nu mă vedeau. Împăratul crezu chiar că m-am înecat și că flota inamică se apropie cu gânduri vrăjmașe; curând, însă, se liniști. Cu fiecare pas, canalul devenea mai puțin adânc așa încât peste câteva clipe am ajuns destul de aproape de țărm ca să pot fi auzit.

Ridicând capătul odgonului de care era legată flota, am strigat din răsuputeri: „Trăiască nebiruitul împărat al Liliput-ului!” Când am pășit pe țărm, împăratul nu mai contenii cu laudele, făcându-mă pe loc nardac — cel mai înalt titlu de onoare al lor.

Majestatea Sa îmi exprimă dorința să fac tot ce-mi stă în putere ca să aduc și restul corăbiilor în porturile sale. Într-atât de nemăsurată este ambiția monarhilor, încât împăratul Liliput-ului se gândea să prefacă întreaga împărăție Blefuscu într-o simplă provincie și s-o pună sub conducerea unui viceîmpărat, să-i nimicească pe surghiuniții din tabăra Capetelor-turtite și să silească poporul din Blefuscu să spargă ouăle la capătul ascuțit, rămânând astfel singurul monarh al întregii lumi. Eu însă m-am străduit să-l abat de la astfel de gânduri, folosind argumente din domeniul politicii și al dreptului și susținând fățiș că "nu voi fi niciodată o unealtă a înrobirii unui popor liber și curajos"; iar atunci când chestiunea s-a dezbătut în consiliu, cei mai înțelepți dintre miniștri au fost de părerea mea.

Această declarație deschisă și îndrăzneată stătea într-atât de-a curmezișul planurilor și politicii împăratului, încât acesta nu m-a putut ierta niciodată. Am aflat că folosind cuvinte bine ticluite, Majestatea Sa a amintit acest lucru la un consiliu unde vreo câțiva dintre cei mai înțelepți

păreau, cel puțin prin tăcerea lor, să-mi împărtășească ideile; totuși, alții, dușmanii mei într-ascuns, nu s-au putut abține să nu facă unele aluzii răutăcioase la adresa mea. De atunci, Majestatea Sa împreună cu un grup de miniștri care-mi purtau sâmbetele au început să urzească împotriva mea, fapt ce a ieșit la lumină în mai puțin de două luni de zile și care s-ar fi putut sfârși prin nimicirea mea. Atât de puțin cântăresc în ochii împăraților cele mai mari servicii aduse coroanei, atunci când în celălalt taler al balanței atârână refuzul de a li se satisface patimile.

La vreo trei săptămâni după această ispravă sosi din Blefescu o solie solemnă, cu oferte umile de pace. Și într-adevăr, în curând fu încheiată o pace în condiții foarte avantajoase pentru împăratul nostru, condiții cu care nu-l voi plictisi pe cititor. Erau șase ambasadori cu o suită de vreo cinci sute de persoane; sosirea lor a fost impresionantă, întru totul potrivită cu grandoarea stăpânului lor și cu însemnătatea misiunii ce aveau de îndeplinit.

După încheierea tratatului, la alcătuirea căruia eu le-am adus oarecare servicii, datorită trecerii de care mă bucuram acum la curte — sau cel puțin așa păreau să stea lucrurile — excelențele lor, aflând de la unul și de la altul că au în mine un prieten, mi-au făcut o vizită oficială, începură să mă măgulească lăudându-mi curajul și mărinimia, și în numele împăratului și stăpânului lor, mă poftiră să le vizitez țara; apoi mă rugară să le dau câteva dovezi de uimitoarea mea putere, despre care auziseră atâtea lucruri nemaipomenite. I-am îndatorat bucuros, dar nu-l voi plictisi pe cititor cu amănuntele.

După ce i-am distrat câtva timp spre marea lor mulțumire și surprindere, am rugat pe excelențele lor să-mi facă cinstea de a prezenta omagiile mele cele mai respectuoase împăratului lor, ale cărui virtuți — și pe drept cuvânt — umpluseră lumea de admirație, și a cărui augustă persoană eram hotărât să o văd înaintea de a mă înapoia în patria mea. Așadar, de îndată ce am avut cinstea de a-l vedea pe împăratul nostru, l-am rugat să-mi îngăduie să-l vizitez pe monarhul din Blefescu, încuviințare pe care mi-a dat-o — după câte am băgat de seamă — cu foarte multă răceală. Totuși, n-am putut ghici motivul, până în clipa când mi-a șoptit cineva la ureche cum că Flimnap și Bolgolam au descris întrevederea mea cu ambasadorii drept lipsă de dragoste față de suveran — învinuire cu totul și cu totul nedreaptă. Pentru prima oară în viața mea, mi-am format o idee nu tocmai favorabilă despre curți și miniștri.

Trebuie să amintesc că acești ambasadori mi-au vorbit cu ajutorul unui tâlmaci, limbile celor două împărății deosebindu-se între ele ca oricare alte două limbi europene, fiecare popor fălindu-se cu vechimea, frumusețea și vigoarea propriei sale limbi și arătând cel mai fățiș dispreț față de aceea a vecinului; totuși, împăratul nostru, avantajat de faptul că pusese stăpânire pe flota lor, îi obligă să-și prezinte scrisorile de acreditare și să-și țină discursurile în limba liliputană. Ori, trebuie să recunoaștem, că datorită strânselor legături comerciale dintre cele două împărății, al veșnicului du-te vino de surghiuniți dintr-o țară în alta, precum și obiceiului împământenit în ambele țări de a trimite pe fiii nobililor și ai moșierilor în țara vecină pentru a se desăvârși cutreierând lumea și cunoscând oamenii și obiceiurile, puțin sunt dregătorii, sau negustorii, sau marinarii care să locuiască în preajma mării și să nu poată întreține o conversație în amândouă limbile, după cum mi-am dat seama câteva săptămâni mai târziu, când am plecat să-mi prezint omagiile împăratului din Blefescu, ceea ce, în mijlocul unor mari

nenorociri care s-au abătut asupra mea, datorită răutății dușmanilor mei, s-a dovedit a fi o întâmplare fericită pentru mine, după cum voi arăta la locul cuvenit.

Cititorul își amintește poate că atunci când am semnat articolele în baza cărora mi-am recăpătat libertatea, au fost unele pe care le-am privit chiorăș, deoarece erau prea slugarnice și numai o mare nevoie m-a silit să mă supun. Cum însă acum eram un nardac de cel mai înalt rang, multe din obligațiile pomenite în acele articole nu mai cadrau cu demnitatea mea, iar împăratul, ce e drept, nu mi-a amintit niciodată de ele. Totuși, nu trecu mult și se ivi prilejul de a-i face Majestății Sale un serviciu foarte mare — cel puțin așa am socotit eu atunci. Într-un miez de noapte am fost deșteptat de sute de oameni care strigau la ușa mea; trezit brusc din somn, mărturisesc că m-a cuprins un fel de groază. Am auzit cuvântul burglum repetat neîncetat; mai mulți curteni, făcându-și drum prin mulțime, m-au rugat să vin imediat la palat, unde apartamentul Majestății Sale împărăteasa era în flăcări, datorită neglijenței unei doamne de onoare care adormise în timp ce citea un roman de dragoste. M-am sculat îndată și cum era o noapte cu lună, iar locuitorii primiseră ordin să se dea la o parte din drumul meu, am izbutit să ajung la palat fără să strivesc pe nimeni. De zidurile apartamentului fuseseră sprijinite scări, iar găleți se găseau din belșug, însă apa era cam departe. Gălețile aveau aproximativ mărimea unor degetare mari, iar bieții oameni mi le dădeau cât puteau de repede, dar flăcările erau atât de puternice încât gălețile nu ajutau aproape la nimic. Aș fi putut stinge focul ușor cu haina, dacă din nefericire n-aș fi uitat-o, plecând în grabă numai cu scurta de piele. Situația părea de-a dreptul deznădăjduită și tragică, iar palatul acesta măreț ar fi ars, fără îndoială, până în temelii dacă, mulțumită prezenței de spirit, care de obicei nu mă caracterizează, nu m-aș fi gândit la o soluție neașteptată. În ajun, băusem o cantitate considerabilă de glimigrim — un vin delicios căruia cei din Blefescu îi spun ilunec (al nostru e socotit însă superior pentru că e și foarte diuretic).

Printr-un noroc extraordinar, eu nu mă ușurasem de vinul băut, iar dogoarea văpăilor precum și eforturile mele de a stinge focul au făcut ca vinul să se ceară golit; și atât de mare a fost cantitatea de urină, și atât de bine am îndreptat-o înspre locurile unde era nevoie, încât peste trei minute focul era cu desăvârșire stins, iar restul acelei mărețe zidiri, pentru construirea căreia fusese nevoie de atâtea veacuri, scăpă de distrugere.

Între timp se luminase de ziuă; fără să mai aștept felicitările împăratului, m-am întors acasă pentru că, deși îi făcusem un serviciu excepțional, nu știam cum va primi Majestatea Sa știrea despre noua mea ispravă. Potrivit legilor fundamentale ale împărăției, orice persoană, indiferent de rangul ei, se făcea vinovată de crimă capitală, dacă urina în interiorul zidurilor palatului. M-a liniștit însă întrucâtva un mesaj din partea Majestății Sale, în care se spunea că "va da dispoziții marelui judecător să fiu absolvit după toate formele legale", lucru pe care, totuși, nu l-am putut obține; în taină am aflat că împărăteasa, scârbită la culme de ceea ce făcusem, se mutase în aripa cea mai îndepărtată a palatului, ferm hotărâtă ca acele clădiri să nu mai fie reparate pentru folosința sa, și în prezența confidentelor ei cele mai apropiate nu se putuse stăpâni să nu jure răzbunare.

CAPITOLUL VI

Despre locuitorii Liliput-ului. Învățătura, legile și obiceiurile lor. Felul cum își cresc copiii. Viața autorului în această țară. Autorul apără onoarea unei doamne de neam.

Certurile și intrigile sunt atât de obișnuite la curțile monarhilor, încât nu e nevoie să stăruiesc asupra calomniilor puse la cale de cei invidioși pentru a o ațâța și mai mult pe împărăteasă împotriva mea și de aceea mă voi ocupa de un alt subiect. Cu toate că am de gând să las descrierea acestei împărății pe seama unui tratat special, aș dori deocamdată să potolesc curiozitatea cititorului făcând câteva considerațiuni de ordin general.

Cum înălțimea obișnuită a localnicilor este ceva mai mică de șase incii, proporția se păstrează la toate celelalte animale, precum și la plante și copaci. Așa, de pildă, cei mai mari cai și boi au între patru și cinci incii înălțime, oile cam o incie și jumătate și găștele sunt cam de mărimea unor vrăbii și tot așa, până la cele mai mici vietăți, aproape invizibile pentru mine. Natura însă a potrivit ochii lilliputanilor în raport cu lucrurile care se înfățișează privirii lor; ei au o vedere cât se poate de ageră, dar numai când e vorba de distanțe mici. Pentru a vă da seama cât de bine văd ei obiectele din imediata apropiere, trebuie să spun că m-am distrat grozav când am privit un bucătar jumulind o ciocârlie mai mică decât o muscă obișnuită, sau o fetiță vârând în urechea unui ac invizibil un fir de mătase invizibil.

În Liliput, cei mai înalți arbori sunt de vreo șapte picioare — mă refer la cei din marele parc imperial, ale căror vârfuri le puteam atinge cu mina strânsă pumn. Celelalte plante au cam aceleași proporții; las însă aceasta pe seama imaginației cititorului.

Nu vă voi spune decât puține lucruri despre cultura lor care, în toate privințele, cunoaște o înflorire de secole. Felul lor de a scrie e foarte ciudat, nici de la stânga la dreapta, ca al europenilor, nici de la dreapta la stânga, ca al arabilor, nici de sus în jos, ca al chinezilor, ci oblic, de la un colț la altul al hârtiei, ca scrisul doamnelor din Anglia.

Liliputanii își îngroapă morții cu capul în jos, căci, după credința lor, morții vor învia după unsprezece mii de luni, în care timp pământul (turtit în concepția lor) se va întoarce cu susul în jos și astfel, în ziua învierii, ei se vor trezi stând în picioare; învățații lor susțin că doctrina aceasta e absurdă; practica, totuși, continuă din pricina prejudecăților înrădăcinate în mintea oamenilor de rând.

Există în această împărăție unele legi și obiceiuri foarte ciudate; și dacă nu ar fi în directă contradicție cu cele din scumpa mea patrie, aș fi ispitit să spun câte ceva în apărarea lor. Ar fi numai de dorit ca ele să fie aplicate întocmai.

Prima pe care am s-o amintesc se referă la denunțători. Toate crimele împotriva statului sunt pedepsite aici cu cea mai mare strășnicie; dar dacă la judecată, acuzatul reușește să-și dovedească nevinovăția în chip neîndoielnic, acuzatorul este imediat osândit la o moarte rușinoasă, în vreme ce nevinovatul este de patru ori despăgubit din pământurile sau bunurile acuzatorului: o dată pentru timpul pierdut, o dată pentru primejdia în care s-a aflat, încă o dată pentru viața grea din închisoare și în sfârșit pentru toate cheltuielile făcute spre a se agăra; dacă acest fond e neîndestulător, e compensat din plin de coroană.

De asemenea, împăratul îi acordă un semn public al bunăvoinței sale și nevinovăția lui e trîmbițată prin tot orașul.

Înșelăciunea este privită la ei ca o crimă mai mare decât hoția și de aceea rar se întâmplă să nu fie pedepsită cu moartea; îndeobște ei socotesc că grija și paza atentă, însoțite de oarecare pricepere, pot feri avutul oamenilor de tâlhari, dar cinstea nu are cum să se apere împotriva vicleșugului; și cum zilnic oamenii contractează între ei cumpărări și vânzări, adesea chiar pe datorie, acolo unde înșelăciunea este îngăduită sau sprijinită, sau unde nu există lege care s-o pedepsească, negustorul cinstit pierde întotdeauna, în timp ce ticălosului toate îi merg în plin. Îmi aduc aminte că odată am intervenit pe lângă împărat pentru un criminal care se făcuse vinovat de furtul unei mari sume de bani, pe care stăpânul său îl împruturase s-o încaseze și cu care se făcuse nevăzut, și cum, căutând să găsesc circumstanțe atenuante, i-am spus împăratului că delictul comis e doar un abuz de încredere, împăratul a socotit că e monstruos din partea mea să-l apăr, folosind tocmai temeiul care constituia cea mai agravantă circumstanță a nelegiuirii făptuite; adevărul e că nu i-am putut da monarhului decât răspunsul obișnuit, că popoare diferite au și obiceiuri diferite — pentru că, mărturisesc, mă simțeam adânc rușinat.

Cu toate că și noi numim răsplată și pedeapsă cei doi poli în jurul cărora gravitează orice formă de guvernământ totuși, în afara liliputanilor, la nici un alt popor nu am văzut să se aplice în mod practic această maximă. La ei, acela care poate face dovada că vreme de șaptezeci și trei de luni a respectat cu sfințenie legile țării, are dreptul la anumite privilegii, potrivit cu rangul și poziția sa socială, pe lângă o sumă proporțională de bani dintr-un fond destinat acestui scop; totodată, el primește titlul de snilpall sau om al legii, care îi însoțește numele, dar care nu se transmite urmașilor. Oamenii aceștia, în urma relatărilor mele, au considerat ca o mare lipsă a politicii noastre, faptul că la noi legile sunt respectate numai de frica pedepselor și că nicăieri nu se face nici o mențiune cu privire la răsplată.

Ca urmare a acestui lucru, în tribunalele lor imaginea justiției este reprezentată ca o statuie cu șase ochi, doi în față, doi la spate și câte unul de fiecare parte, simbolizând prevederea; în mîna dreaptă ține deschis un săculeț cu aur, iar în stînga o sabie vîrâtă în teacă pentru a arăta că e gata mai curînd să răsplătească decât să pedepsească.

Atunci când aleg oameni pentru diferite slujbe, liliputanii pun mai mult preț pe calitățile morale decât pe aptitudini deosebite, căci, de vreme ce omenirea are nevoie să fie cărmuită, ei socotesc că orice om înzestrat cu o inteligență obișnuită poate face față unei funcții sau alteia; că nu a fost nicicînd în intenția Providenței de a face din conducerea treburilor publice o taină care să fie înțeleasă numai de câteva genii neîntrecute, genii ce se nasc rareori câte trei într-un veac. Ei socotesc că adevărul, dreptatea, cumpătarea și celelalte virtuți stau în puterea fiecăruia, și că practicarea acestor virtuți, ajutată de experiență și de bune intenții, dă dreptul oricărui om să-și slujească țara, în afară de cazurile unde e nevoie de studii speciale. După părerea lor, însă, lipsa virtuților morale este atât de departe de a fi compensată de o minte bine înzestrată, încât slujbele nu sunt niciodată încredințate unor mîini atât de periculoase ca cele ale oamenilor astfel înzestrați; după părerea lor, greșelile săvârșite din neștiință de către cei virtuoși nu au niciodată urmări atât de nefaste asupra binelui obștesc ca faptele unui om corupt, care se pricepe de minune să-și întrețină, să-și sporească și să-și apere

metehnele.

De asemenea, un om care nu crede în Pronia cerească, nu are ce căuta într-o slujbă publică; deoarece regii se socotesc reprezentanți ai Proniei cerești, liliputanii cred că nu poate fi nimic mai absurd decât ca un monarh să folosească în serviciul său oameni care tăgăduiesc autoritatea ce-l călăuzește în faptele sale.

Aș vrea să fie limpede pentru cititor că atunci când vorbesc despre aceste legi, precum și despre altele pe care le voi pomeni mai încolo, am în vedere instituțiile în forma lor primară și nu smintelile în care au căzut liliputanii datorită degenerării naturii omenești. Pentru că, în ceea ce privește obiceiul rușinos de a dobândi posturi înalte dansând pe frânghie, sau semne de favoare și distincție sărind peste bețe și târându-se pe sub ele, cititorul este rugat să rețină că aceste obiceiuri au fost introduse de bunicul împăratului care domnește astăzi și au ajuns la înflorirea de acum din pricina luptelor ce se întetesc neîncetat între partide și grupări politice.

Nerecunoștința este socotită drept o crimă capitală, după cum citim că a fost și în alte câteva țări, căci ei judecă în felul următor: oricine se poartă rău cu binefăcătorul său este probabil un dușman al celorlalți oameni față de care nu se simte îndatorat cu nimic și de aceea un astfel de om nu merită să trăiască.

Concepțiile lor privitoare la îndatoririle părinților și copiilor se deosebesc foarte mult de ale noastre. Întrucât legătura dintre bărbat și femeie se întemeiază pe marea lege a firii care urmărește răspândirea și perpetuarea speciei, liliputanii înțeleg ca bărbatii și femeile să se unească, asemenea altor animale, numai atunci când le vine pofta. Dragostea față de copiii lor izvorăște dintr-un principiu natural asemănător, în numele căruia ei nu îngăduie cu nici un chip ca un copil să-i fie în vreun fel îndatorat tatălui său pentru că l-a zămislit sau mamei sale pentru că l-a adus pe lume — ceea ce, ținând seamă de mizeriile vieții omenești, nu a fost o binefacere și nici nu a fost privită ca atare de părinți, ale căror gânduri, în timpul drăgăstoaselor întrevederi, erau îndreptate în altă parte. În urma unor astfel de raționamente au ajuns la concluzia că părinții sunt ultimii cărora ar trebui să li se încredințeze educația copiilor lor, și de aceea, în fiecare oraș, ei au crescătorii de copii, unde toți părinții, cu excepția plugarilor, sunt obligați să-și trimită copiii, băieți și fete, ca să fie crescuți și instruiți după ce ating vârsta de douăzeci de luni, când se presupune că au început să știe ce înseamnă ascultarea. Școlile acestea sunt de mai multe feluri, după aptitudini și sexe. Profesori foarte pricepuți îi pregătesc pe copii pentru locul ce urmează să-l ocupe în viață, potrivit cu rangul părinților lor și cu propriile lor aptitudini și inteligență. Voi spune mai întâi câte ceva despre crescătoriile de băieți, apoi despre cele de fete.

Crescătoriile pentru băieții coborâtori din părinți de viță nobilă sau cu rang înalt au profesori serioși și învățați, precum și mai mulți înlocuitori ai acestora, îmbrăcămintea și hrana copiilor sunt cât se poate de simple. Ei sunt crescuți în spiritul onoarei, dreptății, curajului, modestiei, mărinimiei, religiei și dragostei de patrie; sunt veșnic ocupați cu câte ceva, în afara timpului rezervat meselor și somnului care este foarte scurt, și au două ore de distracții, când fac exerciții fizice.

Până la vârsta de patru ani, sunt ajutați la îmbrăcat de băbați; după aceea trebuie să se îmbrace singuri, oricât de înalt le-ar fi rangul social; iar îngrijirile, a căror vârstă corespunde vârstei de cincizeci de ani a femeilor noastre, se îndeletnicesc numai cu ale gospodăriei.

Copiilor nu li se dă voie niciodată să stea de vorbă cu servitorii, iar când se duc să se distreze, merg întotdeauna împreună, în grupuri mai mari sau mai mici, însoțiți de un profesor sau de un înlocuitor al acestuia; astfel ei sunt feriți de timpuriu de prostiile și viciile cărora le cad adesea victimă copiii noștri. Părinților li se îngăduie să-i vadă numai de două ori pe an și vizita durează o singură oră; li se dă voie să sărute copilul la sosire și la plecare, dar un profesor care e întotdeauna de față în astfel de ocazii, nu le permite să-i alinte sau să-i giugiulească, ori să le aducă daruri — jucării, bomboane și altele de acest fel.

În cazul când nu sunt plătite la timp, taxele datorate de fiecare familie pentru educația și întreținerea unui copil sunt încasate cu forța de slujbașii împăratului.

Crescătoriile pentru copiii gentilomilor obișnuiți, ai negustorilor cu amănuntul și ridicata, precum și ai meșteșugarilor sunt organizate cam în același fel, cu deosebirile respective; astfel, cei care urmează să îmbrățișeze o meserie devin ucenici la vârstă de unsprezece ani, în timp ce copiii oamenilor de rang își continuă instrucția până la cincisprezece ani, ceea ce corespunde vârstei de douăzeci și unu de ani la noi; dar severitatea slăbește treptat în ultimii trei ani.

În crescătoriile pentru fete, copilele de viță nobilă sunt educate cam în același fel ca și băieții, atât că sunt îmbrăcate de servitoare tocmite anume, însă întotdeauna de față cu o profesoară sau înlocuitoare, până la vârstă de cinci ani când ajung să se îmbrace singure. Dacă se constată că aceste îngrijitoare au îndrăznit cumva să distreze fetele cu povești înfricoșătoare sau absurde, ori cu neghiobii așa cum obișnuiesc servitoarele noastre, ele sunt biciuite în public, în trei locuri diferite ale orașului, întemnițate pentru un an de zile și surghiunite pe viață în cea mai pustie regiune a țării. Astfel, tinerelor domnișoare din țara aceasta le este tot atât de rușine ca și băieților să fie fricoase sau proaste; ele disprețuiesc orice podoabe care depășesc cuviința și curătenia. Iară în ceea ce privește educația lor, nu am văzut nici o diferență care să fi fost pricinuită de deosebirea de sex — atât numai că exercițiile fizice ale fetelor nu erau chiar așa de grele.

Tinerele învață, de asemeni, unele reguli privitoare la viața casnică și li se cere un număr mai limitat de cunoștințe; lilliputanii consideră că în mijlocul unei societăți alese, o soție trebuie să fie întotdeauna o interlocutoare înțeleaptă și, plăcută, fiindcă nu poate fi veșnic tânără. Când fetele împlinesc doisprezece ani — vârsta când se pot mărita — părinții sau tutorii lor le iau acasă, exprimându-și în fel și chip recunoștința față de profesori, în timp ce tânăra domnișoară și tovarășele ei rareori își pot stăpâni lacrimile.

În crescătoriile pentru fete de condiție mai modestă, copilele învață fel de fel de lucruri potrivite cu sexul lor și lumea din care fac parte; cele destinate uceniciei pleacă la vârsta de șapte ani, celelalte sunt ținute până la unsprezece ani.

Familiiile mai puțin înstărite care au copii la aceste crescătorii sunt obligate, în afară de taxa anuală, foarte mică de altfel, să plătească lunar administratorului crescătoriei o parte neînsemnată din câștigurile lor, ceea ce alcătuiește dota copilului; de aceea, legea îngrădește cheltuielile părinților. Lilliputanii consideră că nimic nu e mai nedrept decât ca oamenii, ascultând de poftele lor, să aducă pe lume copii și să lase povara întreținerii lor pe seama statului. Cât privește persoanele de viță nobilă, acestea dau garanții că vor vărsa în mod regulat o anumită sumă de fiecare copil, după situația pe care o au. Fondurile acestea sunt

întotdeauna administrate cu pricepere și cu cea mai desăvârșită nepărtinire.

Țăranii își țin copiii acasă, și cum singura îndeletnicire a acestora urmează să fie cultivarea pământului, educația lor are puțină importanță pentru stat; totuși, bătrânii și bolnavii sunt întreținuți de spitale, căci cerșetoria e necunoscută în această țară.

Poate că cititorului curios i-ar face plăcere să afle acum câte ceva despre cei care m-au slujit și despre traiul meu în Liliput în timpul unei șederi de nouă luni și treisprezece zile. Cum mă pricepeam întrucâtva să meșteresc și, pe de altă parte, fiindcă m-a silit nevoia, mi-am făcut o masă și un scaun, destul de confortabile amândouă, din cei mai mari copaci ai parcului imperial. Au fost angajate două sute de croitorese pentru a-mi confecționa cămăși și albituri pentru pat și masă, toate din materialul cel mai rezistent și mai aspru pe care l-au putut găsi și pe care, totuși, au trebuit să-l împăturească de mai multe ori, pentru că cel mai gros era de câteva ori mai subțire decât batistul nostru.

Pânza lor e de obicei lată de trei incii și un top are trei picioare. Croitoresele mi-au luat măsura în timp ce stăteam culcat pe pământ: una s-a așezat lângă gâtul meu și alta la mijlocul gambei, ținând amândouă de capetele unei frânghii întinse, în timp ce o a treia măsură lungimea frânghiei cu o linie lungă de o incie. Mi-au măsurat apoi degetul mare de la mâna dreaptă și asta le-a fost de ajuns, pentru că, potrivit unui calcul matematic, de două ori circumferința degetului mare reprezintă grosimea încheieturii mâinii, și așa mai departe pentru gât și talie; cu ajutorul cămășii mele vechi pe care am așternut-o jos, pe pământ, drept model, mi-au luat măsura exactă.

Trei sute de croitori s-au îndeletnicit în același timp cu cusutul hainelor; au folosit însă un alt procedeu ca să-mi ia măsură. Eu am îngenuncheat, iar ei au adus o scară pe care au sprijinit-o de gâtul meu. Unul din ei s-a urcat pe această scară lăsând un fir cu plumb să cadă de la guler până la podea, ceea ce corespundea întocmai lungimii veșmântului meu, talia și brațele le-am măsurat singur. Când au fost gata hainele — le-au isprăvit de cusut în casa mea, pentru că n-ar fi încăput nici în cea mai mare locuință a lor — semănau cu un costum de arlechin, atât că peticele din care era făcut aveau o singură culoare.

Trei sute de bucătari îmi pregăteau mâncarea, în niște bordeie mici, special construite lângă casa mea; aici locuiau ei cu familiile lor și în fiecare bordei se găteau câte două feluri odată. Luam câte douăzeci de chelneri în mână și-i așezam pe masă; alți o sută așteptau jos, unii cu tăvi cu mâncare, alții cu butoaie de vin și alte băuturi purtate pe umăr; atunci când doream să beau, sau să mănânc, chelnerii de pe masă le trăgeau în sus, într-un chip cât se poate de ingenios, cu ajutorul unor sfori — așa cum noi în Europa scoatem apa din fântână. O porție de mâncare era numai bine o îmbucătură, și un butoi cu vin, o dușcă. Carnea lor de berbec n-o întrece pe a noastră, în schimb cea de vacă e minunată. S-a întâmplat odată să dau peste o ciosvîrtă atât de mare, încât am fost nevoit să mușc din ea de trei ori; dar asta se întâmpla rar. Servitorii mei au rămas uluiți văzând că mănânc carnea cu oase cu tot, așa cum mănâcăm noi în Anglia un picior de ciocârlie. Gâștele și curcanii îi înghițeam de obicei dintr-o și mărturisesc că erau cu mult mai gustoși ca ai noștri. Dintre orătăniile mai mici, puteam lua câte douăzeci-treizeci pe un vârf de cuțit.

Într-o zi, Majestatea Sa, fiind informat despre felul meu de viață, își exprimă dorința ca, atât el, cât și augusta lui soție, precum și prinții și

prințesele de sânge împărătesc să aibă fericirea", cum a binevoit el să se exprime, „de a lua masa cu mine". Au venit așadar și eu i-am așezat pe masă în fața mea, în jilțurile lor împărătești, ocrotiți de garda palatului. Flimnap, marele vistiernic, era și el de față, cu sceptrul său alb în mână, și am observat că se uită adesea la mine cu o privire acră; eu însă m-am prefăcut că nu bag de seamă și am mâncat mai mult ca de obicei, pentru a face cinste patriei mele, precum și pentru a stârni admirația curții. Am motivele mele să cred că această vizită a Majestății Sale i-a dat lui Flimnap prilejul de a-mi face câteva servicii proaste pe lângă stăpânul lui. Acest ministru fusese dintotdeauna dușmanul meu într-ascuns, cu toate că în față mă măgulea mai mult decât era în firea lui ursuză.

El îi descrie împăratului „starea jalnică a vistieriei", spunându-i că "a fost silit să împrumute bani cu dobândă mare", că bonurile de tezaur scăzuseră sub nouă la sută din valoarea nominală, că întreținerea mea îl costase pe Majestatea Sa mai mult de un milion și jumătate de sprugi (cea mai mare monedă de aur a lor, de mărimea unui fluturaș) și că, în general, ar fi bine ca împăratul să se folosească de cel dinții prilej pentru a se descotorosi de mine în mod cavaleresc.

Simt nevoia aici să iau apărarea reputației unei doamne care, fără nici o vină, a avut de suferit din pricina mea. Vistiernicului i se năzărise să fie gelos pe soția sa, datorită unor guri rele care i-au șoptit că dumneaei s-ar fi îndrăgostit nebunește de mine; ba mai mult, la palat umblă de câțva timp zvonul cum că ar fi venit odată în secret la locuința mea. Declar solemn că a fost o minciună sfruntată, fără alt temei decât faptul că luminăția ei a binevoit să-mi dea cele mai nevinovate dovezi de prietenie. Recunosc că venea adesea în casa mea, dar o făcea întotdeauna în mod public și niciodată singură în caleașca, ci însoțită de cel puțin trei persoane — de obicei sora, fiica ei mai mică și o prietenă oarecare; dar lucrul acesta îl făceau în mod obișnuit multe alte doamne de la curte. Îi iau pe toți servitorii mei martori și-i întreb dacă au văzut vreodată o trăsură la ușa casei mele fără să știe cine anume se afla înăuntru.

În astfel de ocazii, când un servitor îmi anunța sosirea vreunui oaspe, obiceiul meu era să mă duc de îndată la ușă, și după ce îmi prezentam omagiile, luam în mână, cu cea mai mare grijă, trăsură și doi cai (dacă erau șase cai, vizitiul deshăma întotdeauna patru din ei) și-i așezam pe o masă împrejmuită cu un parapet înalt de cinci incii, ca să preîntâmpin accidente. Nu rareori s-a întâmplat să am câte patru trăsură cu cai pe masă — era o societate întreagă. Eu ședeam pe scaun, cu fața aplecată spre ei, iar când eram ocupat cu un grup, vizitiul îi plimbau binișor pe ceilalți de jur împrejurul mesei. Mi-am petrecut multe după-amieze în chipul cel mai plăcut stând de vorbă cu unii și cu alții. Dar îl desfid pe vistiernic sau pe cei doi informatori ai săi (treaba lor, o să le dau numele în vileag), Clustril și Drunlo, să facă dovada că cineva ar fi venit la mine incognito, afară de secretarul Reldresal, trimis din porunca Majestății Sale, după cum am arătat.

Nu aș fi stăruit atât asupra acestui amănunt, dacă n-ar fi fost vorba de reputația unei nobile doamne, ca să nu mai vorbesc de propria mea reputație, cu toate că pe atunci aveam cinstea de a fi nardac, ceea ce vistiernicul nu era, căci toată lumea știe că el era doar glumglum, titlu mai jos cu o treaptă decât al meu, așa cum în Anglia este un marchiz față de un duce; recunosc totuși că trecea înaintea mea mulțumită situației sale. Aceste zvonuri care au ajuns la urechile mele în urma unei întâmplări pe care nu e cazul s-o amintesc, l-au făcut pe vistiernic să-și

privească soția cu ochi răi o bucată de vreme, ca să nu mai vorbesc de mine; și cu toate că până la urmă și-a dat seama de adevăr și s-a împăcat cu ea, eu nu am mai avut nici un fel de trecere în ochii lui, ba chiar și împăratul, care se lăsa prea mult influențat de acest favorit, a început să-și piardă din ce în ce mai mult interesul față de mine.

CAPITOLUL VII

Aflând că urmează să fie acuzat de înaltă trădare, autorul se refugiază în» Blefuscu. Cum e primit acolo.

Înainte de a vorbi despre plecarea mea din Liliput, vreau să amintesc de amănuntele unei intrigă, care de vreo două luni de zile se urzea în taină împotriva mea. Până atunci, nu avusesem prilejul să cunosc viața de la curte, datorită umilei mele stări sociale. Ce e drept, auzisem și citisem destule despre felul de a se purta al monarhilor și miniștrilor, dar nu m-aș fi așteptat niciodată să cunosc cumplitele sale urmări într-o țară atât de îndepărtată, condusă — după cum credeam eu — de principii foarte deosebite de cele din Europa.

Tocmai pe când mă pregăteam să-mi prezint omagiile mele împăratului din Blefuscu, o persoană cu vază la curte (căreia îi făcusem multe servicii într-o vreme când se afla în cea mai mare disgrăție a Majestății Sale) veni în taină, noaptea, la locuința mea, într-o lectică închisă, și ceru să mă vadă, fără să-și spună numele, servitorului. Am dat drumul purtătorilor și am vârat lectica cu Luminăția Sa în buzunarul hainei; apoi, după ce am poruncit unui servitor de încredere să spună că sunt indispus și că m-am dus la culcare, am zăvorât ușa casei, am pus lectica pe masă, potrivit obiceiului meu, și m-am așezat și eu lângă masă.

După salutările de rigoare, văzând că fața Luminăției Sale e foarte îngrijorată, l-am întrebat care-i pricina, iar el m-a rugat să-l ascult cu răbdare, într-o chestiune care privea îndeaproape cinstea și viața mea. Mi-a vorbit cam în felul următor (mi-am însemnat spusele lui de îndată ce a plecat):

„Află, zise el, că nu de mult au fost convocate în taină din pricina dumitale mai multe ședințe ale consiliului, iar Majestatea Sa a ajuns la o hotărâre definitivă abia acum două zile.

Îți dai seama, cred, că Skyresh Bolgolam (galbet sau mare amiral) ți-a fost dușman de moarte aproape din prima clipă a sosirii dumitale aici. Din ce pricină, nu știu; dar ura lui a sporit de când cu marea dumitale victorie repurtată asupra țării Blefuscu, ceea ce i-a umbrit mult faima lui de amiral. Acest domn, împreună cu Flimnap, marele vistiernic, a cărui dușmănie împotriva dumitale e bine cunoscută din cauza soției sale, generalul Limtoc, șambelanul Lalcon și judecătorul suprem Balmuff au pregătit un act de acuzare prin care ești învinuit de trădare și alte crime capitale”.

Această introducere mă făcu să-mi pierd într-atât cumpătul, conștient de meritele și nevinovăția mea, încât am vrut să-l întrerup, dar el mă rugă să tac, urmând astfel:

”Fiindu-ți recunoscător pentru binele pe care mi l-ai făcut, am căutat să capăt informații precise cu privire la ședințele consiliului, precum și o copie a învinuirilor ce ți se aduc; făcând aceasta, mi-am pus viața în primejdie ca să-ți fiu de folos.

ACT DE ACUZARE
Împotriva lui
QUINBUS FLESTRIN, OMUL-MUNTE

Articolul 1

Având în vedere că printr-un statut întocmit în timpul domniei Majestății Sale împăratul Calin Deffar Plune s-a hotărât că oricine va urina în interiorul zidurilor palatului regal va fi supus la pedeapsa cuvenită pentru înaltă trădare; că, totuși, sus-numitul Quinbus Flestrin a încălcat cu bună știință sus-numita lege, sub pretextul de a stinge focul din apartamentul scumpei și augustei soții a Majestății Sale, și astfel, în chip viclean, trădător și diabolic, a stins sus-numitul foc din sus-amintitul apartament, aflat înăuntrul zidurilor sus-amintitului palat regal, împotriva statutului privitor la un astfel de caz etc. împotriva îndatoririlor etc.

Articolul 2

Că sus-numitul Quinbus Flestrin, după ce a adus flota imperială din Blefescu în portul nostru imperial și după ce i s-a poruncit mai târziu de către Majestatea Sa împăratul să captureze toate celelalte vase ale sus-numitei împărății Blefescu și să reducă această împărăție la o provincie, care să fie de acum înainte guvernată de un vicerege, și să nimicească și să omoare nu numai pe toți exilații Capete-turtite, ci și pe toți locuitorii din acea împărăție care nu se vor lepăda imediat de erezia Capetelor-turtite, el, sus-numitul Flestrin, ca un trădător perfid al milostivei și Augustei Sale Majestăți împăratul, a rugat să fie scutit de sus-numita însărcinare sub pretextul că nu vrea să forțeze cugetul nimănui și nici să distrugă libertatea și viața unui popor nevinovat.

Articolul 3

Având în vedere că atunci când de la curtea împărăției Blefescu au sosit la curtea Majestății Sale ambasadori ca să ceară pace, el, sus-numitul Flestrin, ca un trădător perfid, a ajutat, a instigat, a încurajat și distrat pe sus-numiții ambasadori, cu toate că știa că sunt slujitorii unui monarh care a fost de curând inamicul declarat al Majestății Sale împăratul, și a purtat război deschis împotriva Majestății Sale mai sus-amintite.

Articolul 4

Că același Quinbus Flestrin, contrar îndatoririlor unui supus credincios, se pregătește acum să întreprindă o călătorie la curtea împărăției Blefescu, pentru care a căpătat numai o încuviințare verbală din partea Majestății Sale împăratul și, sub pretextul sus-amintitei încuviințări, intenționează, ca un perfid și trădător ce e, să facă sus-amintita călătorie și astfel să ajute, să încurajeze și să ațâțe pe împăratul din Blefescu, până nu de mult dușmanul nostru, care a purtat război (desdais împotriva Majestății Sale împăratul mai sus-amintit...

Mai sunt și alte câteva articole, dar acestea sunt cele mai importante și ți le-am citit în rezumat.

În cursul mai multor dezbateri în legătură cu aceste acuzații, trebuie să recunosc că Majestatea Sa a dat multe dovezi de bunăvoință, amintind în mai multe rânduri serviciile pe care i le-ai adus și căutând să-ți micșoreze crimele. Dar vistiernicul și amiralul au insistat să fii condamnat la cea mai crudă și rușinoasă moarte, prin incendierea casei dumitale în timpul nopții, urmând totodată ca generalul să fie de față, însoțit de douăzeci de mii de oameni înarmați cu săgeți otrăvite, care să țintească fața și mâinile dumitale. Câțiva din servitorii dumitale vor căpăta ordinul secret de a turna pe cămășile și cearșafurile dumitale un suc otrăvitor ce te va face să-ți rupi carnea și să mori în chinuri groaznice. Generalul a împărtășit această propunere, astfel că o bucată de vreme a existat o majoritate împotriva dumitale; dar Majestatea Sa, hotărât să-ți cruțe viața, de va fi cu putință, l-a câștigat până la urmă de partea sa pe șambelan.

Cu acest prilej, Reldresal, primul secretar pentru afacerile private, care s-a socotit întotdeauna prietenul dumitale credincios, a primit poruncă de la împărat să-și spună punctul de vedere, lucru pe care l-a făcut, îndreptățind astfel buna părere pe care o ai despre el. A recunoscut că într-adevăr crimele dumitale sunt grave, dar că mai există și iertare — virtutea cea mai de laudă a unui cârmuitor și cea pentru care Majestatea Sa a fost pe bună dreptate slăvit de atâtea ori. A spus că prietenia dintre dumneata și el e atât de bine cunoscută de toată lumea, încât s-ar putea ca prea cinstitul consiliu să-l socotească părtinitor; totuși, supunându-se poruncii primite, va spune fără ocol tot ce gândește. Astfel a arătat că dacă Majestatea Sa, ținând seamă de serviciile dumitale și ascultând de îndemnul firii sale milostive, ar binevoi să-ți cruțe viața și ar porunci doar să-ți scoată amândoi ochii, după umila sa părere, s-ar face oarecum dreptate prin această măsură și toată lumea ar slăvi mărinimia împăratului, precum și generosul spirit de dreptate al celor care au cinstea de a fi sfetnicii săi.

A mai spus că de pe urma pierderii ochilor, puterea dumitale fizică n-ar avea de suferit și ai mai putea fi de folos Majestății Sale, că orbirea face să sporească curajul pentru că ne ascunde primejdii, că numai teama de a-ți pierde vederea te-a oprit să pornești și să aduci înapoi și restul flotei vrăjmașe și că ar fi de ajuns pentru dumneata să vezi cu ochii miniștrilor, deoarece nici cei mai mari monarhi nu fac altfel.

Această propunere a fost primită cu cea mai mare dezaprobare de către întregul consiliu. Bolgolam, amiralul, și-a ieșit din sărite și, sculându-se furios, a întrebat cum de a avut secretarul îndrăzneala să propună ca viața unui trădător să fie cruțată, când serviciile aduse de dumneata au constituit, dacă se ține seama de cele mai înalte rațiuni de stat, crimele cele mai grave; că dumneata, care ai fost în stare să stingi focul urinând în apartamentul Majestății Sale, împărăteasa, (lucru pe care l-a amintit cu scârbă) ai putea într-o bună zi să provoci o inundație prin aceleași mijloace, înecând întregul palat, și aceeași forță care ți-a permis să capturezi flota inamicului ți-ar putea sluji, cu prilejul primei nemulțumiri, s-o duci înapoi; că are motive temeinice să creadă că în adâncul inimii dumitale ești un Cap-turtit, și cum trădarea înainte de a se arăta în fapte își face loc mai întâi în inimă, te-a acuzat de trădare pe acest temei și a stăruit să fii condamnat la moarte.

Vistiernicul a fost de aceeași părere; el a arătat în ce stare jalnică a ajuns tezaurul datorită cheltuielilor făcute cu întreținerea dumitale, cheltuieli care foarte curând vor deveni o povară greu de îndurat; că propunerea secretarului de a ți se scoate ochii, departe de a fi un leac

împotriva răului ce ne paște, va spori primejdia, căci e lucru știut că scoțând ochii unor păsări, ele mănâncă mai mult și se îngrașă mai repede; că prea slăvită Sa Majestate și consiliul, judecătorii dumitale, sunt în adâncul conștiinței lor convinși de vinovăția dumitale, ceea ce e de ajuns ca să fii condamnat la moarte fără dovezile formale cerute de litera strictă a legii.

Totuși, Majestatea Sa împăratul, opunându-se cu hotărâre pedepsei capitale, a binevoit să spună că de vreme ce, după părerea consiliului, pierderea ochilor este o pedeapsă prea ușoară, ti s-ar putea aplica și alte pedepse mai târziu. Atunci, prietenul dumitale, secretarul, rugând cu umilință să fie ascultat din nou și răspunzând obiecțiilor vistiernicului cu privire la cheltuielile Majestății Sale făcute pentru întreținerea dumitale, a spus că excelența sa, ca unul ce dispune singur de veniturile împăratului, ar putea lesne înlătura acest rău, micșorându-ți treptat rația; din lipsă de hrană suficientă, dumneata vei slăbi, te vei ofili și-ți vei pierde pofta de mâncare, iar peste câteva luni te vei stinge de-a binelea. În felul acesta, nici mirosul cadavrului dumitale nu va mai fi atât de primejdios, pentru că trupul se va fi redus la jumătate, iar îndată după moartea dumitale, cinci-șase mii de supuși ar putea în două-trei zile să-ți taie carnea bucățele, să le încarce în căruțe și să le îngroape în regiuni îndepărtate ca să împiedice izbucnirea unei molime, păstrând scheletul ca monument pentru posteritate.

Astfel, mulțumită mării prietenii a secretarului, toate s-au sfârșit cum nu se poate mai bine. S-a poruncit cu strășnicie ca planul acesta de a fi lăsat să mori de foame încet, încet, să fie ținut în mare taină, dar sentința prin care se hotăra să-ți se scoată ochii a fost trecută în registre. Toți au fost de acord, afară de Bolgolam, amiralul, care, fiind omul împărătesei, era mereu ațâțat de Majestatea Sa să stăruie asupra condamnării dumitale la moarte, ea dușmănindu-te fără cruțare din pricina mijloacelor josnice și nelegiuite pe care le-ai folosit ca să stingi focul din apartamentele ei.

Până în trei zile prietenul dumitale secretarul va primi instrucțiuni să vină acasă la dumneata și să-ți citească actul de acuzare, apoi să-ți arate mărinimia și grația Majestății Sale și a consiliului care te-au condamnat numai la pierderea vederii, pedeapsă la care Majestatea Sa e încredințat că te vei supune recunoscător și plin de umilință. Douăzeci de chirurghi ai Majestății Sale vor fi de față, pentru ca operația să decurgă în bune condițiuni. Săgeți foarte ascuțite vor fi aruncate în globurile ochilor dumitale, în timp ce vei sta culcat pe pământ.

Las pe seama înțelepciunii dumitale măsurile ce urmează să le iei, iar pentru a nu da loc la bănuieli, trebuie să mă întorc neîntârziat, tot așa de tainic precum am venit."

Așa și făcu excelența sa, iar eu am rămas singur, ros de îndoieli și adânc tulburat.

După ce curtea ordona executarea unei sentințe crude, care potolea ura monarhului sau răutatea vreunui favorit, exista un obicei introdus de împăratul actual și de ministrii săi (foarte deosebit de obiceiurile de altădată, după cum am fost încredințat), potrivit căruia împăratul ținea întotdeauna o cuvântare în fața întregului consiliu, vorbind despre marea sa îngăduință și bunătate ca de niște însușiri cunoscute și trâmbițate de lumea întreagă. Cuvântarea aceasta era publicată imediat în toată împărăția, dar nimic nu îngrozea mai mult poporul decât laudele aduse clemenței Majestății Sale, pentru că se știa că cu cât se stăruia mai mult asupra acestor laude, cu atât pedeapsa era mai neomenoasă și osânditul

mai nevinovat. În ceea ce mă privește, trebuie să mărturisesc că deoarece nu fusesem hărăzit să devin curtean, nici prin naștere, nici prin educație, eram atât de nepriceput să judec lucrurile, încât n-am izbutit să descopăr clemența și mărinimia acestei sentințe, socotind-o (greșit, poate) mai curând aspră decât milostivă.

De câteva ori m-am gândit să mă înfățișez la judecată, pentru că, deși nu puteam tăgădui faptele amintite de cele câteva articole, nădăjduiam totuși să mi se îndulcească pedeapsa. Cum însă în cursul vieții mele citisem multe procese de stat — care întotdeauna se terminau în felul dorit de judecători — îmi era teamă să mă bizui pe o hotărâre atât de primejdioasă, într-o situație atât de critică și împotriva unor dușmani atât de puternici. La un moment dat, eram hotărât să opun rezistență, pentru că atâta timp cât eram în libertate, cu greu ar fi putut să-mi vină de hac toate forțele împărăției aceleia, și nimic n-ar fi fost mai lesne pentru mine decât să arunc cu pietre și să dărâm capitala; totuși am îndepărtat cu scârbă astfel de înduri, aducându-mi aminte de jurământul făcut împăratului, de favorurile de care mă bucurasem din partea lui și de înaltul titlu de nardac ce mi-l conferise. Pe de altă parte, nu mă deprinsesem încă îndeajuns de temeinic cu recunoștința curtenilor spre a mă încredința că asprimea Majestății Sale față de mine mă scutea de toate obligațiile din trecut.

Până la urmă, m-am oprit la o hotărâre pentru care voi fi probabil criticat întrucâtva, și nu pe nedrept, căci, mărturisesc, datorz păstrarea ochilor și în consecință, libertatea mea, propriei mele nesăbuinte și lipsei de experiență; deoarece, dacă aș fi cunoscut atunci firea monarhilor și a miniștrilor (pe care am studiat-o mai târziu la multe alte curți), precum și felul în care îi tratau pe criminalii mai puțin periculoși decât mine, m-aș fi supus fără zăbavă și fără șovăire unei pedepse atât de ușoare, împins însă de pripeala tinereței și având încuviințarea Majestății Sale împăratul de a face o vizită de curtoazie împăratului din Blefescu, m-am folosit de acest prilej, și înainte să fi trecut trei zile, i-am trimis o scrisoare prietenului meu, secretarul, prin care-l înștiințam că luasem hotărârea de a pleca încă în dimineața aceea spre Blefescu, potrivit cu permisiunea ce o căpătasem; și fără să mai aștept vreun răspuns, m-am îndreptat spre partea insulei unde se afla flota noastră. Am înhățat un vas mare de război și am legat un odgon de prova, apoi am ridicat ancorele, m-am dezbrăcat, mi-am pus în corabie hainele (împreună cu pătura pe care o purtam sub braț) și, trăgând nava după mine, am ajuns, când mergând prin apă, când înotând, în împărătescul port din Blefescu, unde poporul mă aștepta de mult; aici mi s-au dat două călăuze care să mă ducă spre capitala țării, ce se numește tot Blefescu.

I-am ținut în mână pe cei doi însoțitori ai mei până am ajuns la vreo două sute de yarzi de porțile orașului, apoi i-am rugat să anunțe pe unul din secretari despre sosirea mea și să-i spună că aștept acolo ordinele Majestății Sale... După vreo oră am primit răspunsul că Majestatea Sa, însoțit de familia regală și de marii dregători a ieșit în întâmpinarea mea. Am înaintat încă o sută de yarzi. Împăratul și suita descălecase, împărăteasa și doamnele se dădură jos din călești, fără ca eu să observ vreo umbră de teamă sau îngrijorare pe fețele lor. M-am lungit la pământ ca să sărut mâna împăratului și a împărătesei. I-am spus Majestății Sale că am venit, potrivit făgăduielii mele și cu încuviințarea împăratului, stăpânul meu, pentru a avea cinstea să văd un monarh atât de puternic și pentru a-i oferi orice serviciu de care sunt capabil și care nu ar fi împotriva îndatoririlor ce le am față de împăratul meu —, nu am pomenit

nici un cuvânt despre dizgrația în care căzusem, deoarece până în clipa aceea eu nu fusesem informat oficial și aveam tot dreptul să mă socotesc cu desăvârșire neștiutor; de asemeni, nu aveam nici un temei să cred că împăratul va descoperi taina cât timp mă aflam în afara puterii lui; totuși, m-am înșelat, după cum se dovedi în curând.

Nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunțită a primirii ce mi s-a făcut la această curte, întru totul pe măsura generozității unui monarh atât de mare, și nici asupra impasului în care m-am găsit neavînd la îndemână o casă și un pat, fiind nevoit să dorm pe pământ, înfășurat în pătura mea.

CAPITOLUL VIII

Printr-o întâmplare fericită, autorul găsește mijlocul de a. pleca din Blefescu și, după câteva peripeții, se înapoiază teafăr în patria sa.

Trei zile după sosirea mea, ducându-mă din curiozitate pe coasta de nord-est a insulei, am văzut în larg, la vreo jumătate de leghe depărtare de țărm, ceva ce semăna cu o barcă răsturnată.

Mi-am scos pantofii și ciorapii și înaintînd prin apă cam două-trei sute de yarzi, mi-am dat seama că obiectul se apropia datorită fluxului; și atunci am văzut limpede că era o barcă adevărată, azvârlită departe de corabie, după câte am bănuir, de vreo furtună. M-am înapoiat numaidecât în oraș și am rugat pe Majestatea Sa împăratul să-mi împrumute douăzeci din cele mai mari vase care-i mai rămăseseră după pierderea flotei, precum și trei mii de marinari, sub comanda vice-amiralului său. Flota făcu un ocol în timp ce eu am pornit pe drumul cel mai scurt spre locul de pe coastă de unde văzusem prima oară barca. Între timp, fluxul o adusesese și mai aproape. Toți marinarii aveau la ei frînghii, pe care eu le împletisem din mai multe funii ale lor pentru a fi mai rezistente. Când au sosit vasele, m-am dezbrăcat și am mers prin apă până ce am ajuns cam la o sută de yarzi de barcă, de unde am fost silit să înot ca să ajung la ea. Marinarii mi-au aruncat capătul unei frînghii pe care-l prinsei de-o gaură din prova bărcii, iar celălalt capăt de un vas de război. Mi-am dat seama însă că toată truda mea era zadarnică, deoarece neatingînd fundul cu picioarele, nu puteam lucra mai departe. Am fost silit să înot în spatele bărcii și s-o împing, atunci când puteam, cu mîna; cum fluxul îmi era prielnic, am înaintat așa până când ținîndu-mi bărbia ridicată, am dat cu picioarele de fund. M-am odihnit două-trei minute, apoi iar am împins barca, și tot așa până ce apa nu-mi mai trecu de subsuori. Terminîndu-se astfel treaba cea mai anevoioasă, am luat celelalte odgoane aflate pe unul din vase și le-am fixat mai întîi de barcă, apoi de nouă din corăbiile ce mă însoțeau. Vîntul fiind prielnic, marinarii au remorcat și eu am împins până când am ajuns la patruzeci de yarzi de coastă; după ce fluxul a încetat, m-am dus până la barcă și cu ajutorul a două mii de oameni, toți cu odgoane și mașinării, am reușit s-o întorc cu fundul în sus, descoperind că nu avea decît stricăciuni neînsemnate.

Nu-l voi plictisi pe cititor descriindu-i cum m-am necăjit când, cu ajutorul unor vâsle la care lucrasem zece zile, am încercat să-mi duc barca în portul imperial Blefescu, unde, la sosirea mea, s-a adunat o mare mulțime de oameni, cuprinși de uimire la vederea unui vas atât de uriaș. I-am spus împăratului că norocul mi-a scos în cale această barcă

pentru a mă duce într-un loc de unde aş putea să mă întorc în patrie i l-am rugat pe Majestatea Sa să dea ordin să mi se pună la îndemână tot ce-mi trebuie spre a-mi echipa nava; totodată i-am cerut şi încuviinţarea de a pleca, lucru pe care l-am obţinut, după ce, foarte curtenitor, a căutat să mă înduplece să rămân.

În tot acest răstimp, eram peste măsură de uluit că la curtea din Blefuscu nu se înfăţişase încă nici un sol din partea împăratului meu. Mai târziu însă mi s-a dat să înţeleg în taină că Majestatea Sa, neputînd să-şi închipuie că eu aş şti cât de cât ceva despre planurile sale, era încredinţat că am plecat în Blefuscu, potrivit cu încuviinţarea ce mi-o dăduse şi despre care ştia întreaga curte, numai pentru a-mi ţine făgăduiala, urmând să mă înapoiez peste câteva zile, când ceremoniile de la curtea din Blefuscu vor fi luat sfârşit. În cele din urmă, însă, îndelungata mea absenţă începu să-l supere pe suveran, şi după ce se consultă cu vistiernicul şi cu ceilalţi uneltitori, un dregător fu trimis cu o copie a actului de acuzare împotriva mea. Solul avea instrucţiuni de a-i zugrăvi monarhului din Blefuscu „marea îngăduinţă a stăpânului său, care se mulţumea să mă pedepsească doar cu pierderea vederii”; să-i spună de asemenea „că am fugit de judecată, şi dacă nu mă voi înapoia în două ore, mi se va lua titlul de nardac şi voi fi declarat trădător”. Trimisul mai adăugă că „pentru menţinerea păcii şi prieteniei între cele două împărăţii, stăpânul său aşteaptă ca fratele său din Blefuscu să poruncească să fiu trimis înapoi în Liliput, legat de mâini şi de picioare, pentru a fi pedepsit ca trădător”.

Împăratul din Blefuscu, după ce se sfătui trei zile cu dregătorii săi, trimise un răspuns plin de curtenie şi de scuze. El spunea că „fratele său ştie că e cu neputinţă ca să fiu trimis legat; că deşi eu îl lăsasem fără flotă, îmi era totuşi nespus de îndatorat pentru multe servicii aduse în legătură cu încheierea păcii. Că nu va trece mult şi amândoi împărăţii vor răsufla uşuraţi, deoarece am găsit pe ţărm un vas uriaş care să mă poarte în larg; că a dat ordin ca vasul să fie echipat cu ajutorul şi sub îndrumarea mea şi nădăjduia ca peste câteva săptămâni, amândouă împărăţiile să scape de năpastă”.

Trimisul se înapoie cu acest răspuns în Liliput, iar monarhul din Blefuscu mi-a povestit după aceea tot ce s-a întâmplat, oferindu-mi totodată (în chipul cel mai confidenţial) binevoitorul său sprijin dacă voi rămâne în serviciul său.

Dar cu toate că l-am crezut sincer când mi-a făcut această propunere, eram hotărât să nu mă mai încred în monarhi sau miniştri, ori de câte ori puteam să mă feresc; de aceea, mulţumindu-i cum se cuvine pentru intenţiile sale binevoitoare, l-am rugat cu umilinţă să mă ierte. l-am spus că, "de vreme ce soarta, bună sau rea, îmi scosese o barcă în cale, eram hotărât să înfrunt oceanul, mai curând decât să fiu prilej de dihonie între doi monarhi atât de puternici". N-aş putea spune că împăratul s-a arătat nemulţumit, ba mai mult, din întâmplare am aflat că era chiar foarte bucuros de hotărârea mea, ca de altfel cea mai mare parte dintre miniştrii săi.

Toate acestea m-au făcut să-mi grăbesc întrucâtva plecarea, iar curtea, nerăbdătoare să se vadă odată scăpată, m-a ajutat cu dragă inimă. Cinci sute de lucrători, sub îndrumarea mea, s-au îndeletnicit cu confecţionarea a două pânze pentru barcă, unind treisprezece fâşii de pânză din cea mai tare. Eu m-am chinuit să fac funii şi odgoane, împletind câte zece, douăzeci sau treizeci din cele mai groase şi rezistente funii ale lor. Un pietroi, găsit pe coastă după îndelungate cer-

cetări, mi-a slujit drept ancoră. Aveam la îndemână seul a trei sute de vaci ca să-mi ung barca, precum și pentru alte scopuri. După multă caznă, am izbutit să dobor câțiva din cei mai mari copaci pentru a-mi face vâsle și catarge; iar constructorii de vase ai Majestății Sale m-au ajutat mult, netezindu-le după ce eu făcusem munca brută.

La vreo lună de zile, când totul fu gata, am trimis vorbă împăratului că-i aștept poruncile și că vreau să-mi iau rămas bun. Împăratul și familia regală ieșiră din palat; eu m-am culcat pe burtă ca să-i sărut mâna, pe care monarhul mi-a întins-o grațios; la fel a făcut și împărăteasa și prinții. Majestatea Sa mi-a dăruit cincizeci de pungi cu câte două sute de sprugi fiecare, precum și portretul său în mărime naturală, pe care l-am băgat imediat în mânușă ca să-l feresc de stricăciuni. Ceremoniile prilejuite de plecarea mea au fost prea multe, ca să-l mai plictisesc pe cititor zugrăvinduo-i-le.

Am încărcat barca cu carnea a o sută de boi și trei sute de oi, cu o cantitate corespunzătoare de pâine și băutură, precum și cu hrana pregătită de patru sute de bucătari. Am luat cu mine șase vaci și doi boi vii și un număr egal de oi și berbeci, cu gândul de a-i duce în țara mea și de a-i prăsi; iar pentru întreținerea lor aveam pe bord un mănunchi bunicel de fân și un săculeț cu grâu.

Aș fi luat bucuros o duzină de locuitori, dar împăratul, de bună seamă, nu ar fi încuviințat așa ceva; și, în afară de faptul că mi s-au scotocit cu grijă buzunarele, Majestatea Sa mi-a cerut să-mi dau cuvântul de onoare că nu voi răpi nici un supus de al său, chiar dacă acesta ar dori să plece de bunăvoie și din proprie dorință.

După ce mi-am pregătit așadar lucrurile cum m-am priceput mai bine, am ridicat pânzele în a douăzeci și patra zi a lunii septembrie 1701, la șase dimineața, iar după ce am străbătut vreo patru leghe în direcția nord, vântul bătând dinspre sud-est, la șase seara am zărit o insulă mică la vreo jumătate de leghe înspre nord-vest. M-am îndreptat într-acolo și am aruncat ancora în partea mai adăpostită a insulei care părea nelocuită. Am îmbucat câte ceva și m-am culcat. Am dormit dus, cel puțin șase ceasuri după câte bănuiesc, pentru că la două ore după ce m-am deșteptat a început să se lumineze de ziuă. Noaptea era senină. Mi-am luat gustarea de dimineață înainte de a răsări soarele, apoi am ridicat ancora pe un vânt prielnic și am plutit în aceeași direcție ca și în ajun, fiind îndrumat de busola pe care o aveam în buzunar. Intenția mea era să ajung, dacă se putea, la una din insulele despre care aveam motive să cred că se găsesc la nord-est de Țara Van Diemen. În ziua aceea nu am descoperit nimic, dar în cea următoare, pe la trei după amiază, când, după calculele mele, străbătusem douăzeci și patru de leghe de la Blefescu, am zărit o corabie plutind în direcția sud-est; eu mă îndreptam spre est. Am strigat și i-am făcut semne, dar nu am primit nici un răspuns; totuși mi-am dat seama că mă apropiam de ea, fiindcă vântul sufla mai încet. Am întins toate pânzele și peste o jumătate de oră cei de pe corabie m-au zărit; au înălțat un steag și au tras cu tunul. E greu să descriu bucuria ce m-a cuprins la gândul neașteptat că-mi voi revedea patria și pe cei dragi. Vasul și-a încetinit mersul și eu l-am abordat între cinci și șase seara, în ziua de douăzeci și șase septembrie; și mi-am simțit inima săltând de bucurie la vederea pavilionului englez. Mi-am vârat vacile și oile în buzunarele hainei și m-am urcat pe bord cu mica mea încărcătură de provizii. Era un vas englez de comerț care se întorcea din Japonia prin mările nordului și sudului; căpitanul, domnul John Biddel din Deptford, era un om foarte îndatoritor și un marinar

neîntrecut.

Ne găseam acum la 30 de grade latitudine sudică; pe bord se aflau vreo cincizeci de oameni, iar printre ei mi-a fost dat să întâlnesc un vechi camarad de al meu, Peter Williams, care m-a descris căpitanului în culori cât se poate de frumoase. Căpitanul m-a tratat cu bunăvoință și m-a rugat să-i spun de unde vin și unde vreau să mă duc. I-am povestit totul în câteva cuvinte, însă omul și-a închipuit că aiurez și că primejdiile prin care trecusem mi-au tulburat mințile. Atunci am scos din buzunar vitele și oile, iar căpitanul, după ce s-a minunat îndeajuns, s-a convins că-i spusese adevărul. I-am arătat apoi aurul pe care mi-l dăruise împăratul din Blefuscu, portretul în mărime naturală al Majestății Sale, precum și alte rarități din țara aceea. I-am dat două pungi de câte două sute de sprugi fiecare și i-am făgăduit că la sosirea în Anglia îi voi dăruia o vacă și o oaie gata să fete.

Nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunțită a acestei călătorii, netulburată de nimic în cea mai mare parte a ei. Am ajuns la Downs la 13 aprilie 1702. Pe drum mi s-a întâmplat o singură nenorocire, și anume că șobolanii de pe vas mi-au mâncat o oaie; i-am găsit oasele într-o gaură, curățate de toată carnea. Celelalte animale le-am debarcat cu bine și le-am lăsat să pască pe o pajiște din Greenwich, unde s-au apucat să mănânce cu poftă iarba mătăsoasă, cu toate că mă temusem că n-o să le placă. Pe de altă parte, n-aș fi izbutit să le țin în viață de-a lungul unei călătorii atât de lungi, dacă îndatoritorul căpitan nu mi-ar fi dat o parte din biscuiții lui cei mai buni care, pisați și amestecați cu apă, au alcătuit hrana lor regulată. În scurtul răstimp cât am stat în Anglia, am realizat câștiguri frumoase arătând animalele multor persoane de vază precum și altora; înainte de a întreprinde a doua călătorie a mea, le-am vândut cu șase sute de lire. Întorcându-mă din ultima mea călătorie, am constatat că aceste soiuri s-au înmulțit considerabil, mai ales oile, ceea ce, sper, va fi de mare folos fabricilor de lână, datorită fineței firului.

Nu am stat decât două luni cu soția și cu familia mea, pentru că dorința nepotolită de a călători prin țări străine nu-mi da pace. I-am lăsat soției mele o mie cinci sute de lire și am instalat-o într-o casă frumoasă din Redriff. Restul capitalului l-am luat cu mine, parte în bani, parte în mărfuri, în speranța că-mi voi spori avutul.

Unchiul meu John îmi dăruise o moșie lângă Epping cu un venit de vreo treizeci de lire anual și am închiriat pe o perioadă îndelungată hanul „La Taurul negru” din Fetter Lane, care îmi aducea încă odată pe atât; așa că primejdia de a-mi lăsa familia pe drumuri fusese înlăturată. Fiul meu Johnny, botezat astfel după unchiul lui, urma la școală și era un copil sânguitor. Fiica mea Betty (care acum e măritată și are copii) învăța pe atunci să coasă. M-am despărțit de soție, băiat și fată, și unii și alții cu lacrimi în ochi, și m-am urcat pe bordul unui vas comercial de trei sute de tone, Adventure, cu destinația Surat, comandat de căpitanul John Nicholas din Liverpool. Dar descrierea acestei călătorii va fi cuprinsă în partea a doua a cărții mele.

PARTEA A DOUA CĂLĂTORIA ÎN BROBDINGNAG

Descrierea unei furtuni năprasnice; o șalupă fiind trimisă să aducă apă; autorul se îmbarcă pe ea pentru a cerceta ținutul. E lăsat pe țărm, capturat de unul din băștinași și dus în casa unui fermier. Primirea făcută. Câteva întâmplări prin care trece. Descrierea locuitorilor.

Deoarece firea și soarta îmi hărăziseră o viață zbuciumată, după două luni de la întoarcere mi-am părăsit din nou patria și m-am îmbarcat la Downs cu destinația Surat, în a douăzecea zi a lunii iunie, anul 1702, pe Adventure, comandată de căpitanul John Nicholas, de fel din Cornwall.

Vântul ne-a fost foarte prielnic până când am ajuns la Capul Bunei Speranțe, unde am debarcat ca să reîmprospătăm provizia de apă de băut, dar, descoperind că vasul ia apă, am descărcat mărfurile pe țărm și am iernat acolo; și cum căpitanul s-a îmbolnăvit de friguri n-am putut părăsi Capul Bunei Speranțe până la sfârșitul lui martie. Atunci am ridicat pânzele și am navigat în bune condiții până când am trecut prin strâmtoarea Madagascar; dar după ce am ajuns la nord de insulă, cam pe la cinci grade latitudine sudică, vânturile, care în mările acelea suflă cu aceeași tărie dinspre nord-vest de la începutul lui decembrie până la începutul lui mai, la 19 aprilie au început să bată mult mai violent și mai dinspre vest ca de obicei, vreme de douăzeci de zile în șir. În acest timp, am fost împinși puțin spre coasta de est a insulelor Moluca, la vreo trei grade nord de ecuator, după cum a constatat căpitanul nostru în urma calculelor făcute la 2 mai, când vântul încetă și un calm desăvârșit îi luă locul, fapt care pe mine m-a bucurat nespus. Căpitanul, însă, cunoscând bine navigația pe mările acelea, ne-a sfătuit să ne pregătim a înfrunta o furtună care, într-adevăr, se dezlănțui a doua zi, când începu să bată un vânt de la sud numit musonul de sud.

Temându-ne că vântul s-ar putea înteți, am strâns pânza bompresului¹³ și ne-am pregătit să dăm jos trinca; și cum vântul bătea cu tot mai multă furie, am legat tunurile și am strâns arborele artimon. Cum vasul se afla departe în larg, am crezut că e mai bine să fugim din fața vântului decât să navigăm în derivă cu pânzele întinse sau strânse. Am redus trinca și am întins scota; timona era sub vânt și vasul se ținea bine. Am scos vela latină, dar pânza fiind ruptă, am dezvergat-o și am dus-o înăuntrul vasului. Furtuna se dezlănțuise năprasnic, ridicând valuri uriașe. Cu ajutorul unor parâme am tras de mânerul timonei, ca să ușurăm munca cârmaciului. Nu am coborât arborele gabier, ci am lăsat totul cum era, pentru că vasul se descurca mai bine navigând spre larg. Cum se potoli furtuna, am ridicat trinca și vela mare și am luat capa. Apoi am ridicat randa, gabierul mare și gabierul mic. Vântul bătea dinspre sud-vest, împingându-ne înspre est-nord-est. După ce am virat spre tribord, am molat brațele și balansinele; am brațat sub vânt, am brațat bulinele, le-am legat strâns, am tras murele sub vânt și vasul a început să gonească cu toate pânzele întinse.

În timpul acestei furtuni, urmată de un vânt puternic dinspre vest-sud-vest, am fost mânați, după calculele mele, vreo cinci sute de leghe spre est, încât nici cel mai bătrân marinăr de pe bord n-ar fi fost în stare să ne spună în ce parte a lumii ne aflăm. Stăteam bine cu proviziile, vasul nu fusese avariat și echipajul era sănătos, dar sufeream

¹³ Swift parodiază manevrele pe timp de furtună i termenii marinărești sunt folosiți la întâmplare. (n.t.)

cumplit de sete. Am socotit că e mai bine să urmăresc aceeași direcție, decât să cărmim mai spre nord, ceea ce ne-ar fi putut duce înspre coasta de nord-vest a Marii Tartarii și Oceanul Înghețat.

În a șasesprezecea zi a lunii iunie 1703, băiatul care se cocoțase în vârful catargului descoperi un petic de pământ. La 17 iunie, ne aflam în fața unei insule mari sau a unui continent (nu ne puteam da seama); în partea de sud a țărmului, se vedea o mică limbă de pământ înaintând în mare, precum și un golfuleț prea puțin adânc pentru un vas de mai bine de o sută de tone. Am ancorat la o depărtare de o leghe de golf, iar căpitanul trimise spre țărm o șalupă cu vreo zece oameni înarmați și prevăzuți cu vase pentru apă, în cazul când ar fi găsit. I-am cerut voie să-i însoțesc, ca să cercetez ținutul și să fac niscaiva descoperiri. După ce am debarcat, n-am văzut nici urmă de râu sau de izvor, și nici picior de om. Marinarii noștri porniră să cutreiere țărmul, doar, doar vor găsi apă de băut pe lângă mare, iar eu m-am dus singur în direcție opusă, cercetând ținutul acela pustiu și stâncos. Începusem să mă plictisesc și, nevăzând nimic care să-mi astâmpere curiozitatea, am luat-o agale înapoi către golf; și cum marea se întindea nestingherită în fața ochilor mei, i-am văzut pe oamenii noștri în barcă și vâslind din răspuțeri înspre corabie. Era cât pe ce să strig, cu toate că ar fi fost zadarnic, când, deodată, am zărit o făptură uriașă, urmărindu-i cu repeziciune prin apă; apa nu-i ajungea decât până la genunchi și uriașul făcea niște pași uluitor de mari; cum însă oamenii noștri i-o luaseră înainte cu vreo jumătate de milă și în locul acela marea era presărată cu stânci ascuțite, monstrul nu reuși să ajungă barca. Toate acestea mi s-au povestit mai târziu, deoarece atunci n-am mai stat să văd cum se vor sfârși lucrurile, ci am rupt-o la fugă pe unde venisem, cățărându-mă apoi pe coasta repezi ale unui deal, ceea ce mi-a îngăduit să am o vedere mai cuprinzătoare asupra ținutului.

Tot pământul era cultivat, dar ceea ce m-a uimit în prima clipă a fost lungimea ierbii care, pe o întindere rezervată, pare-se pentru fân, avea o înălțime de vreo douăzeci de picioare.

În cele din urmă am dat de ceea ce am socotit eu că este o șosea, deși localnicilor le slujea drept potecă printr-un lan de orz. Am mers așa o bucată de vreme, dar n-am prea văzut mare lucru de o parte sau de cealaltă a drumului, căci era aproape de vremea secerișului și grâul se ridica la vreo patruzeci de picioare pe puțin. Mi-a trebuit un ceas ca să ajung la capătul lanului, împrejmuit cu un gard, înalt de cel puțin o sută douăzeci de picioare, pomii, pe de altă parte, erau atât de uriași încât nu puteam să-mi dau seama de înălțimea lor. Între un lan și celălalt se afla un pârliaz. Avea patru trepte și, în partea de sus, o piatră peste care trebuia să sari. Mi-a fost cu neputință să trec pârliazul pentru că fiecare treaptă era înaltă de șase picioare, iar piatra de sus de vreo douăzeci. Mă căzneau să descopăr vreo spărtură în gard, când deodată am zărit în lanul vecin un localnic venind înspre pârliaz. Era cam tot atât de mare ca cel pe care-l văzusem urmărind barca în larg; cred că era înalt cât o clopotniță obișnuită și, după socotelile mele, făcea niște pași de zece yarzi. Cuprins de o groază de nedescris, am fugit să mă ascund în grâu, de unde l-am văzut în vârful pârliazului, privind înapoi spre lanul din dreapta, și l-am auzit strigând cu glas mai răsunător decât o pâlnie de vorbit; dar zgomotul venea de la o înălțime atât de mare, încât la început am fost încredințat că e un tunet. Apoi, alte șapte namile se îndreptară spre el, cu secere în mâini, fiecare seceră fiind cât șase coase de-ale noastre. Aceștia nu erau atât de bine îmbrăcați ca primul, părând a fi

mai degrabă slugile sau argații lui, căci, după ce le spuse câteva cuvinte, oamenii începură să secere grâul din lanul unde mă aflam eu. Am căutat să mă țin cât mai departe de ei, dar mă mișcam anevoie, căci pe alocurea tulpinele de grâu nu erau nici la un picior depărtare unele de altele, așa încât de abia reușeam să mă strecur printre ele. Totuși, am izbutit să înaintez, până când am ajuns într-o parte a câmpului unde grâul fusese culcat de ploaie și de vânt. De aici încolo n-am mai putut face un pas; tulpinele erau atât de încâlcite, încât mi-a fost cu neputință să mă furișez printre ele, iar mustățile spicelor culcate — atât de tari și ascutite, încât îmi sfâșiau hainele și carnea.

Totodată, de secerători nu mă despărteau nici o sută de yarzi. Trudit, abătut și cuprins de deznădejde, zăceam între două brazde, dorind din toată inima să mor. Mi-am căinat nemângâiata văduvă și bieții copii orfani și mi-am blestemat nebunia și încăpățânarea de a mă avânta într-o nouă călătorie, împotriva tuturor poveștelor prietenilor și rudelor mele. În această stare de spirit, n-am putut să nu mă gândesc la Liliput, țară ai cărei locuitori vedeau în mine un uriaș și unde cu o singură mână am fost în stare să trag după mine toată flota imperială și să fac toate isprăvile acelea oare vor rămâne de-a pururi în cronicile împărăției, în timp ce posteritatea le va da cu greu crezare, deși le-au stat mărturie milioane de oameni. M-am întristat la gândul că s-ar putea să par tot atât de mic în ochii acestui popor ca și un liliputan în ochii noștri. Mi-am spus, totuși, că asta ar fi ultima dintre nenorociri. E lucru constatat că sălbăticia și cruzimea oamenilor sunt proporționale cu mărimea lor; atunci, la ce mă puteam aștepta decât să fiu un simplu duminat în gura celui dintâi dintre acești monștri care ar fi pus mâna pe mine? Filozofii au fără îndoială dreptate, atunci când ne spun că nimic nu e mare sau mic decât prin comparație. Printr-un capriciu al soartei, s-ar putea prea bine ca liliputanii să dea peste oameni tot atât de mici în raport cu ei pe cât erau ei față de mine. Și cine știe dacă în vreun colț îndepărtat de lume, pe care noi încă nu l-am descoperit, n-or fi trăind poate făpturi și mai uriașe decât acest neam de uriași?

Înfrișat și amețit cum eram, mă lăsasem furat de astfel de gânduri, când, deodată, văzând pe unul din secerători doar la vreo zece yarzi de brazda unde mă aflam, mi-am dat seama că la următorul pas voi fi strivit sub piciorul lui sau tăiat în două de seceră. Așa se face că în clipa când era gata să pornească mai departe, am țipat ca din gură de șarpe; matahala făcu un pas înapoi și, iscodind locul jur împrejur cu privirea, m-a descoperit în cele din urmă, cum zăceam pe pământ. Stătu puțin în cumpănă ca unul care, prevăzător, caută să pună mâna pe o lighioană mică și primejdioasă, în așa fel încât aceasta să nu-l poată zgâria sau mușca, întocmai cum făceam și eu uneori în Anglia cu câte o nevăstuică. Într-un târziu, se hotărî să mă apuce de mijloc, ținându-mă între arătător și degetul mare, și mă ridică până la trei yarzi în dreptul ochilor ca să mă poată cerceta mai bine.

I-am ghicit gândul și am avut întâmplător atâta prezență de spirit, încât să nu mă zbat de loc în timp ce mă ținea în aer la mai bine de șaizeci de picioare de la pământ, de teamă să nu-i lunec printre degete, deși mă strângea ca-ntr-un clește. Tot ce am îndrăznit să fac a fost să-mi ridic ochii către soare, să-mi împreunez mâinile într-un gest rugător și să rostesc câteva cuvinte cu o voce umilă și plângătoare, potrivită cu starea în care mă găseam, căci mă temeam să nu dea cu mine de pământ, așa cum facem noi de obicei cu orice jivină mică și scârboasă, pe care vrem s-o omorâm. Dar zodia mea norocoasă a vrut ca namilei să-i placă vocea

și gesturile mele, așa că încep să se uite la mine ca la o ciudățenie, uimit peste măsură să mă audă rostind cuvinte articulate, măcar că nu înțelegea nimic. Între timp, nu m-am putut opri să nu gem, să nu vărs câteva lacrimi și să nu-mi bălăngănesc capul într-o parte și-n alta, căutând să-l fac să priceapă cât de rău mă strângea în cele două degete ale sale. Păru că înțelege, pentru că, ridicându-și poalele hainei, mă așeză binișor înăuntru, apoi o luă la fugă spre stăpânul său, un fermier chivernisit, și care nu era altul decât făptura pe care o văzusem prima oară în lanul de grâu.

După ce servitorul îi povesti fermierului (așa am presupus eu din conversația lor) tot ce știa despre mine, fermierul luă un pai de mărimea unui baston și-mi ridică pulpana hainei, închipuindu-și, pesemne, că e un fel de învelitoare cu care mă înzestraseră natura. Suflă apoi și-mi dădu părul la o parte ca să mă vadă mai bine la față. Îi chemă pe coșai la el și-i întrebă (după cum am aflat mai târziu) dacă au mai văzut pe câmp vreo făptură care să semene cu mine, apoi mă așeză jos, încetișor, în patru labe. Eu m-am ridicat însă imediat în picioare și am început să mă plimb încoace și încolo, ca să-i fac să priceapă că n-am de gând să fug. Cât despre uriași, s-au așezat cu toții roată în jurul meu, spre a-mi urmări mai bine mișcările. Eu mi-am scos pălăria și am făcut o plecăciune adâncă în fața fermierului. Am îngenunchiat, mi-am ridicat ochii și mâinile și am rostit mai multe cuvinte, cât am putut de tare; am scos apoi o pungă cu aur din buzunar și i-am întins-o plin de umilintă. El o luă în podul palmei, o duse aproape de ochi ca să vadă ce este, apoi o întoarse de câteva ori pe o parte și pe alta cu vârful unui bold (pe care-l scoase din mânecă), dar tot nu se dumiri. Atunci i-am făcut semn să-și pună mâna pe pământ; am luat punga și, deschizând-o, i-am răsturnat tot aurul în palmă.

Erau șase monede spaniole a câte patru pistoli fiecare, în afară de vreo douăzeci-treizeci de monede mai mici. L-am văzut umezindu-și vârful degetului mic cu limba și ridicând una din monezile cele mai mari, apoi alta; dar părea că nu înțelege de loc ce sunt. Îmi făcu apoi semn să le pun înapoi în pungă și să vâr punga în buzunar ceea ce până la urmă am socotit că e bine să fac, după ce i-am oferit-o de mai multe ori.

Între timp, fermierul se convinsese că trebuie să fiu o creatură rațională. Îmi vorbi în mai multe rânduri, dar vocea lui îmi spărgea urechile ca vuietul unei mori de apă; totuși, cuvintele-i erau destul de articulate. I-am răspuns, strigând în mai multe limbi, iar el și-a plecat de câteva ori urechea până la doi yarzi de mine; totul a fost însă în zadar, căci nu ne puteam înțelege de fel unul cu altul.

Își trimise oamenii înapoi la lucru, iar el, scoțându-și batista din buzunar, o împături în două și o așternu în palma stângă pe care o puse pe pământ, făcându-mi semne să pășesc în palmă — nimic mai lesne, deoarece mâna lui nu era mai groasă de un picior. Am socotit că e de datoria mea să-l ascult și de teamă să nu cad, m-am lungit pe batistă; m-a înfășurat, pentru mai multă siguranță, până peste cap, și în felul acesta m-a dus la el acasă. Acolo a strigat-o pe nevastă-sa și m-a arătat; ea însă a scos un țipăt și a dat să fugă, așa cum fac femeile în Anglia la vederea unei broaște râioase sau a unui păianjen. Totuși, după ce a văzut cum mă port și cum ascult de semnele pe care mi le făcea bărbatul ei, s-a liniștit repede și, încetul cu încetul, m-a îndrăgit foarte mult.

Era vremea amiezii și un servitor aduse prânzul — un singur fel de mâncare cu carne (potrivit cu viața simplă a unui țăran), într-o strachină

de vreo douăzeci și patru de picioare diametru. În odaie se aflau fermierul și soția lui, trei copii și o bunică bătrână. După ce s-au așezat să mănânce, fermierul m-a pus pe masă la oarecare depărtare de el; masa era înaltă de treizeci de picioare. Nu mai puteam de frică și mă țineam cât mai departe de margine, de teamă să nu cad. Soția fermierului tăie câteva felioare subțiri dintr-o bucată de carne, apoi fărâmiță puțină pâine într-o strachină de lemn și-mi puse totul dinainte. I-am făcut o plecăciune adâncă, mi-am scos cuțitul și furculița și am început să mănânc, în hazul tuturor. Stăpâna trimise servitoarea după o ceșcuță, care avea vreo doi galloni¹⁴, și o umplu cu băutură; am ridicat vasul anevoie, cu amândouă mâinile, și în chipul cel mai respectuos am băut în sănătatea stăpânei, rostind cuvintele în englezește cât am putut de tare, ceea ce îi făcu pe toți să râdă cu atâta poftă, încât aproape mă asurziseră. Băutura avea gust de cidru slab și era destul de plăcută. Apoi stăpânul îmi făcu semn să mă apropii de farfuria lui, dar în timp ce mergeam pe masă, mereu cu frica în oase — cum cititorul poate prea bine să-și dea seama — m-am împiedicat de o coajă de pâine și am căzut cu fața-n jos, fără ca totuși să mă rănesc. M-am sculat îndată și văzând că bieții oameni sunt foarte îngrijorați, mi-am luat pălăria (pe care, ca o persoană bine crescută, o țineam sub braț) și fluturând-o pe deasupra capului, am strigat de trei ori ura ca să le arăt că nu mi s-a întâmplat nimic grav.

În timp ce mă îndreptam către stăpânul meu (așa îi voi spune de acum înainte), fiul lui cel mai mic, care ședea lângă el, un ștregar de vreo zece ani, mă apucă de picioare și mă ținu atârnat în aer atât de sus, încât începui să tremur din toate măduarele; dar taică-său mă smulse din mâinile lui și-i trase peste obrazul stâng o palmă ce ar fi culcat la pământ un escadron de cavaleriști europeni, poruncindu-i să plece de la masă. Temându-mă însă că băiatul ar putea să prindă pică pe mine și amintindu-mi cât de răi sunt băieții noștri cu vrăbiile, iepurii de casă, pisicuțele și cățelei, am căzut în genunchi și arătând spre băiat, l-am făcut pe stăpânul meu să înțeleagă că doresc ca fiul lui să fie iertat. Tatăl încuviință și băiatul își reluă locul; eu m-am dus și i-am sărutat mâna copilului, iar tatăl i-a luat-o și l-a făcut să mă mângâie cu ea.

Pe la mijlocul mesei, pisica favorită a stăpânei mele îi sări în poală. Am auzit în spatele meu un zgomot ca acela făcut de vreo zece torcătoare și, întorcându-mi capul, am văzut că nu era decât pisica — pasămite, torcea. Pisica aceasta era de trei ori mai mare decât un bou, după cum am socotit eu, cercetându-i capul și una din labe în timp ce stăpâna ei o hrănea și o mângâia. Înfațișarea feroasă a animalului m-a umplut de groază, deși stăteam în celălalt capăt al mesei, la o distanță cam de vreo cincizeci de picioare, și deși stăpâna o ținea strâns ca nu cumva să sară și să mă înhațe în gheare. Din fericire, nu era nici o primejdie, căci pisica nu mă băga câtuși de puțin în seamă, nici chiar atunci când stăpânul meu mă așeză la trei yarzi de ea. Și cum mi se spusese întotdeauna și știam și eu din experiența călătoriilor mele că a fugi din fața unui animal feros sau a-i arăta că ți-e frică înseamnă să-l faci negreșit să te urmărească sau să se repeadă la tine, am hotărât să nu trădez nici un fel de îngrijorare în această periculoasă situație. Curajos, m-am plimbat de cinci-șase ori chiar pe sub nasul lighioanei și m-am apropiat la o jumătate de yard de ea; pisica se dădu înapoi, ca și cum i-ar fi fost frică de mine. De câini mă temeam mai puțin, măcar că

14 1 l gallon = 4,54 l.

în odaie intrară vreo trei-patru, cum se întâmplă de obicei în casele fermierilor; unul din ei era un dulău, mare cât patru elefanți, iar altul, un ogar, ceva mai înalt decât dulăul, dar nu atât de voinic.

Când prânzul era pe sfârșite, intră în odaie doica, cu un copil de un an în brațe. De îndată ce mă zări, țâncul, crezând că sunt o jucărie, începu să scâncească așa de tare, în legea lui, încât s-ar fi auzit de la Podul Londrei până la Chelsea¹⁵. Maică-sa căută să-i intre în voie; mă luă de pe masă și mă arătă copilului care, înșfăcându-mă îndată de mijloc, îmi vârî capul în gură. Am început să urlu atât de tare, încât mititelul se sperie și-mi dădu drumul; cu siguranță mi-aș fi rupt gâtul dacă maică-sa nu m-ar fi prins în șorț. Pentru a potoli copilul, doica scutură o zornăitoare — un vas cu câteva pietroaie înăuntru și prins cu un odgon de mijlocul copilului; dar totul fu în zadar, așa că se văzu nevoită să recurgă la ultimul remediu, dându-i să sugă. Mărturisesc că nimic nu m-a dezgustat vreodată mai mult decât vederea monstruoșilor ei sâni pe care nu știu cu ce i-aș putea compara, pentru ca cititorul să-și facă o idee despre mărimea, forma și culoarea lor. Leșeau în afară cu vreo șase picioare și nu aveau mai puțin de șaisprezece în circumferință. Sfârcul era cât jumătate din capul meu, și atât sfârcul cât și sânul erau plini de pete, bube și pistrui de-ți făcea silă; puteam s-o văd pe doică de-aproape căci ea stătea jos, ca să-i vină mai ușor să alăpteze copilul, iar eu stăteam pe masă. Această priveliște m-a făcut să mă gândesc la pielea catifelată a doamnelor noastre din Anglia, care ne par atât de frumoase numai pentru că sunt la fel de mari ca noi, iar defectele nu li se pot vedea decât cu lupa; e lucru știut că pielea cea mai netedă și mai albă văzută cu lupa este aspră, grosolană și urâtă la culoare.

Îmi amintesc că pe când mă aflu în Liliput, tenul omuleților acelora îmi părea cel mai frumos din lume; și discutând acest subiect cu un cărturar de al lor — un prieten intim al meu — acesta îmi spuse că fața mea părea mult mai frumoasă și mai netedă când mă privea de jos decât când îl luam în mână și-l apropiam de obraz; mi-a mărturisit că la început priveliștea i s-a părut dezgustătoare, îmi spuse că în pielea mea se văd ditai găuri, că firele din barbă sunt de zece ori mai groase decât țepii unui mistreț, iar obrazul are culori diferite, lucru foarte neplăcut la vedere, deși, după părerea mea — să-mi fie îngăduit s-o spun — sunt la fel de blond ca cei mai mulți bărbați din țara mea și, în ciuda călătoriilor, prea puțin ars de soare.

Pe de altă parte, aducând vorba despre doamnele de la curtea împăratului, prietenul avea obiceiul să-mi spună că una are pistrui, alta o gură prea mare, alta un nas prea gros, în timp ce eu nu vedeam nimic din toate astea. Recunosc că observația lui era perfect adevărată și nu am amintit-o de la început, întrucât mi-a fost teamă ca cititorul să nu-și închipuie că uriașii aceia erau de-a dreptul pociți. Adevărul e că erau un neam de oameni frumoși; mai ales trăsăturile stăpânului meu, un simplu fermier doar, mi se păreau foarte bine proporționate când îl priveam de la o distanță de șaiszeci de picioare.

Îndată ce se sculă de la masă, stăpânul se duse la argați și, după câte mi-am putut da seama din glasul și gesturile sale, îi ceru cu strășnicie nevستی-si să aibă grijă de mine. Eram foarte obosit și picam de somn; văzând aceasta, stăpâna m-a culcat chiar în patul ei și m-a acoperit cu o batistă albă și curată, dar mai mare și mai aspră decât vela mare a unui vas de război.

¹⁵ Distanța între cele două puncte indicate de autor este aproximativ de 10 km. (n.r.)

Am dormit vreo două ore și am visat că sunt acasă cu soția și copiii mei, ceea ce mi-a sporit și mai mult amărăciunea când m-am deșteptat și m-am văzut singur într-o încăpere nesfârșită, lată de vreo două-trei sute de yarzi și înaltă de vreo două sute, culcat într-un pat, lat și el de douăzeci de yarzi. Stăpâna se dusesse să-și vadă de ale gospodăriei, închizându-mă în casă. Patul era la opt yarzi deasupra dușumelei. O nevoie firească îmi dădea ghes să mă cobor. Nu îndrăzneam să strig, și chiar dacă aș fi strigat ar fi fost în zadar cu glasul meu și la o distanță atât de mare ca aceea dintre camera unde mă aflam și bucătăria unde era familia fermierului. Între timp, doi șobolani se cățără pe perdele și începură să alerge prin pat de colo până colo, cu nările dilatate. Unul din ei se apropie de fața mea, așa că m-am sculat îngrozit și mi-am scos pumnalul ca să mă apăr. Scârboasele lighioane avură îndrăzneala să mă atace din amândouă părțile, iar una din ele dădu să mă înhațe de guler cu labele din față; din fericire, i-am spintecat burta înainte de a-mi putea face vreun rău. Șobolanul se prăvăli la picioarele mele, iar celălalt, văzând soarta tovarășului său, o luă la sănătoasa, nu însă fără a se alege cu o rană în spinare pe care i-am făcut-o în timp ce o tulea; fugind lăsa dâre de sânge în urma lui.

După această ispravă, am început să mă plimb încolo și-ncoace pe pat, ca să-mi vin în fire. Jivinile acestea erau de mărimea unui zăvod, dar mult mai sprintene și mai fioroase. Dacă înainte de a adormi mi-aș fi scos cingătoarea, aș fi fost cu siguranță sfâșiat în bucăți și mâncat. Am măsurat coada șobolanului ucis și am constatat că avea doi yarzi fără o incie; dar mi s-a ntors stomacul pe dos când m-am gândit să dau leșul jos din pat, unde zăcea sângerând întruna. Văzând că tot mai are un dram de viață într-însul, l-am omorât tăindu-i beregata.

Nu trecu mult și în cameră intră stăpâna care, văzându-mă plin de sânge, alergă spre mine și mă luă în mână. Am arătat spre șobolanul mort, zâmbind și făcând fel și fel de semne ca să priceapă că sunt viu și nevătămat; ea se bucură nespus și chemă servitoarea să ia cu un vătrai lighioana ucisă și s-o arunce afară pe fereastră. Mă așeză apoi pe masă, iar eu îi arătai pumnalul plin de sânge, pe care după ce l-am șters cu poalele hainei, l-am vârât în teacă. Cum trebuia să fac neapărat ceva ce altul n-ar fi putut face în locul meu, m-am căznit în fel și chip să-i dau stăpânei mele a înțelege că vreau să fiu pus jos, pe podea; după ce mi-a îndeplinit rugămintea, rușinea m-a împiedicat să-mi trădez gândurile, așa că m-am mulțumit să arăt înspre ușă, făcând mai multe plecăciuni. Cu multă greutate, buna femeie își dădu în sfârșit seama ce vreau și luându-mă în mână, mă duse în grădină unde mă așeză jos. M-am depărtat cam la vreo două sute de yarzi și făcându-i semn să nu se uite la mine sau să mă urmeze, m-am ascuns între două frunze de măcriș și acolo mi-am făcut nevoile.

Nădăduiesc că cititorul binevoitor mă va ierta pentru că stărui asupra acestor amănunte și a altora asemănătoare care, oricât de neînsemnate ar putea să pară în ochii celor de rând, vor ajuta, fără îndoială, unui filozof să-și lărgască orizontul și să-și îmbogățească imaginația, folosindu-le spre binele vieții publice și private, ceea ce a fost singura mea țință când m-am gândit să înfățișez lumii descrierea acestei călătorii și a altora; totdeauna m-am străduit să zugrăvesc doar adevărul adevărat, fără zorzoane de stil. Tot ce mi s-a întâmplat în această călătorie a făcut o impresie atât de puternică asupra mea și atât de adânc mi s-a întipărit în minte, încât atunci când am încredințat hârtiei peripețiile mele, nu am scăpat nici un fapt important.

Totuși, la o revizie atentă, am scos câteva pasaje de mai mică însemnătate care se aflau în prima formă a lucrării, de teamă să nu fiu socotit plictisitor sau chițibușar — lucru de care călătorii sunt adesea învinuiți, și poate pe bună dreptate.

CAPITOLUL II

Descrierea fiicei fermierului. Autorul e dus la târg într-un oraș, apoi în capitală. Amănunte asupra călătoriei.

Stăpâna mea avea o fată de nouă ani, un copil înzestrat pentru vârsta ei, foarte pricepută în a mânui acul și meșteră când era vorba să-și înfașe păpușa. Mama și fata s-au sfătuit cât s-au sfătuit, apoi mi-au făcut un culcuș în leagănul păpușii: leagănul a fost așezat într-un sertar mic al scrinului, și sertarul pus pe o poliță, de teama șobolanilor.

Acesta mi-a fost patul tot timpul cât am stat la ei; treptat-treptat, mi l-am făcut mai comod, pe măsură ce le-am deprins limba și mi-am putut exprima dorințele. Fetița era atât de îndemânică, încât după ce mi-am scos hainele de vreo două ori în fața ei, a putut să mă îmbrace și să mă dezbrace, cu toate că nu o supăram cu asemenea treabă atunci când mă lăsa să fac și una și alta singur. Mi-a cusut șapte cămăși și alte câteva rufe, din cel mai fin material pe care l-a putut găsi și care era mai aspru ca pânza de sac. Ea, cu mâinile ei, îmi spăla întotdeauna rufe și tot ea mi-a fost și profesoară, căci m-a învățat limba lor. Când arătam vreun lucru, îmi spunea cum se cheamă, astfel că în câteva zile am putut să cer tot ce am dorit. Era destul de scundă pentru vârsta ei — cam de vreo patruzeci de picioare — și avea o inimă foarte bună. M-a botezat Grildrig, nume pe care l-a adoptat și familia, apoi toată țara. Cuvântul exprimă ceea ce latinii numesc nanunculus, italienii homunculetino și englezii mannikin¹⁶. Acestei fetițe îi datorez în primul rând faptul că am scăpat cu viață în țara aceea; căci nu ne-am despărțit o singură dată cât am stat acolo. Eu îi spuneam Glumdalclitch, sau mica dădacă, și m-aș face vinovat de adâncă nerecunoștința, dacă nu aș aminti cu cinstea cuvenită grija și dragostea ei pentru mine, pe care aș dori din toată inima să le pot răsplăti așa cum merită, în loc să fiu unealta nevinovată, dar nenorocită a dizgrației ei, după cum am prea multe motive să mă tem că am fost.

Prin vecini se aflase și se vorbea că stăpânul meu a găsit pe câmp un animal ciudat cam de mărimea unui splancnuck, dar încolo semănând întru totul cu o ființă omenească; că acest animal imită omul în toate acțiunile lui, că vorbește, după câte se pare, într-o limbă ciudată, că a și învățat mai multe cuvinte de ale lor, că umblă în două picioare, că e blând și potolit, vine când e chemat, face ce i se spune, are mădularele cele mai gingașe din lume, și un obraz mai frumos decât o copilă de viță nobilă în vârsta de trei ani. Un alt fermier, care locuia nu departe și era bun prieten cu stăpânul meu, îi făcu o vizită ca să afle adevărul cu privire la zvonurile acestea. M-au adus îndată și m-au așezat pe o masă, unde am început să umblu de colo, colo, după cum mi s-a poruncit, mi-am scos pumnalul, l-am pus la loc, i-am făcut o plecăciune musafirului stăpânului meu, l-am întrebat, în limba lui ce mai face și i-am urat „bine ai venit”, întocmai cum mă învățase mica mea dădacă.

¹⁶Omuleț, (n.t.)

Deoarece omul era bătrân și avea vederea slabă, și-a pus ochelarii ca să mă vadă mai bine, lucru la care eu nu m-am putut stăpâni să nu râd cu hohote, pentru că ochii lui erau aidoma lunei pe care aş fi văzut-o prin două ferestre deodată. Ai casei, ghicind pricina veseliei mele, au început și ei să râdă, ceea ce îl făcu pe ghiuj să se supere și să-și iasă din fire. Trecea drept un calic fără seamăn. Și nu mă îndoiesc că era adevărat, deoarece, spre nenorocirea mea, i-a dat o povață blestemată stăpânului meu, și anume să mă arate ca pe altă minunăție într-o zi de târg în orașul vecin — o jumătate de oră de mers călare (cam la vreo douăzeci și două de mile de casa noastră). Am bănuț eu că se pune la-cale ceva rău când l-am văzut pe stăpân și pe prietenul lui tot șoptindu-și ceva unul altuia și arătând din când în când spre mine; de frică ce mi-era, mi-am închipuit că am auzit și am înțeles câteva din cuvintele lor. A doua zi dimineată, însă, Glumdalclitch, mica mea dădacă, îmi povesti tot ce izbutise ea să afle prin șiretlicuri de la maică-sa. Biata copilă mă luă la pieptul ei și începu să plângă de rușine și durere. Se temea ca oamenii aceia grosolani să nu-mi facă vreun rău, să mă strivească sau să-mi rupă vreun mădular luându-mă în mâinile lor. Ea își dăduse seama cât de modest eram din fire, cât de mult țineam la cinstea mea, și nu-i fu greu să-și închipuie ce ocară ar fi fost pentru mine să fiu arătat la bâlci, pentru bani, oamenilor celor mai de jos. Spunea că maică-sa și taică-său i-au făgăduit ca Grildrig să fie al ei; acum însă vedea ea bine că vor s-o înșele ca și anul trecut când i-au dăruit un miel, dar de îndată ce mielul s-a îngrășat, l-au vândut unui măcelar. În ce mă privește, mărturisesc cinstit că eram mai puțin îngrijorat decât dădaca mea. Nutream orbește speranța, care de altfel nu m-a părăsit niciodată, că într-o bună zi îmi voi recâștiga libertatea. Cât despre ocară de a fi dus de colo până colo în chip de monstru, mă socoteam cu totul străin în țara aceea și-mi închipuiam că nimeni nu m-ar putea învinui pentru o astfel de năpastă, dacă m-aș întoarce vreodată în Anglia; căci însuși regele Marii Britanii de-ar fi fost în locul meu, n-ar fi avut încotro și s-ar fi supus acestei năpaste.

În prima zi de târg, stăpânul meu, ascultând de povața prietenului, m-a dus într-o cutie în orașul învecinat, luând-o cu el și pe Glumdalclitch, dădaca mea, pe care o așeză pe o pernă în spatele șei. Cutia era închisă din toate părțile și avea o ușiță prin care puteam intra și ieși, precum și câteva găuri făcute cu burghiul ca să intre aerul. Fetița avusese grijă să pună înăuntru plapuma păpușii, ca să am pe ce să mă întind. Totuși, am fost grozav de zgâlțâit și de zdruncinat în timpul călătoriei, deși a ținut numai o jumătate de oră; calul făcea niște pași de patruzeci de picioare și sărea așa de sus că hurducăturile semănau cu tangajul și ruliul unei corăbii pe o vijelie cumplită, atât numai că erau mult mai dese. Drumul a fost ceva mai lung decât de la Londra la St. Albans¹⁷. Stăpânul meu trase la hanul unde poposea de obicei, și după ce stătu puțin de vorbă cu hangiu și făcu unele pregătiri necesare, tocmai un grulttud sau crainic să dea de veste prin tot orașul că la hanul „Vulturul Verde” poate fi văzută o ființă ciudată, nu mai mare decât un splacnuck (un animal de prin partea locului, foarte frumos și lung de vreo șase picioare), semănând întru totul cu o ființă omenească și care putea să articuleze mai multe cuvinte și să facă fel de fel de giumbușlucuri.

Am fost pus pe o masă în odaia cea mai mare a hanului — să tot fi avut vreo trei sute de picioare pătrate. Mica mea dădacă stătea pe un

¹⁷ Aproximativ 30 km. (n.t.)

scăunaș jos lângă masă și avea grijă să-mi spună ce trebuie să fac. Stăpânul meu, ca să preîntâmpine îmbulzeala, nu lăsa înăuntru mai mult de treizeci de persoane. M-am plimbat pe masă după cum mi-a cerut fetița; apoi tot ea mi-a pus întrebări pe măsura cunoștințelor mele, la care eu îi răspundeam cât puteam de tare. M-am îndreptat de mai multe ori către cei de față, am făcut plecăciuni și le-am spus „bine ați venit” și alte câteva cuvinte pe care le învățasem. Am ridicat un degetar plin cu băutură, dat de Glumdalclitch în chip de pahar, și am băut în sănătatea lor. Mi-am scos pumnalul și l-am fluturat prin aer, cum fac spadasinii în Anglia. Dădaca mea îmi dădu un pai pe care-l mânuii ca pe o sulită, întrucât învățasem această artă în tinerețe. Douăsprezece grupuri de spectatori s-au perindat în ziua aceea prin fața mea și tot de atâtea ori am fost silit să repet aceleași caraghioșlîcuri până când am simțit că-s mort de oboseală și de silă.

Cei care mă văzuseră povesteau lucruri atât de minunate despre mine, încât oamenii erau gata-gata să dărâme ușile ca să intre. Gândindu-se la propriul lui folos, stăpânul nu lăsa pe nimeni să pună mâna pe mine afară de dădaca mea, și pentru a preîntâmpina orice primejdie, în jurul mesei au fost așezate bănci la o distanță la care nu mă putea atinge nimeni. Totuși, un nenorocit de școlar mă ținti cu o alună care era cât pe ce să mă lovească; o aruncase cu atâta putere, încât fără îndoială mi-ar fi turtit țeasta, aluna fiind mare cât țin dovleac. Am avut însă mulțumirea să-l văd pe ștregar bătut măr și dat afară din cameră.

Stăpânul meu dădu de veste că mă va arăta din nou în viitoarea zi de târg. Între timp, îmi pregăti un mijloc de transport mai potrivit, și n-a făcut rău, căci eram atât de obosit după drum și după ce-i distrasem pe oameni opt ceasuri în șir, că de abia mă mai puteam ține pe picioare sau îngăima o vorbă. Mi-au trebuit nu mai puțin de trei zile ca să-mi revin; și ca să n-am pic de odihnă nici acasă, toți cetățenii din ținutul învecinat până la o sută de mile jur împrejur, auzind de faima mea, veniră să mă vadă în casa stăpânului. Nu cred să fi fost mai puțin de treizeci de oameni, cu nevestele și copiii lor (țara are o populație foarte deasă) și ori de câte ori mă arăta cuiva, stăpânul meu cerea un preț ca și cum odaia ar fi fost ticsită de lume, chiar dacă de față era o singură familie; așa că o bucată de vreme, deși nu m-au mai dus la târg, n-am avut răgaz în nici o zi a săptămânii (afară de miercuri, care e ziua lor de odihnă).

Stăpânul meu, dându-și seama că s-ar putea îmbogăți de pe urma mea, luă hotărârea să mă poarte prin cele mai mari orașe ale țării. Așadar, după ce pregăti toate cele trebuincioase pentru o călătorie îndelungată și puse la punct rosturile gospodăriei, își luă rămas bun de la nevastă-sa și la 17 august 1703, cam două luni de la sosirea mea, pornirăm spre capitala țării, așezată în inima împărăției, la vreo trei mii de mile departe de casa noastră. Stăpânul meu o așeză pe Glumdalclitch pe cal, la spatele lui. Ea mă ținea în poală, într-o cutie pe care și-o legase de mijloc. Fetița căptușise cutia cu stofa cea mai moale pe care o putuse găsi, așternuse pe jos pătura, pusese înăuntru pătuțul păpușii, îmi făcuse rost de rufărie și cele trebuincioase, pregătind totul cum se pricepuse mai bine.

Nu eram însoțiți decât de un băiat de-al casei, care călărea în urma noastră, ducând bagajele.

Planul stăpânului meu era să mă arate în toate orașele din drum și chiar să se abată într-o parte sau alta cu cincizeci sau o sută de mile, spre orice sat sau conac unde nădăjduia să găsească mușterii. Călătoria nu a fost anevoioasă, pentru că făceam între o sută patruzeci și o sută

șaizeci de mile pe zi; Glumdalclitch, cu gând să mă cruțe, se plânea întruna că a obosit-o trapul calului! Când o rugam, mă scotea din cutie ca să mai respir puțin și să-mi arate țara, dar mă ținea mereu legat de o curelușă. Am trecut peste cinci sau șase râuri, cu mult mai late și mai adânci decât Nilul sau Gangele, și aproape că n-am întâlnit vreun pârâiaș atât de mic cum e Tamisa sub podul Londrei. Călătoria noastră a ținut zece săptămâni și am fost arătat în optsprezece orașe mari, în afară de nenumărate sate și case particulare.

La 26 octombrie am sosit în capitală, numită în limba lor Lorbiulgrud sau Mândria Universului. Stăpânul meu închirie o casă pe strada principală a orașului, nu departe de palatul regal, punând ca de obicei afișe care descriau întocmai persoana și talentele mele. Locuința aceasta avea o cameră mare, lată cam de vreo trei-patru sute de picioare. Stăpânul făcu rost de o masă cu un diametru de 60 de picioare, pe care urma să-mi joc rolul, și o îngrădi jur împrejur, la o distanță de trei picioare de la margine, cu un gard având aceeași înălțime, ca nu cumva să cad. Eram arătat oamenilor de zece ori pe zi spre uimirea și mulțumirea tuturor. Acum puteam vorbi limba destul de bine și înțelegeam perfect orice cuvânt care-mi era adresat. Pe lângă aceasta, învățasem alfabetul lor și uneori izbuteam chiar să descifrez o propozițiune, două, căci Glumdalclitch îmi fusese dascăliță atât acasă, cât și în ceasurile de răgaz din timpul călătoriei noastre. În buzunar, ea purta o cărticică, nu cu mult mai mare decât Atlasul lui Sanson. Era un tratat obișnuit pentru folosința tinerelor fete, în care se vorbea pe scurt despre religia lor. Cu ajutorul acestui manual, ea m-a învățat literele, tălmăcindu-mi cuvintele.

CAPITOLUL III

Autorul este chemat la curte. Regina îl cumpără de la stăpânul său fermierul și îl prezintă regelui. Discută cu marii învățați ai Majestății Sale. Autorului i se dă un apartament la curte. Se bucură de înalta favoare a reginei. Apără onoarea țării sale. Certurile lui cu piticul reginei.

Munca la care eram supus zi de zi, pricinui în câteva săptămâni o schimbare serioasă în starea sănătății mele. Cu cât stăpânul meu câștiga mai mult de pe urma mea, cu atât devenea mai nesățios, îmi pierdusem cu totul pofta de mîncare și ajunsese un adevărat schelet. Văzând aceasta și făcîndu-și socoteala că nu mai am mult de trăit, fermierul se hotărî să stoarcă din mine tot ce se mai putea stoarce. În timp ce puneam la cale astfel de lucruri, sosi de la curte un sardral sau lacheu, poruncindu-i stăpânului meu să mă ducă de îndată la palat pentru a distra pe regină și pe doamnele ei de onoare. De altfel, câteva dintre doamne mă și văzuseră și povestiseră lucruri extraordinare despre frumusețea, purtarea cuviincioasă și bunul meu simț. Majestatea Sa și însoțitoarele ei au fost mai mult decât încântate de purtarea mea. Am căzut în genunchi și am implorat să mi se acorde onoarea de a săruta piciorul ei împărătesc; dar grațioasa regină, după ce am fost așezat pe masă, mi-a întins degetul ei mic, pe care eu l-am îmbrățișat cu amândouă mâinile și plin de adânc respect i-am atins vârful cu buzele. Regina mi-a pus câteva întrebări generale despre țara mea și despre călătoriile pe care le făcusem, la care eu am căutat să răspund cât mai clar și în cât mai puține cuvinte. M-a întrebat dacă aș fi mulțumit să

trăiesc la curte. Am făcut o plecăciune adâncă, atingând masa cu capul, și am răspuns umil că sunt robul stăpânului meu, dar dacă ar sta în puterea mea să aleg aş fi mândru să-mi închin viața Majestății Sale. Atunci, regina îl întrebă pe stăpânul meu dacă dorește să mă vândă la un preț bun. El, care se temea că nu voi trăi mai mult de o lună, fu gata să se despartă de mine și ceru o sută de piese de aur, care i-au fost înmânate pe loc, fiecare piesă valorând cât opt sute de moidores¹⁸. Dacă ținem seama de proporția dintre toate lucrurile din țara aceea față de cele din Europa, precum și de prețul aurului, mai ridicat la ei, de abia dacă toată suma echivala cu o mie de guinee¹⁹ în Anglia.

Am spus apoi reginei că de vreme ce eram acum cel mai supus vasal al ei, îi cer favoarea ca Glumdalclitch, care mi-a purtat întotdeauna de grijă cu atâta sânguință, bunătate și pricepere, să fie primită în serviciul ei și să fie și mai departe dădaca și profesoara mea.

Majestatea Sa îmi încuviință cererea și obținu cu ușurință consimțământul fermierului, bucuros să-și vadă fiica la curte, în timp ce biata fată nu-și putea ascunde bucuria. Fostul meu stăpân plecă luându-și rămas bun de la mine și spunând că mă lasă în mâini bune, la care eu nu i-am răspuns nimic, ci am făcut doar o ușoară plecăciune. Reginei nu-i scăpă răceala mea și, după ce fermierul părăsi apartamentul, m-a întrebat care e pricina. Mi-am luat atunci inima în dinți și i-am spus Majestății Sale că fostului meu stăpân nu-i datoram nimic afară doar de faptul că nu a zdrobit creierii unei biete ființe inofensive, descoperită întâmplător pe câmp — mărinimie răsplătită din belșug de banii pe care i-a câștigat purtându-mă prin jumătate din împărăție, precum și de prețul cu care mă vânduse acum. Că viața pe care o dusesem a fost îndeajuns de chinuitoare ca să ucidă un animal de zece ori mai puternic ca mine, că sănătatea mea se șubrezise mult, datorită nesfârșitei corvezi de a distra gloata ceasuri în șir, și, dacă stăpânul meu nu ar fi socotit că zilele-mi sunt numărate, Majestatea Sa nu ar fi făcut un târg atât de ieftin. Cum însă nu mă temeam câtuși de puțin că voi fi prost tratat sub oblăduirea unei regine atât de mari și de bune, podoaba firii, nestemata lumii, încântarea supușilor ei, fenix a creațiunii — speram că temerile fostului meu stăpân se vor dovedi neîntemeiate, căci simțeam cum îmi recapăt puterea sub înrâurirea augustei sale prezențe.

Aceasta e în rezumat cuvântarea mea, rostită cu multe greșeli și poticnindu-mă adesea. Cât despre ultima parte, am ticluit-o cu totul și cu totul în stilul caracteristic acestui popor, Glumdalclitch învățându-mă câteva cuvinte pe de rost, în timp ce mă ducea la curte.

Regina s-a arătat foarte îngăduitoare față de greșelile mele și a rămas surprinsă de atâta duh și bun simț la un animal așa de mic. M-a luat în mână și m-a dus la rege, care se zăvorâse în camera lui de lucru. Majestatea Sa, un monarh cu o înfățișare gravă și severă, nedîndu-și seama la început cu cine are de a face, a întrebat-o pe regină cu răceală, "de când a îndrăgit un splacnuck?" căci pesemne așa i-am părut eu, cum stăteam culcat pe burtă în mâna dreaptă a Majestății Sale. Regina, însă, o ființă poznașă și plină de duh, mă puse binișor în picioare pe birou și-mi porunci să-i spun Majestății Sale povestea vieții mele, lucru pe care l-am făcut în foarte puține cuvinte, iar Glumdalclitch care stătea la ușă, pentru că nu înțelegea să mă scape din ochi, fiind primită înăuntru,

¹⁸ Monedă portugheză de aur. (n.t.)

¹⁹ O guinee — 21 șilingi, (n.t.)

adeveri toate cele întâmplate din clipa când poposisem în casa tatălui ei.

Cu toate că regele era un om foarte învățat și studiasse filozofia și mai ales matematica, după ce mă cercetă cu luare-aminte și mă văzu umblând în două picioare, își închipui, înainte ca eu să fi deschis gura, că sunt o figurină de ceasornic (ceasurile au ajuns la o mare perfecțiune în țara lor), născocită de vreun artist ingenios. Când însă îmi auzi glasul și văzu că tot ce spun e firesc și rațional, nu-și putu ascunde uimirea. Dar nu se arătă de loc mulțumit de relatările mele cu privire la felul în care venisem în țara lui, crezând că e o poveste ticluită de Glumdalclitch și de tatăl ei, care mă învățaseră un număr de cuvinte ca să mă vândă pe un preț mai bun. Stăpânit de aceste gânduri, îmi mai puse câteva întrebări și primi din nou răspunsuri inteligente, răspunsuri ce păcătuiau doar printr-un accent străin și o cunoaștere imperfectă a limbii, împănată cu câteva fraze rustice, învățate de mine în casa fermierului și nepotrivite cu vorbirea aleasă de la curte.

Majestatea Sa trimise după trei cărturari, care, potrivit obiceiului țării, urmau să fie primiți la curte în săptămâna aceea. Acești domni, după ce m-au cercetat cu multă luare-aminte, se dovediră a avea păreri deosebite. Au căzut cu toții de acord că n-am putut fi zămislit după legile obișnuite ale firii deoarece n-aveam puțința să-mi apăr viața, nici prin iuțea picioarelor, nici cățărându-mă în copaci și nici săpându-mi vizuini în pământ.

După dinți, pe care mi i-au examinat cu multă atenție, și-au dat seama că sunt un animal carnivor; cum însă cele mai multe patrupede mă întreceau cu mult, iar șoarecii de câmp și alte animale erau mult mai sprintene ca mine, nu-și puteau închipui cum reușesc să nu mor de foame, afară doar dacă nu mă hrănesc cu melci și alte insecte, ceea ce ei erau gata să dovedească prin nenumărate argumente savante că nu este cu puțință. Unul din aceste capete luminate fu de părere că s-ar putea ca eu să fiu un embrion sau un avorton. Ipoteza aceasta fu respinsă de ceilalți doi, care vedeau că am mădulele perfect de bine dezvoltate și fără nici un cusur și că am trăit mai mulți ani, după cum o dovedea limpede barba mea, ale cărei fire le-au descoperit cu ajutorul unei lupe. Nu voiau să admită că aș fi un pitic, pentru că micimea mea întrecea orice închipuire, iar piticul favorit al reginei, cel mai mic pitic cunoscut în întreaga țară, era înalt de aproape treizeci de picioare. După multe discuții, au ajuns la concluzia unanimă că sunt doar un relplum scalclath, ceea ce, cuvânt cu cuvânt, înseamnă *lusus naturae*²⁰, concluzie întru totul pe placul filozofiei moderne din Europa, ai cărei învățați, disprețuind vechea porțiță de scăpare a cauzelor oculte, cu ajutorul căreia discipolii lui Aristotel căutau în zadar să-și ascundă ignoranța, au născocit această minunată soluție a tuturor dificultăților spre negrăitul progres al cunoștințelor omenești.

După această concluzie hotărâtoare, am rugat stăruitor să mi se îngăduie să spun și eu două cuvinte. M-am adresat regelui și l-am asigurat pe Majestatea Sa că vin dintr-o țară cu mai multe milioane de cetățeni de statura mea, unde animalele, pomii și casele sunt toate proporționale și unde, în consecință, aș putea, la fel de bine ca și supușii Majestății Sale, să mă apăr și să mă hrănesc; socoteam că e un răspuns complet la argumentele domnilor acelora. La acestea, ei s-au mulțumit să zâmbească disprețuitor, zicând că fermierul a știut să mă dădăcească foarte bine. Regele însă, minte mult mai luminată, dădu drumul

²⁰ *Lusus naturae, job sau capriciu al naturii (în limba latină), (n.t.)*

învățaților și trimise după fermier care, din fericire, nu plecase încă din oraș. Și după ce-l descusu mai întâi între patru ochi, și-l puse apoi de față cu mine și cu fetița lui, Majestatea Sa începu să-și spună că s-ar putea ca tot ce-i povestisem să fie adevărat.

O rugă pe regină să poruncească să fiu bine tratat și fu de părere ca Glumdalclitch să continue a mă îngriji, deoarece băgase de seamă că țineam mult unul la celălalt. Fetei i se dădu un apartament confortabil la curte, un fel de guvernanta care să o educe, o servitoare ca s-o îmbrace și încă două pentru felurite alte treburi; dar îngrijirea mea fu lăsată numai și numai în seama ei. Regina porunci tâmplarului ei să facă o cutie care să-mi servească drept dormitor, după modelul indicat de Glumdalclitch și de mine. Omul acesta era un meșter foarte iscusit și, sub îndrumările mele, îmi construi în trei săptămâni o cameră de lemn de șaisprezece picioare pătrate, înaltă de douăsprezece picioare, cu ferestre, o ușă și două firide, aidoma unui dormitor londonez. Scândura care alcătuia tavanul putea fi ridicată și lăsată în jos cu ajutorul a două țătâni; pe acolo fu coborât un pat pregătit de tapițerul Majestății Sale. Glumdalclitch îl scotea în fiecare zi la aer și păturea așternutul cu mâna ei. Noaptea, după ce-l cobora în cameră, închidea capacul deasupra mea. Un alt meșter foarte priceput, vestit pentru iscusința cu care executa tot felul de nimicuri, se apucă să-mi facă două scaune cu spetează dintr-un material asemănător cu fildeșul, precum și două mese și un scrin în care să-mi pun lucrurile. Camera era căptușită cu plăpumi de toate părțile — pereți, dușumea și tavan — pentru a preîntâmpina orice accident pricinuit de neatenția celor ce m-ar fi purtat și pentru a mai îndulci hurducăturile când aș fi fost dus cu trăsura. Am rugat să mi se facă un lacăt să pun la ușă, ca să împiedic intrarea șobolanilor și a șoarecilor. După mai multe încercări, fierarul făuri cel mai mic lacăt ce se văzuse vreodată în țara aceea; mărturisesc că mie mi-a fost dat să văd chiar unul mai mare la poarta casei unui gentilom din Anglia. Până la urmă, am păstrat cheia la mine în buzunar, de teamă că Glumdalclitch ar putea s-o piardă. Regina porunci de asemenea să fie adusă mătasea cea mai subțire ce putea fi găsită ca să mi se facă haine — ceva mai groasă decât păturile englezești — și care m-au stânjenit nespus până ce m-am obișnuit cu ele. Erau croite după moda țării, semănînd întrucâtva cu hainele persanilor, și ale chinezilor — o îmbrăcăminte cuviincioasă și sobră.

Regina mă îndrăgi atât de mult, încât nu mai putea mânca fără mine. Aveam o măsuță așezată pe masa pe care mânca Majestatea Sa, chiar lângă cotul ei stîng, și un scaun pe care să stau jos.

Glumdalclitch ședea pe un scaun nu prea departe, ca să mă ajute și să aibă grijă de mine. Avea un șir întreg de vase de argint, precum și alte lucruri trebuincioase care, în comparație cu ale reginei, nu erau mai mari decât cele pe care le văzusem într-un magazin de jucării din Londra, pentru o căsuță de păpuși. Mica mea dădăcă le ținea în buzunar într-o cutie de argint și mi le dădea la masă când aveam nevoie de ele, spălându-le întotdeauna singură. Cu regina nu lua masa nimeni, în afară de cele două principese, cea mai mare în vârstă de șaisprezece ani și cea mai mică de treisprezece ani și o lună. Majestatea Sa obișnuia să-mi pună în farfurie un dumaticat de carne, pe care mi-l tăiam singur, și grozav îi plăcea să mă vadă mîncînd fărâmițele acelea, căci regina (cu tot stomacul ei plăpînd) lua dintr-o îmbucătură atât cât puteau mânca la o masă vreo zece fermieri englezi, priveliște care uneori îmi făcea silă. Zdrobea între dinți o aripă de ciocârlie, cu oase cu tot, deși era de nouă

ori mai mare decât aripa unui curcan zdravăn de la noi, și băga în gură un dumaticat de pâine cât două jimble de doisprezece penny fiecare. Dintr-o sorbitură golea o cupă de aur, în care încăpea mai mult de un butoi de vin de al nostru. Cuțitele pe care le folosea erau de două ori mai lungi decât lamele coaselor noastre, așezate în prelungirea cozii. Lingurile, furculițele și toate celelalte aveau cam aceleași dimensiuni. Îmi aduc aminte că odată Glumdalclitch m-a dus la palat să-mi arate niște mese pe care vreo zece-douăsprezece cuțite și furculițe uriașe dintr-acestea erau puse grămadă în picioare. O priveliște mai înspăimântătoare nici că-mi fusese dat să văd până atunci.

În fiecare miercuri (care, după cum am amintit, e ziua lor de sărbătoare), regele și regina, împreună cu vlăstarele regale de ambele sexe, obișnuiau să ia masa în apartamentele Majestății Sale, al cărui favorit eram acum, și cu acest prilej măsuța și scăunașul meu erau așezate în stânga sa, în fața unei solnițe. Regelui îi făcea plăcere să stea de vorbă cu mine, întrebându-mă despre obiceiurile, religia, legile, forma de guvernământ și învățătura din Europa, iar eu mă străduiam să-l lămuresc cât puteam mai bine. Suveranul avea o minte limpede și o judecată atât de precisă, încât făcea reflecții și observații foarte înțelepte asupra a tot ce-i spuneam.

Dar trebuie să mărturisesc că, după ce am vorbit poate prea amănunțit despre scumpa mea patrie, despre comerțul și războaiele noastre pe mare și pe uscat, despre schismele religioase și despre partidele din țară, prejudecățile educației sale au triumfat și el nu s-a putut stăpâni să nu mă ia în mână dreaptă și, lovindu-mă ușor cu cealaltă, să nu mă întrebe, râzând din toată inima, dacă sunt Whig sau Tory. Apoi întorcându-se către primul ministru, care aștepta în spatele lui cu un sceptru alb în mână, lung aproape cât catargul vasului Royal Sovereign, îi atrase atenția cât de vrednic de disprețuit este dorul de mărire, dacă și niște biete gângănii ca mine se pot maimuțări de dragul lui. "Și totuși, — adăugă el, — fac rămășag că vietățile astea își au și ele titlurile și onorurile lor, clădesc și ele cuiburi și vizuini pe care le numesc case și orașe, se grozăvesc și se împopoțonează, iubesc, luptă, se ceartă, înșală și trădează." Și tot așa mai departe, în timp ce eu făceam fețe-fețe de indignare, auzind cum nobila noastră țară, stăpâna artelor și armelor, spaima Franței, arbitrul Europei, patria virtuților, a evlaviei, cinstei și adevărului, fala și pizma lumii, e tratată cu atâta dispreț.

Dar cum nu eram în situația de a mă arăta jignit, după ce am cumpănit mai bine, am început chiar să mă îndoiesc dacă am fost jignit cu adevărat. Căci după trecerea câtorva luni, când mă mai deprinsesem cu înfățișarea și felul de a vorbi al acestor oameni, dându-mi seama că fiecare lucru asupra căruia îmi aruncam privirile e proporțional, oroarea pe care o încercasem la început, datorită mărimii și aspectului lor, scăzuse într-atâta, încât dacă mi-ar fi fost dat atunci să văd o societate de doamne și lorzi din Anglia, îmbrăcați în haine de sărbătoare și jucându-și cu toții rolurile care mai de care mai manierat, împăunându-se, ploconindu-se și flecărind — tare aș mai fi fost ispitit să râd de ei cum râdeau de mine regele și marii dregători. Ba, ce zic, eu însumi nu mă puteam stăpâni să nu râd de mine, când regina mă lua în palmă și se așeza în fața oglinzii, în care mă vedeam alături de dânsa! Și cum nu putea fi nimic mai ridicol decât o astfel de comparație, am început cu adevărat să mă închipui micșorat cu mult față de mărimea mea obișnuită.

Nimic nu mă înfură și nu mă umilea mai mult decât piticul reginei,

care, fiind creatura cea mai scundă din țara aceea (cred că nu avea nici chiar treizeci de picioare), devenise atât de obraznic la vederea unei făpturi mult mai mici decât el, încât se umfla veșnic în pene și se grozăvea când trecea pe lângă mine spre anticamera reginei, în timp ce eu stăteam pe vreo masă discutând cu lorzii sau doamnele de la curte, și rareori se întâmpla să nu arunce vreo vorbă usturătoare pe socoteala micimii mele; singura-mi răzbunare era să-l numesc „frate”, să-l provoc la luptă și să-i arunc cuvinte obișnuite în gura pajilor.

Într-o zi pe când ne aflam la masă, flecuștețul ăsta răutăcios se înfurie atât de tare la auzul unor vorbe pe care i le aruncasem, încât se urcă pe scaunul Maiestății Sale, mă înhață de mijloc în timp ce eu ședeam liniștit, fără a bănuî nimic, și mă zvârli într-un castron mare de argint plin cu smântână, apoi o rupse la fugă cât îl țineau picioarele. Am intrat în smântână până peste cap și dacă n-aș fi fost un bun înotător, mi s-ar fi înfundat cu siguranță, căci în clipa aceea Glumdalclitch se afla întâmplător în celălalt capăt al camerei, iar regina se sperie atât de rău, încât i-a lipsit prezența de spirit să-mi dea o mână de ajutor. Dar mica mea dădacă alergă într-un suflet să mă scape și mă scoase după ce înghițisem mai mult de un quart²¹ de smântână. M-au culcat în pat; n-am pățit altceva decât c-am prăpădit un rând de haine. Piticul a fost strașnic biciuit și, ca o pedeapsă în plus, silit să bea toată smântână din castronul în care mă aruncase. După această întâmplare, el nu s-a mai bucurat de nici o trecere în ochii reginei care l-a și dat unei doamne de neam, așa că spre marea mea mulțumire nu l-am mai văzut de atunci. Altfel cine știe până unde ar fi putut merge răzbunarea unui pitic atât de răutăcios.

Îmi mai jucase el odată o festă care a făcut-o pe regină să râdă, dar care totodată a și indignat-o. Atunci, cu siguranță l-ar fi izgonit de la curte, dacă eu n-aș fi fost îndeajuns de mărinimos ca să intervin. Majestatea Sa luase un os cu măduvă și după ce a scos măduva, a pus din nou osul pe farfurie, așa cum stătuse mai înainte. Piticul, pândind clipa prielnică, când Glumdalclitch se îndrepta spre bufet, se urcă pe scaunul pe care ședea ea ca să aibă grijă de mine în timpul mesei, mă înhață cu amândouă mâinile și strângându-mi picioarele, mă vârî în os până la brâu; am stat așa câțva timp ca un caraghios. Cred că s-a scurs aproape un minut fără ca cineva să-și dea seama de cele întâmplate, căci socoteam că nu e de demnitatea mea să strig. Și numai datorită faptului că monarhii nu prea au obiceiul să mănânce mâncarea fierbinte nu mi-am fript picioarele; numai ciorapii și pantalonii erau într-un hal fără hal. La stăruințele mele, singura pedeapsă cu care s-a ales piticul a fost o bătaie zdrăvănească.

Adeseori, regina mă lua peste picior pentru că-i păream fricos și mă-ntreba dacă toți compatrioții mei seamănă cu mine. Dar iată despre ce-i vorba. În timpul verii, țara e năpădită de muște, iar insectele astea scârboase, mari cât niște ciocârlii de Dunstable, nu-mi dădeau pace în timpul mesei, necăjindu-mă cu bâzâitul lor pe la urechi. Din când în când, se așezau pe mâncare, lăsându-și acolo excrementele lor scârboase sau ouăle, întru totul vizibile pentru mine, dar nu și pentru locuitorii acelei țări, a căror vedere nu era atât de ageră la perceperea obiectelor mai mici. Câteodată mi se așezau pe nas sau pe frunte și mă înțepau până la sânge, ba pe deasupra mai aveau și un miros respingător. Mie mi-era ușor să văd materia aceea vâscoasă care, după

²¹ Un quart = 2,14 l. (n.t.)

cum ne spun naturaliștii, îngăduie acestor creaturi să umble pe tavan și să nu cadă. Am avut mult de furcă apărându-mă împotriva acestor lighioane hidoase și tresăream fără voie ori de câte ori poposeau pe fața mea. Piticul avea obiceiul să prindă muște — așa cum fac școlarii noștri — și pe neașteptate să le dar drumul sub nasul meu, ca să mă sperie pe mine și s-o distreze pe regină. Eu le făceam de petrecanie tăindu-le în bucăți cu cuțitul, în timp ce zburau prin aer, îndemânarea mea stârnind admirație.

Îmi amintesc că într-o dimineață, Glumdalclitch așezase cutia mea pe fereastră, cum făcea de obicei în zilele frumoase când mă scotea la aer (eu n-o lăsam să atârne cutia în cui, așa cum facem noi în Anglia cu coliviile). După ce am deschis geamul și m-am așezat la masă ca să mănânc o felie de cozonac (era micul meu dejun), peste douăzeci de viespi, ademenite de miros, năvăliră în odaie, bâzâind mai tare decât tot atâtea cimpoaie. Câteva din ele s-au năpustit asupra cozonacului și au plecat cu câte o fărâmbă; altele zburau în jurul capului și obrazului meu, înnebunindu-mă cu zgomotul și băgându-mă în sperieți cu acele lor. Totuși, am avut curajul să mă ridic și, scoțând pumnalul, să le atac în aer. Am căsăpit patru din ele, căci celelalte și-au luat zborul și eu am închis fereastra.

Gângăniile astea erau mari cât potârnichele, le-am scos acele și am văzut că sunt lungi de o incie și jumătate și ascuțite ca niște ace de cusut. Le-am păstrat pe toate; iar mai târziu, le-am arătat, laolaltă cu alte rarități, în diferite țări ale Europei. La înapoierea mea în Anglia, am dăruit trei din ele colegiului Gresham, iar pe-al patrulea l-am păstrat pentru mine.

CAPITOLUL IV

Autorul descrie țara. O propunere pentru corectarea hărților moderne. Palatul regelui și câteva cuvinte despre capitală. Cum călătorea autorul. Descrierea marelui templu.

Cum în urma călătoriilor cu Glumdalclitch îmi făcusem o oarecare idee despre țară, am de gând acum să i-o descriu cititorului, atât cât mi-au îngăduit peregrinările mele ce nu au depășit niciodată mai mult de două mii de mile jur împrejurul capitalei Loibrulgrud, căci regina, pe care o însoțeam întotdeauna, nu mergea niciodată mai departe când îl întovărășea pe rege și aștepta acolo până ce Majestatea Sa se întorcea din vizitele lui la hotarele țării. Regatul acestui monarh atinge cam șase mii de mile în lungime și între trei și patru mii de mile în lățime, de unde am ajuns la concluzia că geografii noștri fac o mare greșală când își închipuie că între Japonia și California nu există nimic altceva decât întinsul mării; eu am fost întotdeauna de părere că trebuie să existe un ținut care să slujească drept cumpănă marelui continent al Asiei, și de aceea ei ar trebui să-și corecteze hărțile, unind această vastă întindere de pământ cu regiunile de nord-vest ale Americii, eu fiind gata să le dau o mână de ajutor.

Regatul Brobdingnag este o peninsulă, care se sfârșește în partea de nord-est cu un șir de munți înalți de treizeci de mile, munți inaccesibili din cauza vulcanilor de pe culmile lor. Nici cei mai învățați oameni nu știu ce fel de vietăți trăiesc dincolo de aceste culmi sau dacă măcar ținutul este locuit. Oceanul înconjură țara din trei părți. În tot

regatul nu există nici un port la mare, iar coastele unde fluviile se varsă în ocean sunt mai totdeauna bântuite de furtuni și presărate cu sumedenie de stânci ascuțite, așa încât nici cele mai mici corăbii nu se încumetă să se avânte în larg; prin urmare oamenii aceștia nu au nici o legătură cu restul lumii.

Pe marile fluvii însă plutesc nenumărate corăbii și apele lor mișună de pește de soi. Băștinașii pescuiesc rareori în mare, căci peștii de mare sunt la fel cu cei din Europa, deci nu merită osteneala. Asta dovedește în chip limpede că atunci când natura a zămislit plante și animale atât de uriașe, s-a mărginit numai la acest continent: determinarea cauzelor o las pe seama filozofilor. Din când în când, totuși ei prind câte o balenă aruncată de valuri pe stânci; de altfel oamenii de rând se hrănesc bucuros cu balene. Acestea sunt așa de mari, încât un om de abia poate să ducă una pe umeri, iar uneori, ca niște ciudățenii ce sunt, băștinașii le transportă în coșuri la Lorbrulgrud. Odată am văzut și eu una pe-o farfurie, servită la masa regelui ca raritate, dar nu mi s-a părut că monarhul ar fi fost prea încântat; cred că-l scârbea mărimea ei, cu toate că în Groenlanda mi-a fost dat să văd o balenă și mai mare.

Țara are o populație deasă, căci numără nu mai puțin de cincizeci și unu de orașe mari, aproape o sută de cetăți întărite, precum și foarte multe sate. Pentru a satisface curiozitatea cititorului, cred că e de ajuns să descriu Lorbrulgrudul. Fluviul care-l străbate, împarte orașul în două jumătăți aproape egale. Lorbrulgrudul are peste optzeci de mii de case și vreo șase sute de mii de locuitori. E lung de trei glomlungi (ceea ce înseamnă, aproximativ, cincizeci și patru de mile engleze) și lat de doi și jumătate; l-am măsurat eu însumi pe harta regală, întocmită la porunca regelui și întinsă pe jos anume pentru mine, pe o lungime de o sută de picioare. Am măsurat de mai multe ori diametrul și circumferința hărții, umblând desculț și făcând calculele la scară, până când am ajuns la o măsurătoare destul de exactă.

Palatul regal nu e o clădire prea armonioasă, ci o îngrămădire de construcții care se întind pe o rază de vreo șapte mile; camerele principale sunt în general înalte de două sute patruzeci de picioare, având lățimea și lungimea proporționale. Lui Glumdalclitch și mie ni s-a pus la dispoziție o trăsură în care guvernanta ei o ducea adesea la plimbare, ca să vadă orașul sau să viziteze magazinele. Purtat în cutia mea, eram nelipsit de la aceste plimbări, iar fata, la rugămintea mea, mă scotea afară și mă ținea în mână ca să văd mai bine casele și oamenii, în timp ce treceau pe străzi.

Cred că trăsura noastră nu era mai puțin încăpătoare decât sala palatului Westminster, dar nu chiar atât de înaltă; și totuși, n-aș putea spune cu precizie. Într-o zi, guvernanta porunci vizitiului să oprească la mai multe magazine, iar cerșetorii, care atâta așteptau, înconjurară trăsura, oferind cea mai înfricoșătoare priveliște pe care au văzut-o vreodată ochii unui englez. Printre ei se afla o femeie cu un cancer la sân, un sân îngrozitor de umflat și plin de găuri. Într-una din aceste găuri m-aș fi putut ascunde cu ușurință, cât sunt de mare. Mai era acolo și un om cu o umflătură la gât, mai voluminoasă decât cinci saci cu lână, și un altul cu picioare de lemn, fiecare înalt de vreo douăzeci de picioare. Dar lucrul cel mai înviorător erau păduchii care mișunau pe hainele nenorociților. Puteam vedea foarte bine cu ochiul liber măduarele acestor lighioane, mult mai bine decât se văd la microscop cele ale unui păduche de la noi; le distingeam și răturile cu care râmau ca porcii. Erau primii păduchi pe care îi văzusem vreodată și aș fi fost curios să disec

unul din ei, dacă aş fi avut instrumente potrivite, dar din nefericire, le lăsasem pe corabie. Priveliştea m-a scârbit atât de mult, încât mi s-a întors stomacul pe dos. Pe lângă cutia cea mare în care eram purtat de obicei, regina porunci să mi se facă una mai mică, de vreo douăsprezece picioare pătrate şi înaltă de zece, în vederea călătoriilor, deoarece cealaltă fiind prea mare, Glumdalclitch n-o putea ţine în poală şi încurca locul în trăsură; cutia a fost făcută de acelaşi meşter, căruia eu i-am dat toate îndrumările, până în cele mai mici amănunte. Avea forma unui cub, trei din pereţi fiind prevăzuţi cu câte o fereastră şi fiecare fereastră cu gratii pentru a preîntâmpina accidente în timpul drumurilor lungi. În al patrulea perete, care nu avea fereastră, au fost bătute două scoabe trainice. Ori de câte ori aveam chef să merg călare, cel care mă purta în şa trecea o chingă de piele prin aceste scoabe şi apoi şi-o lega de mijloc. Când trebuia să însoţesc pe rege sau pe regină în călătoriile lor, ori când doream să mă plimb prin grădinile palatului sau să fac o vizită unei doamne de viţă nobilă ori unui ministru, iar Glumdalclitch nu se simţea bine, eram dat în grija vreunui servitor bătrân, un om de încredere, pe care mă puteam bizui.

N-a trecut mult şi-am început să fiu cunoscut şi stimat de cei mai înalţi degători — cred mai degrabă că datorită trecerii de care mă bucuram în ochii regelui decât vreunui merit al meu personal. În timpul călătoriilor, când mă săturam să tot merg cu trăsura, un slujitor prindea cutia în chingi şi o aşeza în şa pe-o pernă în faţa lui. În felul acesta puteam să admir priveliştea prin toate trei ferestrele deodată. În cutie aveam un pat şi un hamac atârnat de tavan, două scaune şi o masă înşurubate cu nădejde în duşumea, ca să nu fie aruncate de colo, colo, în galopul calului sau în hurducăturile trăsorii. Şi cum eram deprins cu călătoriile pe mare, zgâlţâielile acestea, deşi uneori foarte violente, nu mă supărau prea mult.

Ori de câte ori doream să văd oraşul, tot din cutie îl admiram. Glumdalclitch se aşeza într-un fel de lectică, construită după moda ţării, şi lua cutia în poala ei. Lectica era purtată de patru slujitori şi însoţită de alţi doi îmbrăcaţi în livrea cu insignele reginei. Oamenii, care auziseră atâtea despre mine, se îmbulzeau în jurul nostru, curioşi peste măsură, iar fata, destul de binevoitoare, oprea lectica şi mă lua în mână ca toţi să mă poată vedea bine.

Ţineam foarte mult să văd marele templu şi mai ales turnul lui, socotit cel mai înalt din întreaga împărăţie. Drept care, într-o bună zi, mica mea dădacă mă duse acolo. Trebuie să mărturisesc însă că m-am întors dezamăgit, căci turnul nu avea mai mult de trei mii de picioare, socotind de la bază şi până sus în vârf, ceea ce, dacă ţinem seama de proporţia dintre înălţimea acestor oameni şi noi, cei din Europa, nu e câtuşi de puţin un lucru care să stârnească admiraţia, şi nu atinge nici pe departe, de nu cumva mă înşel eu, dimensiunile clopotniţei din Salisbury. Dar, ca să nu vorbesc de rău un popor faţă de care voi rămîne îndatorat toată viaţa, trebuie să recunosc că ceea ce faimosul templu pierde în înălţime câştigă de fapt în frumuseţe şi soliditate; căci zidurile, cioplite în piatră, sunt groase de aproape o sută de picioare — fiecare lespede având o suprafaţă de vreo patruzeci de picioare pătrate — şi sunt împodobite pretutindeni cu straturi uriaşe de zei şi împăraţi, dăltuite în marmură şi aşezate în firide. Am măsurat degetul cel mic al unei statui, care se rupsesese şi zăcea nebăgat în seamă în gunoaie şi am văzut că are exact patru picioare şi o incie. Glumdalclitch îl înfăşură în batistă şi-l duse acasă în buzunar, ca să-l păstreze împreună cu alte nimicuri la care

fata ținea foarte mult, cum se întâmplă adesea cu copiii de vârsta ei.

Bucătăria regelui este, într-adevăr, o clădire impunătoare, boltită și înaltă de aproape șase sute de picioare. Cuptorul cel mare e mai mic cu vreo zece pași decât cupola catedralei Sf. Pavel, căci după ce m-am întors în țară, am măsurat-o înadins. Dar dacă m-aș apuca să descriu grătarul din bucătărie, oalele uriașe, ciosvîrtele de carne ce se învârtteau în frigări și o mulțime de alte lucruri, nu știu, zău, dacă voi fi crezut; se va găsi oricând un critic sever care să afirme că am exagerat puțin, așa cum se presupune că fac adesea călătorii. Totuși, mă tem că, ferindu-mă să nu fiu și eu judecat astfel, am căzut prea mult în cealaltă extremă, iar dacă s-ar întâmplă ca această lucrare să fie tradusă vreodată în limba celor din Brobdingnag (numele împărăției aceleia) și înmânată lor-, regele și supușii săi ar avea motiv să se plângă că i-am nedreptățit zugrăvind lucrurile în chip mincinos și înfățișându-i cu mult prea mărunți.

Rareori se întâmplă ca Majestatea Sa să țină mai mult de șase sute de cai în grajdurile sale. Caii sunt înalți cam de cincizeci și patru, șazeci de picioare. În ocaziile solemne, regele apare însoțit, pentru mai multă pompă, de o gardă de cinci sute de călăreți. Credeam, și pe drept cuvânt, că este cea mai splendidă priveliște ce se poate vedea până când, într-o bună zi, am văzut o parte din armata sa pregătită de luptă, lucru despre care voi vorbi cu alt prilej.

CAPITOLUL V

Câteva peripeții ale autorului. Execuția unui criminal. Autorul își arată priceperea în arta navigației.

Pot spune, pe bună dreptate, că aș fi dus un trai fericit în țara aceea, dacă micimea mea nu m-ar fi expus la mai multe întâmplări ridicele și supărătoare, dintre care îmi voi lua libertatea să povestesc câteva. Glumdalclitch mă ducea adesea în grădinile palatului, în cutia mea cea mică, și uneori mă scotea afară și mă ținea în mână sau mă lăsa jos ca să mă plimb.

Mi-aduc aminte că odată, înainte de a fi izgonit de regină, piticul s-a luat după noi în grădină. Dădaca mea tocmai mă lăsase jos, și cum și eu și el ne aflam foarte aproape unul de celălalt lângă niște meri pitici, am vrut să-i arăt că sunt un om de duh și am făcut o comparație prostească între el și înălțimea copacilor — comparație ce se potrivește întâmplător și în limba lor ca și într-a noastră. Pârdalnicul de pitic așteptă prilejul potrivit, când tocmai mă aflam sub unul din acești pomi, și începu să-l scuture drept în capul meu. Vreo zece mere, mari cât niște butoaie de Bristol, căzură pe lângă urechile mele. Unul mă lovi în spate, în timp ce stăteam aplecat, și mă pomenii trântit cu fața la pământ. De altfel, nu s-a întâmplat nimic rău, iar piticul a fost iertat în urma stăruințelor mele, fiindcă de fapt, eu îl stârnisem.

Într-altă zi, Glumdalclitch mă lăsa singur pe un răzor cu iarbă moale, în timp ce ea se plimba mai încolo cu guvernanta ei. Între timp se porni o ploaie cu o grindină atât de năprasnică, încât imediat am fost trântit la pământ; și cum stăm așa, grindina mă lovea fără milă, de parcă aș fi fost bombardat cu mingi de tenis; totuși, am reușit să mă târăsc de-a bușilea și să mă adăpostesc, culcat pe burtă, sub niște frunze de cimbri; din cap până-n picioare am fost tot o vânătaie, așa că zece zile n-am mai putut ieși din casă. De altfel, nu e de mirare, deoarece natura păstrând

aceleași proporții în toate manifestările ei, în țara aceea un bob de grindină este aproape de o mie opt sute de ori mai mare decât în Europa — lucru verificat de mine, ca unul ce am fost curios să le cântăresc și să le măsoar.

În aceeași grădină mi s-a întâmplat însă un accident mai grav. Într-o zi, mica mea dădacă, socotind că m-a așezat într-un loc ferit (ceea ce o rugam adeseori să facă spre a mă putea gândi în voie) și cum, pe de altă parte, lăsase cutia acasă, la palat, ca să n-o tot poarte cu ea, s-a dus împreună cu guvernanta și câteva doamne pe care le cunoștea într-alt colț al grădinii. Pe când se afla la o depărtare de unde nu m-ar fi putut auzi, un câine mic și alb al unuia din grădinari, intrînd din întâmplare în grădină, începu să adulmece locul unde mă aflam eu. Conducându-se după miros, câinele veni drept spre mine și luându-mă în gură, alergă la stăpânul său dînd vesel din coadă și mă așeză binișor pe pământ. Din fericire, fusese atît de bine dresat că m-a dus în dinți fără să-mi pricinuiască nici cel mai mic rău și fără să-mi strice măcar hainele.

Dar bietul grădinar care mă cunoștea bine și-mi arăta multă bunăvoință se înspăimîntă grozav. Mă luă ușurel cu amîndouă mâinile și mă întrebă cum mă simt; eu eram însă atît de buimăcit că mi se tăiase răsufarea și-mi pierise graiul. Peste câteva clipe mi-am venit în fire și el m-a dus, bun-zdravăn, la Glumdalclitch care, între timp, se întorsese la locul unde mă lăsase; biata fată, văzînd că nu sunt nicăieri și nici nu răspund la chemările ei, a fost cuprinsă de o durere fără margini. Ea îl dojeni aspru pe grădinar din pricina câinelui. Am tăinuit cu toții cele întîmplate și la curte nu s-a aflat nimic, căci fata se temea de mânia reginei; ce-i drept, mărturisesc că și eu m-am gândit că pentru reputația mea n-ar fi de loc nimerit să se afle pățania.

Întîmplarea asta a hotărât-o pe Glumdalclitch să nu mă mai slăbească o clipă din ochi. De mult mă temeam eu de o astfel de hotărâre și de aceea îi tăinuisem cu grijă unele mici peripeții prin care trecusem de fiecare dată când mă lăsase singur. Într-o zi, un uliu ce se tot rotea pe deasupra grădinii se năpusti asupra-mi și dacă n-aș fi scos repede pumnalul și nu m-aș fi adăpostit în fugă sub un gard, m-ar fi înhățat cu siguranță în ghearele lui. Altădată, pe când mă urcam spre vârful unui mușuroi de cărțiță, am intrat pînă-n gât în gaura prin care animalul aruncase afară pământul; a trebuit să nascocesc o minciună gogonată pentru a lămuri cum mi-am murdărit hainele. Tot astfel, mi-am rupt într-o zi fluierul piciorului drept, poticnindu-mă în cochilia unui melc, în vreme ce mă plimbam singur și mă gîndeam la sărmana Anglie.

N-aș putea spune dacă am fost încântat sau necăjit când în timpul acelor plimbări singuratice mi-am dat seama că păsărelele nu păreau de loc speriate la vederea mea, ci țopăiau doar la un pas de mine, căutînd viermișori sau alte vietăți, fără să le pese, de parcă n-ar fi fost țiipenie de om în preajmă-le. Îmi amintesc că un sturz a îndrăznit chiar să-mi smulgă din mână o bucată de prăjitură, pe care Glumdalclitch tocmai mi-o dăduse la micul dejun. Când încercam să prind vreo păsărică, ele se apărau cu îndârjire, căutînd să-mi ciugulească degetele, pe care le feream din calea lor, apoi țopăiau nepăsătoare și-și vedeau mai departe de melci sau de viermișori. Într-o zi, însă, am pus mâna pe o bâtă și țintind un cânepar am zvârlit-o cu atîta putere, încât l-am doborât; înșfăcînd prada de gât cu amîndouă mâinile, am alergat triumfător la Glumdalclitch.

Totuși, pasărea fiind doar amețită, își veni curînd în fire și începu să mă lovească atît de nemilos cu aripile în cap și-n coaste, măcar că o

țineam departe de mine să nu mă zgârie cu ghearele, încât puțin a lipsit să nu-i dau drumul. Din fericire, un servitor m-a scos din impas, sucind gâtul păsării; a doua zi, din porunca reginei, câneparul mi-a fost servit la masă. După câte-mi amintesc, era ceva mai mare decât o lebădă de-a noastră.

Doamnele de onoare o invitau pe Glumdalclitch în apartamentele lor și o rugau să mă aducă și pe mine, căci grozav le plăcea să mă vadă și să mă mângâie. Ele mă dezbrăcau adesea în pielea goală și mă vârău în sân, ceea ce mă scârbea la culme, căci, trebuie s-o spun, pielea lor mirosea foarte urât — lucru pe care, firește, nu-l amintesc aici pentru a poneгри aceste minunate fapte față de care am cel mai mare respect. Bănuiesc însă că simțurile mele erau mai ascuțite tocmai datorită micimii mele și că prea cinstitele doamne nu erau cu nimic mai prejos în ochii iubiților lor sau ai celor din jur, decât ne sunt nouă în Anglia ființele de-o seamă cu noi. Și-apoi, la urma urmei găsesc că mirosul lor natural era mult mai ușor de îndurat decât atunci când foloseau parfumuri, din pricina cărora eu leșinam imediat. Nu pot să uit că odată în Liliput, într-o zi călduroasă, când umblasem mult, un prieten intim de al meu și-a îngăduit să se plângă de mirosul puternic ce stăruia în preajma mea, deși sunt tot atât de puțin vinovat pentru acest lucru ca cei mai mulți de sexul meu; cred însă că mirosul lui era la fel de fin în raport cu al meu, cum era al meu în raport cu al celor din Brobdingnag. Cu acest prilej, trebuie să fac dreptate stăpânei mele, regina, și dădacei mele Glumdalclitch, ale căror trupuri miroseau tot atât de plăcut ca al oricărei doamne din Anglia.

Ceea ce mă stîngherea cel mai mult în societatea acestor doamne de onoare (când mă aflam la ele în vizită, dus de Glumdalclitch) era să le văd purtându-se cu mine fără nici o sfială, de parcă aș fi fost o ființă lipsită de dorințe; ele se despuiau în fața mea, apoi își puneau cămașa, în timp ce eu stăteam pe măsută, chiar în fața trupurilor lor goale — priveliște ce nu mă ispitea câtuși de puțin și nu-mi deștepta alte simțăminte decât de groază și de scârbă; când le priveam de aproape, pielea lor mi se părea foarte aspră, zbârcită și pătată.

Ici colo aveau câte o aluniță, mare cât un fund de tăiat pâine, și cu peri mai groși decât sfoara de împachetat — ca să nu mai pomenesc de altele. Unde mai pui că nici nu se sinchiseau de mine și se ușurau de cantitatea de lichid băută (cam vreo două butoaie de ale noastre) într-o oală în care puteau să încapă mai mult de trei poloboace. Cea mai frumoasă dintre aceste doamne de onoare, o fată zglobie de vreo șaisprezece ani, mă așeza uneori călare pe unul din sfîrcurile sînului ei și făcea fel de fel de năzbâtii, asupra cărora cititorul mă va ierta că nu stăruie prea mult. Într-atât mă dezgustau astfel de lucruri, încât am rugat-o pe Glumdalclitch să nascocască o scuză oarecare, ca să nu o mai văd pe fata aceea.

Într-o zi, un tânăr, nepotul guvernantei dădacei mele, veni și le pofti pe amândouă să asiste la o execuție. Era vorba de un om care omorâse pe un prieten de-al tânărului. Până la urmă, Glumdalclitch se lăsă înduplecată împotriva voinței sale, căci era foarte miloasă din fire; cât despre mine, cu toate că mi-era groază de asemenea priveliști, curiozitatea mă îndemna să mă duc, fiindcă, după părerea mea, spectacolul avea să fie cu totul neobișnuit. Răufăcătorul fu așezat într-un scaun, pe un eșafod, anume ridicat în acest scop, și călăul îi reteză capul dintr-o singură lovitură, cu o sabie lungă de vreo patruzeci de picioare. Șuvoaie de sânge țâșniră din venele și arterele lui și se înălțară atât de

sus, încât întreceau cu mult apele marii fântâni arteziene de la Versailles; când capul se rostogoli pe podeaua eșafodului, făcu un salt, încât mă cutremurai, cu toate că mă aflam la cel puțin o jumătate de milă engleză depărtare.

Regina, căreia îi povesteam adesea călătoriile mele pe mare și care nu pierdea niciodată prilejul să mă înveselească ori de câte ori mă vedea abătut, mă întrebă într-una din zile dacă mă pricep să manevrez o pânză sau o vâslă și dacă vâslitul nu mi-ar face bine. I-am răspuns că mă pricep de minune și la una și la alta, căci deși pe corabie eram de fapt chirurg sau doctor, adesea, la nevoie, am fost silit să fac pe marinarul. Totuși mă întrebam cum ar fi fost cu puțință să mă îndeletnicesc cu așa ceva în țara lor, unde cea mai mică luntre era cât cel mai mare vas de război de-al nostru, iar barca pe care eu aș fi putut s-o conduc nu ar fi rezistat pe nici unul din râurile lor. Majestatea Sa îmi spuse că dacă îi voi face planul unui vas, tâmplarul ei îl va construi, iar dânsa îmi va găsi un loc unde să navighez.

Tâmplarul era un om priceput și, sub îndrumările mele, construi în zece zile un mic vas cu tot greumentul necesar, în care puteau să încapă cu ușurință opt europeni. Când fu terminat, regina se arătă atât de încântată, încât dădu fuga cu el în poală la rege; acesta porunci ca vasul (eu eram pe bord) să fie pus într-un bazin cu apă, spre a fi încercat. Din lipsă de spațiu, însă nu am putut mânui vâslele. Regina însă întocmise încă dinainte un alt plan. Ea porunci tâmplarului să facă un jgheab de lemn, lung de trei sute de picioare, lat de cincizeci și adânc de opt; jgheabul fu bine smolit, ca să nu curgă; și apoi așezat pe dușumea, de-a lungul peretelui, într-o încăpere mărginașă a palatului. Aproape de fund, jgheabul avea un cep prin care să se scurgă apa atunci când începea să se învechească; doi servitori puteau să-l umple cu ușurință într-o jumătate de oră. Aici obișnuiam să vâslesc adesea pentru plăcerea mea și a reginei, precum și a doamnelor sale pe care, pare-se, le încânta nespus de mult îndemnarea și sprinteneala mea. Uneori ridicam pânzele și atunci nu aveam altceva de făcut decât să cârmesc, în timp ce doamnele îmi făceau vânt cu evantaiele; când oboseau, câțiva paji le luau locul și suflau în vele, iar eu îmi arătam arta, manevrând când la tribord, când la babord, după cum doream. Când plimbarea se sfârșea, Glumdalclitch ducea întotdeauna vasul în camera ei și-l agăța într-un cui să se usuce.

Odată, în timpul acestor exerciții, mi s-a întâmplat un accident care putea să mă coste viața. Unul din paji pusese vasul în jgheab, iar guvernanta care o însoțea pe Glumdalclitch mă ridicase cu multă grijă, ca să mă așeze la bord. Nu știu cum s-a făcut că i-am lunecat printre degete și aș fi căzut cu siguranță de la o înălțime de patruzeci de picioare pe dușumea dacă, printr-un noroc cu totul neașteptat, nu aș fi rămas agățat într-un ac prins de șorțul bunei doamne. Gămălia acului se opri între cămașă și cingătoarea pantalonilor mei, și am stat așa spânzurat în aer până când Glumdalclitch veni să mă scape.

Altădată, unul din servitori, care avea sarcina să umple jgheabul din trei în trei zile cu apă proaspătă, lăsă din nebăgare de seamă să-i scape din găleată o broască uriașă. Broasca stătu pitită până când apa fost așezat pe vas; atunci, zărind un locșor unde se putea odihni, se cațără pe bord și-l aplecă atât de mult pe-o coastă, încât am fost nevoit să trec în partea cealaltă și să-l cumpănesc cu toată greutatea trupului, ca să nu se răstoarne. Îndată ce se văzu pe vas, dihania făcu un salt până-n mijlocul lui, apoi sări peste capul meu, și tot așa de colo, colo,

mânjindu-mi fața și hainele cu murdăria ei scârboasă. Era atât de mare, încât părea cel mai hidos animal ce se poate închipui. Totuși, am rugat-o pe Glumdalclitch să mă lase să mă descurc singur. I-am dat câteva lovituri zdrene cu una din vâsle și până la urmă am silit-o să sară în apă. Dar cea mai mare primejdie prin care am trecut vreodată în țara aceea mi-a prilejuit-o maimuța unuia din băieții de la bucătărie. Glumdalclitch mă închisese în camera ei, du-cîndu-se după treburi sau într-o vizită. Afară era foarte cald; fereastra camerei fusese lăsată deschisă, de asemenea ferestrele și ușa cutiei mele celei mari în care locuiam de obicei, fiind spațioasă și confortabilă. Pe când ședeam la masă, cufundat în gânduri, mi s-a părut că cineva sare înăuntru pe fereastră și zburdă încoă și încolo. Deși cuprins de spaimă, am îndrăznit totuși să privesc afară, dar fără să mă clintesc de la locul meu; și mi-a fost dat să văd jivina aceea neastâmpărată zbenguindu-se și țopăind de colo, colo; în cele din urmă lighioana se apropie și de cutia mea; părea s-o cerceteze cu multă luare-aminte, ițindu-se când la ușă, când pe la ferestre. Am fugit spre cel mai îndepărtat ungher al camerei sau al cutiei. Tot iscodind cu privirea, maimuța mă băgase atât de rău în sperieți, încât nu mi-a mai dat prin minte să mă ascund sub pat — lucru pe care, de altfel, aș fi putut să-l fac cu ușurință. După ce se uită câțva timp prin odaie, rânjind și bolborosind, maimuța dădu cu ochii de mine, vâri laba pe ușă, căutând să mă ajungă, așa cum face pisica atunci când se joacă cu un șoarece, și cu toate că fugeam dintr-un colț într-altul, până la urmă tot izbuti să mă înhațe de pulpana hainei (mătasea din țara aceea era foarte groasă și rezistentă) și să mă tragă afară. Mă ridică în laba dreaptă și mă ținu așa cum ține o doică un copil când vrea să-l alăpteze, sau cum văzusem eu în Europa o maimuță făcând același lucru cu o pisică. Am încercat să mă zbat, dar lighioana mă strânse așa de tare, încât am socotit mai înțelept să mă supun. Am toate motivele să cred că mă luase drept un pui de maimuță, deoarece, plină de gingășie, îmi tot mângâia fața, cu cealaltă labă. În timp ce se distra astfel, maimuța fu întreruptă de un zgomot ce se auzea la ușa camerei, ca și cum cineva ar fi încercat s-o deschidă; cât ai clipi, dihania se făcu nevăzută pe unde venise, apoi ținându-mă strâns cu o labă, se cațără pe burlane și pe streșini cu ajutorul celorlalte trei, până ajunse pe acoperișul clădirii vecine. În clipa când se pregătea s-o șteargă, am auzit-o pe Glumdalclitch scoțând un țipăt. Biata fată era înnebunită; întreaga aripă a palatului fu cuprinsă de panică, servitorii alergară după scări; sute de oameni de la curte au putut vedea cum maimuța, cocoțată sus pe acoperiș mă ținea în brațe ca pe un copil și mă îndopa de zor cu mâncare scoasă din fălcile ei; și ori de câte ori nu voiam să mănânc, mă mângâia dragăstos.

Mulți din cei ce căscau gura au pufnit în râs, și eu unul nu le găsesc nici o vină căci, fără îndoială, priveliștea era destul de caraghioasă, numai că mie nu mi se părea de loc astfel. Câțiva aruncară cu pietre, doar-doar maimuța va coborî, dar lucrul acesta li se interzise cu strictețe, fiindcă s-ar fi putut prea bine să m-aleg cu țeasta zdrobită.

Mai mulți oameni rezemară scările de ziduri și începură să urce. Maimuța băgă de seamă, și văzându-se împresurată și neputînd să alerge îndeajuns de repede în trei labe, mă lepădă pe o țiglă a acoperișului și o luă la sănătoasa. Am stat așa câțva timp, la o înălțime de cinci sute de yarzi, așteptând din clipă în clipă să mă sufle vântul sau să-mi vină amețeală și să mă rostogolesc din vârful acoperișului până la streășină, dar un băiat de treabă, unul din servitorii dădacei mele, se

urcă până la mine, mă băgă în buzunarul pantalonilor și mă dădu jos cu bine.

Aproape că mă înecasem din pricina porcăriilor pe care mi le vârâse în gură maimuța; dar drăguța mea dădacă mi le scoase din gât cu un ac mic, după care am început să vomit, ceea ce m-a ușurat foarte mult. Eram totuși atât de slăbit și plin de vânătași din pricina strânsorii hidosului animal, încât am fost nevoit să stau în pat două săptămâni. Regele, regina și întreaga curte trimiteau în fiecare zi să se intereseze de starea sănătății mele, iar regina mă vizită de mai multe ori în timpul bolii. Maimuța fu ucisă și se dădu ordin ca nici un animal de acest fel să nu mai fie ținut prin preajma palatului.

După ce m-am însănătoșit m-am dus la rege să-i mulțumesc pentru bunătatea sa, iar suveranul a binevoit să facă fel de fel de glume pe socoteala pățaniei mele. M-a întrebat la ce anume mă gândeam în timp ce mă aflam în labelle maimuței, cum îmi plăcuse mâncarea și felul în care mă hrănise dihania și dacă nu cumva aerul proaspăt de pe acoperiș mi-a deschis pofta de mâncare. De asemenea voia să știe ce aș fi făcut într-o astfel de împrejurare în propria mea țară. I-am răspuns Majestății Sale că în Europa nu se găsesc maimuțe, afară doar de cele aduse de prin alte meleaguri, ca rarități, dar că ele sunt așa de mici, încât m-aș încumeta să mă bat cu zece odată, dacă ar îndrăzni să mă atace. Cât despre monstruosul animal cu care avusesem de furcă (adevărul e că era mare cât un elefant), dacă groaza mi-ar fi îngăduit să mă gândesc la pumnal (în timp ce vorbeam, priveam fioros și-mi zăngăneam pumnalul) în clipa când și-a vârât laba în camera mea, l-aș fi rănit poate atât de tare, încât l-aș fi făcut să și-o retragă mai repede decât o vârâse. Toate acestea le-am spus cu glas hotărât ca un om care se teme să nu i se pună la îndoială curajul.

Totuși, vorbele mele nu făcură altceva decât să stârnească un hohot de râs pe care, cu tot respectul cuvenit Majestății Sale, toți cei de față nu și l-au putut stăpâni. Aceasta m-a făcut să mă gândesc cât de zadarnică este strădania omului care se căznește să se ridice în ochii celor ce nu sunt nici pe departe egalii săi. Și totuși, după ce m-am înapoiat în Anglia, nu rareori mi-a fost dat să văd lucruri asemănătoare, când câte un biet caraghios, vrednic de dispreț, fără cel mai mic drept pe care-l poate oferi nașterea — un fizic plăcut, spirit sau bun simț, — cutează să-și dea aere și să se măsoare cu cele mai de seamă personalități ale regatului.

Nu trecea zi ca eu să nu dau curții prilej să facă haz pe socoteala mea, iar pe Glumdalclitch, cu toate că mă iubea nespuse de mult, o tăia capul s-o vestească pe regină ori de câte ori făceam câte o boroboacă care, după părerea ei, ar fi putut s-o înveselească pe Majestatea Sa. Într-o zi, cum nu se simțea prea bine, fata plecă împreună cu guvernanta să facă o plimbare afară din oraș, cam la vreo treizeci de mile, cale de un ceas cu trăsura. Coborâră pe un câmp lângă o potecă, iar Glumdalclitch puse jos cutia mea de călătorie, să pot ieși să mă plimb. Pe potecă era o baligă de vacă, iar eu mi-am pus în gând să-mi încerc puterile sărind peste ea. Mi-am luat, avânt, dar din nefericire saltul a fost prea scurt și m-am pomenit, drept în mijlocul balegii, înfundat până la genunchi. Cu chiu cu vai am izbutit să ies din murdărie, iar unul din servitori mă șterse cât putu mai bine cu batista, căci eram mânjit tot. Glumdalclitch mă închise în cutie și nu-mi mai dădu drumul până acasă. Regina fu informată curând despre cele petrecute, iar servitorii avură grijă să povestească pățania, așa că timp de câteva zile la curte s-a făcut haz nespuse pe socoteala mea.

CAPITOLUL VI

Mai multe născociri de ale autorului pentru a face plăcere regelui și reginei. Își arată priceperea în muzică. Regele se interesează de starea lucrurilor în Anglia și autorul i-o descrie. Observațiile regelui cu acest prilej.

Cum și eu mă număram printre curteni, o dată sau de două ori pe săptămână eram de față când regele se deștepta din somn.

De asemenea, l-am văzut adesea sub mâna bărbierului său, ceea ce la început mi s-a părut un spectacol înviorător, căci briciul era aproape de două ori mai lung decât o coasă obișnuită. Majestatea Sa, potrivit obiceiului țării, se bărbiera numai de două ori pe săptămână. L-am rugat odată pe bărbier să-mi dea niște olăbuc din care am cules vreo patruzeci-cincizeci de fire de păr aspru. Am luat după aceea o bucată de lemn subțire și am tăiat-o după modelul unui pieptene, găurindu-l la distanțe egale cu acul cel mai mic pe care l-am putut găsi la Glumdalclitch. Am vârât apoi firele de păr în găurele, răzuindu-le cu cuțitul și ascuțindu-le la vârf, până când am izbutit să-mi fac un piepten cât se poate de arătos. De altminteri, era și timpul, deoarece dinții pieptenului meu se cam rupseseră și nu prea mă mai puteam folosi de el; pe de altă parte, nu cunoșteam în țara aceea nici un meșter atât de iscusit care să-mi poată face altul.

Aceasta îmi amintește de o îndeletnicire cu care mi-am petrecut multe din ceasurile mele de răgaz. O rugasem pe camerista reginei să-mi păstreze smocurile de păr ce rămăneau după ce Majestatea Sa se pieptăna, și cu timpul strânsesem o cantitate destul de mare; într-o zi, sfătuindu-mă cu prietenul meu, tâmplarul, care avea poruncă să-mi îndeplinească micile mele dorințe, i-am arătat cum să facă două schelete de scaun, nu mai mari decât cele pe care le aveam în odaia mea, și cum să găurească cu o sulă subțire marginea spetezelor și a fundului; prin găurile acestea am trecut firele cele mai groase din părul reginei, exact în felul în care se împletesc scaunele de trestie în Anglia. Când au fost gata, le-am dăruit Majestății Sale regina, care le păstra în iatacul ei, arătându-le tuturor ca pe niște lucruri rare — și, într-adevăr, se minunau toți cei care le vedeau. Regina ar fi dorit să mă vadă șezând pe unul din aceste scaune, dar eu m-am împotrivit să-i dau ascultare, spunându-i că prefer să mor de o mie de ori decât să-mi așez o parte atât de necuviincioasă a trupului meu pe firele acelea prețioase de păr, care au împodobit odată capul Majestății Sale. Având din totdeauna o aplicație deosebită spre meșteșugărie, am mai făcut din fire de păr și o punguliță, lungă de vreo cinci picioare, cu numele Majestății Sale scris cu litere de aur; pe aceasta, cu încuviințarea reginei, am dăruit-o lui Glumdalclitch. La drept vorbind era mai curând un lucru plăcut la vedere decât folositor, nefiind îndeajuns de rezistent ca să poată ține monede mai mari și de aceea Glumdalclitch nu păstra într-însa decât câteva jucărioare care plac fetițelor.

Regele fiind un mare iubitor de muzică, la palat aveau loc adesea concerte pe care uneori le ascultam și eu din cutia mea, așezată pe o masă; dar zgomotul orchestrei era atât de mare, încât de abia puteam desluși melodiile. Sunt incredințat că toate tobele și trompetele unei armate regale, de-ar fi să bată și să-ți sune în urechi, n-ar putea întrece

zgomotul acela. De aceea rugam întotdeauna să mi se mute cutia cât mai departe de orchestră, iar după ce închideam ușile și ferestrele și trăgeam perdelele, n-aș putea spune că muzica lor era cu totul neplăcută.

În tinerețea mea învățasem să cânt puțin la spinetă²². Glumdalclitch avea una în camera ei și un profesor venea de două ori pe săptămână să-i dea lecții. Îi spun spinetă, fiindcă semăna întrucâtva cu acest instrument și se cânta cam în același fel.

Într-o zi m-am gândit să-l distrez pe rege și pe regină, cântând un cântec englezesc la acest instrument. Dar lucrul se dovedi nespun de greu, deoarece spinetă avea cam șazeci de picioare lungime și fiecare clapă era lată de aproape un picior, astfel încât chiar atunci când întindeam brațele nu puteam cuprinde mai mult de cinci clape; iar ca să le apăs, era nevoie de o lovitură zdravănă cu pumnul — muncă anevoioasă și zadarnică. M-am gândit atunci la următoarea soluție: am luat două bețe rotunde cam de mărimea unor ciomege obișnuite, mai groase la unul din capete, și am înfășurat capetele în bucăți de piele de șoarece, pentru ca lovind cu ele să nu stric nici clapele și să nu alterez nici sunetul. În fața spinetei, cam la patru picioare dedesubtul claviaturii, s-a pus o bancă, iar eu am fost urcat pe ea. Alergând încoace și încolo cât puteam de repede, loveam clapele cu cele două bețe; în felul acesta am reușit să execut un jig²³, spre marea mulțumire a Maiestăților Lor. A fost cea mai obositoare muncă pe care am făcut-o vreodată; cum totuși nu puteam cuprinde mai mult de șaisprezece clape, n-am reușit să armonizez basul cu soprano, cum fac alți artiști, ceea ce a constituit un mare neajuns al concertului meu.

Regele, care, după cum am mai spus, era un monarh foarte înțelept, porunca adesea să fiu adus în cutia mea și așezat pe masă în odaia lui de lucru, îmi cerea apoi să-mi iau un scaun și să mă așez la vreo trei yarzi pe birou, așa încât să fiu cam în dreptul feței sale. În felul acesta am stat de vorbă în mai multe rânduri. Într-o zi, am cutezat să-i spun Maiestății Sale că disprețul pe care-l nutrește față de Europa și față de restul lumii nu se potrivește cu minunatele sale însușiri spirituale; că inteligența nu este proporțională cu mărimea trupului; că, dimpotrivă, în țara noastră, noi am observat că persoanele cele mai înalte sunt de obicei și cele mai puțin înzestrate cu inteligență; că printre celelalte făpturi, albinele și furnicile sunt vestite pentru hărnicia și iscusința lor, întrecând cu mult chiar animale mai mari: și că, așa mic și neînsemnat cum mă socotește el, nădăjduiam să trăiesc pentru a-i aduce Maiestății Sale un serviciu neprețuit. Regele mă ascultă cu luare-aminte și din clipa aceea începu să aibă o părere mult mai bună despre mine decât avusese înainte. El mă rugă să-i descriu cât mai exact cu putință felul în care e guvernată Anglia; căci, deși monarhii țin îndeobște atât de mult la obiceiurile țării lor (aceasta e părerea ce și-o făcuse el despre ceilalți monarhi în urma celor spuse de mine), totuși era bucuros să audă lucruri care ar merita să fie imitate.

Închipuiește-ți dar, binevoitorul meu cititor, cât de mult aș fi vrut să am graiul unui Demostene sau Cicerone, pentru a. fi în stare să preamăresc scumpa mea patrie, într-un stil vrednic de meritele și fericirea ei.

Mi-am început cuvântarea prin a arăta Maiestății Sale că împărăția

²² *Spinetă, instrument muzical asemănător clavecinului, n.t.)*

²³ *Jig — dans scoțian foarte vioi. (n.t.)*

noastră este alcătuită (în afară de coloniile noastre din America) din două insule care formează trei regate puternice conduse de un singur suveran. Am stăruit mult asupra fertilității solului nostru, asupra temperaturii și climei noastre. Am vorbit apoi pe larg despre alcătuirea parlamentului englez, reprezentat în parte de un corp ilustru numit Camera Lorzilor — persoane de viță nobilă, urmași ai celor mai vechi și mai ilustre familii. I-am zugrăvit apoi grija deosebită ce se acordă educării lor în privința artelor și armelor, pentru a putea deveni sfinți înțelepți ai regelui și ai țării, pentru a-și spune cuvântul la întocmirea legilor, pentru a fi membri ai celei mai înalte curți judecătorești, unde nu mai poate fi apel, și pentru a fi gata să-și apere oricând regele și țara prin vitejia, purtarea și credința lor.

I-am mai spus Maiestateii Sale că ei sunt podoaba și pavăza țării, urmași destoinici ai celor mai renumiți strămoși, a căror faimă a fost și răsplata vredniciei lor, vrednicie de la care urmașii nu s-au abătut, niciodată. Că acestora li s-au alăturat mai mulți oameni sfinți, făcând și ei parte din adunare și având titlul de episcopi; că sarcina lor este de a se îngriji de religie și de cei care o propovăduiesc poporului. Că monarhul și sfinții săi cei mai înțelepți, după îndelungate cercetări de-a lungul și de-a latul țării, aleg din sânul preoțimii pe cei care s-au învrednicit de o viață mai neprihănită și de o învățătură mai adâncă, pe cei care sunt cu adevărat părinții duhovnicești ai clerului și ai norodului.

I-am arătat apoi regelui că cealaltă parte a parlamentului e formată dintr-o adunare numită Camera Comunelor — cu toții gentilomi de seamă, aleși în mod liber chiar de popor pentru virtuțile lor deosebite și dragoste de țară, ca să reprezinte înțelepciunea întregii națiuni. Și că aceste două corpuri alcătuiesc cea mai augustă adunare din Europa căreia, împreună cu regele, îi este încredințată întreaga legiuire a țării.

Am trecut apoi la curțile judecătorești, unde prezidează judecătorii, venerabilii înțelepți și talmăcitori ai legii, care hotărăsc asupra drepturilor și proprietăților aflate în litigiu, și care pedepsesc viciul și apără nevinovăția. Am amintit despre gospodăria înțeleaptă a vistieriei noastre, despre vitejia și faptele glorioase ale armatelor noastre pe mare și pe uscat. Am socotit numărul locuitorilor țării noastre, gândindu-mă cam câte milioane ar putea cuprinde fiecare sectă religioasă sau partid politic. Nu am trecut cu vederea nici chiar sporturile și petrecerile noastre sau orice alt amănunt care, după părerea mea, putea fi spre lauda țării mele. Apoi am încheiat, cu o scurtă privire istorică asupra situației și evenimentelor din Anglia în ultima sută de ani.

Pentru aceasta mi-au trebuit nu mai puțin de cinci întrevederi, fiecare durând mai multe ore în șir, în care timp regele m-a ascultat cu deosebită luare-aminte, luându-și adesea note și însemnându-și întrebările pe care avea de gând să mi le pună.

După ce am terminat aceste lungi expuneri, Maiestatea Sa, în cursul celei de a șasea întrevederi, consultându-și însemnările, a formulat o serie de nedumeriri, întrebări și obiecții în legătură cu fiecare punct. El m-a întrebat ce metode se folosesc pentru a cultiva mințile și trupurile tinerilor nobili și cu ce anume se îndeletnicesc ei în prima parte a vieții lor, când pot fi lesne instruiți? Ce măsuri se iau pentru completarea Adunării, atunci când se stinge vreo familie nobilă? Ce anume calități trebuie să întrunească cei care urmează să fie făcuți lorzi? S-a întâmplat vreodată ca astfel de ridicări în rang să fie determinate de vreo favoare a monarhului, de o sumă de bani dăruită unei doamne de la curte sau de dorința de a consolida un partid potrivit intereselor obștești? În ce

măsură cunosc lorzii legile țării și cum ajung ei să-și însușească cunoștințele care le îngăduie să hotărască în ultima instanță asupra drepturilor semenilor lor? Dacă sunt într-atâta feriți de lăcomie, părtinire sau lipsuri încât mita sau alte mijloace odioase să nu-și afle niciodată loc printre ei? Dacă sfintele fețe de care am amintit sunt întotdeauna promovate în rangul acela înalt datorită cunoașterii temeinice a chestiunilor religioase precum și datorită vieții lor neprihănite; dacă, fiind încă simpli preoți, nu au fost robii vremurilor sau dacă nu au îndeplinit rolul de capelani vânduți, slujind pe vreun nobil ale cărui păreri continuă să le urmeze slugarnic după ce au fost primiți în acea adunare?

A dorit apoi să afle în ce fel sunt aleși cei pe care eu îi numeam membri ai Camerei Comunelor; dacă nu cumva un străin gros la pungă i-ar putea influența pe alegătorii de rând să-l aleagă pe el și nu pe seniorul lor sau pe cel mai de vază gentilom din ținut? Cum se face că oamenii doresc cu atâta râvnă un loc în această adunare, funcție legată — după cum a trebuit să mărturisesc — de multă bătaie de cap și cheltuială, adesea spre ruina familiilor lor, fără leafă sau pensie; dorința aceasta izvora dintr-o virtute atât de exagerată și era o dovadă atât de neobișnuită de spirit de sacrificiu pentru binele obștesc, încât Majestatea Sa părea să se îndoiască de sinceritatea ei. Și, iarăși, dorea să știe dacă nu cumva astfel de domni zeloși se gândeau că-și pot recupera cheltuielile și eforturile la care erau supuși sacrificând binele public planurilor unui monarh slab și vicios, mână în mina cu un cabinet de miniștri corupți?

Regele și-a înmulțit întrebările și m-a cercetat amănunțit în legătură cu fiecare aspect al acestei probleme, formulând nenumărate întrebări și obiecții, pe care nu socotesc că ar fi prudent sau cu cale să le repet aici.

În legătură cu cele ce i-am spus despre curțile noastre judecătorești, Majestatea Sa a cerut lămuriri în mai multe privințe — lucru pe care l-am putut face mai lesne, deoarece odinioară puțin a lipsit să nu fiu ruinat de un proces care a ținut vreme îndelungată la curtea lordului cancelar, și pentru care am fost silit să plătesc despăgubiri. M-a întrebat cât timp se pierde de obicei spre a se hotărî ce e drept sau ce e strâmb și ce cheltuieli se fac? Dacă avocații și oratorii au libertatea să pledeze pentru cauze despre care toată lumea știe că sunt nedrepte, rușinoase și silnice? Dacă convingerile religioase sau politice ale împricinatului atârnă greu în cumpăna dreptății? Dacă oratorii sunt oameni care cunosc legile universale după care se împarte dreptatea sau se limitează numai la cunoașterea obiceiurilor provinciale, naționale și alte obiceiuri locale? Dacă oratorii sau judecătorii participă în vreun fel oarecare la întocmirea legilor pe care tot ei își iau libertatea de a le tălmăci sau răstălmăci după plac? Dacă se întâmplă din când în când ca ei să pledeze pentru și împotriva aceleiași cauze, citind cazuri precedente pentru a dovedi contrariul? Dacă ei alcătuiesc o breaslă de oameni avuți sau săraci? Dacă primesc vreo răsplată bănească pentru că au pledat sau și-au exprimat părerile? Și, mai ales, dacă sunt vreodată admiși ca membri în camera inferioară ²⁴?

Trecu apoi la gospodărirea vistieriei noastre și spuse că, după părerea sa, memoria m-a trădat, deoarece am evaluat impozitele la vreo cinci-șase milioane pe an, iar când am amintit de cheltuieli, constatase că ele se ridicau uneori la o cifră dublă; însemnările pe care și le luase asupra acestui punct erau foarte amănunțite, deoarece, după cum mi-a

²⁴ Camera Comunelor, (n.t.)

mărturisit, nădăjduia că cunoașterea metodelor noastre i-ar fi de folos, deci nu putea să se înșele în calculele sale. Totuși, dacă cele ce-i spusese eu erau adevărate, nu înțelegea cum poate un regat să cheltuiască mai mult decât câștigă, așa cum face un om oarecare?

M-a întrebat cine sunt creditorii noștri și de unde luăm bani ca să-i plătim? A fost foarte mirat când m-a auzit vorbind despre războaie atât de costisitoare, adăugând că, probabil, suntem un popor războinic sau că trăim în mijlocul unor vecini foarte răi, iar generalii noștri sunt de bună seamă mai bogați decât regii noștri. M-a întrebat ce alte pricini ne făceau să ieșim în afara insulelor noastre, pe lângă comerț, tratate sau apărarea coastelor cu ajutorul flotei? Dar mai mult decât de orice, se minună când mă auzi vorbind despre o armată permanentă de mercenari pe timp de pace, în sânul unui popor liber. Majestatea Sa spuse că dacă suntem guvernați cu consimțământul nostru, prin reprezentanții noștri, nu-și putea închipui de cine ne era frică sau împotriva cui urma să luptăm, și mă întrebă, dorind să-mi cunoască părerea, dacă nu cumva casa unui om oarecare poate fi mai bine apărată de el însuși împreună cu copiii și cu toți ai lui, decât de o mână de ticăloși, culeși la întâmplare de pe stradă, în schimbul unei simbrii neînsemnate, și care ticăloși ar fi de o sută de ori mai câștigați dacă li s-ar tăia gâturile?

Regele râse de „aritmetica mea ciudată”, cum o numea el, potrivit căreia socoteam numărul locuitorilor țării ținând seama de numărul membrilor din diferite secte religioase și partide politice. Dânsul nu putea pricepe de ce oamenii care nutresc idei dăunătoare poporului să fie siliți să și le schimbe și să nu fie siliți mai degrabă să și le-ascundă. Căci după cum cârmuirea care ar pretinde oamenilor să-și schimbe părerile ar putea fi învinuită de tiranie, tot astfel a nu cere cuiva să-și ascundă opiniile vătămătoare ar însemna slăbiciune: pentru că unui om i se poate îngădui să țină otravă în casă, dar nu să și-o vândă drept doctorie de leac.

Mai băgă de seamă că printre distracțiile nobililor cu și fără titlu, eu amintisem jocurile de noroc. Dorea să știe la ce vârstă începe de obicei această distracție și când încetează să se mai practice; cât timp le ia; dacă lucrurile merg până acolo, încât să-și ruineze averile; dacă nu cumva oamenii josnici și vicioși, datorită iscusinței lor în această artă, pot face avere, ajungând uneori să-i țină pe nobilii noștri în stare de dependență și să-i deprindă cu tovărășii proaste, să-i îndepărteze de la orice progres spiritual și să-i silească, în urma pierderilor suferite, să învețe acest meșteșug rușinos și să-l practice pe spinarea altora.

Mirarea lui n-a mai cunoscut margini când a auzit istoria țării noastre din ultimul secol, susținând că nu este altceva decât un șir de conspirații, războaie, asasinate, masacre, revoluții, exiluri, adică cele mai dăunătoare urmări pe care le poate avea zgârcenia, dezbinarea, fățarnicia, prefăcătoria, cruzimea, furia, nebunia, ura, invidia, desfrâul, răutatea și ambiția.

Într-o altă întrevvedere, Majestatea Sa se osteni să recapituleze tot ceea ce îi spusese eu; compară întrebările puse cu răspunsurile primite, apoi, luându-mă în mână și mângâindu-mă cu blândețe, rosti următoarele cuvinte pe care nu le voi uita niciodată, după cum nu voi uita niciodată felul în care le-a spus:

"Micul meu prieten Grildrig, ai rostit o minunată cuvântare de laudă la adresa patriei tale; ai arătat în chipul cel mai limpede că neștiința, trândăvia și viciul pot fi uneori însușirile cele mai potrivite ale unui

legiuitor; că legile sunt cel mai bine explicate, tălmăcite și aplicate de către aceia care au tot interesul și, totodată, priceperea, să le răstălmăcească, să le încâlcească și să le ocolească. Deslușesc la voi urmele unei instituții care, la originea ei, poate să fi fost bună, dar urmele acestea sunt pe jumătate șterse, iar restul e acoperit de murdărie și ros de putreziciune.

Din toate câte le-ai spus nu reiese de loc că ar fi nevoie de vreo virtute pentru a obține un post de seamă la voi, și încă și mai puțin că oamenii ar fi înălțați în rang datorită virtuților lor, preoții pentru cucernicia sau învățătura lor, soldații pentru purtarea sau vitejia lor, judecătorii pentru integritate, senatorii pentru dragostea de țară, sfetnicii pentru înțelepciune. Cât despre tine, — continuă regele, — care ți-ai petrecut cea mai mare parte a vieții în călătorii, tare mi-ar place să cred că până acum ai scăpat de multe vicii ale compatrioților tăi. Dar judecând după spusele tale și după răspunsurile pe care ți le-am smuls cu multă caznă, nu pot decât să trag concluzia că cei mai mulți dintre semenii tăi sunt cel mai primejdios soi de mici paraziți scârboși, cărora natura le-a îngăduit vreodată să se târască pe fața pământului."

CAPITOLUL VII

Dragostea de patrie a autorului. El face regelui o propunere foarte avantajoasă, care e respinsă. Nepriceperea regelui în politică. Învățătura din țara aceea, foarte șubredă și mărginită. Legile, treburile militare și partidele din Brobdingnag.

Numai dragostea de adevăr m-a împiedicat să tănuiesc cititorului această parte a povestirii mele. În zadar îmi arătam eu supărarea — regele mă lua în râs; așa că a trebuit să rabd în tăcere și să aud cum scumpa și nobila mea țară e batjocorită. Și mie, ca oricăruia dintre cititorii mei, îmi pare rău că s-a ivit un astfel de prilej, dar monarhul acesta era atât de curios și atâta stăruia asupra tuturor amănuntelor, încât aș fi dat dovadă de nerecunoștința sau de proastă creștere refuzând să-l lămuresc în măsura în care eram în stare s-o fac. Să-mi fie totuși îngăduit să spun în apărarea mea că am ocolit cu îndemânare multe din întrebările lui, zugrăvind de fiecare dată lucrurile mai favorabil decât o îngăduia adevărul adevărat. Pentru că întotdeauna am dat dovadă de părtinire față de țara mea, lucru pe care, de altfel, Dionisius Halicarnassensis îl recomandă, și pe bună dreptate, unui istoric: cât am putut am ascuns slăbiciunile și metehnele Angliei, în timp ce virtuțile și frumusețile ei le-am înfățișat în lumina cea mai prielnică.

Și m-am străduit să fac așa în tot timpul numeroaselor convorbiri avute cu monarhul acela, cu toate că, din păcate, am dat greș.

Să fim însă îngăduitori față de un rege care trăiește cu totul izolat de restul lumii și, prin urmare, nu cunoaște obiceiurile și tradițiile ce se bucură de atâta trecere la alte popoare. Lipsa acestor cunoștințe va zămisli întotdeauna nenumărate prejudecăți și va determina un fel îngust de a privi lucrurile de care noi și țările mai civilizate din Europa suntem cu desăvîrșire scutiți. Și ar fi cât se poate de dureros dacă părerile despre ce e bine și ce e rău ale unui monarh atât de îndepărtat ar trebui să fie date drept pildă întregii omeniri.

Pentru a întări cele spuse până acum, precum și pentru a arăta încă o dată urmările nefaste ale unei educații mărginite, voi mai aminti aici

câteva lucruri care cu greu vor găsi crezare. În nădejdea de a câștiga mai mult în ochii Majestății Sale, i-am povestit despre o invenție născocită cu vreo trei-patru sute de ani în urmă — fabricarea unei pulberi care, la cea mai mică scânteie se aprinde într-o clipită și aruncă totul în aer, chiar dacă ar fi un munte, bubuind mai năprasnic decât tunetul. I-am mai spus că o anumită cantitate din această pulbere vârată într-o țeava de alamă sau fier, ar zvârli o minge de fier sau de plumb cu atâta putere și iuțeală că nimic nu i-ar putea sta în cale. Că mingile cele mai mari astfel slobozite nu numai că ar nimici dintr-o dată șiruri întregi de soldați, dar ar dărâma zidurile cele mai puternice, sau ar scufunda corăbii cu câte o mie de oameni pe bord; iar dacă ar fi legate cu ajutorul unui lanț ar trece prin catarge și greement, sfârtecând trupurile oamenilor și pustiind totul în calea lor. Că noi punem adesea această pulbere în mingi mari de fier pe care le aruncăm cu ajutorul unei mașini asupra cetății împresurate, iar mingea desfundă străzile, preface casele în ruine, azvârlind țândări și sfărâmaturi în toate părțile, și zboară creierii tuturor celor aflați în preajmă. Că eu cunosc foarte bine substanțele din care e făcută pulberea; că ele sunt ieftine și se găsesc ușor; că eu știu cum trebuie să le amestec și că aș putea să arăt meșterilor săi cum să fabrice țevile acelea pe măsura tuturor lucrurilor din regatul Majestății Sale, cea mai lungă dintre ele nedepășind o sută de picioare; cu douăzeci-treizeci de țevi dintr-acestea, încărcate cu o cantitate potrivită de pulbere și mingi, va distruge în câteva ceasuri zidurile celui mai întărit oraș din țară sau va preface în praf și pulbere capitala, dacă supușii s-ar împotrivi vreodată poruncilor sale.

Toate acestea i le-am spus Majestății Sale cu umilință, ca un neînsemnat prinos al recunoștinței mele față de nenumăratele dovezi de regească bunătate și ocrotire.

Regele fu cuprins de groază ascultând descrierea acestor mașini grozave, precum și propunerea pe care i-o făcusem. Ca să folosesc cuvintele sale, era „uluit că o biată gânganie neputincioasă cum eram eu, poate să nutrească gânduri atât de sălbatice, să le dea în vileag cu atâta ușurință și să nu pară câtuși de puțin mișcată de toate vărsările de sânge și pustiirile pe care le descriesem ca fiind urmările firești ale acestor mașini distrugătoare, pe care, — adăugă el, — le-a născocit desigur vreun duh rău, vrăjmaș al omenirii”. În ceea ce-l privea pe el, mai spuse monarhul, cu toate că erau puține lucruri pe lume care să-l încânte atât de mult ca noile descoperiri în domeniul artei sau în natură, ar fi preferat mai curând să-și piardă jumătate din împărăție decât să fie inițiat într-un astfel de secret, despre care, dacă țineam la viața mea, mi-a poruncit să nu-i mai pomenesc niciodată.

Ciudate urmări ale unor principii și concepții înguste! Un monarh înzestrat cu toate calitățile vrednice de adâncă venerație, dragoste și cinste, un monarh talentat, înțelept și cu o învățătură temeinică, plin de minunate daruri și adorat de supuși, să-și facă scrupule fără noimă de care noi cei din Europa nu avem habar și să scape din mână prilejul care l-a fi făcut stăpân absolut pe viața, libertatea și soarta poporului său! Departe de mine gândul de a spune toate acestea cu intenția de a umbri nenumăratele virtuți ale acestui minunat monarh, care, îmi dau foarte bine seama, va scădea totuși mult în ochii cititorului englez; socotesc însă că defectul acesta al lor provine din neștiință, din faptul că nu au transformat încă politica în știință, așa cum au făcut spiritele cele mai luminate din Europa. Îmi amintesc foarte bine că într-o convorbire pe care am avut-o într-o zi cu regele, când i-am spus că la noi s-au scris mai

multe mii de volume despre arta de a governa, el și-a făcut o părere foarte proastă despre înțelepciunea noastră — contrar intențiilor mele.

Mi-a mărturisit fățiș că disprețuiește și urăște din adâncul sufletului intrigile, urzelile tainice și rafinamentul, fie că e vorba de un monarh sau de un sfetnic. Nu pricepea ce înțeleg eu prin secrete de stat, de vreme ce nu era vorba de un dușman sau de un popor vrăjmaș. El îngrădea arta de a governa în hotare foarte înguste. O mărghinea la bun simț și rațiune, dreptate și îngăduință, la rezolvarea grabnică a proceselor de drept civil și de drept penal și la alte câteva considerente simple de acest fel care nici nu merită să fie amintite. Părerea lui era că „acela care poate face să crească două spice de grâu sau două fire de iarbă pe un petic de pământ unde mai înainte creștea numai unul, este mai vrednic de recunoștința omenirii și aduce un serviciu mai însemnat țării sale decât tot neamul politicianilor laolaltă.”

Învățământul la acest popor are multe lipsuri; el se mărginește numai la morală, istorie, poezie și matematică, în care, trebuie să recunosc, sunt neîntrecuți. Ei aplică matematica numai și numai la ceea ce poate fi folositor în viață, la îmbunătățirea agriculturii și a tuturor meșteșugurilor, astfel că la noi s-ar bucura de prea puțină trecere. Cât despre idei, entități, abstracțiuni și categorii transcendente, nu am reușit niciodată să-i fac să-și formeze o idee cât de mică despre el.

În țara lor, nici o lege nu poate fi exprimată într-un număr de cuvinte mai mare decât numărul literelor din alfabetul lor — douăzeci și două cu totul. Adevărul e că numai foarte puține legi au această lungime. Ele glăsuiesc în cuvintele cele mai simple, iar oamenii nu sunt destul de ageri la minte pentru a-i da mai mult decât o interpretare; a scrie un comentariu la vreo lege oarecare este o crimă capitală. Cât privește rezolvarea proceselor de drept civil sau urmărirea criminalilor, precedentele sunt atât de puține, încât nu prea au motive să se laude cu vreo pricepere deosebită în una sau alta.

Ca și chinezii, folosesc arta tiparului din timpuri străvechi. Totuși, bibliotecile lor nu sunt prea mari. Biblioteca regelui, socotită cea mai mare, nu are mai mult de 1000 de volume, așezate într-o galerie lungă de 1200 picioare, de unde aveam libertatea să împrumut cărțile care-mi plăceau. În una din camerele Glumdalclitchi, tâmplarul reginei construisese un fel de scară de lemn înaltă de vreo 25 de picioare; fiecare treaptă avea o lungime de 50 de picioare; era de fapt o scară mobilă cu capătul de jos așezat la 6 depărtare de 10 picioare de peretele camerei.

Cartea pe care doream s-o citesc era rezemată de perete: eu mă urcam mai întâi pe prima treaptă a scării și întorcându-mă cu fața spre carte, începeam să citesc în partea de sus a paginii, făcând vreo opt-zece pași spre dreapta sau spre stânga, după lungimea rândurilor, până când ajungeam ceva mai jos de nivelul ochilor, apoi coboram treptat până când ajungeam în partea de jos; apoi mă urcam din nou și începeam altă pagină în același chip; foaia o întorceam cu amândouă mâinile pentru că era groasă și tare ca de carton; cele mai mari pagini erau de cel mult optsprezece-douăzeci de picioare.

Stilul scriitorilor e clar, viguros și totodată plăcut, dar fără înflorituri, căci nimic nu le displace mai mult decât cuvintele de prisos sau expresiile variate. Am citit multe din cărțile lor, îndeosebi cărți de istorie și de morală. Printre altele m-a încântat nespus un tratat ce stătea veșnic în dormitorul lui Glumdalclitch și aparținea guvernantei ei, o bătrânică gravă căreia îi plăceau scrierile morale și religioase. Cartea zugrăvește slăbiciunile omenești și se bucură de oarecare trecere numai

la femei și la cei de rând. Totuși, eram curios să știu ce anume poate spune despre acest subiect un scriitor, din țara aceea. Autorul trecea în revistă toate subiectele obișnuite ale moraliștilor europeni, arătând "cât de mărunț, neputincios și vrednic de dispreț este omul prin firea sa; cum nu e în stare să se apere de protivniciile văzduhului sau de furia fiarelor sălbatice; cum îl întrec alte creaturi, una în forță, alta în repeziciune, a treia în prevedere, a patra în hărnicie." El adăuga că "natura a degenerat în ultima vreme și nu mai zămislea acum decât stârpituri în comparație cu oamenii de altădată." Spunea că "e cât se poate de firesc să ne închipuim că la început oamenii nu numai că erau mai mari, dar că în vremurile de demult pământul trebuie să fi fost locuit de uriași, lucru confirmat de istorie și de tradiție și adevărat de oasele și țestele uriașe descoperite întâmplător în mai multe părți ale țării, depășind cu mult neamul sfrijit al oamenilor din zilele noastre". El susținea că „înseși legile naturii cereau în mod categoric ca noi să fi fost zidiți de la început mai mari și mai robuști, nu atât de ușor supuși pieirii, amenințați la tot pasul de accidente neînsemnate, ca de pildă o țiglă care cade de pe casă, o piatră aruncată de un băiat sau un pârâu în care ne putem îneca".

Pe baza unor astfel de raționamente, autorul ajungea la o serie de învățăminte morale, folosite pentru conduita în viață, dar pe care nu are rost să le înșir aici. Eu unul nu m-am putut stăpâni să nu reflectez cât de răspândit este obiceiul de a ticlui predici morale sau, mai curând, de a găsi pricini de nemulțumire și văicăreală din certurile noastre cu natura. Dar dacă am privi lucrurile mai îndeaproape, ne-am putea da seama cât de puțin întemeiate sunt aceste certuri, la noi, ca și la ei.

Cât privește treburile lor militare, ei se fălesc că armata regelui este alcătuită din o sută șaptezeci și șase de mii de pedestrași și treizeci și două de mii de soldați călări, dacă poate fi numită armată o oștire alcătuită din negustorii câtorva orașe și din fermierii de la țară, comandați de nobili cu și fără titlu, neprimind nici soldă, nici altă răsplată. În privința instrucției sunt într-adevăr desăvârșiți, iar disciplina e foarte bună, deși nu am văzut un merit deosebit în asta, căci cum ar putea fi altfel când fiecare fermier se găsește sub ordinele seniorului său și fiecare cetățean sub acelea ale oamenilor de vază din orașul său, aleși prin vot, întocmai ca la Veneția? Am văzut adesea miliția din Lorbrulgrad ieșind la instrucție pe un câmp mare, de vreo douăzeci de mii pătrate, aflat lângă oraș. Nu erau mai mult de douăzeci și cinci de mii de pedestrași și șase mii de călăreți; mi-a fost cu neputință să socotesc numărul lor exact din pricina spațiului pe care-l ocupau. Un călăreț călare pe uriașul său armăsar măsura cam vreo nouăzeci de picioare. La o comandă, toată această liotă de călăreți și-a scos săbiile și le-a fluturat în aer. Mintea omenească nu-și poate închipui ceva mai măreț, mai uimitor, mai minunat! Ai fi zis că zeci de mii de fulgere țâșniseră în același timp dinspre toate zările cerului!

Doream nespus de mult să știu cum oare ajunsese acest monarh, la ale cărui pământuri nimeni nu putea răzbate din nici o parte a lumii, să se gândească la armată sau să-și deprindă supușii cu disciplina militară. Am aflat însă curând, atât din spusele unora cât și citind istoria țării lor, că de-a lungul veacurilor i-a năpăstuit și pe ei aceeași boală care nu cruță niciodată omenirea: nobilimea lupta adesea pentru putere, poporul pentru libertate și regele pentru stăpânire absolută.

Și oricât ar fi încercat legea să-i țină în frâu, fiecare din cele trei părți a încălcat drepturile semenilor săi, prilejuind adesea războaie civile; ultimul război a fost curmat din fericire de bunicul monarhului, prin bună

înțelegere; și de atunci, oastea țării, înființată cu consimțământul tuturor, a fost supusă mereu unei discipline de fier.

CAPITOLUL VIII

Regele și regina fac o călătorie la granițele țării. Autorul îi însoțește. Felul în care părăsește țara, descris foarte amănunțit. Se înapoiază în Anglia.

Primejdiile din care scăpasem m-au făcut de multe ori să doresc cu înfocare să-mi recapăt libertatea, cu toate că nu-mi puteam de fel închipui prin ce anume mijloace, și nici nu puteam făuri vreun plan care să aibă cât de cât sortii de izbândă. Corabia cu care venisem era primul vas ce navigase în apropierea coastei, iar regele poruncise cu strășnicie "ca orice alt vas care s-ar întâmpla să se ivească pe mare să fie de îndată tras la țarm, iar echipajul și călătorii să fie aduși într-o cotiugă la Lorbrulgrud". Ținea foarte mult să-mi găsească o femeie de teapa mea, ca să pot zămisli făpturi la fel cu mine; eu însă aș fi preferat să mor mai degrabă decât să îndur ocară de a lăsa urmași care să fie ținuți în colivii ca niște canari și, cu timpul, vânduți poate prin țară, fețelor si-mandicoase, drept rarități. E adevărat că toți se purtau cu mine cât se poate de frumos: eram doar favoritul unui mare suveran și al reginei sale și încântarea întregii curți; totuși, lucrurile se petreceau în așa fel, încât nu se potriveau cu demnitatea omenească! Nu puteam nicicând uita prețioasele zaloguri pe care le lăsasem în căminul meu. Doream să fiu iar printre oameni cu care să pot sta de vorbă pe picior de egalitate și să mă plimb pe străzi și să străbat câmpii fără să-mi fie teamă că voi fi strivit ca o broască sau ca un biet cățeluș. Dar scăparea mi-a venit mai curând decât m-aș fi așteptat și într-un chip nu prea obișnuit; împrejurările în care a fost cu puțință le voi povesti întocmai.

Trecuseră doi ani de când mă aflam în țara aceea, când pe la începutul celui de al treilea, Glumdalclitch și cu mine l-am însoțit pe rege și pe regină într-o călătorie spre regiunile de miazăzi ale regatului. Eu, ca de obicei, călătoream în cutia mea care, după cum am mai spus, era o cameră foarte confortabilă, lată de douăsprezece picioare. Pe de altă parte, la rugămințile mele, un hamac fusese atârnat cu frânghii de mătase de cele patru colțuri ale tavanului ca să îndur mai ușor zdruncinăturile galopului, atunci când vreun servitor mă lua în șa, cum doream uneori; în timpul drumului, mi se întâmpla adesea să adorm în hamac. Sus, în acoperișul camerei mele, dar nu chiar deasupra hamacului, îi poruncisem tâmplarului să facă o gaură de un picior pătrat, ca să am aer pe vreme călduroasă în timpul cât dormeam; gaura aceasta o puteam închide după plac, cu ajutorul unei scânduri ce se mișca încoace și încolo pe un falț.

Când ne apropiam de sfârșitul călătoriei, regele socoti de cuviință să petrecem câteva zile într-un palat al său de lângă Flanflasnic, un oraș așezat la optsprezece mile de țărmul mării. Glumdalclitch și cu mine eram istoviți de drum; eu mă alesesem cu o mică răceală, dar biata fată era așa de bolnavă, încât a trebuit să stea în pat. Nu mai puteam de dorul oceanului — singura mea posibilitate de a scăpa, dacă acest lucru avea să se întâmple vreodată. M-am prefăcut că mi-e mai rău decât îmi era în realitate și am cerut să fiu dus pe țărm, ca să respir aerul proaspăt al mării. Am plecat însoțit de un paj pe care-l îndrăgisem foarte mult și în

grija căruia eram dat adesea. Nu voi uita niciodată cu câtă greutate a consimțit Glumdalclitch să se despartă de mine, nici porunca strașnică pe care i-a dat-o pajului să fie cu ochii în patru, izbucnind în cele din urmă în hohote de plâns, de parcă ar fi presimțit ce avea să se întâmple. Băiatul luă cutia în care mă aflu și merse cale de o jumătate de ceas, îndreptându-se spre stâncile de pe malul mării. Ajuns aici, i-am cerut să mă așeze jos și, deschizând fereastra, am privit trist spre mare. Nu mă simțeam prea bine și i-am spus pajului că aș vrea să ațipesc puțin în hamacul meu, nădăjduind să-mi treacă. M-am urcat în hamac și băiatul închise bine fereastra căci era frig. Curând am adormit și tot ce pot să-mi închipui e că, în timp ce dormeam, pajul, crezând pesemne că nu mi se poate întâmpla nimic rău, s-a dus să caute ouă de păsări — cu puțin înainte de a ațipi, îl văzusem pe fereastră căutând și culegând câteva, din crăpăturile stâncilor.

Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, fapt e că m-am deșteptat deodată trezit de o smucitură violentă; simțeam cum cineva trage cu putere de inelul cutiei, prins de capac pentru a putea fi lesne transportată, apoi am simțit cutia ridicându-se sus, tot mai sus în văzduh, cu o iuțeală amețitoare. La prima smucitură era cât pe-acum să cadă jos din hamac, dar după aceea, mișcările deveniră mai line. Am strigat de mai multe ori din răspuțuri, dar în zadar. Mi-am aruncat privirea pe fereastră, dar n-am văzut altceva decât norii și cerul. Deasupra capului am auzit un zgomot aidoma unui fâlfâit de aripi și de abia atunci am început să-mi dau seama de jalnica situație în care mă aflu: un vultur apucase frânghia cutiei mele în cioc, cu gândul de a o lăsa să cadă pe vreo stâncă, așa cum ar fi făcut, de pildă, cu o broască țestoasă — iar după aceea să se năpustească asupra trupului meu și să-l sfâșie cu ciocul; agerimea și mirosul acestei păsări îi îngăduie să-și descopere prada la mari depărțări, chiar atunci când aceasta e mai bine ascunsă decât eram eu între niște pereți, groși de două inci.

N-a trecut mult și mi-am dat seama că zgomotul și bătăile aripilor sporesc din ce în ce, iar cutia mea e aruncată în sus și în jos ca o firmă într-o zi cu vânt. Apoi mi s-a părut că vulturul primește câteva lovituri zdravene (eram convins că frânghia cutiei mele se află în ciocul unui vultur) și îndată după aceea am simțit cum mă prăvălesc în gol timp de un minut și mai bine, însă cu o iuțeală atât de înspăimântătoare, încât aproape nu mai puteam respira. Deodată încetai să mă mai prăbușesc; un zgomot mai năprasnic decât al Niagarei îmi asurzi urechile; o clipă m-am pomenit învăluit într-o beznă de nepătruns, apoi cutia începu să urce repede și, prin partea de sus a ferestrelor, am zărit lumină. De-abia atunci mi-am dat seama că mă prăbușisem în mare. Cutia, datorită greutateii trupului meu, mobilei care se afla în ea, precum și plăcilor de fier, fixate pentru a o întări la cele patru colțuri, sus și jos, plutea în apă la o adâncime de cinci picioare. Și astăzi, ca și, atunci, presupun că vulturul care își luase zborul cu cutia mea în cioc a fost urmărit de alți doi sau trei vulturi și silit să-mi dea drumul, în timp ce se apăra de ceilalți, care nădăjduiau să aibă și ei parte din pradă. Plăcile de fier, fixate în partea de jos (erau cele mai trainice), au păstrat echilibrul cutiei în timpul căderii și au împiedicat-o să se sfărme de suprafața apei. Toate încheieturile cutiei erau bine fâlfuite, iar ușa nu era prinsă în țâțâni, ci se ridica și se lăsa ca un oblon, ceea ce făcea ca înăuntru să intre doar foarte puțină apă. Numai cu multă greutate am reușit să cobor din hamac, după ce mai întâi m-am încumetat să dau la o parte capacul ce astupa deschizătura din acoperiș, despre care am amintit, făcută anume

pentru a lăsa aerul să pătrundă înăuntru, căci începusem să mă înăbuș.

Cât de mult aș fi dorit atunci să fiu iarăși lângă buna mea Glumdal-clitch, de care un singur ceas mă îndepărtase atât de mult! Și vă mărturisesc că, în mijlocul propriilor mele nenorociri, nu m-am putut stăpâni să nu o plâng din inimă pe biata mea dădacă, gândindu-mă la durerea ce i-o va pricinui pierderea mea, la nemulțumirea reginei și la spulberarea norocului copilei.

Nu cred că sunt mulți călători care să fi trecut prin greutăți și suferințe mai mari ca acelea pe care le încercam eu atunci când, dintr-o clipă într-alta, așteptam să văd cutia sfărâmată în bucăți sau, cel puțin, răsturnată la prima suflare mai puternică a vântului, sau de primul talaz mai mare. Un singur geam de s-ar fi spart, ar fi însemnat moartea fără dor și poate; și numai zăbrelele puternice, fixate acolo ca să mă ferească de accidente în timpul călătoriilor, au apărat ferestrele, împiedicându-le să se spargă. Văzând că apa se strecoară înăuntru prin câteva crăpături mici, m-am căznit, de bine, de rău, să le astup. Nu eram în stare să ridic capacul cutiei, lucru pe care de altminteri l-aș fi făcut ca să mă cocoț deasupra: acolo, cel puțin, mi-aș fi prelungit viața cu câteva ceasuri, mai mult decât dacă aș fi rămas zăvorât (căci nu pot să spun altfel) în cușcă. Și chiar de-aș fi scăpat de astfel de primejdii o zi sau două, la ce mă puteam, aștepta dacă nu tot la o moarte cumplită din cauza frigului și a foamei? Timp de patru ceasuri am stat așa, așteptând și chiar dorind ca fiecare clipă să fie cea din urmă.

I-am mai spus cititorului că în peretele fără fereastră al cutiei mele se aflau prinse două scoabe; prin ele, servitorul, însărcinat să mă poarte călare, trecea o curea de piele pe care apoi și-o încingea de mijloc. Și cum stăteam așa copleșit de tristețe și deznădejde, am auzit, sau mai degrabă mi s-a părut că aud, un fel de râcâit ce venea dinspre peretele unde erau prinse scoabele. Nu trecu mult și am avut impresia că sunt împins sau remorcat pe mare, deoarece din când în când simțeam un fel de smucituri care făceau ca valurile să se înalțe și să acopere ferestrele cutiei mele, lăsându-mă aproape în întuneric. Nădejdea că aș putea fi salvat prinse a licări în sufletul meu, deși nu-mi puteam închipui ce anume se va întâmpla. Am deșurubat unul din scaunele fixate în podea și după ce, cu chiu, cu vai, am izbutit să-l înșurubez din nou chiar în dreptul capacului pe care nu de mult îl dădusem la o parte, m-am urcat pe scaun și, apropiindu-mi cât mai mult gura de deschizătură, am strigat din răsuputeri după ajutor, în toate limbile pe care le cunoșteam. Am legat apoi batista în vârful unui baston pe care-l purtam de obicei cu mine și, scoțându-l prin deschizătură, am început să-l agit prin aer, ca în cazul când vreo barcă sau vreo corabie s-ar fi aflat prin apropiere, marinarii să-și închipuie că un biet muritor nefericit se găsește închis în cutie.

Toate încercările mele rămaseră fără nici un rezultat; în schimb, îmi dădeam limpede seama cum cutia mea înaintează; peste un ceas și mai bine, peretele fără ferestre, acela unde se aflau scoabele, se lovi de ceva tare. Mi-am închipuit că e o stâncă și m-am pomenit zgâlțâit mai rău ca oricând. Sus, deasupra cutiei, am auzit deslușit un zgomot ca de odgon, precum și hârâitul ce-l făcea trecând prin inel. Apoi, încet, încet, m-am pomenit ridicat cu cel puțin trei picioare mai sus decât eram înainte, ceea ce m-a făcut să scot din nou bățul cu batista și să strig după ajutor, până când aproape am răgușit. Drept răspuns, am auzit trei chiote puternice care m-au umplut de o bucurie fără seamăn pe care nu o poate înțelege decât cel care a trăit-o. Apoi, pașii cuiva tropotiră

deasupra capului meu și o voce puternică strigă prin deschizătură în limba engleză: „Dacă e cineva înăuntru, să vorbească!” Am răspuns că sunt un englez năpăstuit de soartă și azvârlit în cea mai cumplită dintre nenorociri, hărăzită vreodată unei ființe omenești, și rugam, în numele a tot ce e viu, să fiu eliberat din temnița în care zăceam. Vocea răspunse că sunt în siguranță, deoarece cutia e remorcată de corabia lor și că îndată va sosi și tâmplarul ca să ferestruiască o deschizătură îndeajuns de mare, spre a putea fi scos afară. M-am grăbit să le-arăt că nu-i nevoie de așa ceva și că-i păcat să-și piardă timpul; era de ajuns ca un marinar s-apuce de inel și să ridice cutia pe corabie, iar apoi s-o ducă în cabina căpitanului. La auzul unor vorbe atât de nesăbuite, unii dintre ei își închipuiau că au de-a face cu un nebun, alții începură să râdă; într-adevăr, nici prin minte nu-mi trecuse că m-aș fi putut afla printre oameni la fel ca mine. Între timp sosi și tâmplarul, și în câteva clipe tăie cu ferăstrăul o deschizătură pătrată, largă de vreo patru picioare, apoi coborî înăuntru o scară pe care m-am urcat; am fost luat și dus pe vas într-o stare de plâns.

Marinarii rămaseră uluiți și-mi puseră o mie de întrebări la care eu nu mă simțeam de fel îndemnat să răspund.

La rândul meu, eram uimit văzând în juru-mi atâția pigmei, căci așa i-am socotit la început după ce atâta amar de vreme îmi obișnuisem ochii cu făpturile acelea uriașe pe care le părăsisem. Dar căpitanul, domnul Thomas Wilcocks, un om de treabă, de fel din Shropshire, băgând de seamă că sunt gata să leșin, mă luă în cabina lui, îmi de-te un leac întăritor și mă pofti să mă culc în patul său, sfătuindu-mă să mă odihnesc puțin, lucru de care într-adevăr aveam mare nevoie. Înainte de a adormi, i-am spus că în cutia mea se află câteva mobile care ar fi fost păcat să se piardă: un hamac de toată frumusețea, un pat, două scaune, o masă și un scrin; de asemenea, că odaia e tapetată, sau mai degrabă căptușită cu mătase și bumbac, și dacă el ar binevoi să îngăduie unui marinar să aducă cutia în cabină eu aș deschide-o în fața lui să-i arăt mobilierul. Auzindu-mă spunând asemenea năzdrăvănii, căpitanul crezu că delirez; totuși îmi făgădui (pesemne ca să mă liniștească) că îmi va îndeplini dorința; urcându-se pe punte, trimise câțiva oameni în camera mea, de unde (după cum am aflat mai târziu) aceștia luară toată mobila și desfăcură căptușeala de pe pereți; dar scaunele, scrinul și patul fiind înșurubate în podea au suferit mari stricăciuni, deoarece marinarii nu s-au priceput să umble binisor cu ele, ci le-au smuls din locurile lor. Au scos apoi și câteva scânduri de care aveau nevoie pe corabie; în sfârșit, după ce au luat tot ce au socotit ei că le-ar putea fi de folos, lăsară cutia să se scufunde, iar aceasta, din pricina nenumăratelor spărturi de la fund și din pereți, fu numaidecât înghițită de valuri. Mărturisesc că am fost bucuros să nu asist la nenorocirea pe care au pricinuit-o; sunt încredințat că aș fi suferit nespus de mult, deoarece mi s-ar fi deșteptat în suflet amintirea unor lucruri pe care preferam să le uit.

Am dormit câteva ore în șir, chinuit de vise; vedeam aievea meleagurile pe care abia le părăsisem și re trăiam primejdiile din care scăpasem. Totuși, la deșteptare, m-am simțit mult mai întremat. Era cam pe la ceasurile opt seara și căpitanul ordonă să mi se aducă cina, închipuindu-și că am postit destul până acum. Mi-a ținut tovărășie cu multă bunăvoință și a văzut că privirile-mi sunt limpezi, iar cuvintele au șir; când am rămas singur, m-a rugat să-i povestesc peripețiile călătoriilor mele și să-i spun prin ce întâmplare am fost lăsat în voia valurilor, închis în cutia aceea uriașă de lemn.

El îmi istorisi că pe la amiază, uitându-se prin ocean, a văzut-o plutind la o oarecare depărtare și și-a închipuit că e o corabie spre care avea de gând să se îndrepte, deoarece nu era prea mult în afara drumului său, în speranța de a cumpăra biscuiți, ai lui fiind pe sfârșite. Apropiindu-se mai mult și dându-și seama de greșală, a trimis o șalupă ca să afle ce anume era; oamenii s-au întors înfricoșați, jurând că au văzut o casă plutitoare. Căpitanul a râs de prostia lor și a pornit el însuși cu șalupa, poruncind marinarilor să ia cu ei un odgon mai gros. Vremea fiind liniștită, mi-au dat ocol de câteva ori, cercetând ferestrele și zăbrelele de fier care le apărau. A zărit apoi cele două scoabe pe peretele fără nici o deschizătură pentru lumină. Atunci, a poruncit oamenilor să vâslească înspre partea aceea și, legând odgonul de una din scoabe, le-a ordonat să-mi remorcheze lada. Cum îi spuneau ei, spre corabie. Odată ajunși la navă, le-a dat ordin să lege un alt odgon de inelul fixat pe acoperiș și să-mi ridice lada cu scripetele, dar toți marinarii la un loc nu au fost în stare s-o ridice mai mult de două sau trei picioare din apă. Mi-a spus că văzuse bastonul și batista scoase afară prin deschizătură și trăsese concluzia că vreun nefericit se afla desigur închis înăuntru. L-am întrebat dacă el sau cineva din echipaj nu zăriseră cumva păsări uriașe zburând în văzduh cam în vremea când m-au descoperit, la care mi-a răspuns că stând de vorbă cu marinarii în timp ce eu dormeam, unul din ei i-a istorisit că observase trei vulturi îndreptându-se spre mieznoapte, dar omul n-a amintit nimic de faptul că ar fi fost mai mari decât sunt vulturii de obicei — ceea ce, după părerea mea, trebuie pus pe seama înălțimii mari la care zburau. Căpitanul n-a priceput rostul întrebării mele. L-am întrebat apoi cam la ce depărtare socotește el că ne aflăm de uscat. Mi-a răspuns că după calculele cele mai exacte, ne aflăm la cel puțin o sută de leghe. L-am încredințat că a greșit probabil cu aproape jumătate, deoarece nu părăsisem țara de unde veneam, decât cu două ore înainte de a fi fost aruncat în mare, ceea ce îl făcu din nou să-și închipuie că mi-e mintea tulburată, ba chiar îmi dădu să înțeleg lucrul acesta, apoi mă sfătui să mă duc să mă culc într-o cabină care îmi fusese pregătită.

L-am asigurat că plăcuta lui societate m-a înviorat nespun de mult și că sunt în toate mințile. Atunci căpitanul deveni serios și mă rugă să-i răspund sincer dacă nu cumva cugetul îmi era tulburat de vreo crimă făptuită, nelegiuire pentru care fusesem osândit din poruncă împărătească să fiu închis în lada aceea, așa cum în alte țări criminalii erau zvârliți pe mare și lăsați să plutească la voia întâmplării pe un vas plin de spărturi, fără nici un fel de merinde la ei, și deși i-ar fi părut rău să știe că a luat pe bord un nelegiuit, totuși îmi dădea cuvântul de onoare că mă va debarca viu și nevătămat în primul port unde vom ancora.

El adăugă că bănuielile sale sporiseră în urma unor vorbe fără noimă pe care le spusese mai întâi marinarilor apoi lui însuși, în legătură cu odaia sau lada mea, precum și datorită privirilor și comportării mele ciudate în timpul cinei.

L-am rugat să aibă răbdare și să asculte povestea mea pe care i-am istorisit-o amănunțit, din clipa când am părăsit Anglia, până în clipa când am fost găsit. Și cum adevărul își face întotdeauna loc în mințile cu judecată, acest gentilom de treabă, cu un pospai de învățătură, dar înzestrat cu mult bun simț, se convinse numaidecât de sinceritatea și buna mea credință. Și ca să întăresc spusele mele, l-am rugat să dea poruncă să fie adus scrinul meu a cărui cheie o aveam în buzunar; între

timp el îmi povestise ce au făcut marinarii cu cutia mea. Am deschis scrinul în fața lui și i-am arătat mica colecție de rarități adunate în țara din care scăpasem în chip atât de ciudat. Se afla acolo pieptenele făcut din firele de păr din barba regelui și un altul din același material, dar de astă-dată cu firele fixate într-o bucată din unghia reginei. I-am mai arătat și o colecție de ace de cusut și cu gămălie, lungi între un picior și o jumătate de yard, patru ace de viespe, mari cât niște cuie de tâmplărie, smocuri din părul reginei, un inel de aur pe care ea mi-l dăruise într-o zi scoțându-l din degetul cel mic și aruncându-mi-l peste cap, întocmai ca pe un colac de salvare. L-am rugat pe căpitan să primească acest inel în semn de recunoștință pentru bunătatea lui, dar n-a fost chip să-l conving. I-am arătat apoi o bățatură pe care o tăiasem cu mâna mea de la degetul piciorului unei doamne de onoare; era cam de mărimea unui măr de Kent și se întărise atât de mult, încât la întoarcerea în Anglia am scobit-o pe dinăuntru în chip de cupă, și am montat-o în argint. În sfârșit, l-am rugat să cerceteze pantalonii cu care eram îmbrăcat și care erau făcuți din piele de șoarece.

N-am izbutit să-l fac să primească decât dintele unui servitor pe care l-a examinat cu multă curiozitate și care am văzut că-l interesează.

L-a primit, mulțumindu-mi de mii de ori, de parcă i-aș fi dat cine știe ce lucru de preț. Deși dintele era perfect sănătos, fusese scos din greșeală de un felcer nepriceput din gura unui slujitor al Glumdalclitchei, care se văieta într-una de dureri. Eu l-am curățat și l-am pus bine în scrin. Era lung cam de un picior și avea patru incii în diametru.

Căpitanul se arată foarte mulțumit de povestirea mea sinceră și-mi spuse că nădăduiește că la înapoierea noastră în Anglia voi face și semenilor mei cinstea de a le-o împărtăși, așternând-o pe hârtie. I-am răspuns că, după părerea mea, lumea e sătulă de cărți de călătorii, că astăzi, în ochii oamenilor au trecere numai lucrurile cu adevărat extraordinare, și bănuiesc că de aceea unii scriitori se gândesc mai puțin la adevăr decât la vanitatea sau interesul lor, sau la plăcerea cititorilor neștiutori; că povestirea mea cuprinde prea puține întâmplări neobișnuite și este lipsită de acele descrieri ornamentale de plante, pomi, păsări și alte lighioane ciudate, sau obiceiuri barbare de ale sălbaticilor ce se închină la idoli, lucruri zugrăvite atât de des de cei mai mulți scriitori în cărțile lor. Totuși, i-am mulțumit pentru buna părere pe care o avea despre mine și i-am făgăduit că o să mă gândesc la propunerea lui.

Mi-a spus că-l miră foarte mult un lucru, și anume că vorbesc prea tare; ba m-a și întrebat dacă nu cumva regele și regina din țara aceea erau tari de ureche. I-am răspuns că așa m-am obișnuit să vorbesc în ultimii doi ani și mai bine și că mă minunez de glasul lui și al oamenilor din echipaj care-mi fac impresia că doar șoptesc și totuși îi aud destul de limpede. I-am arătat că în țara aceea când trebuia să rostesc vreun cuvânt, era ca și cum un cetățean ar fi vorbit din stradă unuia cocoțat într-o clopotniță, în afară de cazul când eram așezat pe masă sau ținut în palmă. Și i-am mai spus ceva, anume că în clipa când am pus piciorul pe bordul vasului și m-am văzut înconjurat de marinari, aceștia mi s-au părut cele mai mici creaturi pe care le văzusem vreodată și vrednice de tot disprețul. Adevărul e că în vreme ce mă aflam în țara regelui aceluia, nu puteam să sufăr să mă privesc în oglindă, după ce ochii mei se deprinseseră cu lucruri atât de uriașe, deoarece comparația mă făcea să am o părere foarte puțin măgulitoare despre mine însumi.

Căpitanul mi-a mărturisit că în timpul cinei, observase că mă uit la

toate într-un fel cam ciudat și că adesea păream să-mi stăpânesc cu greu râsul, pe care el nu știa cum să-l interpreteze, punându-l pe seama unei tulburări a minții. I-am răspuns că era cât se poate de adevărat, și mă întrebam cum de am reușit totuși să mă stăpânesc, când am văzut farfurii mari cât o monedă de argint de trei penny, un picior de porc — tocmai bine să-ți ajungă pentru o îmbucătură, o ceașcă mai mică decât o coajă de nucă; și am continuat zugrăvind-i în același chip celelalte obiecte și mâncări aflate în cabina lui. Căci deși regina, în tot timpul cât m-am aflat în slujba ei, poruncise ca toate lucrurile de care aveam nevoie să fie făcute pe măsura mea, totuși mintea mi-era copleșită de ceea ce vedeam în jur și mă uitam chiondorâș la micimea mea, întocmai cum se uită oamenii la greșelile lor. Căpitanul îmi înțelese foarte bine gluma și-mi răspunse vesel cu vechiul proverb englezesc că se teme că ochii mei sunt mai mari decât burta: nu prea îi plăcea cum mâncam, deși postisem o zi întreagă. Continuând să glumească, afirmă că ar fi dat bucuros o sută de lire ca să-mi vadă cutia în ciocul vulturului și apoi căzând în apă de la o înălțime atât de mare: o privesc, hotărât, dintre cele mai uluitoare, vrednică de a fi zugrăvită și lăsată moștenire timpurilor viitoare; și asemănarea cu Phaeton²⁵ i se păru atât de izbitoare, încât nu se putu stăpâni să nu o amintească, deși gluma nu mă încânta prea mult.

Căpitanul se întorcea de la Tonkin; în drum spre Anglia, fusese împins spre nord-est până la 44 grade latitudine și 143 grade longitudine. Întâlnind însă un alizeu, la două zile după imbarcarea mea, am navigat multă vreme spre sud și după ce am trecut prin dreptul coastelor Noii Olande, ne-am urmat drumul spre vest-sud-vest, până când am trecut de Capul Bunei Speranțe. Călătoria noastră a fost cât se poate de plăcută, dar nu-l voi plictisi pe cititor cu un jurnal de bord.

Căpitanul s-a oprit în vreo două porturi și a trimis șalupa după provizii și apă de băut. Eu însă nu m-am dat jos niciodată de pe corabie până la Downs, unde am ajuns în cea de a treia zi a lunii iunie 1706, cam la vreo nouă luni după ce scăpasem din Brobdingnag. Am fost gata să-mi las lucrurile zălog până când aș fi achitat costul călătoriei, dar căpitanul nu voi în ruptul capului să primească un ban. Ne-am despărțit ca doi buni prieteni și nu m-am lăsat până ce nu mi-a făgăduit că mă va vizita, acasă la mine, în Redriff. Cu cinci șilingi împrumutați de la căpitan, am închiriat un cal și o călăuză.

Pe drum, văzând cât de mici sunt casele, pomii, vitele și oamenii, am început să cred că sunt în Liliput. Mi-era teamă să nu calc în picioare călătorii întâlniți și adesea le strigam să se dea la o parte din drum, așa încât în vreo două rânduri puțin a lipsit să nu mă aleg cu capul spart din pricina obrăzniciei mele.

Când am ajuns în sfârșit acasă, întrebând pe unii și pe alții, un servitor mi-a deschis ușa, iar eu m-am aplecat ca să intru (cum fac găștele când vor să treacă pe sub poartă), de teamă să nu mă aleg cu vreun cucui. Soția mea a alergat să mă îmbrățișeze, dar eu m-am aplecat mai jos de genunchii ei, socotind că altfel ea n-ar putea ajunge să mă sărute. Fiica mea îngenunche ca s-o binecuvânteze, dar eu n-am văzut-o până în clipa când s-a ridicat, deprins fiind de atâta amar de

²⁵ Mitologia greacă povestește că într-o bună zi, Phaeton, fiul Soarelui, obține îngăduința tatălui său de a conduce Carul Soarelui. Lipsit de experiență, el izbuti să dea foc universului. Mâniat, Jupiter, tatăl zeilor, îl fulgeră pe Phaeton, prăvălindu-l în apele Eridanului (Padul).

vreme să-mi țin capul și ochii ațintiți în sus, la mai mult de șaiszeci de picioare înălțime; după ce s-a sculat în picioare, am cuprins-o cu o mână pe după mijloc. Am privit de sus la servitori și la cei câțiva prieteni care erau în casă, de parcă ei ar fi fost niște pitici, iar eu un uriaș. I-am spus soției mele că prea a fost econoamă; găseam că atât ea cât și fiică-mea erau pipernicite, fiindcă nu se hrăniseră cum trebuie. Pe, scurt, m-am purtat într-un chip atât de ciudat, încât toți au crezut ceea ce crezuse și căpitanul când mă văzuse prima dată, ajungând la concluzia că mi-am pierdut mințile. Amintesc toate acestea pentru a dovedi cât de mare este puterea obișnuinței și prejudecata.

Peste puțin timp, eu, familia mea și prietenii noștri ne-am înțeles foarte bine și soția mea însă stăruia să nu mai plec niciodată pe mare; totuși, destinul meu neîndurător hotărâse ca ea să nu aibă puterea de a mă opri, după cum va vedea cititorul mai departe. Până atunci, închei Partea a Doua a nefericitelor mele călătorii.

PARTEA A TREIA

CĂLĂTORIA ÎN LAPUTA, BALNIBARBI, GLUBBDUBDRIB, LUGGNAGG ȘI JAPONIA

CAPITOLUL I

*Autorul pornește în cea de a treia călătorie. E prins de pirați.
Răutatea unui olandez. Sosește pe o insulă. E primit în Laputa.*

Nu trecuseră nici zece zile de când mă aflam acasă, și căpitanul William Robinson, de fel din Cornwall, comandantul vasului Hopewell, o corabie solidă de trei sute de tone, îmi făcu o vizită. Odinioară, în timpul unei călătorii în Levant, fusesem chirurg pe bordul unui vas, al cărui căpitan și totodată proprietar pe un sfert de navă era el. Mă tratase întotdeauna mai degrabă ca pe un frate decât ca pe un inferior și, auzind de sosirea mea, veni să mă vadă, mânat de un sentiment prietenesc, după cum am crezut eu la început, deoarece nu se petrecu nimic deosebit în afară de cele obișnuite între doi prieteni care nu s-au văzut de mult.

Dar vizitele lui se îndesiră și de fiecare dată omul își exprima bucuria că m-a găsit sănătos, întrebându-mă totodată dacă nu cumva am de gând să prind rădăcini și adăugând că peste vreo două luni el are de gând să pornească într-o călătorie spre Indiile Răsăritene. În cele din urmă, mi-a spus deschis, după ce mai întâi și-a cerut mii de scuze, că ar dori să fiu chirurg pe vasul lui; spunea că voi avea un alt chirurg sub ordinele mele, în afară de alte două ajutoare, iar leafa pe care o voi primi va fi de două ori mai mare ca de obicei; și întrucât constatase că știința mea în ale navigației e cel puțin egală cu a sa, era gata să se lege că va asculta de sfaturile mele, ca și cum eu aș fi fost un al doilea comandant pe vas.

Mi-a spus atâtea alte lucruri îndatoritoare, iar pe de altă parte, eu îl știam un om atât de cumsecade, încât nu am putut să-i refuz propunerea. În ciuda nenorocirilor prin care trecusem, setea mea de a vedea lumea era mai aprigă ca oricând. Lucrul cel mai greu era acum s-o

conving pe soția mea, al cărei consimțământ l-am obținut totuși până la sfârșit, când i-am arătat foloasele pe care le puteau trage copiii de pe urma acestei călătorii.

Am plecat în ziua de 5 august 1706 și am sosit la fortul Sf. Gheorghe la 11 aprilie 1707. Aici am rămas trei săptămâni pentru ca oamenii să se mai întremeze, căci mulți erau bolnavi. Ne-am îndreptat apoi spre Tonkin, unde căpitanul hotărî să mai zăbovim câtva timp, deoarece multe din mărfurile pe care avea de gând să le cumpere nu erau pregătite și nu se putea aștepta să le capete până în câteva luni. De aceea, în speranța că-și va scoate măcar o parte din cheltuielile pricinuite de întârziere, cumpără un cuter, îl încarcă cu fel de fel de mărfuri cu care tonkinezii fac de obicei negoț în insulele învecinate și urcând pe bord patrusprezece oameni dintre care trei băștinași, mă numi pe mine comandant al cutterului dându-mi împuternicire să fac negoț, în timp ce el avea să-și vadă de treburi la Tonkin.

Nu trecuseră nici trei zile de când ne aflam pe mare și, stărnindu-se o furtună, am fost minați vreme de cinci zile spre nord-nord-est, apoi spre est; după aceea cerul se însenină, deși tot mai bătea o briză puternică dinspre vest. În cea de a zecea zi am fost urmăriți de două vase de pirați care ne-au ajuns în curând; cutterul meu era atât de încărcat, încât înainta foarte încet, iar noi nu eram în stare să ne apărăm.

Cei doi pirați ne-au abordat cam în același timp, urcându-se pe punte furioși în fruntea oamenilor lor, dar găsindu-ne pe toți culcați cu fața la pământ (așa le poruncisem eu oamenilor mei să stea), ne-au legat cu funii trainice și ne-au lăsat în seama unei gârzi; apoi începură să cerceteze cutterul.

Printre ei am văzut un olandez care părea să se bucure de oarecare trecere, cu toate că nu comanda nici una din cele două corăbii. Ne-a recunoscut după înfățișare că suntem englezi și răstindu-se la noi într-o englezească strică, jură că vom fi legați spate în spate și aruncați în mare. Eu vorbeam binișor limba olandeză. I-am spus cine suntem și l-am rugat să țină seamă că suntem creștini protestanți, că țările noastre sunt vecine și aliate, și să-i înduplece pe căpitani să se milostivească de noi. Asta l-a întărit și mai mult; și-a repetat amenințările și, întorcându-se înspre tovarășii săi, le-a vorbit plin de mânie, în limba japoneză, bănuiesc, pronunțând adesea cuvântul *Christianas*.

Cea mai mare dintre cele două corăbii ale piraților era comandată de un căpitan japonez care vorbea limba olandeză, însă foarte prost. El se apropie de mine și după ce-mi puse mai multe întrebări la care am răspuns cu negrită umilintă, mă încredința că ne va cruța viața. M-am închinat adânc în fața căpitanului, apoi întorcându-mă către olandez, i-am spus că-mi pare rău să aflu mai multă omenie la un păgân decât la un frate creștin. Dar în curând aveam să mă căiesc de aceste cuvinte nesocotite, căci ticălosul, după ce stăruise în zadar să-i convingă pe amândoi căpitani să fiu aruncat în mare (aceștia nu s-au lăsat înduplecați după făgăduiala ce mi-o făcuseră că nu voi fi omorât), a izbutit totuși să obțină promisiunea că mi se va da o pedeapsă mai cumplită, judecând omeneste, decât moartea însăși. Oamenii mei, împărțiți în două grupuri, au fost duși pe cele două vase ale piraților, iar pe cutterul meu s-a imbarcat un nou echipaj. Cât despre mine, au hotărât să fiu lăsat în voia valurilor într-o luntre mică, prevăzută cu vâsle și o pânză, și merinde pentru patru zile. Căpitanul japonez avu bunătatea să-mi dubleze rația de merinde din propriile sale provizii, neîngăduind

nimănu-i să mă scotocească prin buzunare. Am coborât în luntre, în timp ce olandezul mă împrășca de pe punte cu toate blestemele și cuvintele urâte pe care i le pune la îndemână limba lui.

Cu vreo oră înainte de a-i fi văzut pe pirați, eu făcusem un calcul și constatasem că ne aflăm la 46 grade latitudine nordică și la 183 grade longitudine, îndată ce m-am depărtat puțin de pirați, am descoperit cu ajutorul ocheanului meu de buzunar mai multe insule înspre sud-est. Vântul fiind prielnic, am ridicat pânzele cu gândul de a ajunge la cea mai apropiată dintre ele, lucru pe care am izbutit să-l fac în vreo trei ceasuri. Insula era numai stânci; totuși, am găsit multe ouă de păsări; aprinzând un chibrit, am făcut un foc de buruieni și alge de mare uscate și am copt ouăle. Ele au fost singura mea hrană, deoarece eram hotărât să cruț cât mai mult proviziile. Mi-am petrecut noaptea la adăpostul unei stânci, pe un așternut de iarbă neagră, și am dormit destul de bine. A doua zi am pornit spre altă insulă, iar de acolo spre a treia și a patra, întrebuițând când pânzele, când vâslele. Dar pentru a nu-l plictisi pe cititor cu o descriere prea amănunțită a necazurilor mele, voi spune doar că în cea de a cincea zi am ajuns la ultima insulă pe care o mai puteam vedea, așezată la sud-sud-est de prima.

Insula aceasta era mai departe decât crezusem și mi-au trebuit nu mai puțin de cinci ore pentru a ajunge la ea. Aproape i-am făcut înconjurul până să găsesc un loc potrivit unde să debarc: un golf mic cam de trei ori mai larg decât luntrea mea. Insula era plină de stânci presărate pe alocurea cu smocuri de iarbă și buruieni plăcut mirositoare. Mi-am scos bruma de merinde și după ce am mâncat, am ascuns restul într-una din peșterile ce se găseau cu zecile. De pe stânci am cules o mulțime de ouă și am adunat alge și ierburi uscate cu gândul de a le aprinde a doua zi și de a-mi găti ouăle cum puteam mai bine, deoarece aveam la mine amnarul, cremenea, iasca și lupa. Mi-am petrecut noaptea în peștera unde îmi așezasem proviziile. Iarba și algele uscate cu care aveam de gând să fac focul a doua zi mi-au slujit drept pat. Am dormit foarte puțin, căci neliniștea ce mă stăpânea biruise oboseala și mă ținea treaz; îmi ziceam că e cu neputință să supraviețuiesc într-un loc atât de pustiu și că, probabil, voi avea parte de un sfârșit jalnic; totuși, eram atât de deznădăjduit și de abătut, încât mi-a lipsit curajul să mă scol. Și până să mă hotărâsc să ies afară din peșteră, era ziua-n amiaza mare.

Am rătăcit cîtăva vreme printre stânci. Cerul era cu desăvârșire senin, iar soarele dogorea atât de puternic, încât am fost nevoit să-mi ascund fața. Deodată, pe neașteptate, s-a întunecat într-un chip care mie mi s-a părut cu totul deosebit decât atunci când îl acoperă un nor. M-am întors și am văzut între mine și soare un corp uriaș și opac, ce se îndrepta spre insulă. Părea atârnat la vreo două mile înălțime, și timp de șase-șapte minute acoperi soarele; n-aș putea spune însă că aerul era mai rece sau cerul mai întunecat decât dacă aș fi stat în umbra unui munte. Când corpul acela se apropie mai mult de locul unde mă aflam eu, se dovedi a fi făcut dintr-o substanță solidă, iar fundul turtit și neted strălucea puternic, oglindind marea de dedesubt.

Stăteam pe o colină, la vreo două sute de yarzi de țărm și l-am văzut coborând până când fu aproape paralel cu mine, la mai puțin de o milă englezească depărtare. Mi-am scos ocheanul de buzunar și am reușit să descopăr o mulțime de oameni mișunând încoace și încolo pe marginile întrucâtva înclinate ale corpului aceluia plutitor; dar ce anume făceau ei, n-am putut să deslușesc.

Dragostea firească de viață mi-a năpădit inima. În sufletul meu încolțise nădejdea că întâmplarea aceasta ar putea să m-ajute, într-un fel sau altul, să scap din locul acela pustiu și din starea deznădăjduită în care mă aflam. Totodată, însă, cu greu și-ar putea închipui cititorul uimirea ce m-a cuprins la vederea unei insule plutind în văzduh și locuită de oameni care (așa cel puțin mi se părea mie) puteau s-o ridice, s-o coboare, sau s-o urnească din loc după bunul lor plac. Cum însă în acele clipe nu-mi ardea să filozofez cu privire la acest fenomen, am preferat să urmăresc direcția pe care o va lua insula, deoarece de câțiva timp mi se părea că stă pe loc. În curând însă, se apropie mai mult și atunci am putut vedea că marginile ei sunt tivite de câteva rânduri de galerii și de scări așezate din loc în loc, pentru a se putea trece de la o galerie la alta. În galeria cea mai de jos, am văzut câțiva oameni care pescuiau cu niște undițe lungi, în timp ce alții priveau. Mi-am fluturat bereta (pălăria o prăpădisem de mult) și batista în direcția insulei, iar când s-a apropiat și mai mult am strigat din răsuferință; apoi, uitându-mă cu luare-aminte, am zărit o mulțime de oameni adunați în partea pe care o vedeam mai bine. După felul cum arătau înspre mine și-și făceau semne, am înțeles că mă văzuseră și ei, cu toate că nu răspunseră în nici un fel la strigătele mele.

Am putut zări vreo patru-cinci oameni urcând grăbiți scările spre partea de sus a insulei și apoi făcându-se nevăzuți. Bănuielile mele s-au adeverit întâmplător: fuseseră trimiși la vreo persoană mai însemnată, ca să li se spună ce au de făcut.

Numărul oamenilor spori și în mai puțin de o jumătate de oră insula fu pusă în mișcare și se ridică în așa fel, încât galeria cea mai de jos apără paralel cu înălțimea pe care stăteam eu la mai puțin de o sută de yarzi depărtare. Am căzut atunci în genunchi și am vorbit cu glasul cel mai umil cu putință, dar nu am primit nici un răspuns. Cei care se aflau chiar deasupra mea păreau să fie persoane cu vază, judecând după îmbrăcăminte. Discutau grav unul cu altul și din când în când priveau spre mine. În cele din urmă, unul din ei strigă ceva într-o limbă sonoră, cizelată și plăcută, amintind de sunetele limbii italiene, ceea ce m-a făcut să-i răspund în această limbă, în nădejdea că cel puțin sunetele vor fi mai plăcute pentru urechile lui. Cu toate că nici unul din noi doi nu l-am înțeles pe celălalt, au priceput cam ce voiam să le spun, căci vedeau prea bine starea de plâns în care mă aflam.

Mi-au făcut semn să cobor de pe stâncă și să mă îndrept spre țărm, ceea ce am și făcut; și cum insula zburătoare fusese ridicată la o înălțime potrivită, cu marginea chiar deasupra mea, din galeria de jos fu coborât un lanț de care atârna un scaun. M-am așezat pe el și apoi am fost ridicat cu ajutorul scripeților.

CAPITOLUL II

Autorul descrie firea și moravurile laputanilor. În ce stare se găsește învățământul lor. Regele și curtea sa. Primirea autorului la curte. Neliniștea și temerile locuitorilor. Femeile din Laputa.

Îndată ce am coborât de pe scaun, am fost înconjurat de o mare mulțime de oameni. Cei care stăteau mai aproape mi s-au părut a fi mai de neam. Se uitau la mine cu o uimire ce se vădea atât în priviri cât și în gesturile lor, dar las că nici eu nu rămăsesem mai prejos, deoarece până atunci nu-mi fusese dat să văd muritori mai ciudați ca înfățișare,

îmbrăcăminte și expresie a feței.

Aveau capul înclinat fie spre dreapta, fie spre stânga, unul din ochi era întors înăuntru, iar celălalt cată drept spre zenit. Purtau veșminte împodobite cu figuri reprezentând soarele, luna și stelele, iar printre acestea, fel de fel de viori, fluieri, harfe, trompete, ghitare, clavecine și o seamă de instrumente muzicale necunoscute nouă, celor din Europa. Ici, colo, vedeai oameni care după îmbrăcăminte, păreau a fi slujitori; ei țineau în mână un baston la capătul căruia se afla o bășică, prinsă ca un îmblăciu de băț. În fiecare bășică erau mai multe boabe de mazăre uscată sau pietricele, după cum am aflat mai târziu. Cu aceste bășici slujitorii loveau din când în când gura și urechile celor de lângă ei, obicei al cărui rost mi-a fost cu neputință să-l pricep atunci. Se pare că mințile acestor oameni sunt atât de absorbite de speculații avântate, încât ei nu pot nici să vorbească, nici să asculte ce spun alții, dacă nu li se atinge gura sau urechea, fiind astfel aduși la realitate; de aceea, oamenii cu dare de mână își angajează un pocnitor (un climenole, în limba lor); ei nu ies niciodată din casă fără acest servitor și nici nu fac vizite fără el. Însărcinarea lui este ca atunci când două, trei, sau mai multe persoane sunt împreună, să-l lovească ușor cu bășica peste gură pe acela care urmează să vorbească, și urechea dreaptă a aceluia sau aceluia către care se adresează vorbitorul. De asemenea, pocnitorul trebuie să-și însoțească stăpânul pretutindeni în preumblările acestuia și, atunci când se ivește prilejul, să-l lovească încetșor peste ochi, deoarece, stăpânul este veșnic atât de cufundat în meditații, încât la tot pasul e în primejdie să cadă în prăpastie sau să se lovească cu capul de vreun stâlp — iar când se află pe stradă, să-i îmbrâncească pe ceilalți sau să fie el însuși îmbrâncit în vreun șanț.

A fost nevoie să-i dau cititorului aceste lămuriri, pentru a nu fi și el tot atât de nedumerit de comportarea acestor oameni, cum am fost eu în timp ce mă conduceau pe scări spre partea de sus a insulei și de acolo la palatul regal. Pe când urcam, ei au uitat în mai multe rânduri de mine, lăsându-mă singur, până când pocnitorii le-au înviorat aducerea aminte.

Adevărul e că nu păreau să se sinchisească câtuși de puțin de hainele și înfățișarea mea de străin sau de chiotele oamenilor de rând, ale căror gânduri și cugete erau mai descătușate.

În cele din urmă am intrat în palat și ne-am îndreptat spre sala tronului, unde l-am văzut pe rege așezat pe tron și înconjurat de oamenii cei mai de seamă. În fața tronului se afla o masă plină de globuri, sfere și alte instrumente de matematică. Maiestatea Sa nu ne băgă câtuși de puțin în seamă, cu toate că intrarea noastră a fost însoțită de o larmă grozavă, prilejuită de îmbulzeala celor de la cutie.. Regele era cufundat în studierea unei probleme și a trebuit să așteptăm cel puțin un ceas până când a reușit s-o rezolve. De o parte și de alta a tronului stătea câte un paj cu o bășică în mână. Când pajii văzură că regele a isprăvit lucrul, unul din ei îl lovi ușor peste gură, iar celălalt peste urechea dreaptă; regele tresări buimac și privind înspre mine și însoțitorii mei; își aminti ce ne adusesese la palat, el fiind anunțat măi înainte. Rosti câteva cuvinte și îndată un tânăr cu o bășică în mână se apropie de mine și mă lovi ușor peste urechea dreaptă.

Eu însă le-am făcut semn, cum m-am priceput mai bine, că nu am nevoie de un astfel de instrument, ceea ce, după cum am aflat mai târziu, l-a făcut pe rege și pe curteni să aibă o părere foarte proastă despre inteligența mea. Regele, după câte mi-am putut da seama, mi-a pus mai multe întrebări, iar eu i-am răspuns în toate limbile pe care le

cunoșteam. În cele din urmă, când s-a văzut limpede că nu-i pot înțelege și nici nu mă pot face înțeles, am fost condus din ordinul său într-un apartament din palat, (acest monarh distingându-se față de toți înaintașii săi prin ospitalitatea arătată străinilor) unde mă așteptau doi servitori, care de aci înainte urmau să mă slujească. Mi s-a adus masa, și patru persoane de vază, pe care mi-am amintit că le văzusem stând foarte aproape de rege, îmi făcură cinstea să ia masa cu mine. Mi s-au servit două rânduri de bucate a câte trei feluri fiecare. Mâncărăm întâi o pulpă de miel tăiată în triunghiuri echilaterale, friptură de vacă în formă de romburi și cârnați în formă de cicloide. Rândul al doilea se compunea din două rațe, cu aripile și picioarele legate, având forma unor viori, salam și cârnați semănând cu niște fluieri și oboaie, precum și un piept de vițel în forma unei harfe. Servitorii tăiară pâinea în conuri, cilindri, paralelograme și o mulțime de alte figuri geometrice.

În timp ce stăteam la masă, am îndrăznit să întreb cum se numesc în limba lor mai multe obiecte, iar nobilii mei comeseni, ajutați fiind de pocnitorii lor, s-au arătat prea încântați să-mi răspundă, nădăduind să-mi stârnească admirația pentru priceperea lor deosebită, în cazul când ar fi reușit să mă facă să leg o conversație cu ei. În curând am fost în stare să cer pâine și băutură și tot ce mai doream.

După masă, tovarășii mei s-au retras și, din ordinul regelui mi-a fost trimisă o persoană însoțită de un pocnitor. Omul aduse condei, călimară, hârtie și trei, patru cărți, făcându-mă să înțeleg prin semne că are însărcinarea să învețe limba lor. Am stat împreună patru ceasuri, în care timp am scris un mare număr de cuvinte, așezate pe coloane, fiecare cuvânt cu traducerea lui alături. De asemenea, am izbutit să învăț mai multe propozițiuni scurte, aceasta, cu ajutorul unuia din servitori căruia dascălul meu îi porunca când să se întoarcă sau să facă o plecăciune, când să se așeze sau să stea în picioare, când să se plimbe și câte altele. De fiecare dată eu scriam propozițiunile. Într-una din cărțile sale, profesorul îmi arată soarele, luna, stelele, zodiacul, tropicele și cercurile polare.

Tot el mă învătă și numele a o mulțime de suprafețe plane și corpuri solide. Îmi spuse apoi cum se cheamă fiecare instrument muzical, zugrăvind-mi-l totodată. În sfârșit mă învătă un număr de cuvinte obișnuite în legătură cu arta muzicală, cântând din fiecare instrument. După plecarea lui, mi-am așezat toate cuvintele, împreună cu traducerea respectivă, în ordine alfabetică. Și astfel, în câteva zile, cu ajutorul unei memorii care nu m-a trădat nici de data aceasta, am pătruns cât de cât în tainele limbii lor.

Cuvântul pe care eu îl traduc prin „insulă zburătoare” sau „plutitoare” în limba lor este Laputa, a cărei etimologie adevărată n-am putut s-o aflu. Într-o limbă veche și de mult uitată lap înseamnă „înalt”, iar untuh, cârmuitor, deci Laputa — spun ei — vine de la Lapuntuh. Personal nu sunt de acord cu această derivare ce mi se pare cam trasă de păr. Am îndrăznit să le împărtășesc învățaților o părere a mea și anume că Laputa ar veni aproximativ de la Lap outed, lap însemnând, propriu zis, jocul razelor de soare în apele mării, iar outed — aripă, părere pe care totuși nu vreau s-o impun neapărat, ci doar s-o supun cititorului judicios.

Cei cărora le fusesem încredințat de către rege, văzând cât sunt de prost îmbrăcat, porunciră unui croitor să vină a doua zi dimineață și să-mi ia măsură pentru un rând de haine. Meșterul acesta își făcu meseria într-un chip cu totul deosebit de confracții lui din Europa. Mai

întâi îmi măsură înălțimea cu ajutorul unui goniometru, apoi, cu rigla și compasul îmi însemnă pe hârtie dimensiunile și contururile trupului meu, iar peste șase zile, îmi aduse hainele, foarte prost cusute și fără nici o formă, deoarece greșise calculul cu o cifră. M-am mângâiat cu gândul că la ei astfel de greșeli se întâmplă foarte des și nimeni nu le dă prea mare însemnătate.

În timp ce am stat închis în casă, deoarece nu aveam nici haine și nici nu mă simțeam prea bine, stare care mi-a prelungit șederea cu încă vreo câteva zile, mi-am îmbogățit mult vocabularul, iar când m-am dus a doua oară la curte, am putut să înțeleg multe din cele ce spunea regele și, de bine, de rău, să-i răspund.

Majestatea Sa poruncise ca insula să se îndrepte spre est-nord-est, până exact deasupra capitalei țării, Lagado, aflată jos, pe pământ solid.

Ne despărțeau vreo nouăzeci de leghe de acest oraș și călătoria noastră a durat patru zile și jumătate. Nu-mi dădeam seama câtuși de puțin că insula zboară prin văzduh. A doua zi dimineață, pe la orele unsprezece, regele împreună cu nobilii, curtenii și ofițerii săi și-au pregătit instrumentele muzicale și au cântat timp de trei ore fără întrerupere, asurzindu-mă de-a binelea; mi-a fost cu neputință să înțeleg rostul acestei muzici, până ce m-a lămurit dascălul meu. El mi-a spus că urechile oamenilor din insula lor erau obișnuite cu muzica sferelor care se auzea regulat în anumite perioade, iar acum cei de la curte voiau să-și arate măiestria la instrumentele pe care le stăpâneau mai bine.

În timpul călătoriei noastre spre Lagado, capitala țării, Majestatea Sa a poruncit ca insula să se oprească deasupra câtorva orașe și sate pentru a putea primi plângeri din partea supușilor săi. În acest scop, au fost coborâte mai multe sfori cu mici greutatea la capătul de jos. De aceste sfori oamenii își legau jalbele, care se ridicau îndată, ca bucățile de hârtie prinse de școlari la capătul sforicelei ce ține zmeul. Uneori primeam de jos vin și merinde, care erau trase cu ajutorul scripetelor.

Cunoștințele mele în matematică mi-au fost de mare ajutor pentru a pricepe graiul acestor oameni, legat în bună măsură de această știință precum și de muzică; cât privește aceasta din urmă, nu eram lipsit de talent. Ei își exprimă ideile prin linii și figuri. Dacă doresc, de pildă, să laude frumusețea unei femei sau a oricărui alt animal, o zugrăvesc prin romburi, cercuri, paralelograme, elipse și alte figuri geometrice, sau prin cuvinte din domeniul artei muzicale, pe care n-ar avea rost să le înșir aici. În bucătăria regelui am observat fel de fel de instrumente muzicale și de matematică, după forma cărora bucătarii taie fripturile ce se servesc la masa regelui.

Casele lor sunt foarte prost construite, pereții sunt strâmbi, și în nici o casă nu întâlnești un singur unghi drept. Lipsa aceasta se datorește disprețului pe care-l manifestă față de aplicațiile practice ale geometriei, lucru socotit de ei ca vulgar și mecanic; îndrumările pe care le dau lucrătorilor fiind prea abstracte pentru mințile acestora, greșelile se țin lanț. Și cu toate că se pricep destul de bine să se descurce pe hârtie și să mânuiască rigla, creionul și compasul, totuși, în împrejurările obișnuite ale vieții, nu am întâlnit un popor mai stângaci, mai neîndemânatic și mai nepriceput, înzestrat de asemenea, cu o gândire greoaie și nebuloasă când e vorba de altceva în afară de matematică și muzică.

Raționează foarte prost și sunt veșnic gata să te contrazică vehement, dar dreptate au numai din întâmplare, lucru rar de altminteri. Sunt cu totul lipsiți de imaginație și fantezie și nu au în limba lor cuvinte corespunzătoare acestor idei. Toate preocupările lor spirituale se reduc la

cele două științe amintite mai sus.

Cei mai mulți dintr-înșii și mai ales cei care se îndeletnicesc cu astronomia, cred stăruitor în astrologia rațională, cu toate că le e rușine să mărturisească lucrul acesta. Dar ceea ce m-a mirat mai mult și mi s-a părut cu totul de neînțeles a fost interesul lor deosebit pentru politică; am băgat de seamă că le place să discute întruna despre treburile obștești, să-și dea părerea asupra problemelor de stat și să apere cu patimă orice opinie, oricât de lipsită de însemnătate ar fi ea. Nu e mai puțin adevărat că aceleași înclinații le-am constatat la cei mai mulți dintre matematicienii pe care i-am cunoscut în Europa, deși nu am reușit niciodată să descopăr nici cea mai mică asemănare între cele două științe, afară doar dacă nu cumva acești oameni își închipuie că de-oarece cercul cel mai mic are tot atâtea grade ca și cel mai mare, tot astfel și cârmuirea și orânduirea lumii nu cere mai multă pricepere decât mânuirea și învățarea unui glob. Sunt totuși înclinat să cred că această pornire izvorăște dintr-o foarte obișnuită meteahnă a firii omenești, meteahnă ce ne face să ne băgăm nasul și să ne dăm aere de atotcunoscători tocmai asupra chestiunilor care ne privesc cel mai puțin și pentru care suntem cel mai puțin chemați, fie prin firea noastră, fie prin învățătura pe care-o avem.

Oamenii aceștia nu au o clipă de astâmpăr și nu cunosc liniștea sufletească, iar frământările lor provin din cauze care îi neliniștesc prea puțin pe ceilalți muritori. Așa de pildă neliniștea lor se datorește unor eventuale schimbări pe care le-ar putea suferi corpurile cerești: ei se tem că în urma apropierii continuu a soarelui de pământ, acesta din urmă va fi cu timpul absorbit sau mistuit; că, treptat, suprafața soarelui se va acoperi cu o crustă formată din propriile sale efluvii și va înceta să mai lumineze universul; că pământul a scăpat ca prin minune să nu fie măturat de coada ultimei comete care, hotărât lucru, l-ar fi prefăcut în cenușă; și că următoarea cometă care, după calculele lor, va apare peste treizeci și unu de ani și ne va nimici probabil.

Căci în cazul când cometa se va apropia până la o anumită distanță de soare (lucru de care, potrivit calculelor lor, au toate motivele să se teamă), ea va primi o căldură de zece mii de ori mai mare decât aceea a unui fier înroșit, și, depărtându-se de soare, va târî după ea o coadă incandescentă, lungă de un milion patrusprezece mii, prin care de se va întâmpla să treacă pământul, fie și la o distanță de o sută de mii de mii de nucleul sau corpul principal al cometei, el se va aprinde și va fi prefăcut în cenușă; că soarele, cheltuindu-și zilnic căldura fără a avea de unde să înlocuiască pierderile, cu timpul se va stinge și în cele din urmă va pieri, fapt ce va atrage după sine pieirea globului nostru și a tuturor planetelor care primesc lumină de la soare. Ei sunt în permanență atât de înspăimântați de astfel de primejdii, precum și de altele la fel de cumplite, încât nu pot dormi liniștiți în paturile lor și nici nu se pot bucura de plăcerile pe care le oferă viața. Dimineața când se întâlnesc doi oameni, prima întrebare se referă la sănătatea soarelui, cum a arătat când a apus și când a răsărit, și ce speranțe au ei în legătură cu evitarea celei mai apropiate comete. Și când discută astfel de lucruri, seamănă întocmai cu băieții noștri care se desfată ascultând cu nesaț povești înfricoșătoare despre duhuri și strigoi, iar după aceea nu îndrăznesc să se mai ducă la culcare de frică.

Femeile de pe insulă sunt foarte vioaie; ele își disprețuiesc bărbații și-i îndrăgesc nespuse de mult pe străini; dintr-aceștia există întotdeauna un număr considerabil pe insulă. Ei vin de jos, de pe continent și se

prezintă la curte fie în legătură cu treburile diferitelor orașe și corporații, fie pentru interese personale, dar sunt priviți de sus pentru că nu sunt atât de înzestrați ca bărbaii de pe insulă. Dintre aceștia, doamnele își aleg curtezanii. Supărător e faptul că ele se comportă cu prea multă ușurință și nepăsare, căci soțul fiind veșnic absorbit în speculații, amanta și amantul pot ajunge până la cele mai mari intimități în prezența lui —, e de ajuns ca bărbatul să aibă la îndemână hârtie și instrumentele necesare și să nu-l aibă alături pe pocnitor.

Soțiile și fiicele laputanilor sunt nemulțumite de captivitatea lor pe această insulă, deși eu îl socotesc cel mai încântător colț din lume. Și cu toate că ele duc aici un trai îmbelșugat și plin de măreție și li se îngăduie să facă tot ce le place, totuși tânjesc să vadă lumea și să se bucure de distracțiile din capitală, lucru care nu li se îngăduie fără o autorizație specială din partea regelui. Aceasta, însă, nu se capătă prea ușor, deoarece oamenii de seamă au constatat, în urma unei bogate experiențe, cât de greu este să-și convingă soțiile să se înapoieze de acolo. Mi s-a povestit că o doamnă de neam de la curte care avea mai mulți copii — era măritată cu primul ministru, cel mai bogat cetățean al regatului, un om încântător care o iubea la nebunie și locuia în cel mai frumos palat al insulei — a plecat la Lagado spre a-și căuta, chipurile, sănătatea; acolo s-a ascuns timp de câteva luni, până când regele a trimis oamenii legii s-o caute. Până la urmă, a fost găsită într-un birt murdar, toată în zdrențe, pentru că își amanetase hainele spre a întreține un rândaș bătrân și pocit care o bătea în fiecare zi și de lângă care a fost luată cu sila. Cu toate că soțul ei, plin de înțelegerere, a primit-o fără să-i facă nici cel mai mic reproș, curând după aceea a reușit să se furișeze din nou jos, cu toate bijuteriile, la același amant, și de atunci nu s-a mai auzit nimic despre ea.

Cele de mai sus ar putea să-i pară cititorului mai curând o poveste europeană sau englezească, decât una dintr-o țară atât de îndepărtată. Să binevoiască însă cititorul să-și aducă aminte că toanele femeilor nu se mărginesc la o anumită climă sau la un anumit popor și că femeile seamănă mult mai mult între ele decât și-ar putea cineva închipui.

Într-o lună de zile, învățasem destul de bine limba lor pentru a putea răspunde la cele mai multe întrebări ale regelui, atunci când aveam cinstea să-l văd. Majestatea Sa nu s-a arătat câtuși de puțin curios să cunoască legile, sistemul de guvernare, istoria, religia sau obiceiurile țărilor pe unde fusesem, ci s-a mulțumit doar să mă întrebe despre stadiul în care se află la noi matematica și mi-a ascultat relatările cu multă nepăsare și dispreț, cu toate că cei doi pocnitori îl făceau adesea atent.

CAPITOLUL III

Un fenomen explicat de filozofia și astronomia modernă. Marile progrese ale laputanilor în astronomie. Metoda regelui de a potoli rășcoalele.

Curiozitatea străinilor este un lucru atât de obișnuit pretutindeni, încât înainte de a purcede să întreprind orice fel de cercetări i-am cerut voie regelui să văd curiozitățile insulei; el a avut bunăvoința de a-mi încuviința cererea și a poruncit profesorului să mă însoțească. Voiam, în primul rând să aflu prin ce mijloace artificiale sau naturale se putea de-

plasa insula în diferite direcții; în cele ce urmează, îi voi face cititorului o descriere filozofică a fenomenului.

Insula zburătoare sau plutitoare este perfect circulară, având un diametru" de 7837 yarzi sau aproximativ patru mile și jumătate, deci o suprafață de zece mii de acri, și o grosime de trei sute de yarzi. Fundul sau suprafața inferioară, pe care o văd cei aflați dedesubt, este un platou de diamant, foarte regulat, cu o grosime de aproximativ două sute de yarzi. Deasupra lui se află mai multe minerale, așezate în ordinea lor obișnuită, iar mai sus se găsește un strat de pământ bogat, adânc de zece până la douăsprezece picioare, înclinarea suprafeței superioare dinspre margine spre centru face ca rouă și ploile să se adune în pâraiașe ce curg spre mijlocul insulei, unde se varsă în patru bazine mari, fiecare din ele având aproximativ o jumătate de milă în circumferință și aflându-se la două sute de yarzi depărtare de centru. Din bazine, apa se evaporă continuu în timpul zilei datorită soarelui, ceea ce împiedică revărsarea lor. Pe lângă aceasta, întrucât stă în puterea regelui să ridice insula deasupra straturilor de nori și vapori, el poate împiedica rouă și ploaia să cadă, ori de câte ori dorește. Căci după cum susțin naturaliștii lor, cei mai înalți nori nu se pot ridica la mai mult de două mile în văzduh —, cel puțin în țara aceea nu s-a observat așa ceva.

În centrul insulei se află o prăpastie de vreo cincizeci de yarzi în diametru, prin care astronomii coboară într-o uriașă grotă boltită numită flandona gagnole sau „peștera astronomului", situată la o adâncime de o sută de yarzi sub suprafața superioară a platoului de diamant. În această peșteră sunt douăzeci de lămpi veșnic aprinse, care, datorită reflectării diamantului, aruncă o lumină puternică în toate părțile.

Aici se găsesc fel de fel de sextanți, goniometre, telescoape, astrolabe și alte instrumente astronomice. Ciudățenia cea mai mare, însă — și e lucrul de care atârână soarta întregii insule — îl constituie un magnet uriaș, semănând cu suveica țesătorului. Magnetul are o lungime de șase yarzi și, în partea sa cea mai groasă, e lat de cel puțin trei yarzi. El se sprijină pe un ax foarte solid de diamant în jurul căruia se învârteste și este echilibrat cu atâta precizie, încât mâna cea mai firavă îl poate învârti. Magnetul se află vârat într-un cilindru de diamant, gol pe dinăuntru, a cărui înălțime și grosime a pereților măsoară patru picioare. Cilindrul are un diametru de 12 yarzi și se sprijină orizontal pe opt stâlpi de diamant, fiecare stâlp fiind înalt de șase yarzi. În mijlocul părții concave se află o scobitură adâncă de douăsprezece incii, unde sunt așezate capetele axului care poate fi învârtit după dorință.

Nici o forță nu poate urni piatra din loc, pentru că cilindrul și stâlpii sunt dintr-o bucată cu diamantul care formează baza insulei.

Cu ajutorul acestui magnet, insula este ridicată, coborâtă sau deplasată dintr-un loc în altul. Față de acea parte a pământului peste care stăpânește regele, piatra e înzestrată la un capăt cu putere de atracție, iar la celălalt cu putere de respingere. Când magnetul este așezat cu capătul care atrage înspre pământ, insula coboară; când însă capătul care respinge e îndreptat în jos, insula se ridică imediat în sus. Când poziția magnetului este oblică, oblică e și mișcarea insulei, deoarece în acest magnet forțele acționează întotdeauna paralel cu direcția lui.

Datorită acestei mișcări piezișe, insula e îndreptată înspre diferitele regiuni ale regatului. Pentru a ne face o idee de felul în care înaintează, să presupunem că A-B reprezintă o linie ce străbate de-a curmezișul țara Balnibarbi, că linia C-D reprezintă magnetul, din care D este capătul care

respinge, iar C capătul care atrage; insula s-o însemnăm cu C. Să presupunem că magnetul e așezat în poziția C-D cu capătul care respinge îndreptat în jos. În acest caz insula va fi ridicată, oblic, spre D. Când a ajuns în D, să presupunem că magnetul este învârtit pe axul lui, până când capătul care atrage arată înspre E; atunci insula va porni oblic spre E și dacă magnetul se învâртеște din nou pe ax până când ajunge în poziția E-F cu capătul care respinge îndreptat în jos, insula se va ridica oblic spre F, de unde îndreptând spre G capătul care atrage, insula poate fi dusă spre G, apoi de la G la H, tot învârtind magnetul în așa fel, încât capătul care respinge să fie îndreptat în jos.

Și astfel, schimbând poziția magnetului ori de câte ori este nevoie, insula poate fi ridicată, sau coborâtă într-o direcție oblică și, datorită acestor ridicări și coborâri alternative (oblicitatea nefiind considerabilă), ea se poate deplasa dintr-o parte în alta a țării.

Trebuie să spun, totuși, că insula nu se poate deplasa dincolo de hotarele regatului, după cum nu se poate ridica la o înălțime mai mare de patru mile. Astronomii (care au scris tratate voluminoase despre magnet) explică fenomenul în felul următor: forța magnetică nu se exercită dincolo de patru mile, iar mineralul care acționează asupra pietrei magnetice din interiorul pământului și al mării până la vreo șase leghe depărtare de coastă nu este răspândit pe tot globul, ci se află numai între granițele acestei țări; așa că, datorită marelui avantaj pe care îl prezintă o astfel de situație, unui monarh nu i-ar fi de loc greu să supună orice țară care s-ar găsi în raza de atracție a acestui magnet.

Atunci când magnetul se află așezat paralel cu linia orizontului, insula stă nemișcată, deoarece în acest caz extremitățile lui, aflându-se la o egală depărtare de pământ, acționează cu forțe egale, una trăgând insula în jos, cealaltă împingând-o în sus și, în consecință, nu rezultă nici o mișcare.

Magnetul acesta este încredințat unor astronomi care, din timp în timp, îndreaptă insula după cum poruncește regele. Ei își petrec cea mai mare parte a vieții cercetând corpurile cerești cu ajutorul unor lunete, ce le întrec cu mult pe ale noastre. Căci, deși cele mai mari telescoape ale lor nu sunt mai lungi de trei picioare, totuși ele măresc mult mai mult decât telescoapele noastre de o sută de yarzi, și arată stelele cu o mai mare claritate. Lucrul acesta le-a îngăduit să-și extindă descoperirile mult mai departe decât astronomii noștri din Europa. Ei au alcătuit un catalog cuprinzând zece mii de stele fixe, pe câtă vreme cele mai mari cataloage ale noastre nu cuprind mai mult de o treime din acest număr. Ei au descoperit de asemenea două stele mai mici sau sateliți care se învâرتesc în jurul lui Marte.

Cel mai apropiat se află la o distanță egală cu trei diametre ale lui Marte de centrul planetei principale, iar cel mai depărtat, la o distanță de cinci diametre. Primul satelit are o mișcare de rotație de zece ore, iar al doilea de douăzeci și una de ore și jumătate. Astfel, pătratele epocelor lor periodice cresc aproximativ în aceeași proporție cu cuburile distanțelor de la centrul lui Marte, ceea ce dovedește, indiscutabil, că ele sunt guvernate de aceeași lege a gravitației care influențează celelalte corpuri cerești.

Ei au descoperit nouăzeci și trei de comete diferite, stabilind cu multă exactitate perioadele lor. Dacă într-adevăr așa stau lucrurile (ceea ce ei afirmă cu multă tărie), ar fi de dorit ca observațiile lor să fie date publicității și, prin aceasta, teoria cometelor, care în momentul de față este foarte șubredă și defectuoasă, ar putea fi adusă la nivelul celorlalte

părți ale astronomiei, care au atins desăvârșirea.

Regele ar fi monarhul cel mai absolut din lume, dacă ar putea câștiga pe miniștri de partea lui. Aceștia însă, întrucât își au moșiile jos, pe continent, și socotesc că slujba de curtean este cât se poate de nesigură, n-ar consimți în ruptul capului la înrobirea țării lor.

Dacă se întâmplă ca vreun oraș să se răzvrătească, să fie sfâșiat de lupte interne sau să refuze plata tributului obișnuit, regele are la îndemână două mijloace pentru a-l readuce la ordine. Primul și cel mai blând este de a ține insula nemișcată deasupra orașului și a ținutului din jur, ceea ce îi lipsește pe locuitori de binefacerile soarelui și ale ploii, și, în consecință, aceștia sunt amenințați de foamete și de molime. Dacă abaterile sunt mai grave, de pe insulă se aruncă asupra lor bolovani de piatră de care nu se pot apăra decât ascunzându-se în pivnițe sau peșteri, în timp ce casele lor sunt prefăcute în ruine. Dacă și atunci ei continuă să se încăpățâneze în fărădelegile lor sau organizează răscoale, regele recurge la ultima măsură, lăsând insula să cadă drept peste capetele lor, ceea ce duce la pieirea oamenilor și la nimicirea caselor lor. Totuși, aceasta este o măsură extremă, la care monarhul recurge arareori și atunci o face fără nici o tragere de inimă. De altfel nici miniștrii săi nu-l îndeamnă să ia asemenea hotărâri care, pe de o parte, le-ar atrage ura poporului, iar pe de altă parte ar aduce foarte multe pagube propriilor lor moșii, aflate jos, pe continent, deoarece insula este un bun ce aparține numai regelui.

Există totuși și un alt motiv mai temeinic, pentru care cârmuitorii acestei țări s-au ferit întotdeauna să recurgă la mijloace atât de cumplite, în afara cazurilor cu totul excepționale. Dacă, de pildă, orașul sortit pieirii este așezat pe stânci înalte (și, de fapt, mai toate orașele lor mari se bucură de o astfel de așezare, tocmai pentru a preîntâmpina asemenea nenorociri), dacă are multe turle ascuțite sau stâlpi de piatră, căderea vertiginoasă ar putea primejdui fundul sau suprafața inferioară a insulei care, deși este formată, după cum am mai spus, dintr-un singur diamant gros de două sute de yarzi, ar putea să crape din pricina izbiturii prea puternice sau să plesnească din pricina apropierii prea mari de focurile din casele de jos, de pe pământ, așa cum se întâmplă uneori cu pereții de piatră sau de fier ai coșurilor noastre.

Poporul știe prea bine acest lucru și își dă seama până unde poate merge cu încăpățânarea, atunci când e în joc libertatea și avutul său. Iar regele, când e foarte mânios și hotărât să prefacă orașul în praf și pulbere, poruncește ca insula să coboare cât se poate de domol, căutând parcă să-și arate blândețea față de poporul său, dar, de fapt, temându-se să nu spargă fundul de diamant al insulei; în care caz, după părerea tuturor învățaților lor, magnetul nu ar mai putea susține insula și întreaga masă s-ar prăbuși la pământ.

Potrivit unei legi fundamentale, nici regele, nici vreunul din cei doi fii ai săi mai mari nu au voie să părăsească insula; de asemenea, nici regina nu se bucură de acest drept, până ajunge la vârsta când nu mai poate avea copii.

CAPITOLUL IV

Autorul părăsește Laputa. Este dus în Balnibarbi. Sosește în capitală. O descriere a capitalei și a ținutului înconjurător. Primirea ospitalieră de care se bucură autorul din partea unui înalt dregător.

Departe de mine gândul de a spune că am fost prost tratat pe insula aceasta. Totuși, trebuie să mărturisesc, mă socoteam neglijat ba, într-o oarecare măsură, chiar disprețuit. Nici monarhul și nici ceilalți nu păreau să manifeste vreun interes față de altceva în afară de matematică și muzică, domenii în care eu le eram mult inferior și, din această pricină, băgat foarte puțin în seamă. Pe de altă parte, după ce am văzut toate ciudățeniile insulei, ardeam de dorința de a o părăsi, căci oamenii aceia mă plictiseau de moarte. E adevărat că erau neîntrecuți în două domenii, față de care am mare respect și în care n-aș putea spune că nu mă pricep chiar de loc; dar erau atât de absorbiți în meditațiile lor, că n-am întâlnit niciodată tovarăși mai plictisitori. În timpul celor două luni cât am stat acolo, am discutat numai cu femeile, cu negustorii, cu pocnitorii și cu pajii de la curte, ceea ce, până la urmă, m-a coborât și mai mult în ochii lor.

Totuși, aceștia au fost singurii de la care am putut primi răspunsuri ca lumea.

În urma unui studiu stăruitor, începusem să le cunosc destul de bine limba, dar cum nu mă mai puteam împăca cu gândul să fiu prizonier într-o insulă unde mi se dădea atât de puțină atenție, m-am hotărât s-o părăsesc cu primul prilej. La curte se afla un mare dregător, înrudit îndeaproape cu regele, și datorită acestui singur motiv, era privit cu respect, deși toți, în sinea lor, îl socoteau persoana cea mai ignorantă și mai stupidă din Laputa. Adusesse mai multe servicii coroanei și era un om înzestrat de la natură, cultivat, integru și cinstit; dar avea o ureche atât de nemuzicală, încât răuvoitorii lui spuneau că adeseori bătea greșit măsura, iar pe de altă parte profesorii săi numai cu mare greutate reușiseră să-l învețe cum se demonstrează cele mai ușoare teoreme în matematică. Dregătorul acesta mi-a arătat întotdeauna multă bunăvoință, mi-a făcut adesea cinstea de a mă vizita, a ținut să-l informez despre cele ce se întâmplă în Europa, despre legile, obiceiurile și învățătura diferitelor țări pe unde călătorisem. Mă asculta întotdeauna cu multă luare-aminte și făcea remarci foarte înțelepte cu privire la tot ce spuneam. Doi pocnitori îl însoțeau întotdeauna, dar el nu recurgea la ajutorul lor decât la curte și în timpul vizitelor oficiale; când eram numai noi doi le poruncea să se retragă.

L-am rugat stăruitor pe acest ilustru personaj să intervină pentru mine pe lângă Majestatea Sa, ca să-mi dea voie să plec, lucru la care monarhul a consimțit cu părere de rău, după cum a binevoit să-mi spună. Adevărul este că-mi făcuse mai multe propuneri, foarte avantajoase, pe care, totuși, le-am refuzat, exprimându-mi toată recunoștința.

La 16 februarie, mi-am luat rămas bun de la Majestatea Sa și de la toți curtenii. Regele mi-a făcut un dar în valoare de două sute de lire engleze, iar protectorul meu, ruda lui, un altul la fel, împreună cu o scrisoare de recomandatie către un prieten al său din Lagado, capitala țării. Cum insula plutea tocmai atunci deasupra unui munte, la vreo două mile de capitală, am fost coborât din galeria inferioară în același chip în care fusesem ridicat.

Continutul, adică ținuturile aflate sub stăpânirea monarhului de pe insula zburătoare, este cunoscut sub numele general de Balnibarbi, iar capitala, după cum am, mai amintit, se numește Lagado.

Nu mică mi-a fost mulțumirea când m-am văzut din nou cu

picioarele pe pământ solid. M-am îndreptat liniștit spre oraș, fiind îmbrăcat ca oricare din locuitori și cunoscând îndeajuns limba pentru a putea sta de vorbă cu ei. Am găsit curând casa persoanei căreia îi fusesem recomandat; ajuns aici, mi-am prezentat scrisoarea de recomandatie a prietenului meu, dregătorul de pe insulă, și am fost primit cu multă bunăvoință. Acest înalt dregător, pe nume Munodi, m-a găzduit chiar în casa lui unde am locuit tot timpul petrecut în țara aceea, bucurându-mă de o primire prietenească.

A doua zi dimineață după sosirea mea, el m-a dus cu trăsura să-mi arate orașul care era cam jumătate din Londra, casele însă aveau o construcție ciudată și cele mai multe se aflau într-o stare de plâns. Trecătorii umblau grăbiți, mai toți în zdrențe, și aveau o înfățișare de ființe înnebunite, privind mereu țință. Am ieșit prin una din porțile orașului și am mers vreo trei mile pe câmp, unde am văzut o mulțime de oameni lucrând pământul cu fel de fel de unelte, dar nu am fost în stare să ghicesc ce anume făceau. Nicăieri nu am zărit un fir de grâu sau de iarbă, cu toate că pământul părea foarte bun. Nu m-am putut opri să nu mă minunez în fața unor astfel de ciudățenii, care mă întâmpinau la tot pasul, atât în oraș, cât și în afara lui. În cele din urmă, am îndrăznit să-l rog pe însoțitorul meu să binevoiască să-mi explice care era rostul strădaniilor și frământărilor acestor oameni, în oraș și pe ogoare, deoarece eu nu văzusem roadele activității lor. Ba dimpotrivă, nicicând nu-mi fusese dat să văd un pământ mai prost lucrat, case mai prost construite și mai dărăpănate și un popor a cărui înfățișare și îmbrăcăminte să trădeze atâta mizerie și lipsuri.

Munodi era de neam mare și fusese câțiva ani guvernatorul capitalei, însă, datorită intrigilor urzite de miniștri, fusese îndepărtat din slujbă pentru nepricepere. Totuși, regele îl trata cu bunăvoință ca pe un om plin de intenții bune, dar cu o inteligență mărginită și vrednică de dispreț.

Auzindu-mă criticând fățiș țara și locuitorii acestei țări, se mulțumi să-mi răspundă că nu am stat îndeajuns de mult printre ei ca să-mi formez o părere, că diferitele popoare ale lumii au obiceiuri diferite, precum și altele de felul acesta. Când ne-am înapoiat însă la palatul său, el m-a întrebat cum îmi place clădirea, ce lucruri fără rost am observat și ce mă supără în îmbrăcăminte sau înfățișarea servitorilor săi.

Putea pune fără teamă asemenea întrebări, deoarece totul în jurul lui era minunat, bine orânduit și cuviincios. I-am răspuns că înțelepciunea, rangul și averea Excelenței Sale l-au ferit de cusururile pe care prostia și sărăcia crâncenă le zămislesc în ceilalți. El mi-a spus că dacă l-aș însoți la conacul său de la țară, la vreo douăzeci de mile de oraș, unde se afla și moșia lui, am avea acolo mai mult răgaz pentru a discuta aceste probleme. I-am răspuns Excelenței Sale că-i stau întru totul la dispoziție și, fără să mai zăbovim, am plecat a doua zi dimineață.

În timpul călătoriei noastre, el mi-a atras atenția asupra, diferitelor metode folosite de fermieri pentru cultivarea pământului, metode care mie mi s-au părut cu totul de neînțeles, deoarece, în afară de câteva petice de pământ, foarte puține la număr, nu am reușit să descopăr nicăieri un singur spic de grâu sau măcar un fir de iarbă. Dar după trei ore de mers, peisajul se schimbă cu desăvîrșire; ajunsesem într-un ținut încântător. Căsuțe țărănești, construite cu grijă și așezate la o mică distanță unele de altele, vii, țarini și livezi îngrădite. Nu-mi aduc aminte să fi văzut vreodată priveliște mai fermecătoare. Excelența Sa, băgând de seamă că m-am luminat la față, îmi spuse, cu un oftat, că de-acolo

Începe moșia lui, iar priveliștea ne va întovărăși până vom ajunge la conac. Îmi mai spuse că cei din țara sa îl batjocoresc și-l disprețuiesc din pricină că nu se pricepe să-și conducă treburile gospodăriei, fiind un prost exemplu pentru popor. Totuși exemplul lui e imitat de foarte puțini, doar de câțiva oameni bătrâni, îndărătnici și ramoliți ca el.

În cele din urmă am ajuns la conac, o clădire cu adevărat impresionantă, construită după cele mai desăvârșite reguli ale arhitecturii. Fântânile, grădinile, aleile, cărările și boschetele erau toate aranjate cu mult gust și pricepere. Nu mai conteneam cu laudele, dar Excelența Sa nici nu mă luă în seamă, până după cină, când, între patru ochi, îmi spuse cu glas plin de tristețe că va trebui să-și dărâme conacul și casa de la oraș, pentru a le reclădi după moda zilei; de asemenea va fi nevoit să-și distrugă toate plantațiile și să facă altele luând pildă de la ceilalți, ba mai mult, să-și povățuiască și arendașii să facă același lucru, de nu, va fi socotit un om îngâmfat, plin de ciudățenii, prefăcut, prost și capricios, riscând să-l supere și mai mult pe rege.

Nu uită să adauge că uimirea ce mă cuprinsese va înceta sau va scădea simțitor când îmi va da unele amănunte despre care, pesemne, nu auzisem niciodată vorbindu-se la curte, întrucât cei de acolo erau prea absorbiți de propriile lor speculații ca să se mai preocupe de cele ce se petreceau jos pe pământ.

Pe scurt, iată ce mi-a spus: cu vreo patruzeci de ani în urmă, câteva persoane au plecat în Laputa, fie cu treburi, fie să se plimbe. După o ședere de cinci luni acolo, s-au întors, cu oarecare cunoștințe de matematică, un fel de spoială mai degrabă, însă plini de fumuri dobândite în regiunile acelea aeriene.

La întoarcere, acestor persoane a început să nu le mai placă felul în care erau conduse treburile țării aici jos, și s-au apucat să făurească planuri pentru a îndruma artele, știința, studiul limbilor și tehnica pe un nou făgaș. În acest scop, ei au căpătat îngăduința de a înființa în Lagado o academie a inventatorilor. Această stare de spirit a influențat atât de mult poporul, că nu mai există oraș, cât de cât însemnat, care să nu aibă o astfel de academie. În aceste instituții de învățământ, profesorii nascocesc noi reguli și metode în domeniul agriculturii și arhitecturii, precum și noi unelte pentru toate meșteșugurile. Cu ajutorul acestora, spun ei, un singur om va putea îndeplini munca a zece oameni, iar un palat va putea fi construit într-o săptămână, din materiale atât de trainice, încât să dureze o veșnicie fără a avea nevoie de reparații. Toate roadele pământului se vor coace în anotimpurile pe care le vom socoti noi potrivite și vor spori însutit față de prezent; ca să nu mai vorbim și de alte nenumărate planuri mărețe. Singurul neajuns este că nici unul din aceste proiecte n-a fost dus încă la bun sfârșit; iar deocamdată, întreaga țară se află într-o stare de plâns, casele se năruie, iar poporul e lipsit de hrană și îmbrăcăminte. Toate acestea, în loc să-i descurajeze, i-au îndârjit și mai mult; ei vor cu orice preț să-și ducă planurile la îndeplinire, îmboldiți fiind în egală măsură când de nădejde, când de desperare.

În ceea ce-l privea pe el, nefiind un spirit întreprinzător, era mulțumit să rămână la vechile obiceiuri, să trăiască în casele construite de strămoșii lui și să se descurce în viață fără ajutorul vreunei înnoiri, întocmai ca și străbunii săi. Alte câteva persoane cu vază și câțiva nobili făcuseră la fel, dar erau priviți cu dispreț și rea voință, ca dușmani ai artei, ca oameni ignoranți și cetățeni netrebnici, care puneau buna lor stare și lenea mai presus de progresul general al țării.

Excelența Sa adăugă că n-o să-mi mai dea și alte amănunte ca să

nu-mi strice plăcerea pe care aveam s-o încerc cu siguranță vizitând marea academie, unde mă sfătui să mă duc neapărat. Mă rugă doar să-mi arunc privirea asupra unei clădiri ce zăcea în ruină, pe o coastă de munte, cam la trei mile de noi. El îmi istorisi următoarele: la vreo jumătate de milă de conac, Excelența Sa avusese o moară, pusă în mișcare de apele bogate ale râului ce trecea pe acolo. Moara îndeestula nevoile casei și era de ajutor și multora din arendașii săi.

Cu vreo șapte ani în urmă, o delegație de inventatori veniă la el ca să-i propună să dărâme moara și să construiască alta pe coasta muntelui. Sus, pe creastă urma să fie săpat un rezervor de apă, iar apa adusă prin țevi cu ajutorul mașinilor ca să alimenteze moara. Ei susțineau că vântul și aerul înălțimilor vor învolbura apele, iar șuvoiul coborând năvalnic pe povârniș va învârti roata morii numai cu jumătate din cantitatea de apă a unui râu care curge la șes. Excelența Sa adăugă că întrucât în vremea aceea nu era prea bine văzut la curte, iar mulți dintre prietenii lui stăruiră să accepte o astfel de propunere, n-a mai avut încotro. Și după doi ani de zile, în care timp a plătit o sută de oameni, proiectul a dat greș, iar inginerii și-au luat tălpășița aruncând toată vina în spinarea lui; și de atunci își bat mereu joc de el; ba mai mult, îi îndeamnă și pe alții să repete experiența, asigurându-i de succes și dezamăgindu-i apoi întocmai ca și pe el.

Peste câteva zile ne-am înapoiat în oraș, iar Excelența Sa, întrucât nu era văzut cu ochi buni la academie, n-a vrut să mă însoțească, recoman-dându-mă unui prieten al său care urma să mă conducă acolo. A binevoit să mă prezinte acestui prieten ca pe un mare admirator de proiecte, ca pe un om foarte curios și credul, ceea ce, de fapt, era în parte adevărat, deoarece în tinerețea mea fusesem și eu un făuritor de planuri.

CAPITOLUL V

Autorul capătă permisiunea de a vizita marea academie din Lagado. Descrierea pe larg a academiei. Preocupările profesorilor de acolo.

Întrucât îmi închipui că cititorii mei ar dori să cunoască amănunte despre academia din Laputa, voi trece acum la descrierea ei. Academia nu este alcătuită dintr-o singură clădire, ci din mai multe construcții, așezate una lângă alta de ambele părți ale unei străzi, care, fiind lăsate în părăsire, fuseseră cumpărate și folosite în acest scop.

Am fost foarte bine primit de către președinte și am vizitat academia timp de mai multe zile. În fiecare cameră se află. unul sau mai mulți inventatori, și cred că nu erau mai puțin de cinci sute de încăperi.

Primul academician pe care l-am văzut era un om uscățiv, cu mâinile și fața murdare de funingine, cu părul lung și barba mare, nepieptănată și pîrlite pe alocurea. Hainele, cămașa și pielea aveau aceeași culoare. De opt ani de zile învățatul acesta lucra la un proiect de extragere a razelor de soare din castraveți. Razele astfel extrase urmau să fie puse în fiole închise ermetic, iar fiolele lăsate afară pentru a încălzi aerul în timpul verilor aspre și reci. El mi-a spus că peste opt ani va putea furniza lumină solară pentru grădinile guvernatorului, la un preț convenabil; dar mi se plânse că nu prea are bani și mă rugă să-i dau ceva ca o încurajare a ingeniozității lui, mai ales că în anul acela castraveții erau foarte scumpi. l-am făcut un mic cadou, întrucât gazda mea avusese grijă să-mi dea bani, cunoscând prea bine obiceiul acestor savanți de a cerși de la toți cei care veneau să-i vadă.

Am intrat într-o altă cameră, dar n-am nimerit ușa să ies mai repede, neputînd îndura duhoarea. Însoțitorul meu a stăruit totuși să intru, implorîndu-mă la ureche să nu le aduc oamenilor o jignire ce n-ar putea fi uitată ușor; de aceea n-am mai îndrăznit nici măcar să-mi astup nasul. Inventatorul din această încăpere era cel mai vechi cercetător al academiei. Fața și barba lui erau galbene, iar mâinile și hainele pline de murdărie. Când i-am fost prezentat m-a îmbrățișat cu căldură, un compliment de care m-aș fi lipsit bucuros. De când venise în academie, singura lui îndeletnicire fusese de a transforma excrementele omenești în hrana din care proveniseră, separînd elementele, îndepărtînd culoarea pe care le-o dă fierea, făcînd să dispară mirosul și înlăturînd saliva. Orașul îi trimitea în fiecare săptămână un vas cam de mărimea unui butoi de Bristol, plin de excremente.

Am văzut, de asemenea, un alt învățat care căuta să prefacă gheața în praf de pușcă și care ne-a arătat un tratat, alcătuit de el, cu privire la maleabilitatea focului, tratat ce avea de gând să-l publice.

Am mai văzut un arhitect ingenios care născocise un nou sistem de a construi casele, începînd cu acoperișul și mergînd spre temelie, sistem pe care mi l-a justificat amintind de procedeele asemănătoare ale celor două insecte înțelepte albină și păianjenul.

Se mai afla acolo un orb din naștere, înconjurat de mai mulți ucenici, orbi ca și el. Sarcina lor era de a amesteca, culori pentru pictori, profesorul lor învățându-i cum să le distingă prin pipăit și miros. Am avut însă nenorocul de a-i găsi într-o perioadă în care lecțiile lor nu erau la înălțimea cuvenită; de altfel, chiar profesorul se întâmpla să greșească mereu. Oricum, acest artist este foarte încurajat și stimat de întreaga obște.

Într-o altă încăpere, am avut plăcerea să fac cunoștința unui inventator care descoperise un nou mijloc de a ara pămîntul cu ajutorul porcilor, scăpîndu-i în felul acesta pe țărani de trudă, precum și de grija vitelor și a plugului. Metoda e următoarea: pe un pogon de pămînt, îngropi la o distanță de șase incii și la o adâncime de opt o cantitate de ghindă, curmale, castane și alte fructe sau legume după care animalele astea se dau în vînt; aduci apoi șase sute de porci sau chiar mai mulți; în câteva zile, ei vor rîma tot pămîntul în căutarea hranei și-l vor face numai bun pentru semănat, îngrășîndu-l totodată cu excrementele lor.

E drept că experiența a dovedit că bătaia de cap și cheltuielile sunt foarte mari, iar recolta obținută este slabă sau inexistentă. Nu încape totuși îndoială că născocirea aceasta poate fi mult îmbunătățită.

M-am dus într-o altă cameră al cărei tavan și pereți erau numai fire de păianjen, cu excepția unui coridor foarte îngust pe unde intra și ieșea cercetătorul. Când să intru, el îmi strigă să umblu binișor să nu-i stric pânzele. Savantul acesta se plîngea de „greșeala fatală” în care de atîta timp stăruie omenirea folosind viermi de mătase, în vreme ce are la îndemînă un număr atît de mare de insecte domestice, care le întrec cu mult pe cele dinții, deoarece se pricep să toarcă și să țeară. În continuare, el susținea că întrebuintarea păianjenilor în locul viermilor de mătase ar scuti toate cheltuielile legate de vopsitul mătăsurilor, lucru de care m-am convins pe deplin când mi-a arătat nenumărate muște foarte frumos colorate cu care își hrănea păianjenii, asigurându-ne că aceste muște le vor împrumuta firelor culoarea, și cum pe lume sunt muște de toate culorile, spera să mulțumească toate gusturile de îndată ce va putea găsi o hrană potrivită pentru aceste insecte — anumite rășini, uleiuri și alte materii lipicioase care să dea tărie firului.

Am văzut un astronom preocupat să așeze un cadran solar în vârful moriștii de vânt de pe acoperișul primăriei și încercând să potrivească mișcările anuale și diurne ale pământului și ale soarelui în așa fel, încât să corespundă și să coincidă cu toate schimbările întâmplătoare ale vântului.

Cum mă plângeam de o ușoară durere de stomac, însoțitorul meu m-a condus într-o cameră unde lucra un medic vestit pentru vindecarea unor astfel de boli, prin operațiuni contrare executate cu același instrument. Avea niște foaie mari terminate printr-o țeava lungă și subțire de fildeș pe care o introducea la opt inci adâncime în anusul pacientului: trăgând vânturile în foaie, afirma că intestinele rămân netede ca o bășică uscată.

Când însă boala se manifesta mai violent, el introducea țeava și mai adânc, iar foalele fiind umplute cu aer, îl pompa în corpul pacientului; apoi scotea instrumentul ca să-l umple iar, apăsând puternic orificiul șezutului cu degetul mare. Repetând operația de trei, patru ori, aerul ieșea afară, scoțând cu sine și vânturile otrăvitoare (cum se întâmplă cu apa într-o pompă) și pacientul se însănătoșea. L-am văzut încercând amândouă metodele asupra unui câine, dar nu am observat nici un efect în urma celei dintâi. În schimb, la cea de a doua, animalul era cât pe ce să plesnească, descărcându-se într-un chip atât de năprasnic, încât eu și însoțitorul meu de-abia am putut rezista. Câinele muri pe loc, iar noi l-am lăsat pe doctor căznindu-se să-l readucă la viață cu ajutorul aceluiași procedeu.

Am mai vizitat multe alte încăperi, dar cum doresc să fiu scurt, nu-l voi plictisi pe cititor cu toate ciudățeniile la care am fost martor.

Până acum văzusem numai o parte a academiei, cealaltă fiind rezervată teoreticienilor, despre care voi spune câte ceva după ce voi fi amintit încă un personaj ilustru, cunoscut sub numele de „artistul universal”. Acesta mi-a spus că de treizeci de ani cugetă întruna la îmbunătățirea vieții omenești. Avea la dispoziția sa două camere încăpătoare, pline cu fel de fel de obiecte ciudate, și cincizeci de oameni care lucrau pentru el. Unii condensau aerul, transformându-l într-o substanță uscată și tangibilă, extrăgând azotul și lăsând particulele apoase sau fluide să se evapore; alții înmuiau marmura spre a face din ea perne și pernțe pentru ace; alții pietrificau copitele unui cal viu, pentru a nu mai fi nevoie să-l potcovească. Artistul însuși era în clipa aceea preocupat de două mărețe planuri; primul, să însămânțeze pământul cu pleavă care, după cum afirma el, conținea adevărata putere germinativă (omul și-a întărit spusele prin mai multe experiențe pe care însă nu am fost îndeajuns de ager ca să le înțeleg); celălalt, să împiedice creșterea lânii pe doi miei, cu ajutorul unei compoziții de uleiuri minerale și vegetale aplicate pe piele; el nădăjduia ca într-un timp foarte scurt să răspândească soiul acesta de oi fără lână pe întreg cuprinsul țării.

Am străbătut o alee spre cealaltă parte a academiei unde, după cum am mai spus, locuiau teoreticienii.

Primul profesor pe care l-am văzut stătea într-o cameră foarte încăpătoare, înconjurat de vreo patruzeci de elevi. După ce ne-am salutat, băgând de seamă că mă uit nedumerit la un fel de cadru care ocupa cea mai mare parte din lungimea și lățimea camerei, mi-a spus că s-ar putea să fiu surprins văzându-l preocupat de un proiect pentru perfecționarea cunoștințelor speculative, cu ajutorul unor operații practice și mecanice. În curând însă lumea își va da seama de utilitatea acestui proiect; și-l măgulea gândul că o idee mai nobilă și mai înaltă n-a

trecut nicicând prin mintea vreunui muritor. Toată lumea știe cât de anevoioasă este metoda obișnuită prin care poți ajunge să-ți însușești arta și știința; pe câtă vreme, cu ajutorul născocirii sale, omul cel mai neștiutor va putea, cu minimum de cheltuială și de efort fizic, să scrie cărți de filozofie, poezii, tratate de politică, de drept, cărți de matematică și de teologie, fără să fie neapărat un geniu și fără să aibă nevoie de studii speciale. M-a dus apoi lângă cadru, în jurul căruia stăteau înșirați elevii. Așezat în mijlocul camerei, cadrul avea douăzeci de picioare pătrate. Suprafața lui era alcătuită din mai multe bucățele de lemn semănând cu niște zaruri, dintre care unele mai mari, altele mai mici. Fire subțiri de sârmă le legau între ele. Pe suprafața fiecărei bucățele de lemn se afla lipită o hârtie, iar pe aceste hârtii erau scrise toate cuvintele din limba lor, la diferite moduri, timpuri și declinări, însă fără a urmări o ordine anumită. Profesorul m-a rugat să fiu atent, deoarece avea de gând să-și pună în funcție mașina. La comanda lui, fiecare elev puse mâna pe unul din cele patruzeci de mânere de fier fixate de jur împrejurul cadrului și, învârtindu-le toți odată, ordinea cuvintelor se schimbă cu desăvârșire. Apoi el spuse la treizeci și șase de elevi să citească încet diferitele rânduri care apăreau pe cadru. Când găseau trei sau patru cuvinte alăturate ce ar fi putut face parte dintr-o propoziție, ei le dictau celorlalți patru băieți care îndeplineau rolul de scribi. Operația aceasta fu repetată de vreo trei, patru ori. Și de fiecare dată, mulțumită construcției cadrului, cuvintele își schimbau locul pe măsură ce cuburile de lemn se răsturnau.

Timp de șase ore pe zi elevii îndeplineau această muncă, și profesorul mi-a arătat mai multe volume conținând fragmente de propoziții astfel alcătuite, pe care avea de gând să le pună cap la cap, iar din acest bogat material să ofere lumii o enciclopedie completă a tuturor artelor și științelor. Îmi mai spuse că sistemul acesta ar putea fi îmbunătățit și timpul de învățatură scurtat, dacă oamenii ar strânge un fond pentru fabricarea și folosirea a cinci sute de cadre în Lagado, obligându-i și pe directorii instituțiilor să-și dea obolul cu colecțiile lor.

El m-a încredințat că această născocire îi absorbise toate gândurile încă din tinerețe, că acest cadru cuprindea toate cuvintele din limba lor, pe care el le introdusese în urma unui calcul strict al proporției dintre numărul substantivelor, verbelor și al celorlalte părți de vorbire, aflate în cărți.

Am mulțumit plin de umilință acestui mare om pentru bunăvoința de a-mi fi împărtășit atâtea lucruri și i-am făgăduit că dacă vreodată voi avea norocul să mă întorc în patria mea, îi voi face dreptate ca unic inventator al acestei minunate mașini, a cărei formă și alcătuire i-am cerut voie să le schițez pe hârtie. I-am spus că deși în Europa învățații practică obiceiul de a-și fura invențiile unul altuia, ceea ce aruncă întotdeauna o umbră de îndoială asupra adevăratului inventator, voi avea grijă ca întreaga cinste să-i revină în întregime numai lui.

Ne-am dus apoi la școala de limbi, unde trei profesori se consultau cu privire la perfecționarea limbii vorbite în țara lor.

Primul proiect propunea să se scurteze vorbirea, reducând polisilabele la una singură și renunțând la verbe și la participii, căci, de fapt, toate lucrurile care 'se pot imagina nu sunt decât substantive.

Celălalt proiect propunea, pur și simplu, desființarea tuturor cuvintelor, ceea ce, după cum se arăta, ar fi foarte prielnic sănătății și ar însemna o mare economie de timp. Se știe că fiecare cuvânt pe care-l rostim micșorează într-o oarecare măsură plămânii prin roadere, și în

felul acesta ne grăbește sfârșitul. Ori cum cuvintele nu sunt decât „nume ale lucrurilor”, „ar fi mult mai potrivit ca toți oamenii să poarte la ei lucrurile de care au nevoie pentru a se face înțeleși”. Această născocire ar fi fost cu siguranță aplicată, spre a ușura viața și a ocroti sănătatea supușilor, dacă femeile, în înțelegere cu oamenii de rând și cu cei neînvățați, nu ar fi amenințat că se vor răscula în cazul când nu li se va mai da voie să vorbească prelimba lor, așa cum au pomenit din moși strămoși; ceea ce arată cât de înverșunați dușmani ai învățăturii sunt oamenii de rând.

Cu toate acestea, mulți învățați și înțelepți se folosesc de noua metodă de a se exprima cu ajutorul lucrurilor, metodă care are un singur neajuns, și anume acela că atunci când cineva trebuie să rezolve o chestiune foarte importantă și variată în aspectele ei, e nevoit să poarte în spate o legătură mult prea mare, afară doar dacă își poate îngădui să umble cu câțiva servitori după el. Nu o dată mi-a fost dat să văd doi din acești înțelepți aproape striviți sub greutatea poverilor lor, de ziceai că sunt niște boccegi de-ai noștri. Când se întâlneau pe stradă, își puneau jos povara, deschideau sacii și discutau ceasuri în șir; apoi își vârău lucrușoarele la loc, se ajutau unul pe altul să-și ia sacul la spinare și-și vedeau de drum.

Când e vorba însă de conversații mai scurte, un om își poate duce lucrurile de care are nevoie în buzunare sau sub braț; acestea îi sunt de ajuns, iar atunci când e la el acasă, se descurcă de minune. De aceea, încăperea unde își dau întâlnire cei ce se îndeletnicesc cu această artă e ticsită cu fel de fel de lucruri așezate la îndemâna oricui spre a înlesni atari convorbiri iscusite.

Născocirea mai are și un alt mare avantaj și anume acela că ea poate sluji ca limbă universală, înțeleasă de toate popoarele civilizate, ale căror bunuri și unelte sunt îndeobște aceleași sau îndeajuns de asemănătoare, astfel că întrebuințarea lor poate fi înțeleasă cu ușurință. În felul acesta, ambasadorii ar putea duce tratative cu monarhi sau cu miniștri străini, ale căror limbi nu le cunosc.

Am vizitat și școala de matematică, unde profesorul le predă elevilor după o metodă pe care noi, cei din Europa, cu greu ne-am putea-o închipui. Fiecare problemă și demonstrație era scrisă pe o azimă, cu cerneală făcută din tinctură cefalică. Școlarul trebuia să înghită azima pe stomacul gol și în următoarele trei zile să nu mănânce nimic, decât pâine și apă. Pe măsură ce azima era mistuită, tinctura i se urca la creier, ducând și problema cu sine. Deocamdată, succesul acestei metode nu dăduse rezultatele dorite, în parte datorită unei erori în *quantum satis*²⁶ sau în compoziția dozelor, parte, din pricina ticăloșiei școlarilor cărora acest hap li se pare atât de grețos, încât de obicei se furișează binișor afară și-l varsă înainte de a-și face efectul; în afară de asta, nici nu sunt în stare să rabde de foame atâtea zile.

CAPITOLUL VI

Autorul continuă să zugrăvească cele văzute la academie. El propune câteva îmbunătățiri, primite cu multă bunăvoință.

²⁶ *Quantum satis* — expresie latinească. Se întrebuințează ca formulă farmaceutică și înseamnă „cât trebuie”, (n.r.)

La școala de proiectanți politici, unde nu m-am simțit de loc la largul meu, judecata nu pare să fie la loc de cinste. Profesorii mi s-au înfățișat ca niște oameni scrântiți de-a binelea, și asemenea priveliști au darul să mă întristeze întotdeauna. Nenorociții aceștia propuneau fel de fel de planuri, potrivit cărora monarhii urmau să fie convinși să-și aleagă favoriții ținând seama de înțelepciunea, capacitatea și virtuțile lor; planuri pentru a-i învăța pe miniștri să aibă întotdeauna în vedere numai binele obștesc; pentru a răsplăti meritele, virtutea, precum și serviciile aduse țării; planuri pentru a-i deprinde pe principi să-și cunoască adevăratele lor interese, punându-le de acord cu interesele poporului lor; pentru a numi în diferite slujbe oameni capabili să le îndeplinească, și multe alte asemenea himere care nu i-au trecut niciodată prin minte vreunui om, adevărind în felul acesta vechea mea părere că "nu există nimic fără noimă sau absurd pe care filozofii să nu-l fi înfățișat ca adevăr".

Totuși, trebuie să fiu drept și să recunosc că nu toți erau atât de smintiți. Așa de pildă, se afla acolo un doctor foarte iscusit care părea atotcunoscător în ceea ce privește natura și sistemul de guvernare. Acest personaj ilustru își întrebuințase cunoștințele în chipul cel mai folositor, găsind leacuri uimitoare pentru toate bolile și corupțiile de care s-au molipsit departamentele administrației publice, datorită viciilor sau cusururilor celor care cârmuiesc, precum și destrăbălării de care dau dovadă cei ce trebuie să se supună. De pildă: toți scriitorii și filozofii au căzut de acord că există o asemănare universală și de netăgăduit între corpul omenesc și politică; poate fi oare ceva mai limpede decât faptul că sănătatea amândurora trebuie păstrată, și bolile amândurora — tămăduite cu ajutorul aceluiași prescripții?

E un lucru știut de toată lumea că senatele și marile consilii sunt adesea tulburate de umori morbide, pletorice, ebuliente și altele; de asemenea suferă de nenumărate boli de cap și mai cu seamă de inimă, de convulsii puternice, cu contracții dureroase ale nervilor și tendoanelor la ambele mâini, dar mai ales la mâna dreaptă, de dureri de splină, gaze îngrămădite în pânțele, amețeli și delir, de tumori scrofuloase, pline de materie purulentă, rău mirositoare, de râgâieli, de o foame de lup sau digestii proaste, precum și de multe altele pe care nu le voi mai aminti. Doctorul acesta propunea așadar ca la întrunirea senatului, anumiți doctori să fie de față la dezbaterile din primele trei zile, iar la sfârșitul fiecărei zile să ia pulsul fiecărui senator. Apoi, după ce vor fi chibzuit îndelung și se vor fi consultat asupra bolilor de care suferă senatorii, precum și asupra mijloacelor de vindecare, în cea de a patra zi să vină în senat însoțiți de farmaciști care să aibă la ei medicamentele necesare; și înainte ca senatorii să-și reia locurile, să li se administreze lenitive, aperitive, abstersive, corosive, restringente, paliative, laxative, cefalalgice, icterice, apoflegmatice, acustice, după cum cere fiecare caz în parte; și, potrivit efectului acestor medicamente, să le repete, să le modifice sau să le înlăture la următoarea ședință.

Proiectul acesta nu putea fi prea costisitor și, după umila mea părere, ar putea fi de mare folos pentru a grăbi luarea de hotărâri în țările unde senatul are un cuvânt de spus în ceea ce privește puterea legislativă; ar face cu puțință unanimitatea voturilor, ar scurta dezbaterile, ar deschide unele guri care sunt acum zăvorâte și ar închide multe altele care sunt acum deschise; ar domoli neastâmpărul celor tineri și ar mai muia încăpățânarea celor bătrâni, i-ar struni pe cei proști și i-ar potoli pe cei obraznici.

Și deoarece toată lumea se plânge că favoriții monarhilor au o memorie slabă, același doctor propunea ca "oricine e primit de un prim-ministru, după ce și-a spus păsul cât mai pe scurt și în cuvinte cât mai limpezi, la plecare să-l ciupească pe sus-amintitul ministru de nas, să-i tragă un picior în pânțele, să-l calce pe bățături, să-l tragă de urechi de trei ori, să-i înfigă un ac în partea posterioară sau să-l piște de braț până îl face numai vânătăi, ca să-l împiedice să uite cele discutate; și la fiecare audiență să repete toate acestea până când cererea i se va îndeplini sau îi va fi refuzată categoric."

Doctorul mai cerea, printre altele, „ca fiecare senator din marele consiliu al unei națiuni, după ce își expune punctul său de vedere și-l sprijină cu argumente, să fie obligat să voteze împotriva propriei sale păreri; în felul acesta rezultatul nu ar putea fi decât prielnic pentru binele obștesc".

Împotriva ciocnirilor prea violente dintre partide, doctorul propunea un leac minunat de împăcare. Iată-l: iei o sută de conducători ai fiecărui partid, îi așezi perechi-perechi pe cei ale căror capete sunt cam de aceeași mărime, apoi pui doi meșteri îndemânatici să le rețeze căpățânile cu ferăstrăul, în același timp, în așa fel, încât creierii să fie împărțiți în două jumătăți egale. Jumătățile astfel obținute să fie schimbate între ele, fiecare fiind așezată în țeasta potrivnicului. Operația aceasta, ce-i drept, cere oarecare precizie, dar profesorul ne încredința că „dacă e făcută cu îndemânare, vindecarea e sigură". El judeca în felul următor: „Cele două jumătăți de creier fiind lăsate să se ciorovăiască între ele în aceeași țeastă nu vor întârzia să ajungă la o înțelegere, aducând în cele din urmă cumpătare și gândire logică, lucru ce ar fi de dorit să existe în mințile tuturor acelor care își închipuie că menirea lor pe lumea asta este numai de a supraveghea și de a conduce. Cât privește deosebirea cantitativă și calitativă dintre creieri, doctorul m-a asigurat că atunci când e vorba de șefii partidelor, lucrul acesta nu are nici o importanță.

Am ascultat o discuție foarte aprinsă între doi profesori cu privire la cele mai lesnicioase și mai eficace mijloace de a lua bani de la supuși, fără a-i supăra cu ceva. Primul afirma că cel mai strașnic mijloc ar fi să se pună un anumit impozit pe viciu și pe nebunie, iar suma ce ar urma s-o plătească fiecare om să fie hotărâtă, în chipul cel mai nepărtinitor, de un juriu compus din vecinii lui. Celălalt era de părere contrarie: să fie impuse însușirile trupești și sufletești pe care oamenii le prețuiesc în chip deosebit, iar impozitul să fie mai mare sau mai mic, după gradul de desăvârșire. Cât privește aprecierea, să fie lăsată întru totul pe seama fiecăruia. Cele mai ridicate impozite urmau să le plătească bărbații care se bucură de cea mai mare trecere în ochii femeilor, iar suma — fixată după numărul și felul dovezilor primite; asupra acestor lucruri trebuiau să hotărască singuri. Mai propunea ca inteligența, vitejia și buna cuviință să fie de asemenea supuse la impozite mari, plătite în același chip, adică în baza declarației fiecăruia, cu privire la măsura în care se bucură de aceste însușiri.

Cât despre cinste, dreptate, înțelepciune și învățătură să nu fie supuse la nici un fel de impozit, deoarece acestea sunt însușiri atât de rare, încât nici un om nu le va recunoaște vecinului său și nu le va prețui la el însuși.

Se mai propunea ca femeile să fie impuse după frumusețe și după găтели, bucurându-se și ele de privilegiul acordat bărbaților de a se judeca singure. Statornicia, castitatea, bunul simț și bunătatea nu urmau

să fie supuse impunerii, deoarece veniturile nu ar fi acoperit cheltuielile cerute de strângerea impozitelor.

Pentru ca senatorii să rămână credincioși intereselor coroanei, profesorul propunea ca marile dregătorii să fie câștigate la loterie, fiecare senator trebuind să depună în prealabil jurământ și garanție că va vota pentru curte, fie că va câștiga sau nu; cei care pierdeau aveau libertatea să joace la loterie pentru următorul post vacant. În felul acesta, speranța și probabilitatea erau veșnic vii, nimeni nu putea să se plângă de făgăduieli ce nu fuseseră ținute, ci punea dezamăgirile numai pe seama spartei, ai cărei umeri sunt mai largi și mai zdraveni decât cei ai unui ministru.

Un alt profesor mi-a arătat o foaie mare de hârtie cuprinzând mijloacele prin care puteau fi descoperite comploturile și conspirațiile împotriva cârmuirii. El îi sfătuia pe marii bărbați de stat să cerceteze mâncarea tuturor persoanelor suspecte, orele când luau masa, pe care parte dormeau, cu care mână își ștergeau posteriorul. De asemenea, ei trebuiau să le examineze cu multă atenție excrementele și, după culoare, miros, gust, tărie și vechimea acestora, să le judece gândurile și țelurile deoarece, spunea profesorul, niciodată nu sunt oamenii mai serioși, mai meditativi, mai gravi, ca atunci când stau pe scaun — lucru constatat de el din propria-i experiență; de pildă, atunci când se gândea într-o doară cum ar putea mai bine să-l ucidă pe rege, excrementele lui căpătau o culoare verzuie, și cu totul alta când se gândea să pună la cale doar o răscoală sau să incendieze capitala.

Textul era scris cu multă pricepere, cuprinzând multe observații ciudate și în același timp folositoare pentru politicieni, dar, după câte mi-am putut da eu seama, lucrarea nu era completă.

Nu m-am sfiit să-mi spun părerea autorului și m-am oferit să vin cu unele adăogiri. Mi-a primit propunerea cu mai multă bunăvoință decât arată de obicei scriitorii, mai cu seamă cei din tagma teoreticienilor, susținând că ar fi bucuros să afle lucruri noi.

I-am spus că în împărăția Tribnia²⁷, numită de băștinași Langden²⁸, unde poposisem cîtăva vreme în timpul călătoriilor mele, cea mai mare parte a poporului e alcătuită din denunțatori, martori, informatori, acuzaatori, reclamanți, mincinoși și sperjuri, cu toate slugile și uneltele lor, toți folosiți și plătiți de miniștri și de locțiitorii lor. În împărăția aceea, comploturile sunt de obicei opera persoanelor care doresc să-și câștige faima de politicieni iscusiți, care vor să învieze o administrație capie, să înăbușe sau să abată pe alte făgașuri nemulțumirea unanimă, să-și umple lăzile cu amenzi și să determine creșterea sau scăderea încrederii publicului, potrivit cu propriile lor interese. Din capul locului, ei se înțeleg între dâșii asupra oamenilor care urmează să fie învinovați de complot, apoi au grijă să pună mâna pe toate scrisorile și hârtiile acestora, iar pe autorii lor — în lanțuri. Aceste hârtii sunt încredințate unor artiști foarte pricepuți în descifrarea înțeleșurilor ascunse ale cuvintelor, silabelor și literelor.

Așa, de pildă, ei știu că „scaun găurit” înseamnă consiliu privat; „cârd de găște”, senatul; „câine șchiop”, un năvălitor „ciuma”, armată permanentă; „cărbuș”, prim ministru; „gută”, mare prelat; „spânzurătoare”, secretar de stat; „oală de noapte”, consiliul marilor dregători; „sită”, doamnă de la curte; „mătură”, revoluție; „cursă de

²⁷ Britain. (Nota red. engleze)

²⁸ England. (Nota red. engleze)

șoareci", slujbă publică; „prăpastie fără fund", vistierie; „canal", curte; „tichie de bufon cu clopoței", favorit; „trestie ruptă", curte judecătorească; „butoi gol", general; „rană cu puroi", administrație.

Atunci când această metodă dă greș, au altele două mai eficace, pe care cei mai învățați dintre ei le numesc acrostihuri și anagrame. Potrivit celei dinții, ei pot descifra toate inițialele, dându-le tâlcuri politice. Astfel, N înseamnă complot; B, regiment de cavalerie; L, flotă. Potrivit celei de a doua metode, prin rearanjarea literelor alfabetului dintr-un text suspect, ei pot da în vileag cele mai ascunse țeluri ale unui partid nemulțumit. Așa de pildă, dacă într-o scrisoare către un prieten, eu i-aș scrie acestuia: „Fratele nostru Tom a căpătat trânji", un specialist în arta descifrării își va da seama numaidecât că aceleași litere care alcătuiesc propoziția aceasta pot forma următoarele cuvinte: „Rezistați, se pune la cale un complot"²⁹. Aceasta este metoda anagramatică.

Profesorul s-a arătat recunoscător pentru aceste informații și mi-a făgăduit că numele meu va fi trecut cu cinste în tratatul lui. Cum nu mai găseam nimic în țara aceea care să mă îndemne să rămân, am început să mă gândesc la întoarcerea în Anglia.

CAPITOLUL VII

Autorul părăsește Lagado. Sosește la Maldonada. Nu găsește nici o corabie. Face o scurtă călătorie la Glubbudbrib. Primirea pe care i-o face guvernatorul.

Laputa și ținuturile înconjurătoare fac parte dintr-un continent care, am toate motivele să cred, se întinde spre răsărit, către acea parte necunoscută a Americii situată la vest de California, și spre nord de Oceanul Pacific, aflat la o distanță nu mai mare de o sută cincizeci de mile de Lagado. Acolo se găsește un port care face negoț cu marea insulă Luggnagg, așezată spre nord-vest la 29 grade latitudine nordică și la 140 grade longitudine. Această insulă Luggnagg este situată la sud-est de Japonia, cam la aproximativ o sută de leghe. Între împăratul Japoniei și regele din Luggnagg există o strânsă prietenie, și datorită acestui lucru navigația între o insulă și cealaltă este foarte intensă. M-am hotărât așadar să mă îndrept într-acolo, cu gândul de a mă întoarce în Europa. Am închiriat doi catări și o călăuză care să-mi arate drumul și să-mi ducă bruma de bagaj ce aveam. Mi-am luat rămas bun de la nobilul meu protector, care îmi arătase atâta bunăvoință și care, la despărțire, mi-a făcut un dar mărinimos.

Călătoria mea s-a desfășurat fără peripeții vrednice de a fi amintite. Când am sosit în portul Maldonada (așa se numea), n-am găsit nici o corabie care să plece la Luggnagg și se părea că nici nu va fi vreuna prea curând. Orașul e cam tot atât de mare cât Portsmouth. N-a trecut mult și am cunoscut câțiva oameni care m-au primit cu multă ospitalitate.

Un gentilom cu vază îmi spuse că de vreme ce spre Luggnagg nu va pleca nici un vas până într-o lună de zile, mi-aș putea omorî timpul făcând o plimbare spre mica insulă Glubbudbrib, așezată la vreo cinci leghe depărtare spre sud-vest. Se oferă să mă însoțească împreună cu un prieten de-al lui, făgăduindu-mi că îmi va face rost de o barcă în vederea acestei călătorii.

²⁹ Mutînd literele în propozițiunea englezească se obțin exact cuvintele acestea, (n.r.)

Glubbddubdrib, în măsura în care pot tălmăci acest cuvânt, înseamnă Insula Vrajitorilor sau Magicienilor. E cam cât o treime din insula Wight și pământul ei este foarte roditor; triburile sunt conduse de căpetenia unui trib alcătuit din magicieni. Membrii acestui trib se căsătoresc numai între ei, iar cel mai bătrân dintre dâșii le este principe sau guvernator. Are un palat măreț și un parc de vreo trei mii de pogoane, înconjurat de un zid de piatră cioplită, înalt de douăzeci de picioare. În acest parc se află mai multe țarcuri mici pentru vite, precum și semănături și grădini de zarzavat, împrejmuite cu gard.

Guvernatorul și familia lui sunt sluiți de niște servitori cam neobișnuiți. Datorită cunoștințelor sale în arta necromanției, el are puterea de a chema sufletele celor morți și de a le cere să-l slujească vreme de douăzeci și patru de ceasuri, dar nu mai mult. Pe de altă parte, el nu poate chema aceleași suflete înainte de a fi trecut trei luni de zile, decât în cazuri cu totul neobișnuite.

Când am sosit în insulă — pe la ora unsprezece dimineața — unul din domnii care mă însoțea se duse la guvernator și-l rugă să binevoiască a primi pe un străin venit anume spre a avea cinstea să vadă pe înălțimea Sa. Cererea fu încuviințată numaidecât, așa că am intrat toți trei pe poarta palatului, trecând printre două șiruri de străji înarmate și îmbrăcate după o modă foarte veche. Străjerii aveau ceva în înfățișarea lor care mă umplea de groază; mi se făcuse părul măciucă. Am străbătut mai multe apartamente și pretutindeni am fost întâmpinați de slujitori la fel de stranii, așezați de o parte și de alta a încăperilor, asemenea străjilor, până când am ajuns în camera guvernatorului. Aici, după ce am făcut trei plecăciuni adânci și am răspuns la câteva întrebări generale, ni s-a dat voie să ne așezăm pe trei scaune, lângă treapta cea mai de jos a tronului înălțimii Sale. Guvernatorul înțelegea limba din Balnibarbi, cu toate că se deosebea de limba vorbită pe insulă.

Mă rugă să-i povestesc câte ceva despre călătoriile mele și, pentru a-mi arăta că voi fi tratat fără nici un fel de ceremonii, le făcu semn cu degetul tuturor însoțitorilor săi să părăsească încăperea; spre marea mea uimire, au dispărut într-o clipă, asemenea arățărilor din vis, când ne deșteptăm. Nu mi-am putut veni în fire câtăva vreme, până ce guvernatorul mă încredința că nu mi se va întâmpla nimic rău; și dacă am văzut că cei doi tovarăși ai mei nu se sinchisesc câtuși de puțin (pasămite fuseseră adesea primiți în felul acesta), am început să prind curaj și i-am povestit Înălțimii Sale pe scurt câteva din peripețiile mele, uitându-mă mereu înapoi, înspre locul unde văzusem nălucile acelea. Am avut cinstea să iau masa cu guvernatorul, o nouă ceată de fantome aducându-ne mâncarea și servindu-ne. Mi-am dat seama că sunt mai puțin îngrozit decât fusesem în cursul dimineții. Am rămas până la asfințitul soarelui, dar l-am rugat cu umilință pe înălțimea Sa să mă ierte că nu pot primi invitația de a locui la palat. Cei doi prieteni ai mei și cu mine am închiriat o casă în orașul vecin, care este capitala acestei insulițe, iar a doua zi de dimineață ne-am întors pentru a aduce omagiile noastre; guvernatorului, cinste pe care el binevoise să ne-o îngăduie.

În felul acesta am zăbovit în insulă zece zile, petrecându-ne cea mai mare parte a timpului în tovărășia guvernatorului și dormind la locuința noastră. În curând m-am obișnuit într-atâta cu prezența duhurilor, încât a treia sau a patra oară n-am mai încercat nici o emoție, sau, chiar dacă mă mai stăpânea un oarecare simțământ de teamă, curiozitatea mea biruia frica. Înălțimea Sa guvernatorul m-a poftit să invoc orice spirit doresc — ba chiar cete întregi dacă vreau — spiritul oricărui mort de la

facerea lumii și până în clipa de față, și să le cer să-mi răspundă la orice întrebare aș socoti eu cu cale să pun, cu condiția ca întrebările mele să privească numai epoca în care au trăit ei. Puteam fi încredințat de un lucru, și anume că îmi vor spune adevărul adevărat, deoarece minciuna era un talent fără nici o noimă în lumea de dincolo.

Mi-am exprimat nemărginita mea recunoștință față de Înălțimea Sa pentru o atare cinste. Ne aflam într-o încăpere de unde aveam o frumoasă priveliște asupra parcului. Și cum primul meu îndemn a fost de a vedea câteva scene pline de strălucire și măreție, am dorit să-l văd pe Alexandru cel Mare în fruntea oștirilor, îndată după bătălia de la Arbela; scenă care, la un semn al guvernatorului, se înfățișă de îndată ochilor noștri, pe un câmp întins, chiar sub, fereastra unde ne aflam.

Alexandru fu chemat în cameră și numai cu multă greutate am izbutit să înțeleg greceasca lui, întrucât cunoșteam prea puțin această limbă; împăratul mă asigură pe cuvânt de cinste că nu fusese otrăvit, ci murise de friguri, deoarece se îmbăta prea des.

L-am văzut apoi pe Hannibal trecând Alpii; acesta îmi spuse că nu avea strop de oțet în toată tabăra.

Veniră apoi Cezar și Pompei în fruntea armatelor lor, gata de luptă. Cel dinții își trăia ultimul mare triumf. Mi-am exprimat dorința de a vedea senatul Romei, adunat într-o sală mare, și o adunare legislativă modernă (pentru comparație), în altă sală. Senatul părea o adunare de eroi și semizei. Ceilalți, o adunătură de boccegi, hoți de buzunare, tâlhari și fanfaroni.

La rugămintea mea, guvernatorul îi făcu semn lui Cezar și lui Brutus să se apropie de noi. M-a cuprins o adâncă venerație la vederea lui Brutus și mi-am dat lesne seama de virtutea-i desăvârșită, de neobositul său avânt și tăria lui sufletească, de dragostea sa curată pentru patrie și de bunăvoința față de întregul neam omenesc, zădărnice în fiecare trăsătură a chipului său. Am observat cu multă plăcere că acești doi oameni se înțelegeau de minune, iar Cezar îmi mărturisi fără înconjur că cele mai mari fapte din viața lui nu erau nici pe departe atât de strălucite ca omorul comis de Brutus. Am avut cinstea de a discuta mult cu Brutus, și mi-a spus că străbunul său Junius, Socrate, Epaminonda, Caton cel Tânăr, Sir Thomas More și el însuși erau veșnic împreună; iată un sextumvirat la care toate veacurile lumii nu ar mai putea adăuga pe un al șaptelea.

Dar nu vreau să-l plictisesc pe cititor înșirându-i toți oamenii vestiți, al căror spirit a fost invocat spre a-mi potoli setea de a vedea lumea din veacurile antichității, perindându-se prin fața mea. Mi-am desfătat îndeosebi ochii, privind pe ucigașii tiranilor și ai uzurpatorilor și pe acei care au redat libertatea popoarelor asuprite și nedreptățite.

Dar e cu neputință să zugrăvesc mulțumirea pe care am încercat-o, în așa fel încât cititorul să trăiască și el, la rândul lui, astfel de clipe.

CAPITOLUL VIII

Autorul descrie în continuare insula Giubbudubdrib. Câteva îndreptări aduse istoriei antice și moderne.

Deoarece doream nespun să-i văd pe învățații și pe înțelepții vremurilor de altădată, mi-am rezervat o zi în acest scop. Am propus ca Homer și Aristotel să apară în fruntea comentatorilor lor, dar aceștia erau atât

de numeroși, încât câteva sute din ei au fost nevoiți să aștepte în curte și în camerele exterioare ale palatului. I-am recunoscut pe cei doi eroi de la prima vedere, deosebindu-i nu numai de celelalte: duhuri din mulțime, ci și unul de altul. Homer era mai înalt; și mai arătos; se ținea foarte drept pentru vârsta lui, iar ochii îi erau vioi și pătrunzători, cum nu mi-a fost dat să văd; vreodată. Aristotel umbla gârbovit și se sprijinea într-un toiag. Era tras la față, cu părul rar și lins, iar vocea-i suna a gol. Mi-am dat seama numaidecât că amândoi erau cu desăvârșire străini de cei din jurul lor, că nu-i văzuseră și nu auziseră niciodată de ei. Iar un duh al cărui nume nu-l voi da în vileag mi-a șoptit că acolo, pe tărmurile acelea ale morților, acești comentatori se țineau cât mai departe de autorii lor, încercând un simțământ de rușine și de vină, pentru că răstălmăciseră în fața posterității spusele acestor învățați. I-am prezentat pe Didymus și pe Eustatius lui Homer și l-am făcut pe acesta să-i trateze mai bine decât o meritau poate deoarece Homer își dădu seama îndată că le lipsea geniul de care e nevoie pentru a pătrunde spiritul unui poet. Aristotel însă își ieși rău din sărite când îi vorbii despre Scotus și Ramus și îi făcui cunoștință cu ei, ba chiar îi întrebă dacă și ceilalți din tagma lor erau la fel de nătângi ca ei.

L-am rugat apoi pe guvernator să-l cheme pe Descartes și pe Gassendi, căroră le-am cerut să-și lămurească sistemele în fața lui Aristotel. Marele filozof își recunoscă bucuros propriile sale greșeli în domeniul filozofiei naturale, deoarece adesea se bizuise doar pe ipoteze, cum de altfel trebuie să procedeze toți oamenii, și-și dădu seama că părerile lui Gassendi, care făcuse doctrina lui Epicur cât mai accesibilă cu putință, ca de altfel și sistemul lui Descartes, urmau să-și piardă în curând orice însemnătate.

Aceeași soartă o prezise el atracției corpurilor, teorie ai cărei apărători atât de zeloși sunt învățații din vremea noastră. El spuse că orice nou sistem filozofic al naturii nu este decât o modă nouă care se schimbă cu fiecare epocă, și chiar și acei care pretind că le pot demonstra pe bază de principii matematice, nu vor cunoaște decât o faimă trecătoare și apoi vor fi dați uitării.

Mi-am petrecut cinci zile stând de vorbă cu mulți alți învățați ai lumii vechi. De asemenea, i-am văzut pe cei mai mulți dintre primii împărați romani. Am stăruit pe lângă guvernator să cheme bucătarii lui Heliogabalus, ca să ne pregătească o masă, dar aceștia nu și-au putut arăta dibăcia, lipsindu-le materialele trebuitoare. Un ilot al lui Agesilau ne-a pregătit o ciorbă spartană, dar mărturisesc că n-am fost în stare să înghit mai mult de o lingură.

Cei doi domni care mă însoțiseră pe insulă trebuiau să se întoarcă peste trei zile, din pricina unor treburi grabnice. Am petrecut aceste zile chemând pe unii morți din veacuri mai moderne, care fuseseră oameni mari în ultimele două-trei sute de ani, fie în Anglia, fie în alte țări din Europa; și cum am fost întotdeauna un mare admirator al vechilor familii ilustre, l-am rugat pe guvernator să invoce câteva zeci de regi, împreună cu strămoșii acestora din ultimele opt-nouă generații. Neașteptată și dureroasă mi-a fost dezamăgirea, căci în locul unui șir nesfârșit de diademe regale, mi-a fost dat să văd numai într-o singură familie doi scripcari, trei curteni neînsemnați și un prelat italian. În alta — un bărbier, un abate și doi cardinali. Nutresc o venerație prea mare pentru capetele încoronate, ca să mai stăruie asupra unui subiect atât de delicat. Cât despre conți, marchizi, duci, earl-i și alții asemenea lor, nu mi-am făcut nici un fel de scrupule. Ba trebuie să mărturisesc că am simțit

oarecare plăcere să descopăr obârșia unor trăsături caracteristice prin care se deosebesc anumite familii. Mi-am dat seama numaidecât de unde anume își trage una din familii bărbia ascuțită; de ce a doua a numărat un șir de ticăloși vreme de două generații și de nebuni în următoarele două; de ce a treia era smintită, iar a patra neam de escroci; abia acum am înțeles vorbele lui Polydore Virgil care spune despre o mare familie: *Nec vir fortis. nec iemina casta*³⁰, - mi-am dat în sfârșit seama în ce fel cruzimea, fățarnicia și lașitatea au devenit caracteristice anumitor familii, poate în aceeași măsură în care le sunt caracteristice blazoanele lor; am aflat cine a adus frentea într-o familie de viță veche, boală ce a fost transmisă urmașilor sub forma de tumori scrofuloase.

Și nu m-am mirat prea mult de toate acestea, când am văzut cum se spurcă stirpea datorită pajilor, lacheilor, valeților, vizitiilor, cartoforilor, scripcarilor, actorilor, căpitanilor și hoților de buzunare.

Cel mai mult m-a scârbit istoria modernă, deoarece după ce am cercetat cu multă luare-aminte toți oamenii de rang mare de la curțile monarhilor din ultimul veac, am înțeles cum a fost înșelată lumea de scriitorii care s-au prostituat, punând cele mai mari fapte vitejești pe seama lașilor; sfaturile cele mai înțelepte, pe seama neghiobilor; sinceritatea, pe seama lingușitorilor; virtutea romană, pe seama trădătorilor de patrie; cucernicia, pe seama ateilor; castitatea, pe seama sodomiților; adevărul, pe seama denunțătorilor; am înțeles câți oameni nevinovați și fără cusur au fost osândiți la moarte sau trimiși în surghiun, datorită înrâuririi pe care o aveau miniștrii asupra judecătorilor corupți, precum și datorită dihonii; câți netrebniți au fost ridicați la locuri de cinste, dându-li-se astfel putere, demnitate și bani; ce rol însemnat au jucat curtezanele, prostituatele și mijlocitorii, paraziții și bufonii în toate întâmplările petrecute la curte, în consilii și în senat. Ce părere proastă mi-am făcut despre înțelepciunea și integritatea omenească în clipa când am aflat adevăratele izvoare și motive ale marilor fapte și revoluții petrecute în lume, precum și întâmplările vrednice de dispreț cărora ele și-au datorat izbânda!

Aici mi-a fost dat să descopăr ticăloșia și neștiința celor care pretind că scriu memorii sau istorie secretă, a celor care trimit atâtea regi în mor-mânt cu ajutorul unei cupe de otravă, care repetă discuțiile dintre un monarh și sfetnicul său, când nimeni nu a fost de față, sau a celor care dezvăluie gândurile și deschid cabinetele ambasadurilor și secretarilor de stat, dar care au nenorocul să greșescă mereu. Aici mi-a fost dat să descopăr cauzele adevărate ale multor evenimente care au umplut lumea de uimire; de pildă, cum o prostituată poruncește pe scara de serviciu, cum porunca ei se răsfrânge asupra hotărârii consiliului, iar hotărârea consiliului asupra senatului. Un general a mărturisit în prezența mea că a raportat victorie numai datorită lașității și neascultării, iar un amiral arăta că l-a bătut pe inamic, căruia avea de gând să-i predea flota, mulțumită nepriceperii sale.

Trei regi m-au asigurat că de-a lungul domniei lor nu au înțeles niciodată să prețuiască un om de merit și dacă totuși acest lucru s-a întâmplat se datorește de bună seamă unei greșeli sau trădării vreunui ministru în care ei avuseseră încredere; și de-ar fi să mai trăiască o dată, ar face la fel, demonstrând cu argumente puternice că tronul regal nu se poate sprijini decât pe corupție, deoarece caracterul hotărât, încrezător

³⁰ *Nici bărbații nu sunt puternici, și nici femeile nu sunt caste (în limba latină), (n.r.)*

și liniștit al omului virtuos este o piedică veșnică pentru treburile obștești.

Am avut curiozitatea să iscodesc prin ce anume mijloace izbutiseră foarte mulți oameni să dobândească titluri de noblețe și moșii întinse; întrebările mele s-au referit la vremurile cele mai noi, totuși, nu m-am legat de zilele noastre, deoarece voiam să fiu sigur că nu voi jigni pe nimeni, nici măcar pe străini. Nădăjduiesc că nu-i nevoie să-i spun cititorului că nu mă gândesc cătuși de puțin la țara mea, când scriu toate acestea. Au fost chemați mulți oameni, și chiar în urma unei cercetări superficiale, am descoperit atâta murdărie, încât mă simt copleșit de mâhnire când mă gândesc la spusele lor. Sperjurul, asuprirea, corupția, fraudă, lingușirea și alte metehne de felul acesta se numărau printre cele mai scuzabile meșteșuguri, și după cum se și cuvenea, am fost plin de îngăduință față de ele. Când însă unii au mărturisit că-și datorează mărirea și bogăția desfrâului sau incestului; alții, prostituării soțiilor și fiicelor lor; alții, trădării de țară și rege; alții, otrăvirii; cei mai mulți strâmbătății, pentru a-i nimici pe cei nevinovați — să fiu iertat dacă toate acestea au făcut să scadă adâncă mea venerație pe care dintotdeauna am nutrit-o față de persoanele de rang înalt, persoane ce ar trebui, datorită sublimiei lor demnități, să fie tratate cu cel mai mare respect de către noi, inferiorii lor.

Citisem adesea despre mari servicii pe care unii oameni le aduseseră cârmuitorului și țării lor și mi-am exprimat dorința să-i văd pe acești oameni. La întrebările mele mi s-a răspuns că numele lor nu sunt trecute nicăieri, cu excepția câtorva, pe care istoria îi înfățișează ca pe cei mai mari ticăloși și trădători. Cât despre ceilalți, pot spune că nu auzisem vreodată de ei. S-au înfățișat cu toții, umili și prost îmbrăcați; cei mai mulți mi-au spus că au murit în sărăcie și în dizgrație, iar ceilalți pe eșafod sau spânzurați.

Printre alții se afla un om al cărui caz părea întrucâtva ciudat. Alături de el stătea un tânăr de vreo optsprezece ani. Bătrânul mi-a spus că fusese timp de mulți ani comandant de vas; în bătălia navală de la Actium avusese norocul să străpungă liniile dușmanului, să-i scufunde trei corăbii mari și să captureze o a patra, ceea ce pricinuisese fuga lui Antoniu, iar lor le adusesese victoria. Tânărul care stătea alături de el, unicul său fiu, căzuse în luptă. Îmi mai spuse că datorită unor merite ale sale se dusesse la Roma la sfârșitul războiului, spre a-i cere lui Augustus să-i dea comanda unei corăbii mai mari, al cărui comandant fusese ucis; totuși, fără să se țină seama de cererea lui, comanda fu dată unui băiețandru care în viața lui nu văzuse marea; acesta era fiul Libertinei, slujitoarea uneia din amantele împăratului. Înapoindu-se pe vasul lui, bătrânul fu învinuit că nu-și făcuse datoria, și corabia încredințată unui paj, favorit al vice-amiralului Publicola; atunci el se retrase la o fermă sărăcăcioasă, departe de Roma, unde își sfârși zilele. Eram atât de curios să aflu adevărul cu privire la această poveste, încât am dorit să fie chemat Agrippa care fusese amiral în acea bătălie. Agrippa se înfățișă îndată și întări întru totul spusele celuilalt, ba chiar prezentă lucrurile și mai mult în favoarea comandantului care, din pricina modestiei, ascunsese o bună parte din meritele sale.

Am fost cuprins de adâncă uimire când mi-am dat seama cât de mare era corupția în imperiul acela și cât de repede prinsese rădăcini, datorită desfrâului ce domnea pretutindeni în ultima vreme. Aceasta m-a făcut să mă mir mai puțin de multe cazuri asemănătoare privind alte țări, unde vicii de tot felul au stăpânit mult mai multă vreme și unde

toată gloria, precum și prăzile de război și le-a însușit comandantul-șef, care era poate cel mai puțin îndrituit la una sau la cealaltă.

Cum fiecare duh chemat apărea întocmai cu înfățișarea pe care o avusese în viață, am constatat cu multă strângere de inimă că neamul omenesc degenerase în ultimele sute de ani, că frența sub toate formele și cu toate urmările ei schimbase cu desăvârșire înfățișarea englezilor, chircise trupul, slăbise nervii, tendoanele și mușchii, îngălbenise fețele și fleșcăise carnea.

Am mers până acolo, încât am rugat să fie chemați câțiva plugari englezi de altădată, vestiți pe vremuri pentru traiul, purtările și îmbrăcămintea lor simplă, pentru felul lor drept, pentru dragostea de libertate, pentru vitejia și dragostea de țară.

Și iarăși n-am putut să rămân nepăsător când, asemuindu-i pe cei vii cu cei morți, am constatat cum urmașii au terfelit de dragul banilor aceste simple virtuți strămoșești, urmași, care, vânzându-și voturile și trăgând sforile la alegeri, și-au însușit toate viciile și metehnele ce pot fi învățate la curtea unui rege.

CAPITOLUL IX

Autorul se întoarce la Maldonada. Pleacă în împărăția Luggnagg. Autorul e închis și apoi chemat la curte. Cum a fost primit. Îngăduința regelui față de supuși.

Sosind ziua plecării am căpătat încuviințarea înălțimii Sale guvernatorul din Glubbudubdrib și m-am înapoiat cu cei doi însoțitori ai mei la Maldonada unde, după o așteptare de două săptămâni, am găsit o corabie gata să ridice pânzele pentru a porni spre Luggnagg. Cei doi domni și alți câțiva au avut marea bunătate de a mă aproviziona cu merinde și de a mă conduce pe bord. Călătoria a ținut o lună de zile. Am avut de înfruntat o furtună cumplită și am fost nevoiți să cârmim înspre vest pentru a intra în bătaia alizeului, care sufla pe o întindere de mai mult de șaizeci de leghe. La 21 aprilie 1708, am intrat în apele fluviului care curge spre Clumegrig, un port la mare, așezat în partea de sud-est a împărăției Luggnagg. Am aruncat ancora la o leghe depărtare de oraș și am semnalizat după pilot. În mai puțin de jumătate de oră, veni ră pe bord doi piloți care ne-au condus printre bancuri și stânci foarte primejdioase pentru corăbii, până la un bazin mare, unde o flotă întreagă poate pluti în siguranță, la o depărtare de o ancablură de zidurile orașului.

Câțiva din marinarii noștri, fie din răutate, fie din neștiință, au informat pe piloți că eu sunt străin și că am călătorit mult; aceștia s-au grăbit să-l înștiințeze pe vameș, care m-a cercetat cu de-amănuntul la debarcare. Vameșul îmi vorbi în limba din Balnibarbi, care, datorită negoțului întins, e în general înțeleasă în orașul acela, mai ales de către marinari și de funcționarii de la vamă. I-am istorisit câteva din peripețiile mele, căutând să-mi fac povestea cât mai vrednică de crezare.

Iar am socotit cu cale să tănuiesc numele patriei mele adevărate și să le spun că sunt olandez, deoarece intenția mea să plec în Japonia și știam că olandezii sunt singurii europeni cărora le este îngăduită intrarea în împărăția aceea. I-am spus așadar vameșului că naufragiind pe coasta din Balnibarbi și fiind aruncat pe o stâncă, am fost primit în Laputa sau insula zburătoare (despre care el auzise adesea), și acum [mă străduiam

să ajung în Japonia, unde aş putea găsi vreun mijloc de a mă reîntoarce în patrie. Vameşul îmi spuse că va trebui să fiu închis până când va primi ordine de la curte; în care scop el va scrie numaidecât, cu nădejdea că va primi un răspuns până în două săptămâni. Am fost dus într-o locuinţă destul de confortabilă şi o santinelă fu aşezată la uşă. Totuşi, mi-era îngăduit să mă plimb printr-o grădină mare, fiind tratat cu destulă omenie şi întreţinut în tot acest răstimp pe socoteala regelui. Am fost vizitat de mai multe persoane, mai ales din curiozitate, căci se răspândise zvonul că vin de peste mări şi ţări, despre care ei nici măcar nu auziseră vreodată.

Am angajat ca tâlmaci pe un tânăr care călătorise pe aceeaşi corabie cu mine; era de fel din Luggnagg, dar trăise câţiva ani la Maldonada şi cunoştea perfect amândouă limbile. Cu ajutorul lui, am putut să stau de vorbă cu cei care mă vizitau; dar convorbirile acestea se mărgineau la întrebări din partea lor şi răspunsuri din partea mea.

Răspunsul curţii nu întârzie să sosească. Cuprindea un mandat de arestare şi ordinul de a fi dus la Traldragdubh sau Trildrogdrib (deoarece, dacă îmi aduc bine aminte, se pronunţă în ambele feluri), de un detaşament de zece călăreţi. Singurul meu însoţitor era bietul tâlmaci, pe care-l convinsesem să intre în slujba mea; în urma cererii mele umile ni s-a dat la fiecare câte un catâr, pe care să călărim. Cu o jumătate de zi înaintea noastră, fu trimis un sol, ca să-l înştiinţeze pe rege de venirea mea şi să-l roage să binevoiască a hotărî ziua şi ora când va avea plăcerea de a-mi îngădui cinstea să ling praful din faţa tronului său. Acesta este stilul curţii, despre care mi-am dat seama că e ceva mai mult decât o chestiune de formă, deoarece la două zile după sosirea mea, când am fost primit la palat, mi s-a poruncit să mă târăsc pe burtă şi să ling duşumeaua pe măsură ce înaintam.

Datorită faptului că eram străin, duşumeaua fusese curăţată, astfel că praful nu mă supăra câtuşi de puţin. Totuşi, aceasta este o favoare deosebită care nu se acordă decât persoanelor supuse, când cer să fie primite de rege. Ba, uneori se presară dinadins praf pe jos, atunci când cel care trebuie să fie primit se întâmplă să aibă duşmani puternici la curte. Mi-a fost dat să văd un mare dregător cu gura atât de năclăită de praf, încât după ce s-a târât până aproape de tron, n-a fost în stare să rostească un singur cuvânt. Leac nu există, pentru că cei care scuipă sau îşi şterg gura în faţa Majestăţii Sale se fac vinovaţi de o crimă capitală. Mai există şi un alt obicei, cu care nu sunt întru totul de acord: atunci când regele îşi pune în gând să condamne pe vreunul din nobilii săi la o moarte blândă, el porunceşte să se presare pe duşumea un anumit praf negricios şi otrăvitor care, dacă e lins, omoară fără greş omul în douăzeci şi patru de ore. Totuşi, ca să fiu drept cu acest cârmuitor care vădeşte atâta îndurare şi grijă pentru viaţa supuşilor săi (ar fi de dorit ca monarhii din Europa să-l imite), trebuie să amintesc un lucru care-i face cinste şi anume că după executarea unei astfel de pedepse se dau porunci straşnice ca duşumeaua să fie bine spălată, iar dacă slujitorii nesocotesc porunca sunt în primejdie de a-şi atrage mânia regelui. Eu însumi l-am auzit dând poruncă să fie biciuit unul din paji, care, nutrind gânduri ascunse, nu se îngrijise ca podelele să fie spălate după osândă, deşi primise această însărcinare. Din pricina nepăsării lui, un tânăr nobil în faţa căruia se deschidea un viitor plin de nădejdi, venind în audienţă, a fost din nenorocire otrăvit, cu toate că în perioada aceea, regele nu-i pusese gând rău. Dar bunul rege avu mărinimia să-l ierte pe bietul paj, aşa că acesta n-a mai fost biciuit, făgăduind că nu va mai face aşa ceva,

fără să primească poruncă.

Dar să ne întoarcem acolo de unde am plecat: după ce m-am târât până la vreo patru yarzi de tron, m-am săltat ușor în genunchi și apoi, lovind dușumeaua de șapte ori cu fruntea, am rostit următoarele cuvinte, așa cum fusesem învățat în ajun: Ickpling golffthrobb squut serumm blhiop mlashnalt zwin tnodbalkuïfh slhiophad gurdlubh asht. Aceasta e formula stabilită de legile țării, pe care trebuie s-o rostească toți cei ce sunt primiți de monarh. Traducerea ei sună cam așa: „Fie ca cereasca făptură a Majestății Voastre să trăiască cu unsprezece luni și jumătate mai mult decât soarele!”

Regele mi-a dat un răspuns, pe care, bineînțeles, nu l-am priceput; totuși, după cum fusesem învățat, am rostit: Fluft drin yalerick dwuldom prastrad mirpush, ceea ce înseamnă: „Limba mea e în gura prietenului meu”; această expresie voia să spună că îi cer îngăduința de a-mi aduce tâlmaciul. Și într-adevăr, tânărul de care am amintit a fost adus înăuntru. Cu ajutorul lui, am răspuns la toate întrebările pe care mi le-a pus Majestatea Sa vreme de o oră și mai bine. Eu vorbeam în limba din Balnibarbi, iar tâlmaciul meu îmi traducea spusele în limba din Luggnagg.

Regele se arată cât se poate de încântat de tovărășia mea și îi porunci bliffmarklub-ului sau marelui său șambelan, să ne dea o locuință mie și tâlmaciului meu chiar acolo la palat; de asemenea fixă o sumă importantă pentru hrana noastră, ba îmi dădu și bani de cheltuială.

Am rămas trei luni de zile în această țară, spre a-mi dovedi supunerea față de Majestatea Sa, care binevoi să-mi arate cele mai înalte favoruri, făcându-mi și unele propuneri cât se poate de ademenitoare. Totuși, am socotit că e mai înțelept și mai cu cale să-mi petrec restul zilelor alături de soția mea în mijlocul familiei.

CAPITOLUL X

Laudele aduse Luggnaggienilor de către autor. O descriere amănunțită a Struldbrugilor. Discuții cu privire la acest subiect între autor și câteva fețe simandicoase.

Luggnaggienii sunt oameni curtenitori și mărinimos!, și cu toate că nu le lipsește cu desăvârșire trufia caracteristică tuturor țărilor Orientului, totuși se arată binevoitori față de străini, mai ales față de cei care au trecut la curte. Am cunoscut mulți oameni, îndeosebi printre cei cu vază; și cum pretutindeni mergeam însoțit de tâlmaci, convorbirile noastre nu erau plictisitoare.

Într-o zi, pe când mă aflam în mijlocul unor astfel de fețe alese, un mare dregător m-a întrebat dacă am văzut vreun struldbrug, sau nemuritor de al lor.

"Nu", i-am răspuns, și l-am rugat să mă lămurească ce înseamnă acest nume dat unei ființe nemuritoare. Mi-a răspuns că uneori — foarte rar, de altfel — se întâmplă ca într-o familie să se nască un copil cu o pată rotundă și roșie pe frunte, chiar deasupra sprâncenei stângi, semn sigur că nu va muri niciodată. Pata aceasta, după cum spunea dânsul, era cam de mărimea unei monede de argint de trei penny, dar cu timpul creștea și-și schimba culoarea; la vârsta de doisprezece ani devenea verde, rămânând astfel până la douăzeci și cinci de ani, când se făcea albastră, un albastru închis; la patruzeci și cinci era neagră ca tăciunele și avea mărimea unui șiling englez; de aci încolo rămânea neschimbată.

Mi-a mai spus că lucrul acesta se întâmplă atât de rar, încât, după părerea lui, nu puteau fi mai mult de o mie o sută de struldbrugii, bărbați și femei, în toată țara; socotea că vreo cincizeci se aflau în capitală, între care și o fetiță născută cu trei ani în urmă; tot el îmi spusese că struldbrugii nu se nasc numai în anumite familii, ci la întâmplare, printr-un capriciu al soartei, iar copiii lor sunt muritori ca toți ceilalți oameni.

Mărturisesc cinstit că cele auzite m-au încântat nespuse, și cum povestitorul înțelegea întâmplător limba din Balnibarbi, pe care eu o vorbeam foarte bine, nu m-am putut stăpîni și am izbucnit în cuvinte, poate întrucâtva cam nelalocul lor. Am strigat, cuprins de nespuse montare: "Fericit popor, unde orice copil poate avea sorții de a-i fi hărăzită nemurirea! Fericit popor, în mijlocul căruia dănuie atâtea pilde vii ale virtuții strămoșești, și care are dascăli ce-l pot învăța înțelepciunea veacurilor apuse! Dar mai fericiți încă, fără asemănare, sunt acești minunați struldbrugii care, ca unii ce se nasc fără a cunoaște blestemul ce apasă asupra neamului omenesc, au mintea slobodă și nu simt povara și amărăciunea pricinuită de veșnica teamă de moarte." M-am arătat mirat că la curte nu am întâlnit niciuna din aceste ființe vestite; doar pata neagră din frunte s-ar fi văzut atât de bine, încât nu putea să-mi scape cu una cu două, și mă-ntrebam cum de era cu putință ca un rege înțelept ca Maiestatea Sa să nu se înconjoare cu o seamă de sfetnici atât de pricepuți și de destoinici. Totuși, poate că virtutea acestor venerabili înțelepți era prea severă pentru moravurile corupte și dezmațul de la curte. Toată lumea știe că tinerii sunt prea încrezători în sine și ușuratici ca să se lase îndrumați de sfaturile celor mai mari.

Cum însă regele, în nemărginita-i bunătate, îmi îngăduise să mă apropiez de augusta lui persoană, eram hotărât ca la primul prilej să-i spun fără înconjur și pe larg ce cred despre toate acestea, bineînțeles cu ajutorul tălmăciului; și fie că ar fi binevoit să ia în seamă sfatul meu, fie că nu, eu totuși mă hotărâsem asupra unui lucru, și anume: deoarece Majestatea Sa mă poftise în nenumărate rânduri să rămân în țară, eram gata să primesc plin de recunoștință acest semn al bunăvoinței sale și să-mi petrec zilele stînd de vorbă cu ființele acelea superioare, struldbrugii, dacă vor binevoi să mă primească în mijlocul lor.

Domnul căruia îi vorbeam — după cum am mai arătat, cunoștea limba din Balnibarbi — mi-a răspuns cu un zâmbet plin de îngăduință, așa cum ai îndeobște față de cei neștiutori, că "e bucuros de a mă avea în mijlocul lor și ar dori, cu încuviințarea mea, să tălmăcească și celor de față spusurile mele". Câtva vreme, oamenii statură de vorbă între ei, fără ca eu să înțeleg o iotă; las' că nici după chipurile lor nu mi-am putut da seama ce gîndeau despre tot ce înșirasem până atunci. După o clipă de tăcere, aceeași persoană îmi arată că prietenii lui și ai mei (așa găsi el cu cale să se exprime) erau încântați de observațiile judicioase pe care le făcusem asupra neasemuitei fericiri și a foloaselor legate de nemurire și ar dori să afle, mai ales, ce fel de viață aș înțelege să duc, dacă mi-ar fi hărăzit să mă nasc struldbrug.

Am răspuns că nimic nu-i mai ușor decât să vorbești despre un subiect atât de vast și de plăcut, mai ales pentru mine, care de atâtea ori mă desfătasem închipuindu-mi ce aș face dacă aș fi vreodată rege, general sau mare dregător; cât privește nemurirea, mă gîndisem adesea în fel și chip cu ce m-aș îndeletnici și cum mi-aș petrece timpul dacă aș fi sigur că voi trăi veșnic.

Așadar, dacă aș avea norocul să vin pe lume ca struldbrug, de îndată ce aș descoperi această fericire aș căuta, în primul rând,

înțelegând deosebirea dintre viață și moarte, să mă chivernisesc cât mai bine și cu orice preț; făcând economii și gospodărimându-mi averea cum trebuie, sunt îndreptățit să cred că în vreo două sute de ani aș fi cel mai bogat om din țară. În al doilea rând, încă din primii ani ai tinereții aș începe să studiez artele și știința și în scurtă vreme i-aș întrece pe toți, ajungând cel mai învățat om. În sfârșit, mi-aș însemna cu grijă toate faptele și întâmplările de seamă din viața obștească și cu ajutorul acestor însemnări, aș zugrăvi în chip nepărtinitor figurile câtorva generații de regi și mari dregători, adăugând și propriile mele observații.

De asemenea, aș nota cu luare-aminte diferitele schimbări ce ar surveni în obiceiuri, limbă, îmbrăcăminte, hrană și distracții. Mulțumită acestui fapt, aș fi o adevărată comoară de știință și înțelepciune și, de bună seamă, aș deveni oracolul poporului.

Nu m-aș căsători niciodată după vârsta de șaiszeci de ani, ci aș înțelege să duc o viață îndestulată, dar totuși plină de cumpătare. M-aș strădui să plămădesc și să îndrum mințile tinerilor înzestrați, și pe baza propriilor mele amintiri, experiențe și observații, întărite de nenumărate pilde, m-aș osteni să-i conving de foloasele virtuții atât în viața publică, cât și în cea privată. Dar prietenii mei cei mai apropiați și mai statornici ar fi cei nemuritori ca și mine; dintre aceștia mi-aș alege vreo zece-doisprezece, începând cu cei mai bătrâni, și sfârșind cu cei de o seamă cu mine. Dacă vreunul din ei ar avea de îndurat lipsuri, eu i-aș găsi o locuință frumoasă în apropierea moșiei mele și ar fi nelipsit de la masa mea; iar dintre voi, muritorii, aș alege doar câțiva din cei mai vrednici, și vremea ce se deapănă fără încetare mă va face să vă uit fără prea multe păreri de rău; iar cu urmașii voștri s-ar întâmpla întocmai, așa precum un om privește cu bucurie garoafele și lalelele ce răsar în fiecare an în grădina lui, fără să-i pară rău de cele care s-au veștejit cu un an în urmă.

Struldbrugii aceștia laolaltă cu mine ne-am împărtăși unii altora observațiile și însemnările adunate de-a lungul veacurilor; am urmări în ce chip corupția se strecoară zi de zi în lume și ne-am împotrivi ei la fiecare pas, prevenind și învățând omenirea fără încetare. Datorită acestui fapt, precum și puternicei înrâuriri a propriului nostru exemplu, am izbuti, poate, să preîntâmpinăm continua degenerare a naturii omenești, de care, pe drept cuvânt, s-au plâns toate veacurile.

Să adăugăm la acestea plăcerea de a vedea nenumăratele revoluții din atâtea țări și împărțirii, schimbările petrecute în clasele de jos și de sus, cetăți străvechi năruindu-se și biete sătucuri devenind reședințe regale, fluvii vestite prefăcându-se în pârâiașe, o nouă fâșie de uscat răsărind din apele oceanului, iar alta înghițită de valuri; meleaguri necunoscute până atunci descoperite de oameni; barbarii cotropind țările cele mai civilizate și popoarele cele mai barbare civilizându-se.

Aș vedea apoi cum omenirea descoperă longitudinea, perpetuum mobile, panaceul universal, precum și alte născociri de seamă ce vor fi duse la desăvârșire.

Ce descoperiri minunate am face noi în astronomie, trăind dincolo de sorocul propriilor noastre proorocii și adevărindu-le, urmărind mișcarea și reîntoarcerea cometelor, dimpreună cu schimbările petrecute în mișcarea soarelui, a lunii și a stelelor!

Am vorbit amănunțit despre multe alte lucruri, pe care dorința firească de a trăi o viață fără de moarte și într-o veșnică stare de fericire pământească mi le pune la îndemână. După ce am isprăvit și spusele mele au fost tălmăcite, ca și mai înainte, celorlalți, oamenii

Începură să discute între ei cu vie însuflețire, făcând haz uneori pe socoteala mea. În cele din urmă, același gentilom care fusese tâlmaciul meu îmi spuse că toți ceilalți l-au rugat să îndrepte câteva din greșelile pe care le făcusem, datorită prostiei obișnuite a firii omenești, din care pricină nici nu eram chiar atât de vinovat. Așadar omul mi-a spus că struldbrugii se nasc numai în țara lor, că asemenea fapte nu întâlnești nici în Balnibarbi, nici în Japonia, unde el avusese cinstea să fie ambasadorul Majestății Sale și unde aflase că băștinașii celor două împărății nu voiau să creadă în ruptul capului că așa ceva ar fi cu putință. De altfel și eu, când am auzit pentru prima oară despre acești struldbrugi, am rămas atât de uimit, încât toți cei de față și-au dat seama numaidecât că este ceva cu desăvârșire nou și aproape de necrezut pentru mine. În cele două împărății amintite mai sus, unde în timpul șederii sale discutase adesea cu băștinașii, observase că dorința lor cea mai fierbinte era să trăiască mult, cât mai mult, că cel care se afla cu un picior în groapă căuta să se sprijine din răputeri pe piciorul rămas încă afară, iar cei bătrâni trăgeau nădejde să mai trăiască măcar o zi, considerând moartea drept cea mai mare pacoste de care natura îi îndeamnă veșnic să se ferească. Numai în această insulă a Luggnagg-ului setea de viață nu era chiar atât de arzătoare, datorită struldbrugilor pe care îi aveau sub ochii lor.

Îmi mai spuse că viața, așa cum o imaginasem eu, era un lucru irațional și fals, deoarece presupunea ca omul să se bucure de tinerețe, sănătate și vigoare veșnică, ceea ce nici o ființă cu mintea întreagă nu putea nădăjdui, oricât de nesăbuite i-ar fi fost dorințele.

Că prin urmare nu se punea problema dacă omul are de ales între o tinerețe veșnică, prosperă și plină de vigoare, ci cum să-și ducă această viață veșnică, îndurând neajunsurile pe care le aduce cu sine bătrânețea; și deși sunt puțini aceia care să dorească nemurirea în atari condiții, totuși, în cele două țări amintite mai înainte, în Balnibarbi și Japonia, el constatase că fiecare om voia să-și amâne moartea cât mai mult cu putință, ceasul din urmă să sune cât mai târziu. De asemenea, rareori i-a fost dat să audă din gura vreunui om că ar muri bucuros, afară doar dacă era chinuit de dureri sau suferințe cumplite. Apoi m-a întrebat dacă în țările prin care călătorisem, precum și în țara mea, nu observasem aceeași stare de spirit.

După această introducere, mi-a făcut o descriere amănunțită a struldbrugilor. Mi-a spus că, de obicei, aceștia sunt aidoma muritorilor de rând până la vârsta de treizeci de ani, dar încet, încet, ei devin din ce în ce mai melancolici și mai abătuți, stare sufletească ce se accentuează pe măsură ce se apropie de vârsta de optzeci de ani. Toate acestea le aflase din propriile lor mărturisiri, deoarece într-un veac se nasc doar doi sau trei struldbrugi, deci ar fi imposibil să se poată trage o concluzie. La optzeci de ani, vârsta maximă a oamenilor din această țară, ei nu au numai smintelile și metehnele altor moșnegi, ci mult mai multe, pricinuite de îngrozitoarea perspectivă de a nu muri niciodată. Nu sunt numai încăpățânați, arțăgoși, lacomi, îmbufnați, vanitoși și guralivi, ci incapabili de orice simțământ de prietenie și lipsiți de orice afecțiune, care se oprește la nepoții lor. Pizma și dorințele deșarte sunt cele mai mari păcate ale lor. Dar ceea ce invidiază cu deosebire sunt viciile tinerilor și moartea bătrânilor. Când se gândesc la cei dintâi, își dau seama că ei nu se vor mai bucura niciodată de plăcerile vieții, iar când văd o înmormântare, plâng și se bocesc că alții au plecat înspre limanul păcii, în timp ce ei nu-l vor putea atinge niciodată. Nu-și aduc aminte de

nimic în afară de ceea ce au învățat și au văzut în tinerețe sau pe când erau oameni în puterea vârstei și chiar aceste aduceri aminte sunt foarte nelămurite. Cât privește autenticitatea sau amănuntele unui fapt oarecare e mult mai bine să te încrezi în tradiție decât în cele mai vii amintiri ale lor. Cei mai puțin nenorociți dintre ei par să fie cei care dau în mintea copiilor și-și pierd cu desăvârșire memoria.

Aceștia se bucură de mai multă milă și ajutor, căci sunt scutiți de o seamă de cusururi de care ceilalți sunt plini.

Dacă un struldbrug se căsătorește cu o femeie din neamul struldbrugilor, căsătoria e desfăcută fără zăbavă, potrivit prevederii înțelepte a legii, de îndată de struldbrugul mai tânăr atinge vârsta de optzeci de ani, căci legea socotește că nu trebuie să îngăduie ca acei care fără nici o vină sunt osândiți la viață veșnică, să sufere îndoit, având de îndurat și povara unei neveste.

De îndată ce au ajuns la vârsta de optzeci de ani, legea îi socotește ca și morți; moștenitorii devin de îndată stăpânii averilor lor, iar ei se aleg numai cu o pensie de nimic ca să aibă din ce trăi. Cei săraci sunt întreținuți pe socoteala statului. După această vârstă ei sunt considerați incapabili de orice slujbă onorifică sau care le-ar aduce un câștig.

Nu are voie să cumpere sau să ia pământ în arendă; de asemenea, nu li se îngăduie să fie martori la vreun proces civil sau penal, nici chiar atunci când e vorba de stabilirea hotarelor.

La vârsta de nouăzeci de ani, începe să le cadă dinții și părul; își pierd simțul gustului și beau și mănâncă tot ce li se dă, fără nici un fel de poftă sau plăcere. Bolile de care sufereau continuă să-i chinuie, fără ca starea lor să se agraveze, dar nici să se îmbunătățească. Când stau de vorbă cu cineva, ei uită numele obișnuite ale lucrurilor și persoanelor, chiar numele celor mai apropiați prieteni și rude. Pentru același motiv, ei nu-și pot petrece timpul citind, deoarece memoria nu-i mai ajută să țină minte o propozițiune de la început până la sfârșit; datorită acestui neajuns, ei sunt lipsiți de unica plăcere care, de altminteri, și-ar mai putea-o îngădui.

Limba acestei țări fiind în continuă schimbare, struldbrugii unui veac nu-i mai pot înțelege pe cei dintr-un alt veac, și după două sute de ani de la naștere, ei nu mai sunt în stare să închege o convorbire (afară doar de câteva cuvinte) cu semenii lor muritori, și astfel bieții struldbrugi trăiesc ca niște străini în propria lor țară.

Acestea mi s-au spus despre struldbrugi, după câte îmi amintesc eu. Am văzut mai târziu cinci sau șase struldbrugi de vârste deosebite, dintre care cel mai tânăr nu avea mai mult de două sute de ani. Mi-au fost prezentați în diferite rânduri de câțiva dintre prietenii mei; dar cu toate că li s-a spus că sunt un călător și că am văzut lumea întreagă, nu au avut nici cea mai mică curiozitate de a-mi pune vreo întrebare; m-au rugat numai să le dau un slumskudasc sau o amintire, ceea ce este un fel mai cuviincios de a cerși pentru a scăpa de asprimea legii care interzice acest lucru, deoarece ei sunt întreținuți pe socoteala statului, ce-i drept, dându-li-se o pensie de nimic.

Aproape toți oamenii îi urăsc și îi disprețuiesc. Nașterea lor este socotită de rău augur și e înregistrată cu toate amănuntele, așa încât poți afla vârsta lor, cercetând un catastif; astfel de catastife nu se țin decât de o mie de ani încoace sau poate că celelalte au fost distruse de vreme ori de războaie civile. Totuși, când cineva dorește să afle vârsta unui struldbrug, îl întreabă de obicei ce regi sau persoane cu vază își poate aminti, consultând după aceea cărțile de istorie, deoarece, fără doar și

poate, ultimul monarh de care îşi aduce aminte s-a urcat pe tron înainte ca struldbrugul să fi împlinit optzeci de ani.

O privesc mai jalnică decât a struldbrugilor nu mi-a fost dat să văd, iar femeile erau şi mai înspăimântătoare decât bărbaţii. Pe lângă urâtenia obişnuită la adânci bătrâneţe, pe măsură ce treceau anii, ele căpătau o înfăţişare şi mai hidoasă încă, pe care nu am cuvinte să o zugrăvesc. Mi-a fost destul de uşor să deosebesc din vreo şase femei pe cea mai bătrână, cu toate că nu era o diferenţă mai mare de un secol-două între ele.

Lesne îşi poate închipui cititorul că din cele ce am auzit şi văzut, îmi cam trecuse pofta de nemurire. Mărturisesc cinstit că mi-a fost tare ruşine de îmbătătoarele viziuni pe care le plăsmuisem, şi mi-am spus că nici un tiran n-ar putea să nascocască o moarte pe care să nu o primesc cu bucurie mai degrabă decât să duc o astfel de viaţă.

Regele auzi despre cele petrecute între mine şi prietenii mei cu acest prilej şi mă cam luă peste picior, propunându-mi chiar să trimită câţiva struldbrugi în propria mea ţară, pentru a-i scăpa pe oameni de frica morţii. Se pare, totuşi, că lucrul acesta e interzis de legile fundamentale ale regatului, deoarece altfel aş fi fost gata să iau asupra mea greutăţile şi cheltuielile transportului.

N-am putut să nu fiu de acord că legile acestui regat privitoare la struldbrugi se întemeiau pe motive foarte puternice, şi oricare altă ţară în împrejurări asemănătoare ar fi fost silită să le adopte. Altfel, întrucât zgârcenia este o urmare firească a bătrâneţii, nemuritorii aceia ar deveni cu timpul stăpânii întregii ţări şi ar avea în mână lor toată puterea, ceea ce, datorită lipsei lor de pricepere, ar atrage după sine ruina întregului popor.

CAPITOLUL XI

Autorul părăseşte insula Luggnagg şi pleacă în Japonia. De acolo, pe bordul unui vas olandez, porneşte spre Amsterdam şi din Amsterdam, spre Anglia.

Am socotit că această descriere a struldbrugilor ar putea interesa pe cititor, deoarece e un lucru care iese oarecum din comun.

Eu, unul, cel puţin, nu-mi amintesc să fi întâlnit lucruri asemănătoare în vreuna din cărţile de călătorii ce mi-au căzut în mână, iar dacă mă înşel, trebuie să fiu iertat, căci este neapărat necesar ca toţi călătorii care zugrăvesc aceeaşi ţară să stăruie asupra aceloraşi amănunte, fără a putea fi învinovaţi că au împrumutat sau au copiat de la cei ce au scris înaintea lor.

Între acest regat şi marea împărăţie a Japoniei există strânse legături comerciale, şi este foarte probabil ca scriitorii japonezi să fi făcut şi ei o descriere a struldbrugilor. Dar şederea mea în Japonia a fost atât de scurtă, şi, pe de altă parte, nici măcar nu cunoşteam limba lor, încât nu am avut câtuşi de puţin căderea să întreprind oarecare cercetări. Nădăduiesc însă că olandezii, luând cunoştinţă de aceste rânduri, vor fi îndeajuns de curioşi să cerceteze şi deci în măsură să întrească spusele mele.

Maiestatea Sa mă îndemnase adesea să primesc o slujbă oarecare la curte, dar văzând că sunt hotărât să mă înapoiez în patrie, a binevoit să-mi dea încuviinţarea să plec, onorându-mă totodată cu o scrisoare de

recomandație scrisă chiar de mână sa către împăratul Japoniei. De asemeni, el îmi dăruie patru sute patruzeci și patru de galbeni (poporului acestuia îi plăceau foarte mult cifrele de același fel), precum și un diamant roșu pe care l-am vândut în Anglia cu o mie o sută de lire.

La 6 mai 1709, m-am despărțit solemn de Maiestatea Sa și de toți prietenii mei. Monarhul binevoi să poruncească unei gărzi să mă conducă până la Glanguenstald, un port așezat în partea de sud-vest a insulei. Peste șase zile am găsit o corabie care să mă ducă în Japonia; călătoria noastră a durat cincisprezece zile. Am debarcat într-un port numit Xamoschi, situat în partea de sud-est a Japoniei. Orașul e așezat în regiunile apusene ale insulei, pe țărmul unei strâmțori care la nord duce spre o fâșie de apă; în partea de nord-vest se află Yedo, capitala țării. La debarcare, le-am arătat vameșilor scrisoarea adresată de regele din Luggnagg Maiestății Sale împăratul. Vameșii cunoșteau sigiliul foarte bine — era cât palma mea. Pe sigiliu se putea vedea „Un rege ridicând de jos un cerșetor olog”. Magistrății orașului, auzind despre scrisoarea mea, m-au primit ca pe un ministru; mi-au pus la dispoziție trăsură și slujitori care mi-au dus bagajele la Yedo, unde am fost primit în audiență, prezentând scrisoarea împăratului.

Scrisoarea a fost deschisă cu mare pompă, și un tâlmaci i-a tradus-o împăratului. Din porunca Majestății Sale am fost înștiințat că e de ajuns să cer ceva și dorința îmi va fi îndeplinită, oricare ar fi ea, de dragul fratelui său, împăratul din Luggnagg. Tâlmaciul era un om care mijlocea încheierea târgurilor cu olandezii; el își închipui, după înfățișarea mea, că sunt european și de aceea repetă porunca Majestății Sale în olandeza de jos pe care o vorbea foarte bine. Am răspuns, așa cum îmi pusesem în gând, că sunt un negustor olandez, naufragiat pe meleaguri foarte îndepărtate, de unde călătorisem pe mare și pe uscat până când ajunsesem la Luggnagg; de aici mă îmbarcasem pentru Japonia. Știam că mulți compatrioți de-ai mei fac negoț în părțile acestea și trăgeam nădejde să mă pot înapoia în Europa, cu ajutorul lor; de aceea îl rugam cu umilință pe împărat să dea poruncă să fiu condus în siguranță la Nangasac. Pe lângă aceasta, i-am mai făcut o rugămintă în numele protectorului meu, regele din Luggnagg, cerând Maiestății Sale să mă scutească de a îndeplini ceremonia impusă compatrioților mei și anume aceea de a călca crucea în picioare; deoarece numai nenorocirile care se țineau lanț de capul meu, mă aruncaseră pe țărmul împărăției lui și niciodată nu-mi trecuse prin minte să fac negoț. Când rugămintea i-a fost tălmăcită, împăratul se arătă întrucâtva surprins. El îmi spuse că după câte știe sunt primul dintre compatrioții mei care își face scrupule în această privință și adăugă că începe să se îndoiască dacă sunt într-adevăr olandez. Bănuia mai degrabă că trebuie să fiu creștin. Totuși, ținând seama de motivele arătate de mine și mai ales pentru a-i da regelui din Luggnagg o dovadă neobișnuită de înaltă sa prețuire, îmi spuse că e gata să încuviințeze această ciudată toană, dar totul trebuia tănuț cu grijă, iar ofițerilor să li se dea poruncă să mă lase să trec ca și cum ar fi uitat, deoarece, mă încredința el, dacă acest secret ar fi aflat de compatrioții mei olandezi, ei mi-ar tăia gâtul în timpul călătoriei. Cu ajutorul tâlmaciului meu, i-am mulțumit de mii de ori pentru un hatâr atât de neobișnuit și, cum în timpul acela niște trupe se îndreptau în marș spre Nangasac, ofițerul comandant primi ordinul să mă ducă teafăr până acolo, împreună cu instrucțiuni speciale privind chestiunea cu crucea.

La 9 iunie 1709, am sosit la Nangasac, după o călătorie foarte lungă

și plină de necazuri. Nu trecu mult și m-am pomenit în tovărășia câtorva marinari olandezi de pe vasul „Amboyna” din Amsterdam, cu o deplasare de 450 tone. Trăisem multă vreme în Olanda, în timp ce studiam la Leyda, și vorbeam bine limba olandeză. Marinarii aflară în curând de unde anume veneam; erau foarte curioși să cunoască amănunte în legătură cu călătoriile și viața mea. Am întocmit o poveste cât am putut mai scurtă și mai demnă de crezare, dar am ascuns cea mai mare parte a peripețiilor mele. Cunoșteam mulți oameni în Olanda, și am născocit nume pentru părinții mei, despre care le-am spus că sunt niște oameni modești din provincia Guelderland. Eram gata să-i dau căpitanului (un oarecare Theodorus Vangrult) oricât ar fi cerut pentru călătoria mea în Olanda, dar aflând că sunt chirurg, el se mulțumi numai cu jumătate din preț, cerându-mi în schimb să-mi exercit profesiunea pe vas. Înainte de a ne imbarca, am fost adeseori întrebat de oamenii din echipaj dacă am îndeplinit ceremonia amintită mai sus. Am ocolit întrebarea, dând răspunsuri foarte generale, de pildă, că ”l-am mulțumit pe împărat și întreaga curte în toate privințele”. Totuși, un marinăr răutăcios se duse la un ofițer și după ce mă arătă cu degetul, îi spuse că nu am călcat crucea în picioare; ofițerul însă, care primise instrucțiuni să mă lase să trec, îi dădu ticălosului douăzeci de lovituri pe spinare, cu un băț de bambus; în urma acestui fapt, nimeni nu m-a mai plictisit cu asemenea, întrebări.

În timpul călătoriei nu s-a întâmplat nici un lucru vrednic de a fi amintit. Am navigat pe un vânt prielnic până la Capul Bunei Speranțe, unde ne-am oprit pentru a lua apă de băut. La 10 aprilie 1710, am sosit cu bine la Amsterdam după ce, între timp, pierdusem trei oameni care se îmbolnăviseră pe drum și un al patrulea care căzuse în valuri de pe catargul cel mare, nu departe de coasta Guineei. În curând, am plecat din Amsterdam spre Anglia, pe un vas mic care aparținea orașului.

La 16 aprilie ani sosit la Downs. Am debarcat a doua zi dimineața, revăzându-mi patria după o absență de cinci ani și șase luni. Am pornit direct spre Redriff, unde am sosit în aceeași zi la ora doua după amiază și unde mi-am găsit soția și copiii sănătoși cu toții.

PARTEA A PATRA CĂLĂTORIA ÎN ȚARA HOUYHNHNM-ILOR

CAPITOLUL I

Autorul devine căpitan de vas și pleacă în călătorie. Marinarii uneltesc împotriva lui. Îl țin închis multă vreme în cabină și-l debarcă pe țărmul unei țări necunoscute. Călătorește spre interiorul țării. Descrierea yahooilor, niște animale foarte ciudate. Autorul întâlnește doi houyhnhnmi.

Cu toate că aș putea fi învinuit, și pe drept cuvânt, că-mi place ne-spus aventura, trebuie totuși să mărturisesc cinstit că această patimă a mea nu a putut fi înăbușită de primejdiile prin care am trecut de-a lungul primelor mele călătorii.

Am rămas acasă alături de soția și copiii mei vreo cinci luni de zile, clipe cu adevărat fericite, dacă aș fi știut să prețuiesc cum se cuvine

traiful tihnit și îndestulat. Am lăsat-o pe biata mea soție așteptând un copil și am primit propunerea avantajoasă ce mi s-a făcut, și anume de a deveni căpitanul *Adventurei*, un mare vas comercial de 350 de tone. Cunoșteam bine tainele navigației și cum mă cam săturasem să tot fiu chirurg pe bord (firește, la nevoie aș fi dat o mână de ajutor), am luat pe vas un tânăr priceput în această meserie, un oarecare Robert Purefoy. Am ridicat pânzele în Portsmouth la 7 august 1710; în cea de a patrusprezecea zi, ne-am întâlnit la Teneriffe cu căpitanul Pocock din Bristol, care se îndrepta spre golful Campechy ca să încarce băcan.

În șaisprezece ale lunii ne-a despărțit o furtună; când m-am întors, am aflat că vasul lui se scufundase și că din tot echipajul n-a scăpat cu viață decât un mus. Căpitanul era un om de treabă și un bun marinăr, însă cam încăpățânat; de aici i s-a tras și moartea, după cum s-a mai întâmplat cu mulți alții, căci dacă ar fi dat ascultare sfaturilor mele, astăzi s-ar afla în sânul familiei lui, așa cum eu mă aflu în sânul familiei mele.

Cum pierdusem mai mulți oameni din echipaj din pricina frigurilor tropicale, am fost nevoit să angajez marinari în Barbados și în Antilele mici, unde m-am oprit ascultând de sfaturile negustorilor în slujba cărora mă aflam. Dar în curând m-am căit amarnic, deoarece am aflat că cei mai mulți dintre oamenii tocmiți de mine fuseseră odinioară pirați. Aveam cincizeci de oameni pe bord și promisem porunca să fac negoț cu indienii din mările sudului și, pe cât îmi stătea în putință, să fac și descoperiri. Nemernicii aceia, pe care i-am cules de pe drumuri, i-au îndemnat și pe oamenii mei să se răzvrătească și până la urmă s-au înțelese cu toții să pună mâna pe corabie, iar pe mine să mă închidă. Așa s-a și întâmplat: într-o bună dimineață au dat buzna în cabina mea și m-au legat de mâini și de picioare, amenințându-mă că mă vor azvârli peste bord dacă mă voi împotrivi. Le-am spus că sunt prizonierul lor și deci mă voi supune. M-au pus să jur, apoi m-au dezlegat, prinzându-mi doar un lanț de picior și legându-mă de pat. La ușa cabinei fu așezată o santinelă cu arma încărcată, care promise ordinul să tragă în cazul când aș fi încercat să-mi recapăt libertatea. Mi-au trimis mâncare și băutură și au preluat comanda vasului; își puseseră în gând să devină pirați și să-i jefuiască pe spanioli — plan ce nu putea fi adus la îndeplinire până ce nu mai făceau rost de oameni. Așa că hotărârea mai întâi să vândă mărfurile de pe corabie și apoi să se îndrepte spre Madagascar ca să recruteze noi oameni, întrucât mulți muriseră în timpul cât fusesem încarcerat. Călătoria a durat săptămâni în șir, în timpul cărora au făcut negoț cu indienii; eu însă nu știam încotro plutim, căci eram păzit cu strășnicie și așteptam din clipă în clipă să fiu omorât, așa cum mă amenințau adeseori.

În cea de a noua zi a lunii mai 1711, un anume James Welche coborî în cabina mea, spunându-mi că promise ordin de la căpitan să mă debarce pe țărm. În zadar am căutat să-l înduplec, că nici măcar n-a catadicsit să-mi spună cine era noul lor căpitan. M-au vârat cu de-a sila într-o șalupă, după ce mai întâi îmi îngăduiseră să mă îmbrac cu hainele mele cele mai bune, aproape noi, și să-mi iau o legăturică de rufe, însă nici o armă în afară de pumnal; au mers cu politețea până acolo, încât nu mi-au cercetat buzunarele în care băgasem toți banii ce-i aveam, împreună cu alte lucruri trebuincioase. După ce-au vâslit cam o leghe, m-au debarcat pe un țărm necunoscut. I-am rugat să-mi spună în ce țară mă aflu, dar ei se jurară că nu știu nimic mai mult decât mine. Căpitanul (așa-i spuneau ei) luase hotărârea să se descotorosească de mine,

aruncându-mă pe primul petic de pământ întâlnit, îndată ce vor fi vândut toată marfa. Marinarii o porniră imediat în larg, sfătuindu-mă să mă grăbesc ca nu cumva să fiu surprins de flux și astfel îşi luară rămas bun de la mine.

În această stare deznădăjduită am mers până când am simţit pământ solid sub picioare; m-am așezat pe un dâmb ca să mă odihnesc și să văd ce am de făcut. După ce mi-am mai venit puțin în fire, am pornit către interiorul insulei, hotărât să-mi încredințez soarta primilor sălbatici ce mi-ar fi ieșit în cale și să-mi răscumpăr viața dându-le brățări, inele de sticlă și alte nimicuri pe care marinarii nu uită să le ia cu ei în călătoriile lor și din care aveam și eu câteva. Ținutul era străbătut de șiruri lungi de copaci, nu sădiți regulat, ci crescând astfel de la natură; iarba era din belșug, și ici, colo, se vedeau mai multe lanuri de ovăz. Înaintam cu multă băgare de seamă, ca să nu fiu luat prin surprindere sau omorât de vreo săgeată aruncată din spate sau dintr-o parte. Am dat apoi de un drum, bătătorit de picior omenesc, de copite de vaci și mai ales de cai. În cele din urmă am văzut mai multe animale pe un câmp și vreo două din același soi cocoțate în copaci. Aveau o înfățișare foarte ciudată și pocită, ceea ce m-a tulburat și m-a făcut să mă adăpostesc în dosul unui tufiș, ca să le văd mai bine. Câteva din ele s-au apropiat de locul unde mă aflam și cu acest prilej am putut să le cercetez mai amănunțit. Aveau capul și pieptul acoperit cu păr des, creț la unele și lins la altele; aveau bărbii ca niște țapi și câte o şuviță lungă de păr de-a lungul spinării și picioarelor din față restul corpului era gol, astfel că le-am putut vedea pielea, cafenie ca a bivolilor.

Nu aveau coadă, nici păr pe crupă, în afară de anus, și bănuiesc că natura i-a înzestrat cu păr în locul acela, ca să-i apere când stăteau jos, căci le plăcea să stea jos, de asemenea culcați sau așezați pe picioarele dinapoi. Se cățărau în copaci înalți cu agilitatea veverițelor, deoarece atât picioarele din față, cât și cele din spate erau înzestrate cu gheare ascuțite și încovoiate. Din când în când săreau și țopăiau de colo, colo cu o sprinteneală de necrezut. Femelele erau mai mici decât bărbații; aveau capul acoperit de păr lung și lins, fața însă le era curată, și în afară de anus și pudenda, tot restul corpului era acoperit doar cu un fel de puf. Mamelele le atârnavă între picioarele din față și când mergeau, puțin lipsea uneori să n-atingă pământul. Părul ambelor sexe era de mai multe culori: cafeniu, roșu, negru și galben. În general, pot spune că în niciuna din călătoriile mele nu-mi fusese dat să văd dihanii atât de hidoase, față de care să nutresc atâta scârbă. Așa că făcându-mi socoteala că-mi ajunge cât am văzut, plin de dispreț și cutremurat de silă, m-am sculat și am ținut drumul bătut, în nădejdea că m-ar putea duce la coliba vreunui indian. De-abia făcusem câțiva pași, când mă pomenii față în față cu una din aceste lighioane. Văzându-mă, dihania începu să facă niște strâmbături care îi schimbă cu totul trăsăturile feței. Se holbă la mine de parcă aș fi fost altă arătare, apoi apropiindu-se mai mult, ridică laba din față, fie a răcă, fie din pricina uimirii — n-aș putea spune. Mi-am scos atunci pumnalul și l-am atins zdravăn cu latul; n-am îndrăznit să-l pălesc cu tăișul, ca nu cumva să-i stîrnesc pe localnici împotriva mea dacă s-ar fi întâmplat să afle că le-am omorât sau schilodit o vită. Lovit, animalul se trase îndărăt și scoase un muget atât de puternic, încât o cireadă de cel puțin alți patruzeci ca el dădură năvală dinspre pajiștea vecină, urlând și strâmbându-se îngrozitor. Am alergat atunci spre un copac și, rezemându-mă cu spatele de trunchi, i-am ținut la distanță fluturând pumnalul. Mai multe jivine s-au cățărat în pom, de unde au început să

mă împroaște cu excrementele lor. Totuși, pot spune că am scăpat destul de ieftin, lipindu-mă strâns de trunchiul copacului, deși puțin a lipsit să nu fiu înăbușit de murdăria ce ploua de sus.

Deodată când nu mai vedeam nici o ieșire din această jalnică situație, au luat-o cu toții la goană cât îi țineau picioarele. Abia atunci m-am încumetat să mă desprind de copac și să pornesc mai departe, întrebându-mă ce anume a putut să-i sperie într-atâta. Dar uitându-mă în stânga mea, am văzut un cal mergând agale pe câmp; dușmanii mei îl zăriseră înaintea mea, și de aceea o luaseră la sănătoasa. Calul tresări puțin când se apropie de mine, dar își veni în fire numaidecât și mă privi drept în față, dând semne de vădită mirare; se uită la mâinile și picioarele mele și mă ocoli de mai multe ori. Mi-aș fi văzut de drum, dar el îmi tăie calea, privindu-mă totuși cu ochi foarte blânzi, fără să trădeze nici cel mai mic gând rău. Am stat și ne-am uitat unul la celălalt câțva timp. În cele din urmă m-am încumetat să întind mâna spre gâtul lui cu gând să-l mângâi, fluierând și făcând câteva din gesturile obișnuite ale jocheilor, atunci când vor să îmblânzească un cal pe care nu-l cunosc. Animalul însă păru să se arate disprețuitor față de bunăvoința mea, clătină din cap, se încruntă și ridică ușor piciorul drept din față ca să-mi îndepărteze mâna. Necheză după aceea de trei-patru ori, dar într-un chip atât de ciudat, încât mi-a venit să cred că vorbește cu sine însuși într-o limbă a lui.

În timp ce ne cercetam astfel unul pe celălalt, se apropie un alt cal. După ce acesta făcu mai multe mișcări curtenitoare în fața celui dintâi, amândoi își ciocniră ușor copitele piciorului drept, nechezând pe rând de câteva ori, în diferite feluri, sunetele făcând impresia că sunt aproape articulate. După aceea, s-au îndepărtat câțiva pași, de parcă ar fi vrut să se sfătuiască, plimbându-se încoace și încolo, ca niște persoane care deliberează asupra unei chestiuni importante, și întorcându-și adesea ochii înspre mine, de parcă s-ar fi temut să nu le scap. Am fost uluit văzând o purtare atât de ciudată la niște animale și mi-am spus în sinea mea că dacă locuitorii acestei țări sunt înzestrați în aceeași măsură cu înțelepciune, atunci de bună seamă sunt cei mai inteligenți oameni de pe pământ. Acest gând m-a liniștit într-atâta, încât m-am hotărât să merg mai departe, până când voi da peste o casă sau un sat, sau voi întâlni pe vreunul din băștinași, lăsându-i pe cei doi cai să stea de vorbă după pofta inimii. Cel dintâi însă, un cal sur, văzând că am de gând să plec, necheză după mine într-un fel atât de grăitor, încât mi s-a părut că înțeleg ce vrea să spună.

M-am întors imediat și m-am apropiat de el așteptând noi porunci și ascunzându-mi temerile cit mai bine, deoarece începusem să mă neliniștesc neștiind cum se vor sfârși toate acestea; cititorul își poate lesne închipui că nu eram prea încântat de situația în care mă găseam.

Cei doi cai se apropiară de mine, cercetându-mi fața și mâinile cu multă luare-aminte. Surul își frecă copita de pălăria mea și mi-o turti în așa hal, încât am fost nevoit s-o scot și s-o îndrept, apoi s-o pun din nou în cap — lucrul acesta îl uimi nespus, atât pe el cât și pe tovarășul lui (un cal murg); acesta din urmă îmi pipăi pulpana hainei și când văzură că se desprinde de trup, se uitară din nou nedumeriți unul la altul. Murgul îmi mângâie mâna dreaptă, părând să-i admire moliciunea și culoarea; apoi mi-o strânse atât de tare între copită și chișiță, că am țipat fără să vreau, ceea ce i-a făcut să mă atingă cu cea mai mare gingășie. Erau grozav de nedumeriți de pantofii și ciorapii mei, pe care-i pipăiau de zor, nechezând și făcând fel de fel de gesturi asemănătoare cu cele ale unui

filozof, când încearcă să deslușească rostul vreunui fenomen nou și greu de înțeles.

În general, comportarea acestor animale era atât de la locul ei și conformă cu legile rațiunii, atât de inteligentă și de înțeleaptă, încât până la urmă mi-am spus că sunt niște vrăjitori care s-au prefăcut în cai cu vreun scop oarecare și întâlnind un străin și-au pus în gând să petreacă pe socoteala lui; sau poate că erau într-adevăr uimiți la vederea unui om care se deosebea atât de mult la îmbrăcăminte, înfățișare și culoarea pielii de cei care locuiau probabil pe meleagurile acelea îndepărtate. După ce mi-am făcut această socoteală, m-am încumetat să le vorbesc cam în felul următor: „Domnilor, dacă sunteți vrăjitori, după cum am temeieri să cred, puteți înțelege orice limbă; de aceea îndrăznesc să vă spun că sunt un biet englez pe care nenorocirea l-a aruncat pe țărmul vostru și rog pe unul din voi să mă lase să-l încălesc, ca să mă ducă, asemenea unui cal adevărat, la vreo casă sau în vreun sat, unde m-aș putea adăposti. Pentru această bunăvoință vă voi dăruia cuțitul și brățara aceasta” (le-am scos în clipa aceea din buzunar).

Cele două fapte au stat tăcute tot timpul cât am vorbit, părând să mă asculte cu deosebită luare-aminte, iar când am isprăvit, au nechezat de mai multe ori unul către celălalt, de parcă s-ar fi sfătuit într-o chestiune importantă.

Am băgat de seamă că graiul lor exprima foarte bine ceea ce simțeau și cuvintele puteau fi înșirate într-un alfabet, cu oarecare greutate, dar mult mai ușor decât cele chinezești.

Deslușeam mereu cuvântul yahoo, care fu rostit de mai multe ori de fiecare din ei; și cu toate că-mi era cu neputință să-mi dau seama ce înseamnă, am încercat să-l rostesc și eu în timp ce caii discutau între ei. Când au tăcut, m-am încumetat să spun cu voce tare "yahoo", încercând să imit cât mai bine nechezatul unui cal. Acest lucru i-a surprins în chip vădit, iar surul repetă cuvântul de două ori, ca și cum ar fi vrut să mă învețe cum să-l accentuez corect. Eu am încercat să-l imit, și de fiecare dată când îl rosteam, mă apropiam tot mai mult de pronunțarea adevărată, deși eram încă departe de desăvârșire. Apoi murgul mă puse la încercare cu un al doilea cuvânt, mult mai greu de rostit. Dacă l-aș transcrie în limba engleză, cred c-ar suna cam așa: houyhnhnm. De data asta a mers ceva mai greu, dar după vreo două-trei încercări, am izbutit să-l rostesc cum trebuie, iar caii rămaseră uluiți de istețimea mea.

După ce-au mai vorbit despre mine (așa mi s-a părut), cei doi prieteni și-au luat rămas bun, lovindu-și copitele. Apoi surul îmi făcu semn s-o pornesc înaintea lui, iar eu am socotit că cel mai înțelept lucru e să mă supun până ce îmi voi găsi o călăuză mai potrivită. Când am încercat să încetinesc pasul, însoțitorul meu mi-a strigat: hhuun, hhuun. Am priceput ce vrea să spună și i-am dat să înțeleagă cum am putut, mai bine că sunt ostenit și nu pot merge prea repede; atunci el s-a oprit puțin ca să-mi îngăduie să mă odihnesc.

CAPITOLUL II

Autorul este condus de un houyhnhnm în casa acestuia. Descrierea casei. Primirea făcută autorului. Ce mănâncă houyhnhnm-ii. Autorul suferă din pricina lipsei de mâncare, dar până la urmă lucrurile se îndreaptă. Felul în care se hrănește el în țara aceea.

După ce am tot mers vreo trei mile, am ajuns în dreptul unei clădiri lunguiețe, făcută din pari înfipti, în pământ și împlețiți cu nuiiele; acoperișul, din paie, era foarte jos. Cum îmi mai venise inima la loc, am scos câteva nimicuri, pe care călătorii le iau de obicei cu ei spre a le dăruia sălbaticilor indieni din America și din alte ținuturi, în nădejdea că ai casei se vor simți în felul acesta îndemnați să mă primească cu bunăvoință.

Calul îmi făcu semn să intru eu primul. Mă pomenii într-o odaie încăpătoare cu lut pe jos și cu un jgheab și o iesle ce se întindeau de-a lungul unui perete întreg. În încăperea se aflau trei cai și două iepe. Nu mâncau, dar unii dintre ei ședeau ca oamenii, ceea ce m-a minunat foarte; dar și mai mult m-am minunat când i-am văzut pe ceilalți trebăluind prin casă; și doar nu păreau decât niște animale obișnuite. Toate acestea nu au făcut decât să-mi întărească primul meu gând, și anume că un popor care a izbutit să domesticească într-atâta niște biete dobitoace, întrece de bună seamă toate celelalte popoare de pe fața pământului. Surul intră îndată după mine, împiedicându-i astfel pe ceilalți să-mi facă vreun rău. Necheză de mai multe ori în chip poruncitor și primi răspunsurile cuvenite.

Dincolo de odaia aceasta se înșirau alte trei încăperi cu uși între ele, așezate una în fața celeilalte. Străbătusem două camere și tocmai ne îndreptăm spre a treia; aici, surul mi-o luă înainte, făcându-mi semn să aștept. M-am oprit așadar și mi-am pregătit darurile pentru stăpânul și stăpâna casei: două cuțite, trei brățări de perle false, o oglinjoară și o salbă de mărgele. Calul necheză de câteva ori, dar cu toate că mă așteptam să aud răspunzând o voce omenească, n-am deslușit decât un nechezat asemănător, doar ceva mai ascuțit. Mi-am spus atunci că această casă aparține de bună seamă unui om cu vază, de vreme ce era nevoie de atâtea ceremonii ca să pot fi primit.

Dar ca un om cu vază să fie slujit numai de cai, asta întrecea orice închipuire. Mă temeam că atâtea suferinți și nenorociri ce se abătuseră asupra mea îmi tulburaseră mințile. M-am sculat și am cercetat încăperea în care fusesem lăsat singur; era mobilată ca și prima, însă ceva mai elegant. M-am frecat la ochi de câteva ori, dar am văzut aceleași lucruri. Atunci mi-am pișcat brațele și coapsele ca să mă trezesc, sperând că totul s-ar putea să fie numai un vis. În cele din urmă, mi-am spus în chipul cel mai hotărât că e vorba de o vrăjitorie. Dar n-am mai avut timp să-mi urmez astfel șirul gândurilor, că surul se ivi în ușă făcându-mi semn să-l urmez în cea de a treia încăpere; aici mi-a fost dat să văd o iapă tare frumoasă, un cârlan și un mânz, stând toți trei într-o rână pe niște rogojini împletite cu destul meșteșug și foarte curate.

Când am intrat în odaie, iapa s-a sculat de pe rogojina ei, s-a apropiat de mine și după ce mi-a cercetat cu băgare de seamă mâinile și fața, mi-a aruncat o privire plină de dispreț; apoi, întorcându-se către sur, i-am auzit pe amândoi rostind de mai multe ori cuvântul yahoo. Nu știam atunci ce înseamnă cuvântul acesta, cu toate că a fost primul pe care am învățat să-l rostesc, dar n-a trecut mult și spre veșnica mea obidă, am aflat. Calul mi-a făcut semn cu capul și tot repetând cuvântul huhuun, așa cum făcuse pe drum când am priceput că trebuie să-l urmez, m-a dus într-un fel de curte, unde se găsea o altă clădire la o oarecare depărtare de casă. Intrând aici, am văzut trei din acele făpturi dezgustătoare, pe care le întâlнисem pentru prima oară după debarcarea mea, înfulecând de zor rădăcini și carnea unor animale despre care am aflat mai târziu că sunt măgari și câini, ba uneori și câte o vacă moartă, datorită fie vreunui accident, fie din pricina vreunei boli. Dobitoacele

erau legate de gât cu funii trainice prinse de o grindă și-și țineau hrana în ghearele picioarelor din față, sfâșiind-o cu dinții.

Calul stăpân porunci unui căluț murg, unul din servitorii săi, să dezlege pe cea mai mare dintre cele trei lighioane și s-o ducă în curte. Animalul fu așezat alături de mine, iar stăpânul și servitorul, comparând cu grijă chipurile noastre, repetară de mai multe ori cuvântul yahoo. Nu pot zugrăvi scârba și uimirea ce m-au cuprins când am băgat de seamă că acest animal hidos avea o înfățișare întru totul asemenea oamenilor. Este adevărat că obrazul îi era teșit și lătăreț, nasul turtit, buzele groase și gura mare, dar trăsăturile acestea se întâlnesc în mod obișnuit la toate popoarele înapoiate, căci sălbaticii își lasă copiii să se târâie cu fața prin țărână sau să-și turtească nasul de umărul mamei când aceasta îi duce în cârcă. Picioarele din față ale yahoo-ului nu se deosebeau de mâinile mele decât prin lungimea ghearelor, asprimea și culoarea cafenie a palmelor, precum și părul de pe dosul palmelor. Picioarele noastre prezentau aceleași asemănări și deosebiri, lucru pe care eu îl știam foarte bine, deși caii nu-și puteau da seama din pricina pantofilor și ciorapilor mei; de asemenea, aceleași asemănări existau și în privința tuturor celorlalte părți ale trupurilor noastre, cu excepția părului și a culorii pielii despre care am mai pomenit.

Ceea ce îi nedumerea nespus pe cei doi cai era faptul că în rest trupul meu se deosebea atât de mult de acela al unui yahoo, lucru pentru care rămâneam îndatorat hainelor mele, al căror rost le era cu desăvârșire necunoscut. Calul murg îmi întinse o rădăcină pe care o ținea între copită și chișiță (așa cum țineau ei toate lucrurile, după cum voi arăta la timpul convenit). Am luat-o în mână și după ce am mirosit-o i-am înapoiat-o cât se poate de curtenitor. Atunci el scoase din coliba yahoo-ilor o bucată de carne de măgar, care duhnea atât de îngrozitor, încât am întors capul cu scârba; o aruncă atunci yahoo-ului, care se repezi și o înfulecă lacom; îmi arătă după aceea o mână de fân și niște ovăz; eu însă am clătinat din cap spre a-i face să priceapă că nu puteam mânca nici una nici alta. Începui să mă tem că voi muri de foame, dacă nu voi întâlni făpturi asemenea mie. Cât despre yahoo-ii aceia scârboși, trebuie să mărturisesc că, deși în clipele acelea erau puține ființe în lume care să iubească oamenii cu mai multă ardoare ca mine, totuși, mi se părea că niciodată nu-mi fusese dat să văd creaturi mai nesuferite; și cu cât mă apropiam mai mult de ele, cu atât mi se păreau mai respingătoare, cum s-a întâmplat de altfel în tot timpul șederii mele în țara aceea.

Stăpânul casei, calul, văzând cum mă comport, îl trimise pe yahoo înapoi în colibă. Apoi, spre marea mea uimire își duse copita la gură, cu o ușurință surprinzătoare, ca și cum gestul i-ar fi fost firesc, căutând să-mi arate în felul acesta, precum și cu ajutorul altor semne, că vrea să știe ce aș dori să mănânc. Eu însă n-am izbutit să-i dau un răspuns pe care să-l priceapă; și chiar de m-ar fi înțeles, tot nu vedeam cum ar fi fost cu putință să-mi facă rost de mâncare. Între timp, am zărit o vacă trecând pe lângă noi; am arătat cu degetul spre ea și mi-am exprimat dorința să mă duc s-o mulg. Gesturile mele nu au fost în zadar. Calul mă conduse în casă și îi porunci unei slujnice, o iapă, să deschidă cămara, unde se găseau vase de lut și de lemn, foarte curate și așezate în ordine, toate pline cu lapte. Ea îmi dădu o oală plină pe care o sorbii cu nesaț, simțind că-mi vin în fire.

Pe la amiază am văzut apropiindu-se de casă un fel de căruță fără roți, ca o sanie, trasă de patru yahoo-ii. În căruță adăsta un cal bătrân ce

părea să fie un personaj de seamă; el coborî pe picioarele din spate, căci își rănise piciorul stâng dinainte. Venea să ia masa cu calul nostru, care-l primi cu multă curtenie. Au prânzit în cea mai frumoasă dintre încăperi, mâncând ovăz fiert în lapte; calul cel bătrân servi ovăzul cald, iar ceilalți rece. Teslele erau așezate în cerc în mijlocul camerei și aveau mai multe despărțituri, în jurul cărora ședeau caii pe snopi de paie. În mijloc se afla un jgheab mare, ce se deschidea înspre fiecare despărțitură a ieslelor, astfel încât fiecare cal și iapă își mânca porția de fân și ovăz cu lapte, foarte cuviincios și fără să-și stânjenească vecinul. Mânzul și cârlanul se purtau cu sfiiciune, în timp ce stăpânul și stăpâna erau foarte veseli și drăguți cu oaspetele lor. Surul îmi porunci să stau lângă el, apoi începu să discute despre mine cu prietenul său și tăifăsuiră așa vreme îndelungată; străinul mă privea mereu și rostea cuvântul yahoo.

Cum îmi pusesem mânușile, stăpânul meu, calul cel sur, se arătă foarte nedumerit, întrebându-se pesemne ce au pățit picioarele mele din față. De vreo trei-patru ori îmi atinse mâinile cu copita, de parcă ar fi vrut să-mi spună să le aduc la forma dinainte, ceea ce m-am și grăbit să fac, scoțându-mi mânușile și vârându-le în buzunar.

Cu acest prilej se iscă o nouă discuție, și mi-am dat seama că cei de față erau mulțumiți de purtarea mea; de altfel nu trecu mult și am putut să constat rezultatele. Mi s-a poruncit să rostesc cele câteva cuvinte pe care le știam, iar în timpul mesei, stăpânul m-a învățat cum se spune în limba lor ovăz, lapte, foc și alte câteva lucruri. Nu mi-a fost greu să le rostesc după el, deoarece din tinerețe vădisem o deosebită ușurință pentru limbi.

Când se sfârși masa, stăpânul mă luă deoparte și prin semne și vorbe mă făcu să înțeleg că e îngrijorat deoarece nu aveam ce mânca. În limba lor, ovăz se spune hlunnh. Am rostit de două, trei ori acest cuvânt, căci deși la început refuzasem să m-ating de ovăz, totuși, după ce m-am gândit mai bine, mi-am spus că aş putea să fac un fel de pâine, pe care s-o mănânc cu lapte și să-mi țin zilele până când voi izbuti să plec într-altă țară unde să întâlnesc ființe omenești. Calul porunci imediat unei iepe albe să-mi aducă o porție bună de ovăz pe un fel de tavă de lemn.

Am încălzit ovăzul la foc și l-am frecat până ce s-a cojit și am putut alege bobul de pleavă; cu ajutorul a două pietre am pisat grăunțele, apoi cu puțină apă am făcut un aluat; am vârât turta în foc și după ce s-a copt, am mâncat-o așa caldă cu lapte. La început mi s-a părut că n-are nici un gust, cu toate că în multe părți ale Europei e o mâncare destul de obișnuită; dar cu timpul m-am învățat, și cum adeseori în viață fusesem nevoit să îndur tot felul de lipsuri, nu era prima oară când constataam cât de ușor poate fi mulțumită firea omenească. Aș vrea să subliniez, de altfel, că în tot timpul șederii mele pe insula aceea, nu am fost niciodată bolnav. Nu e mai puțin adevărat că uneori izbuteam să prind câte un iepure sau o pasăre cu ajutorul lațurilor făcute din păr de Yahoo iar alteori culegeam buruieni pe care le fierbeam sau le mâncam cu pâine în chip de salată; din când în când făceam puțin unt și beam zerul. La început mi-a lipsit foarte mult sarea, dar m-am deprins și cu asta, și sunt încredințat că întrebuințarea sării la noi este o urmare a necumpătării, deoarece a fost introdusă numai ca să stârnească pofta de băutură, dacă nu ținem seama de faptul că este necesară pentru conservarea cărnii în călătoriile lungi sau în locurile depărtate de piețele mari. Se știe că niciunui animal nu-i place sarea în afară de om; în ceea ce mă privește, după ce am părăsit țara aceea, a trebuit să treacă multă vreme până

când să mă obișnuiesc din nou cu gustul ei.

Am stăruit îndeajuns asupra felului cum mă hrăneam, subiect cu care alți călători își umplu cărțile, de parcă cititorilor le-ar păsa dacă nouă ne merge bine sau rău. Totuși, era nevoie să amintesc și despre acestea, ca nu cumva lumea să-și închipuie că ar fi fost cu neputință să trăiesc trei ani într-o astfel de țară și în mijlocul unor astfel de locuitori.

Către seară, stăpânul meu porunci să mi se pregătească un loc unde să mă adăpostesc. Locuința mea se afla la o depărtare de numai șase yarzi de casă, fiind despărțită de grajdul yahoo-ilor. Am făcut rost de niște paie și învelindu-mă cu hainele, am dormit buștean. Ceva mai târziu am avut parte de o locuință mai bună, după cum va afla cititorul când mă voi ocupa mai pe larg de felul meu de viață.

CAPITOLUL III

Autorul se străduiește să învețe limba țării. Stăpânul său houyhnhnm îl ajută. Descrierea limbii. Împinși de curiozitate, mai mulți houyhnhnm-i cu vază vin să-l vadă pe autor. Autorul povestește pe scurt stăpânului călătoriile sale.

Îmi dădeam toată silința să deprind limba țării, pe care stăpânul meu (așa îl voi numi de acum înainte), copiii lui și toți servitorii din casă căutau cu tot dinadinsul să mă învețe. Pentru ei era o adevărată minune să vadă un biet animal dând dovadă că este o ființă rațională. Arătam spre fiecare lucru și-i întrebam cum se numește, apoi când eram singur îmi însemnam totul în caietul meu; iar dacă rosteam cuvintele greșit, îi rugam pe cei ai casei să le repete de mai multe ori. Căluțul roib — una din slugile casei — era oricând gata să-mi dea ajutor în privința aceasta.

Houyhnhnm-ii vorbesc pe nas și din gâtlee și limba lor se apropie mai mult de olandeza de sus și de germană, decât de oricare altă limbă europeană, cu singura deosebire că e mult mai plăcută și mai expresivă. Împăratul Carol Quintul a făcut o observație asemănătoare când a spus că dacă ar fi să-i vorbească vreodată calului său, ar face-o în olandeza de sus.

Curiozitatea și nerăbdarea stăpânului meu erau atât de mari, încât își petrecea ore întregi ca să mă învețe. Era incredințat (după cum mi-a mărturisit mai târziu) că trebuie să fiu un yahoo, dar ușurința cu care învățam, purtarea mea plină de respect și curățenia de care dam dovadă îl uimeau peste măsură; toate acestea erau însușiri necunoscute celorlalte animale, îl nedumereau nespun hainele mele, întrebându-se uneori dacă nu cumva sunt una cu trupul, căci eu nu mă dezbrăcăm niciodată până ce toți ai casei nu mergeau la culcare, iar dimineața mă îmbrăcam înainte ca ei să se scoale. Stăpânul meu dorea nespun de mult să afle de pe ce meleaguri vin, să știe cărei întâmplări datorez faptul că sunt înzestrat cu rațiune, lucru ce se vădea în toate acțiunile mele, și să m-audă povestindu-i întâmplările prin care trecusem în viață. Văzând cum mă străduiesc să învăț și să pronunț cuvinte și propozițiuni întregi în limba lor, nădăjduia să-i pot satisface în curând această curiozitate. Ca să țin minte ceea ce învățam, transcriam cuvintele, folosind alfabetul limbii engleze și totodată le și tălmăceam. În cele din urmă, m-am încumetat să fac acest lucru de față cu stăpânul meu.

Am avut destulă bătaie de cap până să-l fac să priceapă cu ce anume mă îndeletniceam, căci băștinașii acestei țări habar n-aveau de

cărți sau de literatură.

După vreo zece săptămâni izbutisem să înțeleg cele mai multe din întrebările lui, iar după trei luni eram în stare să răspund destul de bine. Stăpânul era curios din cale afară să afle din ce parte a țării vin și cine m-a învățat să imit o creatură rațională, deoarece yahoo-ii (cu care el observase că semăn întocmai la cap, mâini și chip — singurele părți ale trupului ce se vedeau la mine), cu toate că păreau vicleni și erau foarte răi din fire, dăduseră dovadă că sunt dobitoacele cele mai greu de educat. I-am răspuns că vin de peste mări și țări, de pe meleaguri foarte îndepărtate, că am călătorit împreună cu mulți semeni de ai mei, într-un vas mare făcut din trunchiuri de copaci; că tovarășii mei m-au silit să debarc pe coasta țării lor și-apoi m-au părăsit, lăsându-mă să mă descurc singur. Toate acestea le-am rostit cu destulă greutate, și numai cu ajutorul a nenumărate semne am izbutit să-l fac să mă înțeleagă. Mi-a răspuns că greșesc, pe semne, sau că spun lucruri care nu sunt (din vocabularul lor lipsește orice cuvânt care să exprime minciuna sau prefăcătoria). Știa că e cu neputință ca dincolo de mare să se afle o țară sau ca o ceată de dobitoace să poată urni pe apa mării un vas de lemn încotro le-ar fi plăcut lor. Era sigur că nici un houyhnhnm n-ar putea construi un astfel de vas și nici nu ar încredința vreodată unui yahoo conducerea lui.

În limba lor, cuvântul houyhnhnm înseamnă cal, iar dacă îl tălmăcim din punct de vedere etimologic, desăvârșirea naturii. I-am spus stăpânului meu că-mi vine greu să mă exprim, dar mă voi strădui să învăț cât mai repede cu putință, nădăjduind ca în scurtă vreme să-i pot povesti lucruri dintre cele mai minunate; iar el avu bunăvoința s-o roage pe iapa lui, pe mânji și slugile din casă să se folosească de orice prilej pentru a mă instrui. Pe de altă parte, el însuși se ostenea cu mine două-trei ceasuri în fiecare zi. Mai mulți cai și iepe cu vază din vecini veneau adesea în casa noastră, căci se dusesse vestea despre un yahoo măiestru ce putea glăsuși ca un houyhnhnm și în ale cărui vorbe și fapte se puteau desluși licăriri de rațiune.

Oaspeții erau încântați că pot sta de vorbă cu mine. Ei îmi puneau nenumărate întrebări privind răspunsurile pe care eram în stare să le dau. Mulțumită tuturor acestor împrejurări prielnice, am făcut progrese atât de uimitoare, încât cinci luni după sosirea mea, înțelegeam tot ce se vorbea în juru-mi și mă puteam exprima bine.

Houyhnhnm-ii care-l vizitau pe stăpânul meu din dorința de a mă vedea și de a sta de vorbă cu mine nu prea erau înclinați să creadă că aș fi un yahoo adevărat, deoarece trupul meu avea alt înveliș decât acela al semenilor mei. Faptul că părul și pielea mea nu erau la fel ca ale lor deci numai la cap, pe față și pe mâini, îi mira nespuse; dar taina aceasta i-o dezvăluisem stăpânului meu în urma unei întâmplări petrecute cu vreo două săptămâni mai înainte.

I-am mai spus cititorului că, în fiecare seară, după ce toți ai casei se duceau la culcare, obișnuiam să mă dezbrac și să mă învelesc cu hainele. Într-o zi, dis-de-diminează, s-a întâmplat ca stăpânul să trimită după mine pe căluțul cel murg — valetul său. Când acesta intră în cameră, eu dormeam buștean, iar hainele alunecaseră de pe mine, și cămașa mi se ridicase mai sus de mijloc. M-am deșteptat din pricina zgomotului și am băgat de seamă că murgul era cam tulburat în timp ce-mi vorbea; se întoarse apoi în grabă la stăpânul său și, înspăimântat, îi înșiră o poveste cam încâlcită despre cele ce văzuse. M-am îmbrăcat îndată și m-am dus să-l salut pe prea cinstitul meu domn; ajuns aici,

mi-am dat seama numaidecât de cele petrecute, căci stăpânul mă întrebă ce înseamnă toate câte îi povestise sluga și cum se face că atunci când dorm nu sunt același ca de obicei; servitorul îl încredințase că în unele părți trupul meu este alb, în altele galben — sau, în orice caz, nu atât de alb — iar pe alocuri cafeniu.

Până atunci ascunsesem cu grijă taina hainelor mele ca să mă deosebesc cât mai mult de blestematul neam al yahoo-ilor; acum însă îmi dădeam seama că nu mai are nici un rost. Pe de altă parte, mă gândeam că atât îmbrăcămintea cât și încălțăminte se vor rupe într-o bună zi, căci și așa erau într-o stare de plâns, și trebuiau înlocuite într-un fel sau altul cu piei de yahoo sau alte dobitoace; astfel, odată și odată taina mea tot ar fi fost dată în vileag. De aceea, nu m-am sfiit să-i spun stăpânului că în țara de unde veneam eu, cei din neamul meu își acoperă trupurile cu părul anumitor animale, lucrat cu meșteșug, și asta o fac atât de dragul buneicuviențe cât și pentru a se feri de asprimea vremii, uneori prea blândă, alteori prea aspră.

De voia să se încredințeze de adevărul spuselor mele, eram gata să îndeplinesc orice poruncă, rugându-l doar să mă ierte dacă nu-i voi arăta acele părți ale trupului pe care natura ne-a învățat să le ascundem. Mi-a răspuns că vorbele mele i se par ciudate din cale afară, și mai cu osebire ultimele cuvinte, căci el nu putea pricepe de ce ne-ar învăța natura să ascundem ceea ce tot ea ne-a dăruit; că nici el, și nici ai lui nu se rușinau de vreo parte a trupului lor, dar că totuși, eu pot face cum voi crede de cuviință. Atunci mi-am descheiat haina și am dezbrăcat-o, apoi vesta. Mi-am descălțat pantofii, mi-am scos ciorapii și pantalonii, mi-am lăsat cămașa până în brâu, sumețind poalele și încingându-mă ca să-mi acopăr goliciunea. Stăpânul meu îmi urmări mișcările, dând semne vădite de curiozitate și uimire. El ridică în chișiță hainele mele, una câte una, și le privi cu luare-aminte. Apoi îmi mângâie cu gingășie trupul și după ce mă cercetă pe toate fețele, spuse că nu mai are nici o îndoială că sunt un adevărat yahoo, dar că mă deosebesc foarte mult de ceilalți din neamul meu, deoarece pielea mea e moale, foarte albă și netedă, de asemenea mai multe părți ale trupului meu nu sunt acoperite cu păr, iar ghearele labelor din față și din spate sunt scurte și au altă formă; în sfârșit, prin faptul că mă căzneam să umblu mereu pe picioarele dinapoi. Cum nu dorea să vadă mai mult, îmi îngădui să mă îmbrac, căci tremuram de frig.

I-am mărturisit că mă cam supără să-mi tot spună mereu yahoo — un animal scârbos față de care nutream doar ură și dispreț. L-am rugat să nu-mi mai spună așa și să dea poruncă în acest sens și celor din casă, precum și prietenilor cărora le îngăduia să vină să mă vadă. De asemenea l-am mai rugat ca taina pe care i-o încredințasem și anume că am un acoperământ fals al trupului, să n-o mai știe nimeni altul afară de el, măcar atâta timp cât aveau să mai țină hainele; cât privește cele aflate de căluțul murg, valetul lui, înălțimea Sa putea să-i poruncească să tacă.

Stăpânul încuviință toate acestea cu multă bunăvoință și astfel taina mea fu păstrată până când hainele începură să se ponosească și m-am văzut nevoit să le înlocuiesc, recurgând la tot felul de mijloace, lucru despre care voi vorbi mai târziu. Între timp, domnul și stăpânul meu ținea cu tot dinadinsul să continui să învăț limba, dându-mi toată silința, deoarece faptul că puteam vorbi și rațional îl uimea cu mult mai mult decât înfățișarea trupului meu, fie el acoperit sau nu, și se grăbi să adauge că așteaptă cu nerăbdare să audă minunățiile pe care

făgăduisem să i le povestesc.

Din clipa aceea își dădu și mai multă osteneală să mă instruiască; mă lua cu el peste tot și-i obliga pe houyhnhnm-i să se poarte cuviincios cu mine, căci, după cum le spunea tuturor între patru ochi, lucrul acesta avea darul să mă dispună și să mă facă mai năstrușnic.

În fiecare zi, când mă găseam în tovărășia lui, în afară de faptul că-și dădea toată silința să mă învețe limba lor, îmi puneă fel de fel de întrebări cu privire la persoana mea, iar eu mă străduiam să răspund cât mai bine; în felul acesta el izbuti să afle câte ceva despre mine, deși destul de puțin. Ar fi plictisitor să povestesc pas cu pas cum am ajuns să înfirip o convorbire mai ca lumea. Primele lucruri pe care i le-am zugrăvit mai pe larg și într-o formă mai legată au fost cam acestea: i-am arătat că vin dintr-o țară foarte îndepărtată, cum de altfel mai încercasem să-i spun, împreună cu vreo alți cincizeci de semeni de-ai mei, că am călătorit pe mări într-un vas uriaș de lemn, mai încăpător decât casa Înălțimii Sale. I-am descris corabia străduindu-mă să-mi aleg cuvintele cele mai potrivite și, cu ajutorul batistei, am încercat să-i explic în ce fel era mănătă de vânt. I-am mai spus că în urma unei certe iscate între noi, am fost debarcat pe țărmul acestui ținut, de unde am pornit la drum fără să știu încotro mă duc, până când el m-a scăpat de blestemații aceia de yahoo-ii. El m-a întrebat cine a făcut corabia și cum a fost cu puțință ca houyhnhnm-ii din țara mea să o lase pe seama unor dobitoace. I-am răspuns că nu voi continua cu povestirea dacă nu-mi dă cuvântul de cinste că nu se va simți jignit de spusele mele; numai atunci îi voi vorbi despre toate minunățiile pe care în atâtea rânduri i le făgăduisem. Stăpânul încuviință, iar eu am reluat firul, încredințându-l că vasul fusese făcut de ființe asemănătoare mie, care, atât în țările pe care le cutreierasem, cât și în țara mea de baștină, erau singurele animale raționale și conducătoare; și că la sosirea mea pe acele meleaguri, am fost la fel de uimit văzându-i pe houyhnhnm-i purtându-se ca niște făpturi raționale, pe cât fusese el sau prietenii lui, descoperind oarecare urme de rațiune la o făptură pe care el binevoia s-o numească yahoo și cu care, mărturisesc, mă asemănăm din toate punctele de vedere, deși nu-mi puteam explica degenerarea și îndobitocirea lor.

Am adăugat după aceea că dacă vreodată soarta se va milostivi să mă readucă în patrie și voi putea povesti semenilor mei peripețiile acestei călătorii, după cum eram hotărât s-o fac, lumea va crede că spun lucruri ce nu sunt, că totul nu-i decât o născocire a minții mele; i-am mai spus, după ce îmi făgădui să nu se supere, că în ciuda respectului pe care i-l purtam lui, familiei și prietenilor săi, niciunul din compatrioții mei nu-și va închipui că este cu puțință ca un houyhnhnm să fie făptura cea mai de seamă în sânul unui popor, iar yahoo-ul doar un biet dobitoc.

CAPITOLUL IV

Ce cred houyhnhnm-ii despre adevăr și minciună. Cuvintele autorului sunt dezaprobat de stăpânul său. Autorul dă mai multe amănunte despre sine și despre peripețiile din timpul călătoriei.

Stăpânul mă ascultă stânjenit, deoarece îndoiala și neîncrederea sunt atât de puțin cunoscute în această țară, încât locuitorii nu știu cum să se poarte în astfel de împrejurări. Îmi aduc aminte că în nenumăratele discuții pe care le-am avut împreună cu privire la firea oamenilor din

celelalte părți ale lumii, venind vorba despre minciună și fățarnicie, numai cu mare greutate am izbutit să-l fac să priceapă spusele mele, cu toate că, altminteri, era foarte ager la minte. Căci iată cum judeca el: spunea că rostul vorbirii este de a ne înțelege unul cu altul și de a afla ceea ce nu știm; ori, dacă cineva spune ceea ce nu este, atunci vorbirea nu mai are nici o noimă, deoarece nu mai pot spune că-l înțeleg pe cel ce-mi vorbește; și în felul acesta, în loc de a învăța lucruri pe care nu le cunosc, sunt mai rău decât un neștiutor, fiindcă ajung să cred că un lucru e negru când de fapt este alb, și scurt atunci când e lung.

Acestea erau singurele lui noțiuni cu privire la minciună, pe care oamenii o înțeleg atât de bine și o folosesc atât de mult.

Dar să ne întoarcem de unde am plecat. Când i-am spus că yahoo-ii sunt singurele animale conducătoare în țara mea — lucru care, după cum mi-a mărturisit, nu-l putea de fel pricepe — a dorit să știe dacă printre noi se găsesc houyhnhnm-i și cu ce se îndeletnicesc. I-am răspuns că avem foarte mulți și vara ei pasc pe câmp, iar în timpul iernii sunt ținuți în case și hrăniți cu fân și ovăz, în timp ce servitori yahoo, anume tocmiți, îi perie și-i țesală, le piaptână coama, le curăță picioarele, le dau să mănânce și le pregătesc culcușul. „Te înțeleg foarte bine — spuse stăpânul meu, — e limpede acum din toate câte mi-ai povestit că în ciuda grăuntelui de rațiune pe care yahoo-ii pretind că-l au, houyhnhnm-ii sunt adevărații voștri stăpâni. Aș dori din toată inima ca și yahoo-ii noștri să fie la fel de supuși". L-am rugat pe prea cinstitul meu stăpân să binevoiască să mă ierte dacă nu voi mai continua, întrucât eram încredințat că povestirea pe care aștepta s-o audă de la mine avea să-i displace foarte mult. El stăruia totuși, poruncindu-mi să-i spun atât lucrurile plăcute cât și cele neplăcute; i-am răspuns că porunca îi va fi ascultată. Așadar, am recunoscut că houyhnhnm-ii noștri, cărora noi le spunem cai, sunt cele mai nobile și mai frumoase animale pe care le avem, neîntrecute în ce privește puterea și iuteala; că atunci când aparțin unor persoane de seamă, sunt folosiți în călătorii, la curse sau înhămați la călești, că oamenii îi tratează cu multă bunăvoință și grijă, până ce se îmbolnăvesc sau încep să șchiopăteze. Atunci sunt vânduți sau puși la tot felul de corvezi până când își dau duhul. După aceea pielea le e jupuită și vândută după calitate, iar trupurile — lăsate pradă câinilor și păsărilor răpitoare. Caii de rând nu sunt însă atât de norocoși, deoarece nimerind în slujba fermierilor, ci căruțașilor sau a altor oameni de jos, aceștia îi pun la munci grele și îi hrănesc prost. I-am zăgăvit cum m-am priceput mai bine în ce fel călărim noi, forma și întrebuințarea căpăstrului, a șei, a pintenilor, biciului, harnașamentului și roților. Am adăugat că jos, la piciorul calului prindem niște plăci dintr-o substanță tare numită fier, care-i ferește copita pe drumurile bolovănoase, ce le străbatem adesea.

După ce își arată indignarea prin câteva cuvinte, stăpânul mă întrebă cum de îndrăznim să încălecăm pe grumazul unui houyhnhnm, căci el era sigur că cel mai prizărit servitor al său ar putea să doboare pe cel mai puternic yahoo și să-l strivească pe dobitoc, prăvălindu-se asupra-i. I-am răspuns că țara noastră caii sunt deprinși cu diferite munci pentru care au fost meniți, că dacă unii dintre ei se dovedesc a fi din cale afară de năvăași, sunt puși la ham și biciuiți crunt încă de mici pentru toate poznele pe care le fac. I-am mai spus că la noi, caii destinați călăritului sau cărăușiei sunt de obicei castrați la vârsta de doi ani, ca să se mai domolească și să fie mai blânzi; de asemenea, că sunt foarte simțitori când stăpânul îi răsplătește, sau când, dimpotrivă, îi

pedepsește, dar că Înălțimea Sa trebuie să țină seama de faptul că bietele dobitoace nu au nici cea mai mică urmă de rațiune, întocmai ca și yahoo-ii din această țară.

Pentru ca stăpânul meu să-și facă o idee cât mai exactă despre cele ce voiam să-i spun — căci limba lor nu e prea bogată în cuvinte sau nuanțe, întrucât cerințele și pasiunii lor sunt mult mai limitate decât ale noastre — mi-am dat toată osteneala să fiu foarte explicit, folosind fel și fel de circumlocuțiuni, totuși, mi-e cu neputință să zugrăvesc nobila indignare ce l-a cuprins auzind cât de sălbatic ne purtăm noi ci cei din neamul houyhnhnm-ilor, mai cu seamă după ce i-ar explicat cum castrăm caii, pentru a-i împiedica să se înmulțească și pentru a-i face mai ascultători. „Dacă e cu putință, mi-a spus el, să existe vreo țară unde numai yahoo-ii să fie înzestrați cu rațiune, e firesc ca ei să fie singurii stăpâni, deoarece cu timpul, rațiunea învinge întotdeauna forța brutală. Dar ținând seama de alcătuirea trupurilor noastre, sau mai bine zis a trupului meu, el socotea că nici o făptură în lumea asta nu e mai nepotrivită pentru a folosi rațiunea în împrejurările obișnuite ale vieții, adăugând că dorește să știe dacă ființele în mijlocul cărora trăiam eu semănau cu mine sau cu yahoo-ii din țara lui. L-am încredințat că sunt tot atât de bine clădit ca cei mai mulți de vârsta mea, dar că tinerii și femeile sunt mult mai firavi și mai gingași, iar pielea femeilor este de obicei albă ca laptele. Mi-a răspuns că mă deosebesc, într-adevăr de ceilalți yahoo-ii, fiind mult mai curat și nu chiar atât de pocit, dar în ceea ce privește avantajele reale, nu eu eram cel mai câștigat, căci unghiile mele, atât la picioarele dinainte, cât și la cele dinapoi, nu-mi foloseau la nimic; cât privește picioarele din față, nici măcar nu i se părea potrivit să le numească astfel, deoarece nu mă văzuse niciodată slujindu-mă de ele. Pe semne erau prea slabe ca să mă susțină; mai băgase de seamă că de obicei le purtam descoperite, iar atunci când le acopeream, învelitoarea nu avea aceeași formă și nici nu era atât de solidă ca cea de la picioarele dindărăt, că mergând, nu aveam nici un fel de siguranță, iar dacă-mi aluneca piciorul cădeam fără doar și poate. Începu apoi să găsească fel și fel de cusururi și altor părți ale trupului meu: ba că am fața turtită, că nasul e prea scos în afară, ochii așezați drept în frunte, așa încât nu pot privi la stânga sau la dreapta fără să întorc capul, că nu sunt în stare să mănânc fără să duc unul din picioarele dinainte la gură — pesemne, de aceea natura le înzestrăse cu încheieturi.

Nu înțelegea rostul celor câtorva crăpături și despărțituri de la picioarele mele dinapoi, prea firave pentru ca să poată umbla pe pietre tari și ascuțite fără a fi apărate de un înveliș făcut din pielea altor animale. Îmi mai spuse că trupului meu îi lipsea un scut împotriva căldurii și a frigului, ceea ce mă silea să folosesc învelitori, pe care le puneam și le scoteam în fiecare zi cu multă osteneală și pierdere de vreme. În sfârșit, știa că tuturor animalelor din țara lui le e scârbă de yahoo-ii, cele mai slabe fugind din calea lor, iar cele puternice ocolindu-i. Așa încât, chiar dacă am fi înzestrați cu rațiune, el nu-și putea da seama cum de izbutim să dezrădăcinăm sila firească pe care orice făptură o încearcă față de noi și, prin urmare, cum le domesticim și le luăm în slujba noastră. Totuși, nu va mai stărui asupra acestor lucruri, deoarece îl interesa mai mult povestirea mea, țara unde mă născusem, precum și peripețiile prin care trecusem înainte de a ajunge pe meleagurile lor.

L-am încredințat că ard de nerăbdare să-l mulțumesc pe deplin, dar mă îndoiam că-mi va fi cu putință să-i lămuresc o seamă de lucruri pe care Înălțimea Sa nici măcar nu și le putea închipui, deoarece nu

vedeam în țara lor nimic care să le semene. Că, totuși, mă voi strădui din răspuțeri folosindu-mă de comparații, rugându-l, totodată, cu umilință, să mă ajute acolo unde îmi vor lipsi cuvintele; iar el îmi făgădui tot sprijinul.

I-am spus că m-am născut din părinți cumsecade pe o insulă numită Anglia, așezată atât de departe de țara lor, încât celui mai voinic dintre slujitorii Înalțimii Sale i-ar trebui pentru a ajunge acolo, tot atâtea zile câte îi trebuie soarelui în călătoria lui anuală. Că învățasem carte ca să mă fac chirurg, adică un om a cărui meserie este să vindece rănila și vătămăturile trupului, căpătate în urma accidentelor sau violenței; că țara mea e cârmuită de o femeie³¹, căreia noi îi spunem regină. Că mi-am părăsit patria pentru a face avere și a mă putea astfel întreține pe mine și pe-ai mei când mă voi întoarce acasă. Că în ultima mea călătorie am fost căpitan de vas și aveam sub comanda mea vreo cincizeci de yahoo-ii, dintre care mulți au murit pe mare, ceea ce m-a silit să-i înlocuiesc cu alții, pe care i-am adunat de pe meleaguri străine.

Că vasul nostru a fost de două ori în primejdie de a se scufunda, prima oară din pricina unei furtuni năprasnice, a doua oară izbindu-se de-o stâncă. Aici stăpânul meu mă întrerupse întrebându-mă cum de am izbutit să conving niște străini din țări necunoscute să se încumete și să pornească la drum cu mine, după ce suferisem atâtea pierderi și trecusem prin atâtea peripeții. I-am spus că aceștia erau oameni fără căpătâi, siliți să fugă din locurile lor de baștină, din pricina sărăciei sau a nelegiuirilor făptuite. Pe unii îi ruinaseră procesele, alții își irosiseră averea cu băutura, cu femeile și jocurile de noroc; alții fugiseră fiind trădători; alții pentru că erau ucigași, tâlhari, otrăvitori, hoți, sperjuri, escroci, falsificatori de bani, risipitori, desfrânați, dezertori sau trădători de neam. Cei mai mulți evadaseră din închisoare și niciunul din ei nu s-ar fi încumetat să se reîntoarcă în patrie, de teamă să nu fie spânzurat sau să putrezească în vreo temniță; prin urmare, se văzuseră nevoiți să-și agonisească traiul pe meleaguri străine.

În timp ce vorbeam, stăpânul meu m-a întrerupt de câteva ori. Pentru a-i zugrăvi nelegiuirile din pricina cărora cei mai mulți marinari de pe vasul nostru fuseseră siliți să-și părăsească țara, am folosit nenumărate circumlocuțiuni. A fost nevoie de mai multe zile până să-l fac să priceapă o serie de lucruri. Stăpânul meu nu putea înțelege de fel cu ce se aleg oamenii de pe urma acestor vicii. Ca să-l lămuresc, m-am străduit să-i arăt ce înseamnă dorul de putere și de bogăție, urmările cumplite ale desfrâului, necumpătării, răutății și pizmei. Toate acestea am fost nevoit să le definesc și să le descriu, dându-i nenumărate pilde și făcând fel de fel de comparații. Când am isprăvit, stăpânul meu și-a ridicat privirile pline de uimire și de indignare, ca unul căruia i se spun lucruri nemaivăzute și nemaiauzite. În limba lui nu existau cuvinte pentru putere, cârmuire, război, lege, pedeapsă și o mie de alte lucruri; de aci, greutatea aproape de neînvins de a-l face pe stăpânul meu să-mi priceapă spusele. Cum însă era foarte ager la minte, mulțumită în parte și observațiilor sau discuțiilor sale cu alții, în cele din urmă el ajunse să cunoască destul de bine ceea ce este în stare să făptuiască firea omului în lumea noastră, rugându-mă să-i descriu amănunțit pământul acela, pe care noi îl numim Europa și mai cu seamă propria mea țară.

³¹ Este vorba de regina Anna Stuart care domnea în acea vreme, (n.r.)

La porunca stăpânului său, autorul vorbește despre starea de lucruri din Anglia. Pricinile războaielor între cârmuitorii Europei. Autorul începe să explice constituția engleză.

Îl rog pe cititor să țină seama că cele ce urmează sunt doar un rezumat al convorbirilor avute cu stăpânul meu, cuprinzând cele mai importante puncte pe care le-am dezbătut în nenumărate rânduri, vreme de mai bine de doi ani, căci pe măsură ce mă perfecționam în cunoașterea limbii houyhnhnm, înălțimea Sa dorea să afle tot mai multe. Așadar, i-am zugrăvit cât am putut mai bine întreaga situație din Europa. I-am vorbit despre negoț și meșteșuguri, despre artă și știință, iar răspunsurile pe care le dădeam tuturor întrebărilor sale în legătură cu diferite subiecte alcătuiau un izvor nesecat de discuție. Dar nu am de gând să aștern pe hârtie decât miezul convorbirilor noastre privitoare la țara mea, orânduind totul cât voi putea mai bine, fără să țin seama de timp sau alte împrejurări și fără să nu mă abat o iotă de la adevăr. Singurul lucru care mă neliniștește este că nu-mi va fi de loc ușor să redau întocmai argumentele și cuvintele stăpânului meu; acestea vor avea fără doar și poate de suferit din pricina lipsei mele de pricepere, precum, și datorită tălmăcirii lor în barbara noastră limbă engleză.

Ascultând așadar de porunca Înălțimii Sale, i-am povestit despre revoluția care a izbucnit sub prințul de Orania, despre îndelungatul război cu Franța, la care a luat parte prințul mai sus amintit. Am adăugat că succesoarea lui, regina de azi a țării, a continuat acest război care încă nu s-a sfârșit, alături de toate marile puteri ale creștinătății. La cererea lui, am făcut socoteala că nu mai puțin de un milion de yahoo-ii au fost probabil uciși în timpul războiului, că au fost cucerite cam o sută de cetăți și de trei ori atâtea corăbii au fost arse sau scufundate.

Stăpânul meu m-a întrebat ce anume cauze determină în mod obișnuit o țară să pornească război împotriva alteia? I-am răspuns că sunt fără de număr, dar nu voi aminti decât câteva din cele mai însemnate. Uneori, ambiția monarhilor care își spun veșnic că nu stăpânesc îndeajuns pământ și oameni; alteori, corupția miniștrilor, care caută să-și împingă stăpânul în război pentru a înăbuși sau abate pe alte făgașe nemulțumirea supușilor împotriva proastei ocârmuiri a țării. Deosebiri de păreri au costat și ele multe milioane de vieți omenești, ca de pildă, întrebarea dacă trupul e pâine sau pâinea trup, dacă sucul anumitor boabe e sânge sau vin; dacă fluieratul e un păcat, sau, dimpotrivă, o virtute, dacă e mai bine să săruți un stâlp sau să-l arunci pe foc, dacă mai potrivită pentru o haină este culoarea neagră, albă, roșie sau cenușie, și dacă haina se cuvine să fie lungă sau scurtă, strâmtă sau largă, murdară sau curată și altele de felul acesta³². Și nici un război nu este atât de cumplit, de sângeros sau îndelungat ca acelea iscate din pricina deosebirilor de păreri, mai cu seamă dacă e vorba de lucruri fără însemnătate.

Uneori, doi regi ajung să se încaiere din dorința de a hotărî care din ei trebuie să-l desmoștenească pe un al treilea de pământurile lui, asupra cărora, bineînțeles, niciunul, nici celălalt nu are vreun drept. Alteori, un monarh se ceartă cu altul de teamă că celălalt s-ar putea lua la hartă cu el. Se-ntîmplă, iarăși, ca un război să se iste din pricină că

³²Autorul face aluzie la diferite controverse religioase, cu privire la dogmă și ritual, (n.t.)

dușmanul e prea puternic sau, dimpotrivă, prea slab. Câteodată, vecinii noștri râvnesc la lucrurile pe care le avem noi, sau au ei lucrurile pe care noi le râvnim și atunci începem să ne măcelărim, până când ei pun mâna pe ce este al nostru sau noi pe ce este al lor. Nici că se poate închipui un lucru mai îndreptățit decât să pornești război și să cotopești un popor care se află într-o stare de plâns, sleit de foame, măcinat de ciumă sau sfâșiat de dihonii lăuntrice. Avem toate temeiurile să pornim război împotriva celui mai apropiat aliat al nostru, atunci când un oraș sau un teritoriu de-al lui care ar rotunji stăpânirile noastre ne face cu ochiul. Dacă un monarh își trimite oștirile asupra unei țări al cărei popor e sărac și neștiutor, el poate, în chip legiuit, să ucidă jumătate din supuși și să-i robească pe ceilalți, pentru a-i civiliza și a-i scoate din starea lor de înapoiere și barbarie.

Un obicei cu adevărat regesc, cinstit și foarte practicat, este acela potrivit căruia, atunci când un monarh are nevoie de ajutorul altui suveran pentru a-l apăra împotriva unui vrăjmaș, aliatul, după ce l-a alungat pe cotropitor, pune el însuși stăpânire pe țară și omoară, întemnițează sau surghiunește pe cel pe care a venit să-l scape. Înrudirile de sânge sau prin căsătorie sunt adesea pricină de război între regi, și cu cât rudenia este mai apropiată, cu atât au motive mai temeinice de ceartă: popoarele sărace sunt flămânde și cele bogate, trufașe, iar trufia și foamea nu vor face niciodată casă bună.

Pentru aceste motive, meseria de soldat este la mare cinste, mai mult decât toate celelalte, deoarece soldatul e un Yahoo plătit ca să ucidă cu sânge rece cât mai mulți semeni de ai lui, care nu i-au făcut niciodată vreun rău.

Se mai află în Europa un soi de monarhi săraci care, nefiind în stare să ducă război pe socoteala lor, își închiriază soldații popoarelor mai cu dare de mână, pentru atâta sau atâta de cap de om pe zi. Din acești bani, ei își opresc trei sferturi care alcătuiesc principalul lor venit; asta se întâmplă în Germania și în multe alte țări de miazănoapte ale Europei.

„Cele ce mi-ai povestit cu privire la război, — mi-a spus stăpânul meu, — dovedesc în chip minunat urmările rațiunii pe care pretindeai că o aveți. Totuși, e îmbucurător faptul că rușinea e mai mare decât primejdia și că natura nu v-a dat putința să vă pricinuiți mult rău unul altuia. Gurile voastre nefiind decât niște tăieturi de-a curmezișul feței, nu vă vine prea ușor să vă mușcați unul pe altul, afară doar dacă o faceți prin bună înțelegere.

Cât privește ghearele pe care le aveți la picioarele din față și din spate, acestea sunt atât de moi și de scurte că un Yahoo de-al nostru ar pune pe goană zece dintr-ai voștri. De aceea, gândindu-mă la numărul celor uciși în bătălie, tare mă tem că mi-ai spus lucruri ce nu sunt”.

Nu m-am putut împiedica să nu dau din cap și să nu zâmbesc puțin de neștiința lui. Și cum nu eram străin de arta războiului, i-am descris tunurile balimezurile, muschetele, carabinele, pistoalele, gloanțele, praful de pușcă, săbiile, baionetele, bătăliile, asediile, retragerile, atacurile, minele, contraminele, bombardamentele, luptele navale, scufundarea corăbiilor împreună cu echipajele lor de o mie de oameni, morții al căror număr se ridică la câte douăzeci de mii de soldați de o parte și de alta, gemetele muribunzilor, mădulele sfârtecate și azvârlite în aer, fumul, zgomotul, harababura, oamenii striviți sub copitele cailor, fuga, urmărirea, victoria; câmpurile presărate cu leșuri ce servesc drept hrană câinilor, lupilor și păsărilor de pradă; jafurile, tâlhăriile, răpirile, incendiile și distrugerile. Iar ca să-i arăt vitejia

scumpilor mei compatrioți, l-am încredințat că mi-a fost dat să-i văd aruncând în aer o sută de dușmani dintr-o dată în timpul unui asediu și cam tot atâția marinari — de pe bordul unei corăbii, și că am zărit trupurile sfârtecate căzând bucăți-bucăți din nori, spre marea încântare a privitorilor.

Mă pregăteam să-i mai dau și alte amănunte, când stăpânul meu îmi porunci să tac, spunându-mi că oricine cunoaște firea unui Yahoo poate foarte lesne să-și închipuie că un animal atât de respingător este în stare să facă toate isprăvile amintite de mine, atâta vreme cât puterea și viclenia îi sunt pe potriva răutății. Cum însă spusele mele îi sporiseră și mai mult scârba pentru acest soi de făpturi, își simțea cugetul tulburat, lucru pe care nu-l mai încercase vreodată. Se gândea că urechile lui, deprinzându-se cu astfel de cuvinte îngrozitoare, ar putea, treptat-treptat, să le asculte cu mai puțină silă, și deși îi ura pe yahoo-ii din țara lui, însușirile lor nesuferite îl scârbeau mai puțin decât cruzimea unui gnnayh (o pasăre de pradă), sau o piatră ascuțită ce-i putea răni piciorul. Dar acum când vedea că o ființă care se pretinde înzestrată cu rațiune este în stare de asemenea grozăvii, se temea că degenerarea acestei facultăți ar putea să aibă urmări mult mai cumplite decât cruzimea însăși.

De aceea, era încredințat că în loc de rațiune, noi suntem înzestrați cu o însușire menită să sporească apucăturile rele cu care ne naștem, tot așa cum o apă tulbure, oglindind un trup pocit, nu numai că-l mărește, dar îl face și mai hidos.

Stăpânul meu se grăbi să adauge că auzise destule despre războaie, atât în această convorbire cât și în cele dinainte. Acum însă îl nedumerea alt lucru. Eu îi spuseseam că unii oameni din echipajul nostru își părăsiseră țara, deoarece fuseseră ruinați de lege, și deși îi explicasem tâlcul acestui cuvânt, el nu pricepea cum de era cu puțință ca legea care e menită să-i apere pe oameni, poate să-i ducă totuși la ruină. De aceea, mă rugă să-l lămuresc mai pe larg ce înțeleg eu prin lege și să-i spun cine anume erau scutiți de a i se supune, după obiceiul practicat atunci în țara mea; căci el socotea că natura și rațiunea sunt călăuze îndeajuns de bune pentru un animal înzestrat cu gândire, așa cum pretindeam noi că suntem, călăuze care să-i arate ce trebuie să facă și ce nu trebuie să facă.

L-am încredințat pe Înălțimea Sa că legea e o știință la care nu mă pricepeam prea bine, și tot ce puteam să-i spun era că pe vremuri, făcându-mi-se unele nedreptăți, tocmisem niște avocați, lucru zadarnic de altfel; totuși, mă voi strădui să-l lămuresc cât îmi va sta în puțință.

I-am spus că la noi se află unii oameni, care din tinerețe învață arta de a dovedi, printr-o înșiruire nesfârșită de cuvinte meșteșugit alese, că ce este alb e negru și ce e negru e alb, după cum sunt plătiți. Toți ceilalți oameni sunt sclavii lor. De pildă, dacă vecinul a pus ochii pe vaca mea, el angajează un avocat care dovedește că are dreptul să-mi ia vaca. La rândul meu, eu trebuie să tocmesc un alt avocat care să-mi apere drepturile, deoarece legea nu îngăduie omului să se apere singur. Ori, în acest caz, eu care sunt adevăratul proprietar trebuie să înfrunt două mari piedici. În primul rând, avocatul meu, deprins aproape din leagăn să ia apărarea minciunii, nu se simte de loc la largul său când e vorba să apere dreptatea, îndeletnicire nefirească de care se apucă întotdeauna cu foarte puțină tragere de inimă. Cea de a doua piedică constă în aceea că avocatul meu trebuie să procedeze cu multă băgare de seamă, pentru că altfel va fi dojenit de judecători și urât de confrății lui, ca unul ce vrea

să știrbească autoritatea legii.

De aceea, nu-mi rămân decât două soluții pentru a-mi păstra vaca. Prima este de a-l câștiga pe avocatul potrivnicului, plătindu-i un onorar dublu, ceea ce îl va face să-și trădeze clientul, insinuând că dreptatea e de partea lui. Potrivit celei de a doua soluții, avocatul meu va arăta că plângerea depusă de mine este cu totul neîntemeiată, ba chiar va încuviința că vaca aparține potrivnicului meu; iar dacă acest lucru este făcut cu multă pricepere, el îi va câștiga fără îndoială pe judecători.

Înălțimea Voastră trebuie să știe că acești judecători sunt niște persoane care hotărăsc în toate neînțelegerile privitoare la proprietate, precum și atunci când e vorba de judecarea criminalilor; ei sunt aleși din rândul celor mai iscusiți avocați, care, îmbătrânind, nu mai arată nici un interes față de meseria lor; și fiindcă o viață întreagă au luptat împotriva adevărului și dreptății, sunt atât de înclinați să apere fraudă, sperjurul și asuprirea, încât eu unul am cunoscut câțiva care mai degrabă au refuzat să primească o mită grasă de la cel de partea căruia era dreptatea, decât să-și necinstească meseria, făcând ceva ce nu s-ar fi potrivit cu firea și cu rostul lor pe lumea asta.

Avocații aceștia sunt încredințați că ce s-a făcut o dată se poate face în mod legal și a doua oară. De aceea, ei se îngrijesc în chip deosebit să înregistreze toate hotărârile luate vreodată împotriva dreptății și a bunului simț. Aceste hotărâri, botezate precedente, ei le prezintă ca pe niște acte cu mare greutate, pentru a justifica cele mai strâmbe păreri, iar judecătorii țin întotdeauna seama de ele.

Atunci când pledează, avocații se feresc cu grijă să atingă fondul chestiunii; în schimb, vociferează, sunt violenți și stăruie până la exasperare asupra tuturor împrejurărilor lipsite de însemnătate. De pildă, în cazul amintit mai sus, pe ei nu-i interesează ce drepturi are potrivnicul meu asupra vacii mele, ci faptul dacă vaca mai sus pomenită e roșie sau neagră, dacă are coarnele lungi sau scurte, dacă livada unde paște e rotundă sau pătrată, dacă o mulg acasă sau în altă parte, de ce boli suferă, și așa mai departe; apoi încep să consulte precedentele, amână procesul de la o dată la alta și după 10, 20 sau 30 de ani, ajung la o hotărâre.

Trebuie să mai amintesc de asemeni că această tagmă de oameni folosește un limbaj sau jargon al ei propriu, pe care nici un alt muritor nu-l poate pricepe. Legile lor sunt scrise în acest limbaj, iar ei își dau toată osteneala să-l îmbogățească, și izbutesc atât de bine, încât până la urmă nu mai sunt în stare să deosebească adevărul de minciună, dreptatea de nedreptate. În felul acesta, este nevoie de treizeci de ani pentru a se hotărî dacă pământul pe care l-am moștenit din tată-n fiu, timp de șase generații, îmi aparține mie sau unui străin ce locuiește la trei sute de mile depărtare.

Când însă este vorba de procesele persoanelor acuzate de crimă împotriva statului, procedeul folosit e mult mai rapid și vrednic de laudă; judecătorul caută să afle mai întâi părerea celor ce sunt la putere, după care poate foarte ușor să-l spânzure sau să-l scape pe împricinat, respectând cu strictețe litera legii.

Aici stăpânul meu mă opri, spunând că e păcat ca niște ființe înzestrate cu o minte atât de isteță cum sunt acești judecători, în urma descrierii mele, să nu fie îndrumați spre a deveni dascăli altora în ceea ce privește înțelepciunea și știința. I-am răspuns încredințându-l pe Înălțimea Sa că în orice altă meserie în afară de a lor, ei sunt ființele cele mai neștiutoare și mai neghioabe, cei mai vrednici de dispreț în conversația obișnuită, dușmanii înrăiți ai științei și învățăturii, gata

oricând să îndrume pe căi greșite gândirea omenească, fie că e vorba de un subiect oarecare de discuție sau de unul legat de profesiunea lor.

CAPITOLUL VI

Autorul continuă să descrie starea de lucruri din Anglia sub domnia reginei Anna. Portretul unui prim-ministru de la curțile europene.

Stăpânul meu nu putea pricepe cu nici un chip ce anume îi făcea pe acești avocați să se frământa, să se neliniștească, să-și dea atâta osteneală și să intre într-o tagmă unde atotstăpânitoare era nedreptatea, numai de dragul de a face rău semenilor lor; și iarăși nu putea pricepe ce anume voiam eu să spun când ziceam că o fac pentru bani. Nu mi-a fost de loc ușor să-l lămuresc cu privire la întrebuițarea banilor, materialul din care sunt făcuți sau valoarea metalelor. I-am arătat că atunci când un Yahoo strânge o grămadă mare de astfel de substanțe prețioase, el poate să-și cumpere tot ce-i pofteste inima: veșmintele cele mai frumoase, casele cele mai mărețe, nesfârșite întinderi de pământ, cele mai costisitoare mâncări și băuturi și poate să-și aleagă, după plac, cele mai frumoase femele. De aceea, atâta vreme cât numai banii sunt în stare să săvârșească toate aceste minuni, yahoo-ii noștri socotesc că nu au niciodată cât le trebuie ca să cheltuiască, sau nu au strâns îndeajuns, fiind veșnic înclinați, prin firea lor, fie spre risipă, fie spre zgârcenie.

Bogații se bucură de roadele muncii săracilor, iar aceștia se găsesc în proporție de o mie la unul față de primii. Cei mai mulți oameni din țara noastră sunt nevoiți să ducă o viață nenorocită, muncind din greu zi de zi pentru un biet gologan, pentru huzurul câtorva.

Am stăruit mult asupra acestor amănunte și asupra altora asemănătoare, dar înălțimea Sa dorea mereu să afle lucruri noi, căci el socotea că toate animalele au drept la partea lor din roadele pământului, și mai ales acelea care sunt stăpânii firii. De aceea dorea să-i spun cum arată aceste mâncări costisitoare și cum se făcea că unii dintre noi le doream. I-am înșirat atunci toate felurile de mâncare câte mi-au trecut prin minte și chipul în care le pregătim, lucru ce nu putea fi făcut fără a trimite corăbii pe mare în toate colțurile lumii, ca să nu mai vorbim de băuturi, mirodenii și alte nenumărate lucruri. L-am încredințat că globul nostru pământesc trebuie să fie înconjurat de cel puțin trei ori, pentru ca una din femelele noastre Yahoo de neam ales să-și poată lua gustarea de dimineață sau să aibă o ceașcă în care să-și bea ceaiul. Stăpânul meu spuse că o țară care nu este în stare să asigure hrana locuitorilor ei trebuie să fie cu adevărat vitregită. Dar îl mira nespuse de mult faptul că o întindere atât de mare de pământ era cu totul lipsită de apă de băut, iar oamenii se vedeau nevoiți să-și trimită corăbiile peste mări ca să aibă ce bea. I-am răspuns că Anglia, scumpa mea țară, în care văzusem lumina zilei, produce, după calculele făcute, de trei ori mai multă hrană decât pot consuma locuitorii ei, ca să nu mai vorbim de băuturile extrase din grâne sau stoarse din fructele unor pomi, foarte plăcute la gust; la fel stăteau lucrurile cu toate celelalte trebuincioase vieții. Totuși, pentru a întreține luxul și necumpătarea bărbaților, precum și deșertăciunea femelelor, tritem cea mai mare parte a lucrurilor ce ne sunt trebuincioase spre alte țări, de unde, în schimb, căpătăm tot felul de obiecte aducătoare de boli, sminteli și vicii care se răspândesc în mijlocul nostru. Urmarea inevitabilă este că o mulțime de oameni sunt siliți să-și

agonisească viața cerșind, jefuind, furând, înșelând, măsluind, jurând strâmb, lingușind, mituind, escrocând, jucând jocuri de noroc, mințind, umilindu-se, intimidând, votând, mâzgălind, citind în stele, otrăvind, prostituându-se, bârfind, defăimând, devenind liberi cugetători și altele asemenea; m-am silit din răspuseri să-i lămuresc fiecare din aceste cuvinte.

I-am mai spus că noi aducem vinuri din țări străine nu pentru a înlocui lipsa apei sau a altor băuturi, ci pentru că vinul e o băutură care ne înveselește, scoțându-ne din minți, care îndepărtează toate gândurile triste, zămislește cele mai năzdrăvane închipuiri în mintea noastră, ne umple de nădejdi, face să dispară teama, împiedică rațiunea de a ne mai sluji un timp oarecare și ne lipsește de folosința mâinilor și a picioarelor, până când în cele din urmă cădem într-un somn adânc; totuși, trebuie să mărturisim cinstit că ne trezim întotdeauna bolnavi și mahmuri; folosind mereu această băutură, cu timpul căpătăm fel de fel de boli care ne amărăsc viața și ne-o scurtează.

În afară de asta, cei mai mulți dintre oamenii noștri își agonisesc traiul lucrând pentru cei bogați sau unul pentru altul toate cele trebuincioase vieții. De pildă, când sunt acasă și umblu îmbrăcat așa cum se cuvine, eu port pe trupul meu roadele muncii a o sută de meșteșugari. Construirea și mobilarea casei mele are nevoie de încă pe atâta, și un număr de cinci ori mai mare de oameni o împodobesc pe soția mea.

M-am gândit apoi să-i povestesc despre un alt soi de oameni care-și agonisesc traiul îngrijind de cei bolnavi; în mai multe rânduri îi spuseseam Înălțimii Sale că mulți oameni din echipajul meu muriseră din pricina bolilor. De data aceasta numai cu mare greutate am izbutit până la urmă să-l fac să mă înțeleagă. Pentru el era destul de limpede ca un houynnhnm să slăbească și să se miște anevoie cu câteva zile înaintea morții sau să se rănească la picior în urma vreunui accident; dar ca natura, care face totul în mod desăvârșit, să îngăduie durerii să se aciuieze în trupurile noastre, era un lucru de neconceput pentru el și de aceea mă rugă să-i lămuresc pricina unui rău atât de neînțeles.

I-am spus că ne hrănim cu o mie de lucruri care au efecte contrarii; că mâncăm atunci când nu ne este foame și bem fără să ne fie sete; că ne pierdem nopțile la chefuri, consumând băuturi tari fără să luăm nimic altceva în gură, ceea ce ne predispune la trândăvie, ne buhăiește trupul și grăbește sau împiedică mistuirea. Că prostituatele Yahoo capătă o anumită boală ce face să putrezească oasele acelora care le cad în brațe; că această boală, ca și multe altele de altfel, se moștenește din tată în fiu, așa că mulți copii vin pe lume suferind de tot felul de boli grele; că lista tuturor bolilor la care este supus trupul omenesc ar fi nesfârșită, că nu sunt mai puțin de cinci sau șase sute, pentru fiecare mădular și încheietură; într-un cuvânt, fiecare parte a trupului, fie pe dinafară, fie pe dinăuntru, își are boala ei caracteristică. Pentru vindecarea acestor boli există anumiți oameni care învață meseria de a tămădui sau de a se preface că-i tămăduiesc pe bolnavi.

Și cum mă pricepeam oarecum în această meserie, eram gata, în semn de recunoștință față de Înălțimea Sa, să-i dezvălui toate tainele și mijloacele de care se folosesc ei.

Potrivit concepției lor, toate bolile provin din îmbuibare, ceea ce îi face să conchidă că este nevoie de o golire totală a corpului, fie pe calea firească, fie pe gură. Datorită acestui fapt, ei pregătesc din diferite ierburi, minerale, rășini, uleiuri, scoici, săruri, sucuri, alge, excremente,

scoartă de copac, șerpi, broaște râioase, broaște obișnuite, păianjeni, carne și oase de morți, păsări, animale și pești, un amestec cu cel mai îngrozitor miros și cu cel mai scârbos gust ce se poate închipui, atât de scârbos, încât stomacul îl dă numaidecât afară. Acest amestec ei îl numesc vomitiv alteori, din aceleași substanțe la care mai adaugă și alte otrăvuri, ei ne silesc să introducem în corpul nostru prin orificiul de sus sau de jos (după cum i se năzare doctorului) un leac la fel de nesuferit și dezgustător pentru măruntaie care, ușurând pânțele, scoate tot ce se află înăuntru. Acestuia îi spun purgativ sau clizmă. De vreme ce natura, după cum susțin doctorii, a orânduit ca orificiul de sus să fie întrebuințat numai pentru introducerea solidelor și lichidelor, iar cel inferior posterior pentru darea lor afară, acești artiști socotesc că în caz de boală, natura e abătută din făgașele ei și de aceea, pentru a fi repusă în drepturi, trupul trebuie tratat în chip opus căilor naturale, schimbând întrebuințarea fiecărui oficiu: așadar solidele și lichidele vor fi introduse prin anus și date afară pe gură.

Dar în afară de bolile adevărate, oamenii mai suferă și de boli închipuite, pentru care doctorii au născocit leacuri închipuite; aceste boli au fel de fel de numiri ca și leacurile potrivite pentru fiecare din ele; de cele mai multe ori femelele yahoo-ilor sunt acelea care se îmbolnăvesc de asemenea boli.

Una din însușirile cele mai de seamă ale oamenilor din această tagmă este priceperea cu care fac pronosticuri. Aici, rareori se întâmplă să dea greș, căci atunci când e vorba de boli adevărate, mai ales dacă acestea se prezintă sub o formă gravă, pronosticul lor este de obicei moartea, care le stă totdeauna în putere, spre deosebire de vindecare. De aceea, ori de câte ori se ivesc semne neașteptate de însănătoșire, după ce doctorii și-au rostit sentința, pentru a nu fi învinovați că sunt prooroci mincinoși, ei știu cum să-și dovedească dibăcia în fața lumii, administrând o doză potrivită.

De asemenea, doctorii sunt de mare folos soților și soțiilor care s-au plictisit de tovarășii lor de viață, fiilor celor mai vârstnici, miniștrilor și, adesea, chiar monarhilor.

Avusesem de mai multe ori prilejul să stau de vorbă cu stăpânul meu despre cârmuire, în general, și despre minunata noastră constituție, în special, care, pe drept cuvânt stârnește admirația și invidia întregii lumi. Cum însă și de data aceasta pomenisem întâmplător de miniștri, el m-a rugat să-i spun ce soi de Yahoo aveam în vedere când mă refeream la acest nume.

I-am spus că un prim-ministru, adică persoana pe care aveam de gând să i-o zugrăvesc, este o făptură lipsită cu totul de bucurie sau durere, dragoste sau ură, milă sau mânie; cel puțin, ea nu dă dovadă de alte simțăminte decât de o dorință aprigă de avere, putere și titluri; că folosește cuvintele pentru a spune orice altceva, dar niciodată ce gândește cu adevărat; că nu rostește vreodată un adevăr decât cu gândul ca celălalt să-l ia drept minciună și, iarăși, nici o minciună decât cu scopul ca celălalt să-l ia drept adevăr; că cei pe care îi vorbește de rău în spate sunt cu siguranță favoriții lui, și că oricând începe să te laude în fața altora sau chiar de față cu tine, ești un om pierdut. Cea mai mare pacoste este făgăduiala pe care ți-o face, mai ales dacă este întărită prin jurământ; auzind-o, omul înțelept n-are decât să se retragă și să renunțe de a mai trage vreo nădejde.

Există trei căi pentru ca un om să ajungă prim-ministru. Prima este să știe să se folosească cu înțelepciune de soția, fiica sau sora lui; a

doua — să-și trădeze și să-și sape înaintașul; iar a treia — să dea dovadă de un zel furibund în adunările publice, tunând și fulgerând împotriva corupției de la curte. Un monarh înțelept va prefera să-i aleagă pe aceia care practică ultima din aceste metode, deoarece zeloșii aceștia se dovedesc a fi întotdeauna oamenii cei mai slugarnici și mai supuși voinței și patimilor stăpânului lor. Având în mână lor toate dregătoriile, acești miniștri rămân mereu la putere, mituind majoritatea senatorilor sau a sfetnicilor din marele consiliu; în cele din urmă, datorită unui mijloc numit Act de Indemnitate (pe care i l-am descris), ei se pun la adăpost de răfuielele de mai târziu și se retrag din viața publică încărcăți cu bunurile luate de la popor.

Palatul unui prim-ministru este o adevărată școală, unde alții învață și ei meseria; pajii, lacheii și portarul, maimuțărindu-și stăpânul, devin și ei miniștri în lumea lor, și ajung la o adevărată culme a desăvârșirii în ceea ce privește principalele trei științe: obrăznicia, minciuna și mita. Așa se face că și lor le dau târcoale persoanele cele mai sus puse, iar uneori, mulțumită dibăciei și nerușinării, ajung treptat-treptat urmașii stăpânilor lor.

De obicei, primul-ministru se află la cheremul unei târfe sau al unui lacheu favorit — făgașele prin care se scurg toate favorurile; la urma urmei, aceștia pot fi pe drept cuvânt numiți cârmuitorii țării.

Într-o zi, pe când stăteam de vorbă, auzindu-mă pomenind de nobilii din țara mea, stăpânul binevoi să-mi facă un compliment pe care n-aș putea spune că-l meritam: după părerea lui, eu mă trăgeam, pesemne, dintr-o familie nobilă, deoarece îi întreceam cu mult în înfățișare, culoarea pielii și curățenie, pe toți yahoo-ii din țara lui, cu toate că se părea că-mi lipsește puterea și sprinteneala. Acestea trebuiau puse pe socoteala felului meu de trai cu totul deosebit de al celorlalte dobitoace. Pe de altă parte, eram înzestrat nu numai cu darul vorbirii, ci și cu oarecare urme de rațiune, așa încât cunoscuții săi mă socoteau o adevărată minune.

Pe de altă parte m-a rugat să bag de seamă că printre houyhnhnm-i, bălanul, murgul și sârgul aveau altă înfățișare decât cel sur, rotat sau negru; ei nu erau înzestrați din naștere cu aceeași agerime a minții sau cu aceeași capacitate de a-și ascuți gândirea; de aceea rămâneau să ducă o viață de slugi și niciodată nu ar fi năzuit să se împerecheze cu aceia care nu le erau pe potrivă, lucru care de altfel în țara lor ar fi fost socotit drept monstruos și nefiresc.

I-am exprimat înălțimii Sale umila mea recunoștință pentru buna părere pe care binevoise să și-o facă despre mine; dar l-am încredințat totodată că nu eram de neam mare, întrucât mă născusem din părinți simpli și cumsecade, care de-abia fuseseră în stare să-mi dea o creștere bună; apoi i-am arătat că nobilimea noastră era cu totul altceva decât își închipuia el; că tinerii noștri nobili sunt crescuți din copilărie în trândăvie și lux; că de îndată ce le-o îngăduie vârsta, ei își macină puterile și se molipsesc de boli îngrozitoare în urma legăturilor cu femele destrăbălate, iar atunci când și-au irosit averea, ei se însoară cu o femeie de rând, o ființă respingătoare și cu sănătatea șubredă, pe care o urăsc și o disprețuiesc; ei se însoară numai de dragul banilor. Vlăstarele unor astfel de căsătorii sunt de obicei copii scrofuloși, piperniciți sau diformi. În felul acesta, rareori se întâmplă ca o familie să supraviețuiască mai mult de trei generații, afară doar dacă soția are grijă să găsească un tată sănătos pentru copiii ei printre vecini sau servitori, ca neamul să-și recapete vigoarea și să nu se stingă.

Că adevăratele dovezi ale unui sânge nobil sunt un trup bolnav și slăbănog și o față pământie, în vreme ce o înfățișare sănătoasă și robustă este un lucru atât de rușinos pentru un om cu vază, încât lumea socotește că adevăratul lui tată trebuie să fi fost rânduș sau vizitiu. Cusururile minții merg mână în mână cu cele ale trupului, iar caracterul acestor oameni este un amestec de ipohondrie, neghiobie, ignoranță, capricii, senzualitate și trufie.

Totuși, fără aprobarea acestei ilustre adunări nici o lege nu poate fi promulgată, abrogată sau modificată; ea este aceea care hotărăște, fără putință de apel, cu privire la soarta proprietăților noastre.

CAPITOLUL VII

Marea dragoste de patrie a autorului. Observațiile stăpânului său cu privire la constituția și cârmuirea Angliei, așa cum au fost zugrăvite de autor, prin stabilirea unor cazuri paralele și comparații. Reflecțiile stăpânului său asupra firii omenești.

Poate că cititorul se va întreba cum de am izbutit să-mi calc pe inimă și să-mi dau drumul la gură, zugrăvindui pe cei de un neam cu mine unor muritori și așa înclinați să-și formeze cea mai proastă părere despre oameni, datorită asemănării atât de perfecte dintre mine și yahoo-ii lor. Trebuie să mărturisesc însă că nenumăratele virtuți ale acelor minunate patrupede, puse față în față cu stricăciunea firii omenești, îmi deschiseseră într-atât ochii și-mi luminaseră într-atâta mintea, încât am început să văd faptele și patimile omului într-o lumină cu totul nouă și să consider că onoarea semenilor mei nu merită să fie cruțată, ceea ce, de altfel, mi-ar fi fost cu neputință să fac în fața unei ființe înzestrate cu atâta agerime a minții cum era stăpânul meu care, zi de zi, îmi arăta mii de greșeli pe care le făceam, greșeli de care mai înainte nu-mi dădeam câtuși de puțin seama și care la noi nici nu ar fi fost socotite cusururi ale firii omenești. Pe de altă parte, datorită pildei sale, învățasem să disprețuiesc orice prefăcătorie sau minciună, iar adevărul îmi părea atât de atrăgător, încât luasem hotărârea să-i jertfesc totul.

Vreau să fiu sincer cu cititorul meu și să-i mărturisesc cinstit că a mai existat și un alt motiv, mult mai puternic, datorită căruia am fost îmboldit să prezint fără cruțare stările de lucruri de la noi. Nu trecuse nici un an de când mă găseam în țara aceea și prinsesem atâta dragoste și stimă pentru locuitorii ei, încât luasem hotărârea să nu mă mai întorc niciodată printre semenii mei, oamenii, ci să-mi petrec restul zilelor în mijlocul acestor minunați houyhnhnm-i, contemplând și practicând toate virtuțile, într-o țară unde nimeni și nimic nu mă îndemna la viciu.

Dar soarta, veșnicul meu vrăjmaș, hotărî să nu am parte de o asemenea fericire. Mă mângâi totuși la gândul că în cele ce am spus despre compatrioții mei, am căutat să micșorez scăderile lor în măsura în care puteam să o fac în fața unui ascultător atât de sever, dând mereu lucrurilor întorsătura cea mai favorabilă cu putință. Căci s-a născut oare omul care să nu fie părtinitor, atunci când e vorba de locul lui de baștină?

Am redat miezul mai multor convorbiri, pe care le-am avut cu stăpânul meu în cea mai mare parte a timpului, cât am avut cinstea de a fi în slujba sa, dar, firește, pentru a nu lungi vorba, am înlăturat mult mai mult decât am așternut pe hârtie.

După ce răspunsesem la toate întrebările lui și mi se părea că i-am astâmpărat pe deplin curiozitatea, într-o bună zi, dis-de-dimineață, el trimise după mine și-mi porunci să mă așez la oarecare depărtare (cinste pe care nu mi-o mai făcuse până atunci), îmi spuse că s-a gândit foarte serios la toate câte îi povestisem despre mine și țara mea și că ne considera un fel de animale cărora le fusese dat — prin ce întâmplare n-ar fi putut spune — să aibă o fărâmbă de minte, pe care noi o foloseam pentru a spori și mai mult cusururile din naștere și pentru a dobândi altele noi, pe care natura nu ni le dăruise; că am căutat să ne descotorism și de puținele însușiri frumoase pe care ea ni le hărăzise; că am izbutit să ne înmulțim nevoile firești și, după câte se pare, ne petrecem toată viața în străduinți deșarte, spre a le înlocui cu propriile noastre născociri. Cât despre mine, era limpede că nu aveam nici puterea, nici agerimea unui Yahoo obișnuit, că umblam în mod nefiresc numai pe picioarele dinapoi, că născocisem un mijloc de a nu mă putea folosi de ghearele mele, nici măcar pentru a mă apăra; de asemenea, prin alt mijloc izbutisem să-mi îndepărtez părul de pe bărbie, al cărui rost era să mă apere de soare și de vreme rea. În sfârșit, că nu eram în stare nici să alerg iute, nici să mă cațăr în copaci ca frații mei (cum le spunea el), yahoo-ii din țara aceea.

Că instituțiile noastre guvernamentale, precum și legile erau urmarea firească a lipsei noastre de judecată și, prin urmare, și de virtute, căci judecata singură ajunge pentru a călăuzi o ființă rațională.

De altfel, acesta era un titlu la care nu aveam dreptul, în urma descrierii pe care i-o făcusem referitor la poporul meu, cu toate că el își dădea foarte bine seama că, pentru a-i pune într-o lumină mai favorabilă pe semenii mei, ascunsesem multe amănunte spunând adesea lucruri care nu erau.

Această părere a lui era întărită de faptul că trupul mea semăna aproape întru totul cu al celorlalți yahoo-i, deosebindu-mă doar în ceea ce privește puterea, iuțeala și hărnicia, scurtimea ghearelor sau alte câteva lucruri ce nu puteau fi puse în seama naturii. Tot astfel, din cele ce-i spuseseam despre viața, obiceiurile și faptele noastre, își dădea seama că și între alcătuirea minților noastre asemănarea este la fel de mare. Mi-a mai spus că yahoo-ii se urăsc între ei mai mult decât se urăsc orice alte animale, iar motivul pe care-l invocau de obicei era înfățișarea hidoasă a semenilor lor — hidoșenie pe care fiecare din ei o descoperea la celălalt, dar niciodată la el însuși. Toate acestea l-au făcut să reflecteze asupra unui lucru și anume că nu suntem chiar cu totul lipsiți de minte, atunci când ne acoperim trupurile, deoarece în felul acesta ascundem multe hidoșenii, altminteri greu de îndurat. Continuă să-mi arate că de-abia acum își dădea seama că certurile dintre dobitoacele din țara lui aveau aceleași pricini ca și certurile noastre, după cum i le zugrăvisem eu. Căci, zicea el, dacă arunci în mijlocul a cinci yahoo-i hrană care ar îndestula cincizeci, lighioanele acestea în loc să se apuce să mănânce în liniște, se vor lua la bătaie, fiecare dorind să aibă toată mâncarea numai pentru sine. De aceea, un servitor stătea veșnic lângă yahoo-i, când aceștia pășteau pe câmp, în timp ce dobitoacele care rămâneau acasă erau priponite la oarecare distanță unele de altele. Dacă o vacă murea de bătrânețe sau din cine știe ce altă pricină, înainte ca un houyhnhnm s-o pună la o parte pentru yahoo-ii săi, cei din vecini veneau în cete ca s-o fure și se isca atunci o încăierare ca acelea pe care i le descrisesem eu, yahoo-ii dintr-o tabără pricinuindu-le răni cumplite celorlalți, deși rareori se întâmpla ca ei să se omoare între dâșii, de-

oarece le lipseau uneltele potrivite aducătoare de moarte, pe care le născociseră semenii mei. Alteori, între yahoo-ii din împrejurimi se încingeau bătălii asemănătoare fără nici o pricină vădită, cei dintr-un ținut așteptând prilejul de a-i ataca pe ceilalți, înainte ca aceștia să fie pregătiți.

Dacă însă văd că nu le merge, yahoo-ii se întorc acasă și, în lipsa unui vrăjmaș, se încaieră între ei, făcând ceea ce eu numisem un război civil. Mi-a mai spus că unele câmpii din ținutul acela sunt presărate cu pietre ce strălucesc în diferite culori, care plac grozav de mult yahoo-ilor. Atunci când aceste pietre stau împlântate în pământ (cum se întâmplă adesea), ei sunt în stare; să scurme cu ghearele zile întregi ca să le scoată, apoi le duc cu ei și le ascund grămezi-grămezi în culcușurile lor, privind cu teamă în juru-le, ca nu cumva semenii lor să le descopere comoara. Stăpânul meu nu înțelegea de fel motivul acestei poftă nefirești, după cum nu vedea nici folosul pe care astfel de pietre l-ar putea aduce unui Yahoo; acum însă bănuia că purcede din aceeași zgârcenie pe care eu o pusesem pe seama firii omenești. Odată, din dorința de a vedea ce se întâmplă, mutase pe ascuns o grămadă de pietre din acestea din locul unde le îngropase unul din yahoo-ii lui și scârbosul animal, negăsindu-și comoara, prinse a se văicări ca în gură de șarpe, adunând toată turma la locul cu pricina; apoi se puse pe niște urlete cumplite și se repezi să-i muște și să-i sfâșie cu ghearele pe ceilalți; în cele din urmă, începu să se stingă cu zile, căci nu mai mânca, nu dormea și nici de muncă nu mai era bun; până într-o zi, când stăpânul porunci unui servitor să-i ducă în taină pietrele în aceeași groapă și să le ascundă acolo ca mai înainte. Descoperindu-le, yahoo-ul își recapătă de îndată vioiciunea și buna dispoziție, dar avu grijă să-și mute comoara într-o ascunzătoare mai ferită, fiind de atunci încoace un animal foarte supus.

Stăpânul meu mă încredință de asemenea (lucru pe care de altfel îl observasem și eu), că pe câmpiile unde aceste pietre lucitoare se găsesc mai din belșug, acolo se dau cele mai multe și mai aprige bătălii, pricinuite de veșnicile năvăliri ale yahoo-ilor din vecini.

Mi-a mai arătat că se întâmplă adesea ca doi yahoo-i descoperind o astfel de piatră pe câmp și sfădindu-se care din ei să ia piatra, să vină un al treilea și să le-o sufle de sub nas, fapt pe care stăpânul meu îl socotea întrucâtva asemănător cu procesele noastre. Eu mi-am zis că este spre binele nostru, al oamenilor, să nu încerc să-i schimb părerea, deoarece sentința de care mi-a pomenit mai târziu era mult mai dreaptă decât multe din hotărârile noastre judecătorești: cei doi împricinați nu pierdeau nimic în afară de piatra pentru care se certau, pe câtă vreme curțile noastre judecătorești nu ar fi încheiat procesul până când amândoi împricinații nu si-ar fi pierdut averile.

Stăpânul meu continuă spunându-mi că nimic nu-i făcea mai scârboși pe yahoo-i decât pofta lor nesățioasă. Ei înfulecau fără alegere tot ce întâlneau în cale, ierburi, rădăcini, fructe, mortăciuni sau toate la un loc; și le plăcea mai cu seamă ceea ce puteau dobândi furând și încă de la mari depărtări, decât hrana mult mai bună care îi aștepta acasă. Dacă prada era bogată, mâncau până aproape să plesnească. Natura însă i-a învățat să mănânce după aceasta o anumită rădăcină care le golește stomacul foarte repede.

Mai era încă un soi de rădăcină, tare zemoasă, dar destul de rară și greu de găsit, pe care yahoo-ii o căutau cu multă lăcomie și o sugeau plini de nesaț; aceasta avea asupra lor aceleași urmări pe care le are

vinul asupra noastră. Uneori îi făcea să se îmbrățișeze, alteori să se sfâșie între ei; urlau și rânjeau, sporovăiau fără șir, se învârtteau și se dădeau de-a berbeleacul, apoi adormeau în glod.

Băgasem și eu de seamă că yahoo-ii erau singurele făpturi din țara aceasta care se îmbolnăveau; totuși lucrul se întâmpla mult mai rar decât li se întâmplă cailor la noi, ei îmbolnăvindându-se nu din pricina traiului rău, ci datorită murdăriei și lăcomiei de care dădeau dovadă dobitoacele astea scârboase. Pe de altă parte, în limba lor nu există decât un cuvânt general pentru aceste boli, împrumutat după numele animalului, și anume hnea-yahoo sau răul yahoo-ului. Doctoria care se prescrie este un amestec de balebă și urină proprie, vârate cu de-a sila pe gâtul yahoo-ului. Am avut adeseori prilejul să văd efectul minunat al acestei doctorii, pe care o recomand călduros compatrioților mei, spre binele obștesc, deoarece este un leac admirabil împotriva tuturor bolilor pricinuite de îmbuibare.

În ceea ce privește învățământul, arta de a guverna, artele, meșteșugurile și altele de felul acesta, stăpânul meu mărturisi că nu vedea decât foarte puține asemănări, sau chiar de loc, între yahoo-ii din țara lui și cei de la noi. De altfel, pe el îl interesau numai asemănările dintre noi.

Ce-i drept, câțiva houyhnhnm-i băgaseră de seamă că în fruntea celor mai multe cirezi de yahoo-i se afla un fel de conducător (întocmai după cum în parcurile noastre se află câte un cerb), care era întotdeauna mai hidos și mai rău decât toți ceilalți. Că acest conducător avea de obicei un favorit ce-i semăna leit, poleit, a cărei îndeletnicire era să lingă picioarele și șezutul stăpânului sau să-i ducă femele în culcuș, slujbă pentru care era din când în când răsplătit cu o bucată de carne de măgar. Favoritul acesta este urât de întreaga cireada și, de aceea, pentru a fi în siguranță, nu se desparte niciodată de stăpânul său. El rămâne de obicei în slujbă până când se găsește unul mai rău decât el; în clipa când este înlăturat, urmașul său vine în fruntea tuturor yahoo-ilor din ținut, tineri și bătrâni, bărbați și femele, și întreaga ceată îl murdărește din cap până în picioare cu excrementele lor. În ce măsură lucrul acesta se întâmplă și la curțile noastre cu favoriții regelui și cu miniștrii, stăpânul meu socotea că eu sunt cel mai în măsură să hotărâsc.

N-am îndrăznit să răspund la această aluzie răutăcioasă, potrivit căreia înțelegerea omenească era mai prejos de deșteptăciunea unui dulău obișnuit, înzestrat cu destulă agerime ca să distingă și să urmeze lătratul celui mai încercat câine din haită, fără să greșească vreodată.

Stăpânul meu mi-a mai spus că yahoo-ii aveau unele însușiri ciudate, pe care eu nu le amintisem sau la care făcusem doar vagi aluzii, atunci când îi povestisem despre neamul omenesc. El îmi arată că aceste animale, ca și alte dobitoace, de altfel, au femelele în comun, dar totuși se deosebesc de celelalte prin faptul că femela Yahoo primește bărbatul și atunci când e însărcinată, iar bărbații se ceartă și se luptă cu femelele la fel de aprig ca și între ei. Aceste obiceiuri erau atât de sălbatice, încât nici o făptură înzestrată cu bun simț nu și le însușise.

Un alt lucru care îl umplea de uimire era ciudata înclinare a yahoo-ilor spre tot ce e scârbos și murdar, în timp ce toate celelalte animale par să dea dovadă de o dragoste firească pentru curățenie. În ceea ce privește primele două învinuiri, am fost bucuros să le las fără răspuns, deoarece n-aș fi găsit un singur cuvânt întru apărarea semenilor mei, cuvânt pe care altminteri l-aș fi rostit bucuros. Dar mi-ar

fi fost destul de ușor să apăr neamul omenesc de cea de a doua învinuire, dacă în țara aceea s-ar fi găsit porci (aceștia, din nefericire lipseau), căci porcii, cu toate că sunt niște patrupede mai plăcute decât yahoo-ii, nu ar putea fi socotiți, după umila mea părere, mai curați; și până și Înălțimea Sa ar fi fost nevoit să recunoască acest lucru, dacă ar fi văzut felul scârbos în care mănâncă sau cum se tăvălesc și dorm în noroi.

Stăpânul meu aminti de asemenea o altă însușire, pe care servitorii săi o descoperiseră la mai mulți yahoo-i și pe care el nu și-o putea explica de loc. Spunea că din când în când câte unui Yahoo i se nazăre să se retragă într-un colț, să se trântescă jos, să înceapă să urle și să geamă și să-i alunge pe toți cei ce se apropiau de el, și cu toate că e tânăr și gras, să nu vrea nici să mănânce, nici să bea; iar servitorii nu pot să-și închipuie ce l-a apucat. Singurul leac pe care l-au găsit este să-l pună la munci grele, după care își vine negreșit în fire. Auzind acestea, am tăcut chitic, din dragoste pentru cei de un neam cu mine. Totuși, nu mi-a fost greu să întrezăresc aici adevăratul izvor al ipohondriei de care au parte numai cei leneși, cei bogați și cei care trăiesc în lux; iar dacă toți aceștia ar fi siliți să urmeze regimul amintit, pun mâna în, foc că s-ar lecu. Înălțimea Sa mai băgase de seamă că adeseori câte o femelă de-a yahoo-ilor stătea în spatele unei movilite sau al unui tufiș și se uita după tinerii Yahoo care treceau pe-acolo; și când o vedeai ițindu-se, când ascunzându-se și făcând fel de fel de mișcări și strâmbături caraghioase. De asemenea mai băgase de seamă că în timpul acesta, ea împrăstia un miros dezgustător, iar atunci când vreunul din bărbați înainta spre ea, se retrăgea încet, uitându-se mereu înapoi și, prefăcându-se că îi e teamă, alerga până într-un loc potrivit, unde știa că bărbatul o va urma.

Alteori, când printre ele se pripășea o femelă străină, trei sau patru din neamul ei se strângeau în jurul necunoscutei, se holbau la ea, flecăreau între ele, rânjeau și o miroseau pe toate părțile; apoi se depărtau făcând gesturi, ce păreau să exprime un dispreț desăvârșit.

Poate că stăpânul mergea cam departe cu aceste observații, bazate pe experiența sa proprie și pe a altora; totuși, m-am gândit, nu fără oarecare uimire și cuprins de adâncă întristare, că nerușinarea, cochetăria și bârfeala nu sunt decât instincte înrădăcinate în firea femeii.

Mă așteptam în fiecare clipă ca stăpânul meu să-i învinuiască pe yahoo-i de poftele acelea nefirești ale ambelor sexe, atât de răspândite la noi.

Se pare însă că natura nu este o dascăliță chiar atât de pricepută, căci în lumea noastră, aceste plăceri rafinate sunt într-un tot rodul artei și al rațiunii.

CAPITOLUL VIII

Autorul descrie câteva ciudățenii ale yahoo-ilor. Marile virtuți ale hoyhnhnm-ilor. Educația și creșterea pe care o primesc tinerii. Adunarea lor generală.

Cum eu cunoșteam mult mai bine firea omenească decât puteam să bănuiesc că ar cunoaște-o stăpânul meu, nu-mi era greu de loc să văd asemănarea dintre mine sau compatrioții mei, pe de o parte, și yahoo-ii pe care mi-i zugrăvisese el, pe de altă parte; și atunci mi-am zis că voi putea face și alte descoperiri pe baza propriilor mele observații. De

aceea, l-am rugat în câteva rânduri să-mi dea voie să mă plimb printre cirezile de yahoo-i din vecinătate. Plin de bunăvoință, stăpânul încuviință cererea mea, încredințat fiind că datorită urii pe care o nutream față de aceste dobitoace, nu mă voi lăsa corupt de ele; așa că înălțimea Sa porunci unuia dintre slujitori, un căluț murg, voinic, foarte de treabă și cinstit, să mă însoțească, pentru că fără pază nu m-aș fi încumetat să mă aventurez. l-am povestit doar cititorului cât de urât s-au purtat cu mine aceste nesuferite lighioane, în prima zi a sosirii mele. Mai târziu, în vreo trei, patru rânduri, puțin a lipsit să nu cad în ghearele lor, când mi se întâmplase să mă plimb la o oarecare depărtare de casă, fără să am pumnalul la mine. Am toate motivele să cred că dihăniile își închipuiau că sunt uri semen de-al lor; de altfel, eu însumi le dădeam o mână de ajutor prin faptul că ori de câte ori apărătorul meu era alături de mine îmi suflecăm mânecile și-mi arătam brațele și pieptul dezgolit. Yahoo-ii se apropiau cât le îngăduia curajul și-mi imitau mișcările, așa cum fac maimuțele, însoțindu-le însă întotdeauna de gesturi pline de ură; așa li se întâmplă maimuțelor domesticate, cu scufiță și ciorapi, veșnic persecutate de cele sălbatice, atunci când se pripășesc printre ele.

Încă de mici, yahoo-ii sunt uimitor de sprinteni; totuși, am prins odată un Yahoo în vârstă de trei ani și m-am străduit să-l fac să stea liniștit, purtându-mă cât se poate de prietenos

cu el. Dar împielitatul începu să urle și să mă zgârie, ba să mă și muște cu atâta violență, încât am fost nevoit să-i dau drumul. De altfel, era și timpul, pentru că o ceată întreagă de yahoo-i bătrâni se strânsese în jurul nostru atrași de zgomot, dar văzând că mititelului nu i s-a întâmplat nimic (acesta o și luase la sănătoasa) și că murgul se afla alături de mine, nu au îndrăznit să se apropie prea mult de noi. Am băgat de seamă că animalul acela tânăr mirosea foarte urât — era un miros de nevăstuică sau de vulpe, însă mult mai neplăcut. Am uitat să adaug un amănunt (de altfel, cred că cititorul m-ar fi iertat dacă nu l-aș fi amintit de loc), și anume că în timp ce țineam în brațe dihania scârboasă, ea mi-a mânjit hainele de sus până jos cu excrementele sale — o substanță galbenă lichidă. Din fericire, nu departe curgea un pâraiaș, unde m-am spălat cât am putut mai bine. Totuși nu am îndrăznit să mă apropiu de stăpânul meu înainte de a mă aerisi îndeajuns.

Din câte am izbutit eu să-mi dau seama, yahoo-ii par să fie animalele cele mai greu de instruit. Nu sunt în stare să facă mai mult decât să care sau să ridice poveri. Cred, totuși, că acest beteșug izvorăște îndeosebi din firea lor perversă și năvălășă. Ei sunt vicleni, răutăcioși, trădători și răzbunători. Sunt puternici și voinici, dar și lași în același timp și, prin urmare, neobrăzați, josnici și cruzi. S-a observat că atât bărbații cât și femelele cu părul roșu sunt mai libidinoși decât ceilalți, pe care îi întrec totuși în forță și putere de muncă.

Houyhnhnm-ii îi țin pe yahoo-ii de care se folosesc pentru diferite treburi în niște colibe așezate nu prea departe de casă; pe ceilalți însă, îi trimit la timp, unde dezgroapă rădăcini, mănâncă tot felul de buruieni și caută hoituri. Uneori, prind nevăstuici și luhimuh-i (un fel de șobolan de câmp), pe care le înfulecă lacomi. Natura i-a învățat să-și sape gropi adânci cu ghearele pe povârnișurile măgurelor, unde își fac culcușul; numai vizuinile femelelor sunt mai mari, îndeajuns de încăpătoare pentru doi sau trei pui.

Din fragedă copilărie ei învață să înoate ca broaștele și pot sta multă vreme sub apă, unde prind adesea pești pe care femelele îi duc puilor.

Cu acest prilej, nădăjduiesc că cititorul mă va ierta dacă și voi povesti o întâmplare ciudată.

Într-o zi mă plimbam cu paznicul meu, căluțul cel murg, și cum vremea era foarte călduroasă, l-am rugat să-mi dea voie să mă scald în râul ce curgea în apropiere. Murgul încuviință, iar eu m-am dezbrăcat și am intrat ușor în apă. Întâmplător, o tânără femele Yahoo care stătea ascunsă după un dâmb văzu toate acestea și cuprinsă de dorință (după cum a bănuț murgul și cu mine) dădu fuga și se aruncă în apă la cinci yarzi depărtare de locul unde mă scăldam eu. În viața mea n-am tras o spaimă mai cumplită. Murgul păștea mai încolo, fără să aibă habar de nimic. Femela mă îmbrățișa într-un chip cu totul dezgustător, eu am început să urlu din răputeri și murgul veni galopând înspre mine, ceea ce o făcu să-mi dea drumul cu multă părere de rău, sărind pe malul dimpotrivă, unde s-a oprit ținându-mă cu privirea și urlând tot timpul cât mi-am pus hainele.

Întâmplarea aceasta i s-a părut foarte hazlie stăpânului meu și familiei sale, dar mie nu mi-a pricinuit decât un simțământ de rușine, căci nu mai puteam tăgădui că sunt un Yahoo din cap până-n picioare, de vreme ce femelele yahoo-ilor se simțeau atrase în chip firesc de mine, ca de unul din neamul lor. Și dihania nici măcar n-avea părul roșu (ceea ce ar fi scuzat întrucâtva o poftă atât de nesățioasă), ci negru ca tăciunile, iar înfățișarea-i nu era chiar atât de hidoasă ca a suratelor ei; de altfel nu cred să fi avut mai mult de unsprezece ani.

Întrucât mi-am petrecut trei ani în această țară, bănuiesc că cititorul așteaptă să-i zugrăvesc, așa cum fac îndeobște călătorii, obiceiurile și felul de a fi al locuitorilor, lucru pe care, de fapt, am căutat să-l studiez cu precădere.

Deoarece acești nobili houyhnhnm-i au o înclinare firească spre virtute și nu-și pot face o idee măcar de ceea ce înseamnă răul la o creatură rațională, principiul lor în viață este de a cultiva rațiunea și de a se lăsa întru totul călăuziți de ea. La ei, rațiunea nu este un lucru îndoielnic, ca la noi, unde oamenii cutează să discute pentru și împotriva ei, cu șanse egale de plauzibilitate, la ei rațiunea se impune în mod categoric, așa cum de altfel trebuie să se întâmple întotdeauna când ea nu e tulburată, nici întunecată sau înjosită de patimă și interese. Îmi aduc aminte că numai cu mare greutate am izbutit să-l fac pe stăpânul meu să priceapă sensul cuvântului părere sau faptul că un punct de vedere poate fi discutat, căci rațiunea ne învață să afirmăm sau să tăgăduim numai atunci când suntem siguri, iar dincolo de cele ce cunoaștem nu putem face nici una nici alta.

De aceea, controversile, polemicile, certurile și siguranța unor afirmații false, sau îndoielnice sunt rele pe care houyhnhnm-ii nu le cunosc. De asemenea, când am încercat să-i explic cele câteva din sistemele noastre de filozofie naturală, el a început să râdă la gândul că o creatură care se pretinde rațională se mândrește cu cunoștințele căpătate pe baza ipotezelor altor oameni, mai cu seamă când e vorba de lucruri, unde aceste cunoștințe, chiar în cazul când sunt sigure, nu pot fi de nici un folos. Aici el fu întru totul de părerea lui Socrate, așa cum ne-a transmis-o Platon; și amintesc aceasta, întrucât socotesc că este cea mai mare cinste ce i se poate face acestui prinț al filozofilor. De atunci m-am gândit adesea cum ar răvăși o astfel de doctrină bibliotecile din Europa și câte cărări ce duc spre glorie nu s-ar închide învățaților lumii.

Prietenia și bunăvoința sunt cele două virtuți de seamă ale houyhnhnm-ilor, și amândouă privesc nu numai anumite ființe, ci întreaga se-

minție. Un străin din cele mai îndepărtate ținuturi este tratat la fel ca și cel mai apropiat vecin și oriunde s-ar duce se simte ca acasă. Houyhnhnm-ii sunt foarte cuviincioși și curtenitori, dar ceremonialul este ceva cu totul necunoscut în țara lor. Față de mânjii lor, ei nu simt nici un fel de dragoste, iar grija cu care le urmăresc educația izvorăște pe de-a-ntregul din rațiune. Am băgat de seamă că stăpânul se purta la fel de drăgăstos cu odraslele vecinului ca și cu propriii săi copii. Ei spun că natura îi învață să-și iubească toți semenii deopotrivă și că rațiunea face deosebire numai atunci când este vorba de o ființă foarte înzestrată.

După ce femela houyhnhnm-ului a zămislit câte un pui din fiecare sex, ea nu se mai însoțește cu bărbatul, afară doar dacă pierde pe unul din copii în urma vreunei nenorociri, ceea ce se întâmplă foarte rar. În acest caz, ei se împreună din nou. Dacă o asemenea năpastă se abate asupra unui houyhnhnm a cărui soție nu mai poate zămisli, o altă pereche îi dă pe unul din mânjii ei, iar femela și bărbatul se însoțesc din nou până când mama rămâne grea. Această măsură de prevedere se impune cu necesitate, pentru că altfel țara ar fi primejduită să aibă un excedent de populație.

Dar neamul houyhnhnm-ilor inferiori, care sunt crescuți spre a deveni servi, nu cunoaște astfel de stricte limitări; lor li se îngăduie să zămislească trei copii de fiecare sex, pentru a sluji în familiile de neam.

Atunci când se căsătoresc, houyhnhnm-ii vădesc o deosebită grijă în alegerea soției, luând seama la culoarea acesteia, pentru ca nu cumva vlăstarele ce vor fi zămislite să supere ochiul printr-un amestec neplăcut de nuanțe. La bărbați, prețuită îndeosebi este puterea, iar la femele frumusețea; dar nu pentru ca să deștepte dragostea, ci să împiedice degenerarea neamului. De pildă, atunci când se întâmplă ca o femelă să fie foarte robustă, i se alege un bărbat, ce se distinge prin frumusețe. Curtea, dragostea, cadourile, zestrea, averea cuvenită soției după moartea bărbatului — toate acestea sunt foarte departe de ei; de altfel și din limbă lipsesc cuvintele care să le exprime. Tânăra pereche se întâlnește și se unește numai pentru că așa au hotărât părinții și prietenii. Acest lucru se întâmplă în fiecare zi și ei socotesc că așa trebuie să procedeze o ființă rațională. Cât despre necinstirea căsătoriei sau orice altă ticăloșie de felul acesta, așa ceva nu s-a pomenit la ei. Toată viața, bărbatul și femela lui nutresc unul pentru celălalt aceleași simțăminte de prietenie și bunăvoință reciprocă pe care le poartă tuturor semenilor, fără să cunoască gelozia, dulcegăriile, certurile sau nemulțumirile.

În ceea ce privește educarea tinerilor de ambele sexe, metoda lor e neîntrecută și este vrednică de a ne sluji drept pildă. Până la vârsta de optsprezece ani, tinerilor nu li se dă voie să guste nici un grăunte de ovăz, decât în anumite zile, și nici lapte, decât foarte rar. Vara, ei pasc două ore dimineața și două seara, ca și părinții lor. Servitorilor însă nu le este îngăduit să pască decât jumătate din acest timp, iar o cantitate destul de mare de iarbă este adusă acasă, unde o mănâncă în orele cele mai potrivite, când nu muncesc.

Cumpătarea, hărnicia, exercițiile fizice și curățenia sunt lecțiile pe care le învață deopotrivă tinerii de ambele sexe. Stăpânul meu socotea că este o monstruozitate ca femelele noastre să capete o educație diferită de cea a bărbaților, cu excepția câtorva probleme de gospodărie. În felul acesta, spunea el, și pe bună dreptate, o jumătate din băștinașii noștri nu sunt buni de nimic altceva decât să aducă pe lume copii, iar a încredința grija copiilor noștri unor astfel de animale nefolositoare este o

dovadă și mai grăitoare de sălbăticie.

Houyhnhnm-ii cultivă în tineretul lor forța, agilitatea și rezistența, deprinzându-i să urce și să coboare în fugă dealuri pieptiș și să străbată drumuri bolovănoase; iar când sunt lac de sudoare, li se poruncește să se arunce în apele vreunui eleșteu sau râu. De patru ori pe an, tinerii dintr-un ținut se întâlnesc pentru a se întrece în alergări și sărituri și alte exerciții care cer putere și sprinteneală; învingătorul este răsplătit cu un cântec compus în cinstea lui sau a ei. În timpul serbărilor, pe câmpul unde se desfășoară întrecerile, servitorii aduc o ceată de yahoo-i încărcăți cu fân, ovăz și lapte pentru ca houyhnhnm-ii să se ospăteze, după care dobitoacele acestea sunt imediat mânate înapoi, ca nu cumva să tulbure adunarea cu zgomotul lor.

Din patru în patru ani, cu prilejul echinoxului de vară, pe o câmpie așezată la vreo douăzeci de mile depărtare de casa noastră se întrunește consiliul reprezentativ al întregului popor, consiliu care ține vreo cinci-șase zile. În acest consiliu se cercetează starea de lucruri din fiecare ținut, se pun întrebări cu privire la recolta de fân, și de ovăz, dacă a fost bună sau proastă, dacă locuitorii au vaci și yahoo-i cât le trebuie sau dacă dimpotrivă duc lipsă. Și oriunde se constată vreo lipsă (lucru rar de altfel), ea este imediat înlăturată, toți băștinașii consimțind să dea o mână de ajutor. Tot aici se hotărăște soarta copiilor. Așa, de pildă, dacă un houyhnhnm are doi copii de gen masculin, el face schimb cu un altul care are două fete; iar atunci când un copil moare în urma unui accident nenorocit, iar mama nu mai poate zămisli din pricina vârstei, se hotărăște care anume familie din ținut va zămisli un alt vlăstar, pentru ca pierderea să fie înlocuită.

CAPITOLUL IX

Mari dezbateri în adunarea generală a houyhnhnm-ilor și hotărârile luate, învățătura houyhnhnm-ilor. Clădirile Jor. Însmormântările. Defectele limbii lor

Hotărârile consiliului houyhnhnm-ilor se iau de obicei în unanimitate, chiar când membrii care se întrunesc la sfat au păreri deosebite — și aceasta pentru că niciunui houyhnhnm nu-i este rușine să se lase convins de argumente și să folosească rațiunea.

Una din aceste mari adunări a avut loc în timpul șederii mele în țara aceea, cu vreo trei luni înainte de plecarea mea; stăpânul meu a luat parte la lucrări ca reprezentat al ținutului nostru. În acest consiliu, s-a reluat dezbateri de vechi probleme, de fapt, singura dezbateri care a avut loc vreodată în țara houyhnhnm-ilor. La întoarcere, stăpânul mi-a făcut o descriere amănunțită a celor ce s-au petrecut acolo.

Problema dezbătută a fost următoarea: yahoo-ii trebuie să extermină sau nu? Unul din membrii adunării, care era pentru exterminare, a prezentat câteva argumente foarte puternice și convingătoare, susținând că yahoo-ii sunt animalele cele mai murdare, mai gălăgioase și mai pocite pe care le-a zămislit vreodată natura, de asemenea că ele sunt și cele mai încăpăținate, mai îndărătnice, stricătoare și răutăcioase. Sug pe furiș laptele din ugerul vacilor care aparțin houyhnhnm-ilor, omoară și mănâncă pisicile, calcă în picioare ovăzul și iarba dacă nu sunt supravegheați mereu și fac mii și mii de alte stricăciuni. El aminti de vechea tradiție, potrivit căreia yahoo-ii nu fuseseră întotdeauna locuitorii

acelei țări. Cu multe veacuri în urmă, două dobitoace dintr-acestea se iviseră pe vârful unui munte și nimeni nu știa dacă fuseseră zămislite din noroiul și nului putrezit, înfierbântat de razele soarelui, sau se născuseră din spuma mării. Acești yahoo-i se împreunaseră și în scurtă vreme seminția lor se înmulțise într-atâta, încât se răspândise în întreaga țară, devenind o adevărată năpastă. Pentru a scăpa de pacoste, houyhnhnm-ii organizaseră o vânătoare pe tot cuprinsul țării: și în cele din urmă izbutiră să închidă toate lighioanele într-un țarc. După ce i-au răpus pe cei mai vârstnici, fiecare houyhnhnm și-a păstrat câte doi pui într-o colibă și i-a domesticit, atâta cât putea fi domesticită o jivină sălbatică, punându-i mai apoi să care tot felul de poveri. După câte se pare, adăugase vorbitorul, tradiția cuprindea mult adevăr, și fapăturile acelea nu puteau fi ylnhniamschy (sau băștinași), deoarece prea aprigă era ura pe care o nutreau împotriva-le atât houyhnhnm-ii cât și toate celelalte animale, și deși yahoo-ii o meritau cu prisosință din pricina firii lor netrebnice, totuși, niciodată nu ar fi ajuns atât de cumplită, dacă ei ar fi fost băștinași, căci s-ar fi stins cu timpul.

Mai spuse că locuitorilor le plăcea să se folosească de yahoo-i, neglijând cu totul — dar greșind prin aceasta — creșterea măgarilor, animale foarte cumsecade, ușor de întreținut, mult mai blânde și mai ordonate, fără nici un miros neplăcut, și destul de rezistente la muncă, deși nu au sprinteneala celorlalți; iar dacă zbieretele lor nu sunt de loc plăcute urechii, sunt totuși preferabile urletelor îngrozitoare ale yahoo-ilor.

Alți câțiva și-au exprimat și ei părerea cu privire la acest subiect. Stăpânul meu propuse adunării o soluție pe care, fără să știu, chiar eu i-o inspirasem. El recunoscă tradiția amintită de onoratul membru al adunării care vorbise înaintea sa și arătă că cei doi yahoo-i despre care se spunea că se iviseră la început în țara lor, fuseseră aduși acolo de peste mări; că ajungând pe uscat și fiind părăsiți de tovarășii lor, ei se retrăseseră în munți și, încetul cu încetul, se sălbăticitiseră, devenind cu timpul mai sălbatici decât cei din neamul lor, rămași în țara de unde veniseră primii doi. Făcea această afirmație bizuindu-se pe faptul că el însuși avea în stăpânirea lui un Yahoo uimitor (eu eram acela), despre care mulți dintre cei de față auziseră, iar alții îl și văzuseră. Le povesti apoi în ce chip m-a descoperit; le mai spuse că tot trupul meu era acoperit cu un înveliș făcut din pielea și părul altor animale, că vorbeam o limbă a mea proprie, dar că o învățasem perfect și pe a lor; că îi istorisisem întâmplările în urma cărora ajunsesem acolo; că în clipa când mă văzuse fără nici un acoperământ, ar fi putut să jure că sunt un Yahoo, cu singura deosebire că eram mai alb și mai puțin păros și aveam gheare mai scurte. El adăugă că eu m-am străduit în fel și chip să-l încredințez că atât în țara mea cât și în alte țări yahoo-ii sunt animale raționale și conduc treburile, iar pe houyhnhnm-i îi țin ca slugi; de asemenea, că a descoperit la mine toate însușirile unui Yahoo, cu singura deosebire că eram ceva mai civilizat, datorită unui dram de minte care totuși se afla în același grad de inferioritate față de rațiunea houyhnhnm-ilor, ca și rațiunea yahoo-ilor din țara lor față de a mea; că printre alte lucruri, amintisem de obiceiul nostru de a castra houyhnhnm-ii, încă de tineri, spre a-i domestici mai lesne, operație ușoară și de loc primejdioasă; că nu e nici o rușine să înveți de la dobitoace: așa de pildă furnica ne învață să fim harnici, iar rândunica (astfel traduc eu cuvântul lyhannh, cu toate că e vorba de o pasăre mult mai mare decât rândunica) ne învață cum să construim.

Stăpânul meu le arată că ar putea să aplice și ei această născocire la yahoo-ii mai tineri, deoarece, pe lângă faptul că lighioanele ar deveni mai supuse și mai ușor de strunit în muncă, ar duce cu timpul și la stingerea întregului neam, fără a pricinui moartea nimănui. Iar între timp houyhnhnm-ii să fie sfătuiți să se apuce de creșterea măgarilor, care, în afara faptului că sunt dobitoace mult mai prețioase în toate privințele, prezintă și avantajul că sunt buni de muncă încă de la vârsta de cinci ani, în vreme ce yahoo-ii nu pot fi folosiți decât după vârsta de doisprezece ani.

Atât a socotit cu cale să-mi povestească stăpânul meu, cu privire la cele petrecute în marele consiliu. El binevoi să ascundă un amănunt care mă privea îndeaproape și ale cărui urmări nefericite le-am simțit curând, după cum va afla cititorul la timpul potrivit. De atunci au început noile nenorociri ale vieții mele.

Houyhnhnm-ii nu cunosc literele și prin urmare toată știința lor se bazează pe tradiție. Dar cum în sânul unui popor atât de strâns unit, înclinat din naștere spre virtute, într-un tot condus de rațiune și ferit de orice legături cu alte popoare, se petrec prea puține întâmplări de seamă, istoria lor se poate păstra lesne fără a împovăra mintea nimănui. Am mai spus că houyhnhnm-ii nu suferă de nici un fel de boli și de aceea nu au nevoie de doctori. Cu toate acestea, ei au doctorii minunate, pregătite din diferite buruieni pentru a vindeca loviturile și tăieturile în chișită sau copită din pricina pietrelor ascuțite, precum și împotriva altor răni în diferite părți ale trupului.

Ei socotesc anul după mișcările soarelui și ale lunii, dar nu-l împart în săptămâni. Cunosc destul de bine mișcările acestor doi aștri și știu ce sunt eclipsele; acesta este punctul culminant al astronomiei lor.

În poezie, trebuie să recunoaștem, îi întrec pe toți ceilalți muritori. Justețea comparațiilor lor și caracterul amănunțit și exact al descrierilor sunt cu adevărat fără seamăn. Atât comparațiile cât și descrierile abundă în versurile lor, care cuprind fie idei frumoase despre prietenie și bunăvoință, fie proslăvirea acelor care au învins la concursurile de alergări sau alte exerciții fizice.

Clădirile lor, cu toate că sunt foarte primitive și simple sunt destul de bine construite pentru a-i apăra împotriva frigului și a căldurii. În țara lor crește un soi de copaci, care la vârsta de patruzeci de ani slăbesc din rădăcini și cea dintâi furtună îi doboară la pământ. Arborii aceștia sunt drepti ca lumânarea, iar houyhnhnm-ii îi ascut ca pe niște țărushi, cu ajutorul pietrelor (ei nu cunosc întrebuințarea fierului), îi înfig în pământ la o depărtare de zece incii unul de altul, împletind paie de ovăz și uneori nuiele între pari; acoperișul și ușile sunt făcute în același chip.

Houyhnhnm-ii se folosesc de scobitura dintre chișită și copita picioarelor din față, cum ne folosim noi de mâini, dar cu mult mai multă îndemânare decât mi-aș fi putut închipui. În casa unde locuiam, am văzut o iapă albă vârand cu ajutorul chișitei ață în ac (pe care i-l împrumutasem în acest scop). Houyhnhnm-ii mulg vacile, culeg ovăzul și fac toată treaba pentru care ai avea nevoie de ajutorul mâinilor, în același chip. Au la îndemână un fel de cremene pe care o cioplesc cu ajutorul altor pietre și o prefac în unelte ce le slujesc drept icuri, topoare și ciocane. Tot cu unelte făurite din această cremene, ei cosesc fânul și culeg ovăzul ce crește de la sine pe câmpiile lor. Yahoo-ii cară snopii acasă cu căruțele, iar servitorii calcă în picioare spicele în niște colibe special construite, ca să scoată grăunțele pe care apoi le păstrează în hambare. Houyhnhnm-ii se mai pricep să facă un fel de vase de pământ și de lemn, vasele de lut

le usucă la soare.

Dacă nu se întâmplă să moară din pricina vreunui accident, houyhnhm-ii trăiesc până la adânci bătrânețe, iar când pleacă dintre cei vii sunt înmormântați în cele mai neștiute locuri ce pot fi găsite. Prietenii și rubedeniile nu sunt nici triști, nici veseli. Pe de altă parte, nici cel care moare nu vădește vreo părere de rău că părăsește această lume, de parcă s-ar întoarce acasă după o vizită făcută unuia dintre vecini. Mi-amintesc că odată când stăpânul meu se înțelese cu un prieten și cu familia acestuia să-i facă o vizită în legătură cu o chestiune importantă, în ziua stabilită stăpâna și cei doi copii ai ei sosiră foarte târziu. Ea își ceru scuze de două ori, o dată pentru faptul că soțul ei, după cum s-a exprimat ea, se întâmplase să shnuwnh chiar în dimineața aceea. Cuvântul acesta e foarte expresiv și nu poate fi tălmăcit prea ușor în limba engleză; înseamnă a te întoarce la prima ta mamă.

În al doilea rând, își ceru iertare că n-a putut să vină mai devreme, deoarece soțul ei murise către vremea prânzului și ea a trebuit să se sfătuiască multă vreme cu servitorii asupra locului potrivit, unde să-i îngroape trupul. În tot acest timp, am băgat de seamă că era la fel de veselă ca și ceilalți; după vreo trei luni a murit și ea.

În general, houyhnhnm-ii trăiesc între șaptezeci și șaptezeci și cinci de ani, atingând foarte rar vârsta de optzeci de ani. Cu câteva săptămâni înainte de a muri, puterile îi părăsesc încetul cu încetul, fără să simtă însă nici o durere. În tot acest timp, sunt vizitați des de prieteni, deoarece nu mai pot ieși din casă cu ușurința obișnuită. Totuși, cu vreo zece zile înainte de moarte (rareori se întâmplă să greșească socotelile), ei înapoiază vizitele pe care i le-au făcut vecinii cei mai apropiați, fiind transportați în niște sănii trase de Yahoo. Vehicolul acesta ei nu-l folosesc numai în astfel de împrejurări, ci în general când îmbătrânesc, pentru călătoriile lungi sau atunci când nu pot umbla din pricina vreunui accident. De aceea, când un houyhnhnm își simte moarte aproape, el înapoiază aceste vizite și își ia rămas bun în mod solemn de la prietenii săi, ca și cum ar pleca într-o regiune îndepărtată a țării lor, unde are de gând să-și petreacă restul vieții.

Nu știu dacă merită să amintesc faptul că houyhnhnm-ii nu au în limba lor un cuvânt care să exprime ceea ce e rău, afară doar de vorbele pe care le folosesc cu privire la urâtenia și răutatea yahoo-ilor. Astfel, pentru a exprima prostia unui servitor, greșeala unui copil, tăietura pe care le-o face la picior vreo piatră, vremea urâtă care nu mai conținește și altele de felul acesta, ei adaugă la toate cuvintele epitetul de Yahoo, de pildă: hnhm Yahoo, wfinaholm Yahoo, ynlhmnd-wihlma Yahoo, iar o casă prost construită este ynholmhnm-rohlnmw Yahoo.

Aș stăruî cu plăcere mai departe asupra obiceiurilor și virtuților acestui minunat popor; cum însă am de gând să public în curând o carte care să se ocupe în mod special de acest subiect îl sfătuiesc pe cititor să se adreseze ei, iar deocamdată, mă voi grăbi să-i povestesc nenorocirile ce se abătură asupra mea.

CAPITOLUL X

Gospodăria și viața fericită a autorului în mijlocul houyhnhnnlor. În urma discuțiilor cu houyhnhnmnii, autorul devine mult mai virtuos. Conversațiile cu houyhnhnmii. Stăpânul îl înștiințează pe autor că trebuie să părăsească țara. De durere, autorul leșină, dar n-are încotro.

Cu ajutorul unui servitor își construiește o barcă și pornește pe mare.

Îmi orânduiseam mica mea gospodărie după pofta inimii. Stăpânul meu poruncise să mi se construiască o cameră după modelul obișnuit în țara lor, la vreo șase yarzi depărtare de casă. Am acoperit pereții și dușumeaua cu lut, peste care am așternut rogojini făcute de mine însumi; am cules apoi cânepă sălbatică și mi-am confecționat un fel de pânză, pe care am umplut-o cu penele mai multor păsări, foarte gustoase, prinse cu ajutorul lațurilor făcute din păr de Yahoo. Mi-am cioplit două scaune, cu cuțitul, fiind ajutat de căluțul murg la treburile mai grele și mai obositoare. Când hainele mi s-au ponosit de tot, mi-am făcut altele de piele de iepure și din pielea unor animale frumoase cam de mărimea acestora, numite nnuhnoh, al căror trup e acoperit de un puf foarte fin. Tot din pielea lor mi-am făcut și niște ciorapi, cu care nu-mi era rușine. Mi-am tălpuit ghetetele cu bucăți de lemn tăiat dintr-un copac, fixându-le de căpute, iar când căputele s-au rupt de tot, le-am înlocuit cu piei de Yahoo uscate la soare. Adeseori scoteam miere din scorburile copacilor și o amestecam cu apă sau o mâncam cu pâine. Nici un om nu putea dovedi mai bine ca mine adevărul zicalelor: Natura se mulțumește cu puțin și Nevoia este mama tuturor descoperirilor. Mă bucuram de o sănătate desăvârșită, precum și de liniște sufletească deplină; uitasem ce înseamnă trădarea sau nestatornicia unui prieten, loviturile ascunse sau fățișe ale unui dușman. Nu aveam prilejul să mituiesc, sau să lingușesc, să fiu slugarnic pentru a câștiga bunăvoința vreunui mare dregător sau a favoritului său. Nu eram nevoit să mă apăr împotriva înșelătoriei sau asupririi; aici nu se găseau nici doctori care să-mi ruineze trupul, nici avocați care să-mi ruineze averea; nu se aflau denunțatori care să tragă cu urechea la ce spun sau să mă spioneze; nu existau nici zeflemiști, critici, calomniatori, hoți de buzunare, tâlhari la drumul mare, spărgători, procurori, mijlocitori, bufoni, cartofoari, politicieni, oameni spiritali, posomorâți, guralivi, gâlcevitori, răpitori, ucigași, bandiți, virtuoși; nu se aflau conducători sau adepți ai partidelor și dizidențelor, nici oameni care să încurajeze viciul prin seducție sau propriul lor exemplu; lipseau temnițele, securile, spânzurătorile, stâlpii infamiei; lipseau negustorii și meșteșugarii necinstiți; nu exista îngâmfare, vanitate sau prefăcătorie; nu existau spilcuiți, fanfaroni, bețivi, târfe sau boli rușinoase; nu existau neveste cicălitoare, destrăbălate și cheltuitoare; nu existau pedanți nătângi și plini de ei înșiși; nu existau prieteni inoportuni, aroganți, certăreți, gălăgioși, vanitoși, înfumurați, veșnic cu înjurătura pe buze; nu existau ticăloși ridicați din noroi, datorită viciilor lor sau nobili aruncați în noroi, datorită virtuților; nu existau lorzi, scripcari, judecători sau profesori de dans.

Am avut cinstea să fiu primit la mulți houyhnhnm-i care veneau să-l viziteze pe stăpânul meu sau să ia masa cu el; iar Înălțimea Sa și-a arătat bunăvoința, îngăduindu-mi să stau în cameră și să ascult la cele ce vorbeau. Atât el cât și oaspeții lui catadicseau adesea să-mi pună întrebări și să asculte răspunsurile mele. Am avut de asemenea cinstea de a-l însoți de câteva ori pe stăpânul meu când făcea vizite altora. Nu deschideam gura decât ca să răspund la întrebări, și o făceam cu părere de rău, pentru că în felul acesta pierdeam atâtea clipe prețioase pentru a mă instrui; în schimb mă încânta nespuse situația mea de umil ascultător al unor astfel de conversații, în care nu era nimic de prisos, unde cei de față rosteau cuvinte puține însă pline de tâlc, și unde stăruia cea mai desăvârșită cuviință, fără cea mai mică urmă de ceremonie; aici nimeni

nu lua cuvântul dacă știa că plăcerea pe care o încerca el nu va fi împărtășită și de ceilalți; aici nu existau întreruperi, discuții plictisitoare, patimă sau neînțelegeri. Houyhnhnm-ii erau de părere că atunci când se întâlnesc două persoane, o clipă de tăcere are o influență binefăcătoare asupra conversației. Mi-am dat seama că au dreptate, deoarece în timpul acestor pauze, se nasc idei noi care înviorează foarte mult convorbirea. În mod obișnuit ei discutau despre prietenie și bunăvoință, ordine și economie, alteori, despre diferitele fenomene ale naturii sau tradiții străvechi; despre limitele virtuții, legile de nestrămutat ale rațiunii sau hotărârile ce urmează a fi luate la următoarea mare adunare, și adesea, despre meritele deosebite ale poeziei.

Pot să adaug fără să mă laud că prezența mea le dădea adesea subiect de discuție, deoarece stăpânul meu avea prilejul să-și inițieze prietenii în istoria vieții mele și a Angliei, lucru despre care discutau cu multă plăcere, deși de loc măgulitor pentru neamul omenesc. De aceea, nu voi repeta cele ce spuneau. Să mi se îngăduie doar să arăt că înălțimea Sa, spre marea mea admirație, părea să înțeleagă firea yahoo-ilor din toate țările mult mai bine decât o înțelegeam eu. După ce a zugrăvit toate viciile și nebuniile noastre, el a descoperit multe altele de care eu nu pomenisem niciodată; el căuta să-și închipuie ce însușiri ar putea să aibă un Yahoo din țara lor dacă ar fi înzestrat cu un dram de rațiune; în cele din urmă încheie, spunând că, după toate probabilitățile, o astfel de ființă este pe cât de ticăloasă, pe atât de nenorocită.

Trebuie să mărturisesc că puținele cunoștințe de oarecare însemnătate pe care le am astăzi, le-am căpătat mulțumită lecțiilor primite de la stăpânul meu și ascultând discuțiile dintre ei și prietenii săi; și așa fi mai mândru să le pot asculta și astăzi decât dacă aş vorbi în fața celei mai mari și mai înțelepte adunări din Europa. Admiram forța, frumusețea și agerimea locuitorilor, iar o înmănunchere atât de fericită de virtuți în niște ființe atât de plăcute, trezea în mine cea mai profundă venerație. La început, e drept, nu am încercat respectul acela firesc pe care li-l purtau yahoo-ii și celelalte dobitoace, dar cu timpul l-am simțit și eu, mult mai curând decât aş fi crezut vreodată — iar acest respect s-a amestecat cu dragostea și recunoștința pe care o nutream față de ei pentru că binevoiseră să mă deosebească de ceilalți din neamul meu.

Când mă gândeam la familie, la prieteni, la patrie sau la neamul omenesc în general, îi vedeam pe toți așa cum sunt în realitate, yahoo-i ca înfățișare și caracter, poate întrucâtva mai civilizați și înzestrați cu darul vorbirii, dar folosindu-și rațiunea numai pentru a se rafina și a-și spori viciile, pe care frații lor din această țară nu le aveau decât în măsura în care le fuseseră hărăzite de natură. Dacă se întâmpla să-mi văd chipul oglindit în apele unui lac sau într-o fântână, îmi întorceam fața dezgustat și scârbit de mine însumi, îndurând mai ușor vederea unui Yahoo obișnuit decât propria mea înfățișare. Tot stând de vorbă cu houyhnhnm-ii și privindu-i cu nețărmurită admirație, începusem să le imit mersul și mișcările, care astăzi au devenit obișnuință, iar când prietenii mei îmi spun fără ocoluri că umblu ca un cal, pentru mine este un adevărat compliment. Iarăși nu voi tăgădui că atunci când vorbesc, împrumut adesea, glasul și intonația houyhnhnm-ilor, iar dacă sunt luat peste picior, nu mă sinchiesc câtuși de puțin.

În mijlocul tuturor acestor fericiri și într-o vreme când credeam că mi-am statornicit viața odată pentru totdeauna, stăpânul meu trimise după mine într-o dimineață, ceva mai devreme ca de obicei. Mi-am dat seama numaidecât după înfățișarea lui că era cam tulburat și se tot

codea să înceapă. După câteva clipe de tăcere îmi spuse că nu știe cum voi primi cele ce avea de gând să-mi aducă la cunoștință. În cele din urmă îmi arată că la ultima lor adunare generală, când s-a reluat problema yahoo-ilor, reprezentanții i-au reproșat că țin în casă un Yahoo (eu eram acela), pe care îl tratează mai degrabă ca pe un houyhnhnm decât ca pe un dobitoc. Căci după câte se știa, stă adeseori de vorbă cu mine, ca și cum tovărășia mea i-ar face plăcere sau i-ar aduce vreun folos; că astfel de fapte erau potrivnice rațiunii și cu totul nefirești; nici că se mai pomeniseră vreodată în țara lor. Drept care, adunarea îl sfătuisă fie să mă pună la munci, ca pe toți ceilalți din neamul meu, fie să-mi poruncească să fac cale-ntoarsă, pornind înot spre meleagurile de unde venisem. Prima soluție fusese respinsă de către toți houyhnhnm-ii care mă văzuseră vreodată în casa lui sau în a lor, căci, spuneau ei, de vreme ce sunt înzestrat cu un dram de minte și pe deasupra am și fire ticăloasă de Yahoo, e de temut ca nu cumva să-i îndemn pe ceilalți yahoo-i să se retragă în ținuturile împădurite și muntoase ale țării și de acolo să năvălească în timpul nopții ca să ucidă vitele houyhnhnm-ilor, și lucrul n-ar fi de mirare, ținând seama că yahoo-ii sunt hrăpăreți și trândavi din fire.

Stăpânul meu adăugă că houyhnhnm-ii din vecinătate stăruiau zilnic ca el să aducă la îndeplinire hotărârea adunării pe care nu o mai putea amâna vreme îndelungată. Se temea însă că nu voi fi în stare să ajung înot până într-o altă țară și de aceea își exprimă dorința ca eu să-mi făuresc un mijloc de transport asemănător cu acela pe care i-l descriesem și care să mă poarte pe apele mării; servitorii lui precum și cei ai vecinilor lui erau gata să-mi dea o mână de ajutor. Încheie, spunându-mi că, în ceea ce îl privește, ar fi fost mulțumit să mă țină în slujba lui câte zile aș mai fi avut de trăit, deoarece își dădea seama că mă vindecasem de unele obiceiuri și deprinderi proaste, silindu-mă, în măsura în care mi-o îngăduia natura mea inferioară, să-i imit pe houyhnhnm-i.

E locul aici să-i spun cititorului că o hotărâre a adunării generale din această țară este redată prin cuvântul hnhloayn care înseamnă „îndemn”, după câte știu eu, deoarece lor nici prin minte nu le trece că o ființă rațională ar putea fi silită să facă ceva, ci numai sfătuită sau îndemnată; ei socotesc că nimeni nu se poate face vinovat de neascultare față de glasul rațiunii fără a pierde și dreptul de a se mai numi ființă rațională.

Auzind cuvintele stăpânului meu, am fost cuprins de o durere fără margini și de deznădejde și, nefiind în stare să îndur chinurile pe care mi le pricinuiseră, am leșinat, căzând la picioarele lui. Când mi-am venit în fire, el mi-a spus că și-a închipuit că am murit (ființele acestea nu cunosc astfel de slăbiciuni absurde). I-am răspuns cu voce stinsă că moartea ar fi fost o adevărată binecuvântare, că deși nu puteam învinovăți îndemnul adunării sau stăruințele prietenilor lui, totuși, cu mintea mea slabă și nevolnică, socoteam că nu ar fi fost poate împotriva dreptei judecăți să fie mai puțin aspri cu mine. I-am mai spus că nu eram în stare să înot nici măcar o leghe, iar țara cea mai apropiată se afla pesemne la o depărtare de peste o sută de leghe; că multe din materialele necesare construirii unui vas oricât de mic care să mă ducă în larg lipseau cu desăvârșire din țara lor, dar totuși, în semn de ascultare și de recunoștință față de Înălțimea Sa, aveam să încerc, cu toate că-mi dădeam seama că eram de pe acum sortit pieirii; că moartea nefirească ce mă pândea era cea mai mică dintre nenorocirile care-mi puteau fi hărăzite pe lumea asta,

deoarece presupunând că aş scăpa cu viaţă prin cine ştie ce minune, oare cum aş mai îndura gândul să-mi petrec restul zilelor printre yahoo-i şi să cad din nou pradă vechilor mele păcate, lipsit fiind de pilde care să-mi călăuzească paşii numai pe căile virtuţii? Ştiam, vai, prea bine pe ce motive puternice se întemeiau hotărârile înţelepţilor houyhnhnm-i şi mai ştiam că ele nu puteau fi clintite de argumentele mele, un biet Yahoo ce mă aflam.

De aceea, după ce i-am mulţumit cu umilinţă pentru sprijinul ce binevoia să-mi acorde, poruncind servitorilor să mă ajute la construirea unui vas, l-am rugat să-mi îngăduie un timp îndestulător pentru o lucrare atât de grea, încredinţându-l că mă voi strădui să scap de la pieire o fiinţă nenorocită. Iar dacă mă voi înapoia vreodată în Anglia, nădăjduiam să fiu de folos semenilor mei, aducând slavă vestiţilor houyhnhnm-i şi dându-i drept pildă întregii omeniri.

Plin de bunăvoinţă, stăpânul meu îmi răspunse în câteva cuvinte, îngăduindu-mi un răstimp de două luni ca să-mi construiesc vasul. Îi porunci căluţului murg, tovarăşul meu de slujnice (astăzi, când sunt atât de departe de el, mă încumet să-l numesc astfel) să asculte de îndrumările pe care i le voi da. Eu îi spusese stăpânului meu că ajutorul murgului îmi va fi de ajuns, căci ştiam cât de mult ţine căluţul la mine.

Aşadar, primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă îndrept, însoţit de căluţul cel murg, spre locul de pe coastă unde răsculaţii porunciseră să fiu debarcat. M-am urcat pe o înălţime şi, cercetând marea cu privirea, mi s-a părut că zăresc o insuliţă înspre nord-est. Mi-am scos ocheanul de buzunar şi am văzut-o limpede la o depărtare de vreo cinci leghe în larg, după câte am socotit eu. Căluţului i se păru însă că nu e decât un nor albastru, căci el, neputându-şi închipui să mai existe şi alte ţări pe lume în afară de a lui, nu era în stare să deosebească obiectele din largul mării, ca noi care suntem atât de deprinşi cu întinsul apelor.

Descoperind insula, nu mi-am mai continuat cercetările. Am luat hotărârea ca acesta să fie primul loc al surghiunului meu. Cât priveşte urmările, le lasam în seama soartei.

M-am întors acasă şi, după ce m-am sfătuit cu căluţul murg, ne-am dus amândoi într-o pădurice din apropiere, unde eu, cu ajutorul cuţitului, iar el cu acela al unei cremene ascuţite prinsă cu multă îndemânare de un mâner de lemn — cum se obişnuieşte pe la ei — am tăiat mai multe crengi de stejar cam de grosimea unor toiege, precum şi câteva bucăţi mai groase. Fireşte, nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunţită a felului în care am muncit; ajunge să-i spun că în şase săptămâni, cu ajutorul căluţului murg care făcea treburile cele mai grele, am construit un fel de barcă indiană însă mult mai mare, pe care am acoperit-o cu piei de Yahoo bine cusute unele de altele cu fire de cânepă, pe care eu însumi le confecţionasem.

Tot din piei de Yahoo am făcut şi velele; numai că am folosit piei tinere, întrucât cele bătrâne erau prea aspre şi prea groase. De asemenea, mi-am pregătit patru vâsle. Am pus în luntre o cantitate de carne fiartă de iepure şi de pasăre şi am luat cu mine două vase — unul cu lapte şi celălalt cu apă.

Mi-am încercat barca pe un eleşteu măi măricel din apropierea casei stăpânului meu şi am îndreptat tot ce era de îndreptat, astupând crăpăturile cu seu de Yahoo, până când am văzut că nu mai are nici un cusur şi mă poate duce pe mine împreună cu toată încărcătura. Iar când am socotit că nu mai aveam nimic de făcut la ea, am înhămat nişte yahoo-i la o căruţă, care au dus barca încetişor până la (malul mării, sub

supravegherea căluțului murg și a unui alt servitor.

Când sosi ziua plecării, mi-am luat rămas bun de la stăpânul și stăpâna mea și de la întreaga familie, cu ochii scăldați în lacrimi și cu inima zdrobită de durere. Dar Înălțimea Sa, din curiozitate și, poate, și din bunăvoință (dacă îmi este îngăduit să spun asta fără trufie), luă hotărârea să mă însoțească până la țărm, împreună cu câțiva din vecinii lui. Am fost silit să aștept fluxul mai bine de un ceas, după care, văzând că vântul mi-e prielnic și bate înspre insula unde voiam să mă îndrept, mi-am luat pentru a doua oară rămas bun de la stăpânul meu. Tocmai mă pregăteam să mă prosternez în fața lui, ca să-i sărut copita, când el îmi făcu marea cinste de a o ridica până în dreptul gurii mele. Știu foarte bine cât de mult am să fiu defăimat pomenind acest ultim amănunt. Desigur, bârfitorilor mei le place să creadă că e aproape cu neputință ca o persoană atât de ilustră să binevoiască a arăta atâta cinste unei ființe inferioare cum eram eu. Nu-i vorba, și eu cunosc obiceiul unor călători de a se fâli cu favorurile nemaipomenite de care s-au bucurat pe unde au fost. Dacă însă acești defăimători ar cunoaște mai bine firea nobilă și curtenitoare a houyhnhnm-ilor, și-ar schimba numaidecât părerea.

I-am salutat cu umilință pe toți ceilalți houyhnhnm-i care-l însoțeau pe stăpânul meu, apoi m-am urcat în barcă și am prins a vâsli spre larg.

CAPITOLUL XI

Călătoria autorului e plină de primejdii. Sosește în Noua Olandă, unde speră să se statornicească. Este rănit de săgeata unui băștinaș. E prins și dus cu de-a sila pe un vas portughez. Amabilitatea căpitanului. Autorul ajunge în Anglia.

Deznădăjduita mea călătorie a început la 15 februarie 1714—15, la ora 9 dimineața. Vântul era cât se poate de prielnic; totuși, la început m-am folosit numai de vâsle, dar gândindu-mă că voi obosi în scurtă vreme și că vântul s-ar putea să se schimbe, m-am încumetat să ridic pânzele; și astfel cu ajutorul fluxului, am plutit cu o iuțeală după socoteala mea de o leghe și jumătate pe oră. Stăpânul meu și prietenii lui au stat pe țărm până când m-au pierdut din ochi. Din când în când îl auzeam pe căluțul murg (căruia îi fusesem drag întotdeauna) strigând: Hnuy illa nyha majah Yahoo — ai grijă de tine, drăguțele Yahoo.

Intenția mea era să descopăr, de va fi cu putință, o insulă mică și nelocuită, dar unde totuși să pot căpăta, muncind cu zel neostenit, toate cele trebuincioase vieții — lucru care pe mine mă bucura mult mai mult decât să fiu prim-ministru la cea mai vestită curte din Europa: într-atâta mă îngrozea gândul de a mă reîntoarce printre oameni și de a trăi sub cârmuirea yahoo-ilor. În singurătatea la care râvneam puteam cel puțin să mă desfăt, cugetând cu nespusă încântare la virtuțile acelor neîntrecuți houyhnhnm-i, fără a mai avea vreodată prilejul să mă prăbușesc în mocirla viciilor și corupției în care se bălăceau semenii mei.

Poate că cititorul își mai amintește cum s-a răzvrătit echipajul împotriva mea și cum am fost închis în cabină, cum am stat acolo mai multe săptămâni fără să știu în ce parte a lumii ne îndreptăm, apoi cum am fost debarcat cu șalupa și cum s-au jurat marinarii — fie că au jurat drept sau strâmb — că nu știu în ce loc anume ne aflăm. Cu toate acestea, eu socoteam că ne găsim la vreo zece grade spre sud de Capul Bunei Speranțe, adică pe la 45 grade latitudine sudică, după cum am dedus eu

din cele câteva vorbe pe care le-au schimbat între dâșii. Cu alte cuvinte, bănuiam că ne aflăm la sud-est de drumul pe care voiau ei să-l apuce, pentru a atinge Madagascarul. Și cu toate că nu era decât o simplă presupunere, mă hotărâi să înaintez spre est, în speranța că voi ajunge la coasta de sub-vest a Noii Olande și, poate, cine știe, pe vreo insulă din cele visate de mine, așezate la vest de Noua Olandă.

Vântul bătea dinspre vest, așa că pe la orele șase seara am socotit că înaintasem spre est cel puțin optsprezece leghe când, deodată, la vreo jumătate de leghe în fața ochilor mei, răsări o insuliță, unde am și ajuns în curând. De fapt, nu era decât o stâncă în care furtunile ferăstruiseră un golf. Mi-am adăpostit barca aici și, cățărându-mă sus pe steiurile povârnite, am putut desluși limpede înspre est o fâșie de pământ, ce se întindea de la sud la nord. Noaptea am petrecut-o în barcă; a doua zi în zori, mi-am reluat călătoria și, după șapte ore de navigat, am atins coasta de sud-est a Noii Olande, lucru care mi-a întărit o veche convingere a mea, și anume, că pe hărți această țară se află cu cel puțin trei grade mai înspre est decât ar trebui. Cu mulți ani în urmă, împărtășisem această părere distinsului meu prieten mister Hermann Moll, explicându-i și motivele, dar el a preferat să dea crezare altor autori.

În locul unde debarcasem n-am văzut picior de om, dar nefiind înarmat, m-am temut să mă aventurez în interiorul ținutului. Pe țărm am găsit scoici pe care le-am mâncat crude, căci nu m-am încumetat să aprind focul, ca nu cumva să fiu descoperit de băștinași. Pentru a-mi cruța merindele, vreme de trei zile nu m-am hrănit decât cu stridii și cu tot felul de scoici; am avut norocul să găsesc și un râuleț cu apă minunată de băut, ceea ce m-a bucurat foarte mult.

În zorii celei de a patra zile, avântându-mă ceva mai departe în inima ținutului, am zărit vreo douăzeci-treizeci de băștinași în vârful unei coline, la mai puțin de cinci sute de yarzi. Bărbați, femei și copii, cu desăvârșire goi, stăteau așezați în jurul unui rug — mi-am dat seama de lucrul acesta după fum. Unul din ei mă zări și le făcu semn celorlalți; cinci bărbați se îndreptară către mine, lăsând femeile și copiii lângă foc. Am rupt-o la fugă spre țărm de-mi sfârâiau călcâile; ajuns aici m-am suit repede în barcă și am început să vâslesc; văzând că dau bir cu fugiții, sălbaticii se luară după mine și înainte ca să ajung în larg, unul din ei slobozi o săgeată care mi se înfipse adânc în genunchiul stâng (urma rănii o voi duce cu mine în mormânt). Temându-mă ca nu cumva săgeata să fie otrăvită, am vâslit din răsuputeri pentru a scăpa de atacul lor (era o zi liniștită) și am izbutit să-mi sug rana și s-o pansez cât mai bine.

Nu știam încotro s-apuc; și cum nu îndrăzneam să mă mai înapoiez în locul acela, m-am îndreptat către nord, fiind silit să vâslesc, căci vântul, deși foarte slab, îmi era potrivnic, bătând dinspre nord-vest. În timp ce căutam cu privirea un locșor adăpostit, unde să pot debarca, am zărit către nord-nord-est o pânză ce creștea văzând cu ochii. M-am întrebat în sinea mea dacă trebuie să aștept sau nu, dar până la urmă scârba față de neamul yahoo-ilor învinse și, înturnându-mi barca, m-am îndreptat, cu ajutorul vâslelor și al pânzei, spre sud. Astfel am ajuns în golful de unde plecasem dimineața, preferând să mă las în seama acelor barbari decât să trăiesc printre yahoo-ii europeni. Mi-am tras barca cât mai aproape de țărm și m-am ascuns după o lespede de piatră chiar lângă râuleț care, după cum am mai spus, avea o apă minunată.

Corabia se apropie până la o jumătate de leghe de golf și trimise o șalupă ca să încarce apă proaspătă în butoaie (se pare că cei de pe vas

cunoșteau bine locul acesta). N-am zărit vasul decât în clipa când se afla foarte aproape de țărm și era prea târziu, ca să-mi caut alt adăpost. Debarcând și zăbind barca mea, marinarii își făcură socoteala că stăpânul ei nu poate fi departe. Patru din ei, înarmați până în dinți, cercetară toate cotloanele și văgăunile și, în cele din urmă, iată că mă găsiră culcat pe burtă în spatele pietroiului. Cuprinși de negrăită uimire, se uitară câteva clipe la îmbrăcămintea mea atât de ciudată, la hainele făcute din piei de Yahoo, la pantofii cu talpă de lemn și la ciorapii mei de blană, înfățișarea mea îi făcu să bănuiască cum că n-aș fi de prin partea locului, deoarece băștinașii umblau goi. Unul din marinari, vorbind portugheza, îmi spuse să mă scol și mă întrebă cine sunt. Cum înțelegeam foarte bine această limbă i-am spus după ce m-am sculat în picioare, că sunt un biet Yahoo surghiunit de houyhnhnm-i și că-i rog să mă lase să plec. S-au mirat mult când m-au auzit răspunzând în limba lor și după culoarea feții au bănuie că sunt european, dar nu înțelegeau ce înseamnă cuvintele yahoo-i și houyhnhnm-i; totodată au izbucnit în hohote de râs la auzul glasului meu ciudat care semăna cu nechezatul unui cal. Tremuram de frică și, în același timp, de ură. I-am mai rugat o dată să mă lase să plec și chiar am încercat să mă îndrept binișor spre barcă, dar ei mă înșfăcăară, în dorința de a afla care-i țara mea de băștină, de pe ce meleaguri vin și alte lucruri de felul acesta.

Le-am spus că m-am născut în Anglia, de unde plecasem cu vreo cinci ani în urmă, într-o vreme când țările noastre trăiau în bună înțelegere. Nădăjduiam prin urmare că ei nu mă vor trata ca pe un dușman, deoarece nu aveam gânduri rele. Eram doar un biet Yahoo în căutarea unui colțisor singuratic, unde să-și petreacă restul zilelor sale nefericite.

Când au început să vorbească, mi s-a părut că nicicând nu-mi fusese dat să aud sau să văd ceva mai nefiresc; era ca și cum s-ar fi apucat să cuvânteze un câine sau o vacă la noi în Anglia, sau un Yahoo în țara houyhnhnm-ilor.

Portughezii aceia cumsecade erau la fel de uimiți de îmbrăcămintea mea ciudată și de felul straniu în care rosteam cuvintele, cu toate că le înțelegeau foarte bine. Mi-au vorbit cu multă omenie, incredințându-mă că fără doar și poate căpitanul lor mă va duce gratis până la Lisabona, de unde mă voi putea întoarce în patrie. Doi marinari se vor înapoia pe corabie, ca să-l înștiințeze pe căpitan despre cele văzute și să primească ordine. Până atunci, ceilalți mă vor ține acolo cu forța, afară doar dacă voi jura solemn că nu am de gând să fug. Am socotit că cel mai bun lucru e să le ascult propunerea. Cu toții s-au arătat curioși să afle povestea peripețiilor mele; eu însă am căutat să le dau cât mai puține amănunte, ceea ce i-a făcut să presupună că nenorocirile prin care trecusem mi-au cam zdruncinat mințile. Peste două ceasuri, șalupa care dusesse butoaiele se înapoie cu ordinul căpitanului ca eu să fiu adus pe bordul corăbiei. Am căzut în genunchi, rugându-i pe marinari să mă lase liber, dar toate stăruințele mele fură zadarnice. După ce m-au legat zdravăn cu frânghii, m-au aruncat în șalupă și astfel m-au dus pe corabie, iar de aici în cabina căpitanului.

Căpitanul se numea Pedro de Mendez; era un om foarte curtenitor și mărinimos. El mă rugă să-i povestesc câte ceva despre mine și, totodată, dori să știe dacă nu vreau să mănînc sau să beau ceva. În același timp, mă incredința că toată lumea se va purta cu mine la fel cum se poartă cu el. Atâtea vorbe îndatoritoare din partea unui Yahoo avură darul să mă uimească nespus de mult. Cu toate acestea, am rămas tăcut și ursuz; îmi făcea rău până și mirosul lui și al oamenilor din

echipaj. În cele din urmă mi-am exprimat dorința să mănânc ceva din merindele aflate în barcă, dar căpitanul porunci să mi se aducă un pui fript și niște vin minunat, apoi să mi se pregătească patul în cea mai curată cabină.

N-am vrut să mă dezbrac și m-am trântit în pat așa îmbrăcat cum eram. O jumătate de oră mai târziu, când mi-am făcut socoteala că oamenii din echipaj sunt la masă, m-am strecurat binișor pe punte, cu gândul să sar în mare și să încerc să scap cu viață înotând din rășputeri, mai degrabă decât să trăiesc printre yahoo-i. Dar unul din marinari mă împiedică să-mi duc planul la îndeplinire și, după ce îl înștiință pe căpitan, am fost pus în lanțuri în cabina ce mi se dăduse.

După masă, căpitanul Pedro veni să mă vadă, rugându-mă să-i spun motivul unei fapte atât de nesăbuite; totodată el mă încredința că nu-mi vrea decât binele. Îmi vorbi cu atâta căldură, că până la urmă am catadicsit să-l tratez ca pe un animal înzestrat cu un dram de rațiune. I-am povestit pe scurt peripețiile călătoriei, complotul pus la cale de oamenii echipajului meu, i-am vorbit despre țara pe ale cărei coastă mă lăsaseră la voia întâmplării, precum și despre cei cinci ani petrecuți acolo. Toate acestea i s-au părut un vis sau poate năluciri, lucru care m-a jignit nespus, căci eu nu mai eram în stare să mint, cusur cu care se nasc toți yahoo-ii în țările unde ei sunt stăpâni și, drept urmare, și cu înclinarea de a pune la îndoială adevărul rostit de ceilalți semenii ai lor. L-am întrebat dacă în țara lui de baștină există obiceiul de a spune lucruri care nu sunt. Am căutat să-l conving că eu uitasem aproape cu desăvârșire înțelesul cuvântului „prefăcătorie”, pe care îl rostise, și dacă aș fi trăit o mie de ani în țara houyhnhnm-ilor, nu mi-ar fi fost dat să aud o minciună nici de la cel mai umil serv. I-am mai spus că-mi era totuna dacă mă crede sau nu, dar că totuși, în semn de mulțumire pentru bunăvoința arătată, voi fi și eu la rându-mi îngăduitor față de firea lui păcătoasă, răspunzându-i la toate întrebările pe care va voi să mi le pună; astfel va putea să afle adevărul.

Căpitanul, om înțelept, după ce se strădui de câteva ori să mă prindă cu ocaua mică în timp ce-mi depanam povestirea, sfârși prin a da crezare spuselor mele, cu atât mai mult, cu cât îmi mărturisi că a cunoscut un căpitan de vas, un olandez, care afirma că împreună cu cinci oameni din echipaj debarcase cândva pe coasta unei insule sau a unui continent, la sud de Noua Olandă. Tot căutând apă de băut zărise un cal ce mîna o cireada de animale întru totul asemănătoare cu cele pe care i le zugrăvisem eu sub numele de yahoo-i; și-i mai spusese căpitanul acela și alte lucruri, dar el le uitase, căci luase totul drept născocire.

Totuși se grăbi să adauge că de vreme ce mă arătam un apărător atât de înflăcărat al adevărului, trebuie să-i dau cuvântul meu de onoare că îl voi însoți în această călătorie fără a mai încerca vreun gest desperat, căci altfel se va vedea nevoit să mă închidă în cabină până la Lisabona. I-am făgăduit, mărturisindu-i totodată că mai degrabă aș îndura cele mai mari cazne decât să mă reîntorc printre yahoo-i.

Călătoria noastră nu fu tulburată de nici un incident de seamă. Uneori, în semn de recunoștință față de căpitan, stăteam de vorbă cu el, după îndelungate stăruinți din partea lui, și mă străduiam din rășputeri să-mi ascund sila ce mă cuprindea la vederea neamului omenesc; totuși, nu arareori se întâmpla să-mi dau în petic, dar el nu se supăra. Cea mai mare parte din zi mi-o petreceam stînd închis în cabină, ca să nu-i văd pe marinari. În mai multe rânduri, căpitanul mă rugase să renunț la

hainele acelea de sălbatic, oferindu-mi cel mai bun costum al lui. În ciuda stăruințelor sale, eu nu am primit, fiindu-mi silă să-mi acopăr trupul cu haine care fuseseră purtate de un Yahoo. L-am rugat doar să-mi împrumute două cămăși curate care, după părerea mea, nu mă puteau pângări chiar atât de mult, deoarece fuseseră spălate între timp. La fiecare două zile, îmi schimbam cămășile și mi le spălam singur.

Am sosit la Lisabona la cinci noiembrie 1715. La debarcare, căpitanul m-a obligat să îmbrac mantaua lui, ca să scap de mulțimea de gură-cască ce s-ar fi îmbulzit în juru-mi. M-a găzduit la el acasă și, în urma stăruințelor mele neîncetate, m-a condus într-o mansardă din spatele clădirii. L-am implorat să nu destăinuie nimănui ceea ce îi povestisem despre houyhnhnm-i, căci ar fi fost de ajuns un singur cuvânt, ca oamenii să dea buzna să mă vadă, ba, mai mult decât atât, m-aș fi aflat în primejdie de a fi întemnițat sau ars pe rug de Inchiziție.

În cele din urmă, căpitanul mă convinsese să primesc un rând de haine noi, dar cum eu nu voiam să-l las pe croitor să-mi ia măsură, Don Pedro se duse în locul meu și, fiind de o statură cu mine, hainele îmi veniră destul de bine. Apoi îmi făcu rost de toate celelalte lucruri trebuincioase, noi bineînțelese, pe care eu le-am aerisit timp de douăzeci și patru de ore înainte de a le îmbrăca.

Don Pedro nu era căsătorit și avea trei servitori, dar niciunuia nu i se îngădui să ne servească la masă. În general, purtarea căpitanului era atât de îndatoritoare și plină de înțelegere, încât până la urmă am început să mă simt bine în tovărășia lui. Mă câștigă într-atâta, încât m-am încumetat chiar să-mi arunc din când în când privirea pe fereastră. Încetul cu încetul, am consimțit să intru într-o altă încăpere, de unde am privit în stradă, dar îngrozit mi-am tras numaidecât capul înapoi. După o săptămână, reuși să mă aducă până în pragul ușii. Groaza mea slăbi treptat, însă ura și disprețul sporiră. Până la urmă mi-am luat inima în dinți și l-am însoțit într-o plimbare pe stradă, după ce mai întâi mi-am astupat nasul cu rută mirositoare și cu tutun.

După vreo zece zile, Don Pedro, căruia îi povestisem câte ceva despre viața mea de familie, îmi spuse că onoarea și conștiința mă obligă să mă înapoiez în patrie și să-mi reiau traiul alături de soția și copiii mei. Mai adăugă că în port se află un vas englez, gata să ridice pânzele și că el îmi va face rost de toate cele trebuincioase. Ar fi plictisitor să amintesc argumentele lui și contraargumentele mele. Mă încredința că va fi cu neputință să găsesc o insulă pustie așa cum doream eu, în vreme ce la mine acasă voi fi stăpân și voi putea trăi cât mai retras de lume.

În cele din urmă, neavînd încotro, i-am ascultat sfatul. Am părăsit Lisabona la 24 noiembrie, pe bordul unui vas englez de comerț, pe al cărui căpitan nici n-am vrut să-l cunosc. Don Pedro m-a însoțit până la corabie și mi-a împrumutat douăzeci de lire. Și-a luat apoi rămas bun de la mine și m-a îmbrățișat, iar eu m-am străduit din răspuț să nu-mi trădez sila pe care o încercam. În această ultimă călătorie a mea nu am avut nici un fel de legătură cu căpitanul vasului și cu oamenii lui; prefăcându-mă bolnav, am stat aproape tot timpul în cabină. La 5 decembrie 1715, cam pe la ora nouă dimineața, am aruncat ancora la Downs, iar la trei după amiaza ajungeam cu bine în casa mea din Redriff.

Soția și toți ceilalți ai casei m-au primit cu nespusă uimire și bucurie, deoarece mă credeau mort de mult. Dar trebuie să mărturisesc cinstit că văzându-i m-am simțit năpădit de ură, dezgust și dispreț, mai ales în clipa în care mi-am dat seama de strânsa legătură dintre noi.

Căci deși din ziua când avusesem nefericirea să fiu surghiunit din țara houyhnhnm-ilor, izbutisem să mă stăpânesc și să îndur prezența yahoo-ilor, ba chiar să stau de vorbă cu căpitanul Don Pedro de Mendez, totuși în mintea și în imaginația mea stăruiau tot timpul virtuțile și gândurile nobile ale acelor houyhnhnm-i neîntrepuți. Și când mă gândeam că împreunându-mă cu o femeie din neamul yahoo-ilor devenisem tatăl altor yahoo-i, mă cuprindea o rușine și o scârbă de nedescris.

Nici n-am apucat să intru bine pe ușă, când nevasta m-a luat în brațe și m-a sărutat, iar eu, nemaifiind deprins de atâta amar de vreme, cu atingerea acestui animal scârbos, am căzut într-un leșin care a ținut aproape o oră. În clipa când scriu rândurile de față, au trecut cinci ani de la întoarcerea mea în Anglia. În primul an nu puteam să sufăr prezența soției sau a copiilor mei. Nu puteam să îndur nici măcar mirosul lor, dar, pasămite, să mănânc cu ei în aceeași cameră. Nici până în ziua de azi ei nu îndrăznesc să se atingă de pâinea mea sau să bea din aceeași cană cu mine, după cum, pe de altă parte, nu le-am mai putut îngădui niciodată să mă ia de mână. Cu primii bani agonisiți mi-am cumpărat doi cai tineri, pe care îi țin într-un grajd bun, în timp ce într-o încăpă vecină locuiește cel mai bun prieten al meu, rânțașul; când simt mirosul grajdului devin alt om. Caii mei mă înțeleg destul de bine; stau cu ei de vorbă cel puțin patru ceasuri pe zi. Ei nu știu ce înseamnă căpăstrul sau șaua, trăiesc în cea mai desăvârșită prietenie cu mine și se împacă de minune între ei.

CAPITOLUL II

Dragostea de adevăr a autorului. Scopul publicării acestei cărți. Critică pe călătorii care se abat de la adevăr. Nu are mici un fel de intenții dușmănoase scriind toate acestea. Răspunde unei obiecții. Cum se întemeiază coloniile. Laude aduse țării sale. Autorul arată drepturile pe care le are coroana asupra țărilor descrise de el. Greutatea de a le cuceri. Autorul își ia rămas bun de la cititor, arată cum are de gând să-și petreacă restul zilelor, dă câteva povește și încheie.

Și așa, dragul meu cititor, ți-am înșirat întocmai povestirea călătoriilor pe care le-am făcut în răstimp de șaisprezece ani și mai mult de șapte luni, străduindu-mă nu atât să folosesc cuvinte meșteșugite, cât să spun adevărul.

Ca atâția alții, și eu aș fi putut să ie uluiesc cu povești ciudate și greu de crezut, dar am socotit că e mai bine să le spun lucrurilor pe nume în chipul și în stilul cel mai simplu cu putință, căci țelul meu a fost să te învăț și nu să te distrez.

Nimic mai lesne pentru noi, cei care călătorim prin țări îndepărtate, arareori străbătute de englezi sau alți europeni, decât să descriem fel de fel de animale minunate ce trăiesc în apă sau pe pământ. Dar ținta călătorului ar trebui să fie de a-i face pe oameni mai înțelepți și mai buni, de a le îmbogăți mintea cu ajutorul pildelor rele și bune culese de el prin cele țări.

Aș dori din toată inima să se introducă o lege, potrivit căreia orice călător, înainte de a i se da voie să-și publice opera, să fie obligat să jure în fața Lordului Cancelar că tot ce are de gând să tipărească este perfect adevărat — în măsura în care poate să-și dea seama. Atunci lumea n-ar mai fi amăgită, cum se întâmplă de obicei, când unii autori, pentru a

câștiga mai mult în ochii publicului, îl îndoapă pe cititorul nepregătit cu cele mai grosolane minciuni. În tinerețea mea, am citit cu nespusă încântare nenumărate cărți de călătorii; cum însă de atunci încoace am cutreierat mai toate colțurile lumii și am putut să-mi dau seama din propria mea experiență cât de gogonate sunt unele descrieri, m-am simțit dezgustat de astfel de lecturi și totodată indignat de nerușinarea cu care se abuzează de buna credință a oamenilor. Așa se face că atunci când prietenii mei au binevoit să-mi spună că bietele mele străduinți ar putea fi de folos țării, mi-am impus o maximă de la care să nu mă abat niciodată — să slujesc adevărul, cu toată strășnicia; și pot spune că nici nu mă simt ispitit să mă depărtez de el, atât timp cât vorbele și pildele nobilului meu stăpân și ale celorlalți iluștri houyhnhnm-i, în preajma cărora am avut cinstea să trăiesc atâta vreme, vor dăinui în mintea mea.

Nec si miserum Fortuna Sinonem

*Finxit, vanum etiam mendacemque improba inget*³³.

Știu prea bine că nu ți-e dat să te bucuri de prea mare faimă atâta timp cât scrierile tale nu cer nici geniu, nici învățătură, nici alte daruri deosebite în afară de o memorie bună sau un jurnal de călătorie conștiințios întocmit. Știu de asemenea că autorii cărților de călătorii, ca și cei ce fac dicționare, sunt dați uitării, căci alții vin mereu să le ia locul și rămân la suprafață. Și, iarăși, se prea poate ca acei călători care vor străbate țările zugrăvite în această carte a mea, descoperindu-mi greșelile (dacă sunt) și adăugind multe descoperiri proprii, să arunce asupra mea vâlul uitării și să-mi ia locul, făcând lumea să nu-și mai aducă aminte că și eu am fost cândva scriitor. Într-adevăr, dacă aș scrie pentru glorie, lucrul acesta m-ar dura nespus; cum însă singurul meu țel este FOLOSUL OBȘTESC, nu voi fi prea dezamăgit în așteptările mele. Căci cine va putea citi cele ce am scris despre virtuțile slăviților houyhnhnm-i fără să se rușineze de propriile lui păcate, când mai ales se socotește, mă rog, animal rațional și stăpân în țara sa? Ca să nu mai vorbesc de țările acelea îndepărtate, unde cârmuiesc yahoo-ii, dintre care cei mai puțin păcătoși sunt locuitorii din Brobdingnag. Ar fi o fericire pentru noi dacă am urma pildele lor înțelepte cu privire la morală și la felul de a cârmui! Dar nu voi mai stărui asupra acestor lucruri, ci îl las pe cititor să tragă singur învățămintele, cum va crede el că e mai bine.

Mă bucur că această lucrare nu va putea fi criticată, căci ce învinuiri i se pot aduce unui scriitor care nu povestește decât fapte adevărate, petrecute în țări ce se află atât de departe și cu care noi nu avem nici un fel de legături comercial sau politice? Am căutat să mă feresc cu grijă de greșelile ce se pun adesea, și pe bună dreptate, în seama celor care scriu cărți de călătorii. Cum, pe de altă parte, nu am nici în clin nici în mână cu partidele politice, nu scriu cu patimă sau îmbâcsit de prejudecăți, ori cu rea-voință împotriva nici unui om și a nici unui grup de oameni. Scriind, am urmărit un scop nobil: acela de a-i învăța și de a-i îndruma pe oameni față de care, fără nici o falsă modestie, pot spune că mă simt oarecum superior, datorită foloaselor pe care le-am tras de pe urma conversațiilor cu cei mai desăvârșiți houyhnhnm-i. Scriu fără să mă gândesc câtuși de puțin la un câștig bănesc sau la vreo laudă.

Nu las să se strecoare un singur cuvânt care să semene a epigramă

33 Și dacă soarta nu l-a plăsmuit pe Sinon un biet nenorocit ea, necinstita, nu-l va face flecar și mincinos, (în limba latină), (n.r.)

sau care să poată jigni câtuși de puțin chiar pe cei mai susceptibili. În felul acesta, nădăjduiesc că mă pot socoti pe drept cuvânt un autor fără cusur, împotriva căruia legiunile de gâlcevitori, polemiști, observatori, cugetători, căutători de greșeli cu lumânarea sau critici nu vor putea găsi niciodată prilejul de a-și folosi talentele.

Mi s-a șoptit la ureche, e adevărat, că în calitate de supus englez ar fi fost de datoria mea să înaintez un memoriu unui ministru, îndată după întoarcerea din prima călătorie, căci pământurile pe care le descoperă un supus englez aparțin de drept Coroanei. Mă îndoiesc însă că vreuna din cuceririle pe care le-am întreprinde în țările descrise de mine ar fi la fel de lesnicioase ca supunerea americanilor goi de către Ferdinando Cortez. Nu cred că lilliputanii să merite cheltuielile ce s-ar face cu pregătirea flotei și a armatei pentru a-i înrobi, și mă întreb dacă ar fi înțelept din partea noastră să încercăm să-i supunem pe cei din Brobdingnag, sau dacă o armată engleză s-ar simți bine cu o insulă plutitoare pe deasupra capetelor oamenilor. Cât despre houyhnhnm-i, e adevărat, aceștia nu par să fie atât de bine pregătiți pentru război, o știință care le e cu totul străină, mai ales când e vorba de proiectile. Totuși, presupunând că eu aș fi ministru vreodată, n-aș povățui pe nimeni să-i atace. Înțelepciunea lor, unirea dintre ei, faptul că nu știu ce e frica și dragostea pe care o poartă țării lor, ar înlocui cu prisosință neștiința în ale artei militare. Închipuiți-vă douăzeci de mii de houyhnhnm-i năvălind în mijlocul unei armate europene, pricinuind învălmașeală printre soldați, răsturnând căruțele, strivind fără cruțare fețele luptătorilor, cu copitele dindărăt. Și tare bine li s-ar mai potrivi cele ce s-au spus despre Augustus: *Recalcitrant undique tutus*.³⁴

În loc să propun cucerirea acestui popor generos, aș dori mai curând ca houyhnhnm-ii să poată sau să vrea să trimită câți mai mulți locuitori de ai lor ca să civilizeze Europa, învățându-ne ce este onoarea, dreptatea, adevărul, cumpătarea, spiritul cetățenesc, curajul, castitatea, prietenia, bunăvoința și fidelitatea, virtuți ale căror nume se mai întâlnesc încă în cele mai multe limbi, precum și la autorii moderni și vechi, lucru pe care-l știu din puținele mele lecturi.

Mai exista însă și un alt motiv, pentru care nu mă arătam atât de grăbit să sporesc pământurile Majestății Sale, cu descoperirile mele. Ca să spun adevărul, aveam oarecare scrupule cu privire la felul în care monarhii înțeleg să pună stăpânire pe pământuri noi. Să ne închipuim următoarele: niște pirați sunt aruncați de furtună în locuri necunoscute; în cele din urmă, un marinar, cocoțat în vârful catargului, descoperă pământ; pirații debarcă pe țărm cu gândul de a prăda și jefui; aici ei întâlnesc un popor pașnic, care-i întâmpină cu multă bunăvoință; pirații dau țării un nume nou, în numele regelui pun stăpânire pe acest pământ, ridică o scândură putredă sau o piatră care să amintească marele eveniment, omoară câteva zeci de băștinași, iau cu ei câțiva, ca să-i arate în dreapta și în stânga, iar apoi se întorc acasă unde li se iartă toate nelegiuirile făptuite. Și astfel începe o nouă dominație de drept divin. Cu primul prilej, sunt trimise acolo corăbii, băștinașii sunt alungați sau nimiciți, căpeteniile lor sunt supuse la cazne ca să destăinuiască locul unde se găsește aur, toate crimele și nelegiuirile sunt îngăduite, în vreme ce pământul e stropit cu sângele locuitorilor; iar această mârșavă hoardă de măcelari, folosită într-o prea sfântă expediție, se numește o colonie modernă, întemeiată pentru a converti și civiliza un popor

³⁴ *Prevăzător, lovea în toate părțile (în limba latină.) (n.r.)*

idolatriu și barbar.

Mărturisesc însă că această descriere nu are nici în clin, nici în mănecă cu poporul britanic, care poate fi dat pildă lumii întregi pentru înțelepciunea, spiritul de dreptate și grija deosebită de care dă dovadă în întemeierea coloniilor; pentru daniile generoase, pe care le face întru răspândirea religiei și a învățăturii; pentru strădaniile depuse în alegerea preoților evlavioși și destoinici care să propovăduiască creștinismul; pentru grija de a trimite din patria mamă în provinciile noi cât mai mulți oameni cumpătați și cinstiți; pentru felul nepărtinitor în care împarte dreptatea, numind în administrația civilă din toate coloniile funcționarii cei mai destoinici, cu desăvârșire străini de orice fel de corupție, și, ca o încoronare a tuturor acestora, trimițând pe cei mai pricepuți și virtuoși guvernatori, al căror unic țel este fericirea poporului pe care-l cârmuiesc și cinstirea regelui, stăpânul lor.

Cum însă băștinașii țărilor zăgrăvite de mine nu par de fel să do-rească a fi cucerțiți și înrobiți, uciși sau alungați de coloniști, și fiindcă țărilor lor nici nu abundă în aur, argint, zahăr sau tutun, mi-am îngăduit să cred că nu sunt vrednice să ne deștepte interesul sau să ne stârnească zelul și vitejia noastră. Totuși, dacă cei pe care aceste lucruri îi privesc mai îndeaproape socotesc cu cale să fie de altă părere, sunt gata să jur, atunci când voi fi chemat în fața legii, că nici un european nu a călcat prin aceste meleaguri înaintea mea. Aceasta, firește, dacă e să le dăm crezare localnicilor; e drept că s-ar putea isca o ceartă cu privire la cei doi yahoo-i, despre care se spunea că au fost văzuți, acum nu știu câte secole, pe creasta unui munte din țara houyhnhnm-ilor, de unde se crede că ar fi descălecat neamul acestor dobitoace; și se prea poate să fi fost englezi, după câte mi-am putut da seama, îndată ce am văzut posteriorul yahoo-ilor, care, e adevărat, abia de mai păstra o vagă asemănare. Totuși, în ce măsură aceste lucruri ne-ar îndreptăți să punem stăpânire pe pământurile lor, îl las pe seama celor pricepuți în legile colonizării să hotărască.

Cât despre luarea în stăpânire legiuită a pământurilor descoperite de mine în numele Suveranului meu, mărturisesc că niciodată nu m-am gândit la așa ceva; și chiar dacă m-aș fi gândit, datorită împrejurărilor în care mă aflam atunci, aș fi socotit că este mai înțelept și mai sigur să amân problema pentru un prilej mai prielnic.

Și acum, după ce am răspuns la singura obiecție ce mi s-ar putea aduce vreodată în calitate de călător, îmi iau pentru ultima oară rămas bun de la binevoitorii mei cititori și mă întorc în grădinița mea din Redriff, ca să mă las furat de gânduri și să aplic minunatele lecții de virtute pe care le-am învățat de la houyhnhnm-i. Totodată, mă voi strădui să-i instruiesc și pe yahoo-ii din familia mea în măsura în care îmi voi da seama că sunt animale docile. De asemenea, îmi voi privi din când în când chipul în oglindă, pentru a mă deprinde în felul acesta să văd o ființă omenească fără a mi se face rău; voi avea răgaz să deplâng starea de îndobitocire în care se află houyhnhnm-ii din țara mea. Întotdeauna însă îi voi trata cu respectul convenit de dragul nobilului meu stăpân, al familiei sale, al prietenilor și al întregului său neam de houyhnhnm-i cu care houyhnhnm-ii din țara noastră au cinstea să semene la înfățișare, deși însușirile minții lor au degenerat într-atâta.

Începând de săptămâna trecută, i-am îngăduit soției mele să stea la masă cu mine, tocmai în celălalt capăt al unei mese lungi, și să răspundă, dar foarte scurt, la puținele întrebări pe care i le pun. Cum însă mirosul de yahoo continuă să mă supere, veșnic îmi astup nasul cu

rută, levănțică sau foi de tutun. Și cu toate că e greu pentru un om în amurgul vieții să se dezbrace de vechile obiceiuri, totuși nu-mi pierd nădejdea că odată și odată voi putea sta în tovărășia unui yahoo fără să-mi mai fie frică de dinții sau de ghearele lui.

De fapt, împăcarea mea cu seminția yahoo-ilor n-ar fi chiar atât de anevoioasă, dacă ei s-ar mulțumi cu viciile și smintelile cu care i-a hărăzit natura. Nu mă tulbur câtuși de puțin când văd un avocat, un hoț de buzunare, un colonel, un nebun, un lord, un cartofor, un politician, un codoș, un doctor, un corupător, un procuror, un trădător și alții asemenea lor; dar dacă văd că un boț cu ochi, slut și măcinat de boli, nu-și mai încapă în piele de îngâmfare, îmi ies din sărite; și mi-e cu neputință să înțeleg cum de poate sălășlui un asemenea viciu, într-un astfel de animal. Înțelepții și virtușii houyhnhnm-i, înzestrați cu toate virtuțile care pot împodobi o ființă rațională, nu au nici un cuvânt în limba lor pentru acest păcat, după cum nu au cuvinte care să exprime nimic din ceea ce este rău, cu excepția cuvintelor care zugrăvesc cusururile yahoo-ilor; dar printre acestea, ei nu au fost în stare să deslușească îngâmfarea, dovadă că ei nu cunosc firea omenească, așa cum se manifestă ea în țările unde domnește acest animal. Eu însă, având mai multă experiență, am descoperit unele urme de îngâmfare la yahoo-ii sălbatici.

Houyhnhnm-ii care trăiesc călăuziți de rațiune nu sunt mai mândri de însușirile frumoase pe care le au, decât aș fi eu mândru pentru că nu-mi lipsește un picior sau un braț — lucru cu care nici un om cu mintea întreagă nu s-ar fâli, ba dimpotrivă s-ar simți foarte nenorocit dacă nu le-ar avea.

Stăruiești mai mult asupra acestor lucruri, din dorința de a-i face pe yahoo-ii englezi să nu-mi mai pară chiar atât de nesuferiți când mă găsesc în tovărășia lor. De aceea, îi rog fierbinte pe cei în firea cărora sălășluiește cât de cât acest păcat neghiob să nu cuteze să se arate în fața ochilor mei.
